NO

PROVINCIA DI TORINO
BIBLIOTECA
R. - b - 225

HIERONYMI TORNIELLI

NOVARIEN. IVRISCONSVLTI

CELEBERRIMI, IN FÆLICISSIMO PATAVINO GYMNASIO A VESPERIS CAESAREI IVRIS INTERPRETIS,

SVBTILISSIMA PARITER AC DOCTA comentaria in Rub. legem Primam, ac Tertiam. ff. de lega. primo, nunc denuo edita, repoſitis erratis, in priori editione, tipographi incuria admiſſis: quæ in operis calce legebantur.

PATAVII

Apud Iacobum Iordanum, ad ſignum Aquilæ.

XII. Kl. Octob. M D LXIIII.

PROVINCIA DI TORINO
BIBLIOTECA

CLARISS. AC ILLVSTRISS. VIRIS D. SEBASTIANO FOSCARENO, MARCOANTONIO Viniero, ac Nicolao à ponte Doctoribus grauiſſimis. Venetis Patriciis, & Celeberrimæ Patauinæ Academiæ Reformatoribus digniſs.

Hieronymus Torniellus Nouarien. Iuriſc. S. D.

CVM NOTVM MIHI SIT CLARISSIMI, ET
Illuſtr. Domini complures ideo de me admirari, quòd cum ui
ginti ab hinc annos in hoc Iuris ciuilis interprætandi munere
uerſatus ſim permultis ſcholaſticis mihi longè gratisſimis, ut
aliqua diuulgarem præcibus maximis eflagitātibus, nihil pror
ſus in lucem ædiderim, ac eoſdem opinari Id à me nulla iuſta
probabiliùe ratione prætermiſſum, ſed uel eā ob cauſam quòd
minus uera exiſtimarem, quæ præter aliorum opiniones legen
do dicerem, uel quòd alienæ cenſuræ cōmittere non auderem.
Vt hæc opinio de me falſò concepta deleatur, quòd fuit in cau
ſa quominus aliquid hactenus typis mandauerim, curq; nunc
hæc cōmentaria ex aliis noſtris ſælecta præter inſtitutum meū
in lucem prodire concedam, placet afferre, & confido quòd qui mei conſili cauſam rationemq;
cognouerint unà id quod feci ſint probaturi. Ego ſemper arbitratus ſum cogitandum eſſe Iu-
riſconſultis, qui doctrinæ ſuæ monimenta poſteris relinquere decreuerunt, quòd de omnibus
cauſis ſeu quæſtionibus, quas in ſcriptis ſuis pertractant, iudicia ſunt facturi, & quantum detri-
menti ſuæ opiniones (ſi à ueritate fuerint aliene) ſint uniuerſis & ſingulis allaturæ, cum noſtræ
tempeſtatis Iudices ſint pluſquam deceat procliues ad cuiuſuis interprætis, licet minus probabi
lem ſententiam amplectendam. Hæc enim animo reuoluentes omnia prius circumſpicerent di
ligētisſimeq; rimarentur, & nullam inſcriptis ſuis affirmarent ſententiam, niſi quam firmis & ua
lidis fundamentis conprobaſſent, & quam ueram ac laudabilem cognouiſſent, nec Præcipites ad
ſcriptorum ſuorum æditionem prolaberentur. Nam ſi cenſemus iudicantem de priuatis nego-
ciis & controuerſiis omnia circumſpicere & exactisſimè rimari oportere, & pœnitus ſibi cauere
ne de re dubia ſententiam ferat o cuius errorem unica cauſa læditur, & ſinguli tantum incom-
modo afficiuntur, quanto magis animaduertendum erit Iuriſconſultis, qui ſcripta ſua proferūt,
qui falſa opinione reipu. nocerent, totq; iudices & legum interprætes in errorem induceretur.
Hoc fuit in cauſa cur per tot annos nulla ratione induci potuerim, ut aliquid æderem, & in lucē
prodire permitterem. Arduum quippè & mihi difficile uidebatur in tam uariis doctorum opi-
nionibus de dubiis quæſtionibus certam ferre ſententiam, illis rationibus & fundamentis com-
probatam, quæ omnem dubitationem tollerent ac eos qui æduntur commentarios inaneis & po
ſteris minime profuturos cenſebam, qui dubias quæſtiones nulla concludenti rōne deciderent.
Verum cum illa opinio, quòd à me plura magis ad aliorum æmulationem, & carpendi ſtudio,
quam quòd ita ſentirem dicerentur, admodum inualeſceret, ac propterea quæ dicerem minorem
authoritatem habere uiderētur, & iam aduerſus iuuenes de me optime meritos, quorū precibus
non ceſſeram, ingratus haberi cœpiſſem, coactus ſum uel inuitus aliqua ex parte a priori inſtituto
recedere, non ut omnes lucubrationes meas ædam, (neq; enim audeo de ſcriptis meis tantū mihi
polliceri, ut ea ſint quæ poſteris prodeſſe posſint, & noſtræ iuris prudentiæ aliquam uel minimam
lucem adferre,) ſed ut aliquas repetitiones diuulgem, quibus oſtendam nō iis de cauſis, quas eſſe
nonnulli ſibi falſò perſuaſere, ſed aliis & quidem iuſtis rationibus me ab æditione ſcriptorū meo-
rum hactenus abſtinuiſſe, nihilq; unquam aliorum æmulatione, nihil carpendi ſtudio, nihil ad pō-
pam (ut aiunt) diſeruiſſe, ſed quæ tantum ad ueros & proprios legum ſenſus facere ueraq; pu-
tarem, quantum pro uiribus ingenii mei licuerit, retuliſſe, & quibus de ingrati animi nota apud
ſcholaſticos de me benemeritos purgarer, & aliqua uillicatiōis noſtræ apud uos ratio redderetur.
At quantò authoritas mea minor eſt, eò libentius & confidentius iſtud à me fieri poſſe iudico, cū
enim opiniones noſtræ nulla ſint authoris ſui exiſtimatione munitæ, nullam inuenturæ ſunt lauda
torem, niſi quæ ueris & firmis rationibus fuerint comprobatæ, quare non eſt mihi timendum,
quòd opinionibus meis, ſi quæ minus ueræ fuerint, (quod plurimum uereor) quiſquam aliquem
errorem inducatur. Hæc igitur commentaria ab aliis noſtris excepta delegi, quæ in lucem ſub au
ſpiciis ueſtris prodire permitterem. Quibus ducibus reuiſa & ſcholaſticis noſtris interprætata
fuere. Suſcipite ergo ſenatores optimi iſtud noſtrum qualecunque munuſculum, teſtimonium
meæ erga uos obſeruantiæ, ac me qua ſoletis beneuolentia proſequamini. Patauii Idibus No-
uembris. Anno à Virginis partu. M D XLVI.

DOCTA, ET SVBTILIS

Repetitio famigeratæ Rubricæ. ff. de legatis primo Excellentiſſ. Iuriſconſ. Domini Hieronymi Tornielli Patricii Nouarienſis Iuris Cæſarei Veſpertini in Patauino Gymnaſio interpretis.

SVMMARIVM.

1 LEgatū an cẽſeri debeat pars integralis uel ſubiectiua teſtamenti, & num. 7.

2 Quæ ſit illa diſpoſitio, quæ poſſit denotari per hũc terminum teſtamentum, & an legatum de ſe, uel hæredis inſtõ de ſe, poſſit dici teſtamentum.

3 Quomodo intelligatur, ſeu exponi debeat diffinitio teſtamenti, de qua in l. i. ſupra de teſt.

4 Quomodo intelligi debeat alluſio teſtamenti, uidelicet quòd ſit teſtatio mentis.

5 Quæ ſit ratio. l. ſi is qui ſupra de teſt. & l. furioſum C. de teſtam.

6 Ratio quare per ſecundum teſtamentum tollatur primum, & quare quis non poſſit decedere cum pluribus teſtamentis.

7 Vtrum uitietur teſtamentum, quãdo ante perfectionem teſtator obmutuiſſet, caſu quo ſolum deeßet legatum ad complementum teſtamenti, & quid in codicillis.

8 An continuatio gloſſ. ſit bona.

9 Quare ĩ. ff. & C. præpoſita ſit rub. de codicillis, rub. de legatis, in ĩſtitutionibus uero ſit præpoſita rub. de legatis.

10 An & quando uerbum lego in teſtamentis poſſit importare inſtitutionem.

11 Inſtitutio non poteſt ſignificari niſi per uerbum quod ad perſonam honoratam referatur, ut circa illam diſponat, non autem per uerbum per quod ſolum de rebus diſponatur.

12 Verbum lego, non eſt aptum ad diſponendum circa perſonam, ſed ſolum circa res.

13 Declaratio uerborum Bar. in l. centurio. dum dicit, quòd uerbum lego in dubio eſt directum, & non dico directum, ſed directum ad ipſum legatarium.

14 Intellectus ad. l. uerbis legis. infra de uerb. ſignific.

15 Intellectus ad. c. raynaldus, de teſta.

16 Quòd diſpoſitio edicti de lega. præſtandis. quæ loquitur de legatis, non trahatur ad inſtitutionem, quia illã conſeruat in uim legati, nõ in uim inſtitutionis.

17 An ſit differentia inter uerbum relinquo, & uerbum lego.

18 An uerbum lego importet inſtitutionem, quando teſtator dixit, lego omnia bona mea, & nullus ſit inſtitutus hæres uniuerſalis.

19 An importaretur inſtitutio ubi teſtator dixiſſet, lego filio meo tertiam partem bonorum pro ſua legitima.

20 Et an clauſula quòd omnia diſpoſita in teſtamento ualeant omni meliori modo, operetur quòd legatũ factum filio ualeat in uim inſtitutionis.

21 An in ſtatuto prohibente legari uxori, uideatur in conſequentiam prohibita inſtitutio uxoris.

22 An uerbum lego de iure. xij. tabularũ ſignificaret fideicommiſſum.

23 Quomodo intelligi & declarari debeant tres diffinitiones que aßignantur de legato, cum. 5. ſequentibus.

24 Quòd donatio inter uiuos, uel donatio cauſa mortis non dicatur delibatio hæreditatis.

25 Quòd etiam non poßit donatio inter uiuos, ſeu cauſa mortis dici teſtamento relicta.

26 Verbum relinquo denotat, quòd id de quo agitur, inducatur ex illa ſola diſpoſitiõe ad quã refertur.

27 Quòd inſtitutio non dicatut donatio teſtamento relicta.

28 Quòd nec donatio inter uiuos, nec cauſa mortis, nec inſtitutio dicatur donatio relicta a defuncto.

29 Tunc dicitur eſſe legatum, quando ex ſola diſpoſitione teſtantis acquiritur ius honorato, quod teſtator intendebat transferre.

30 An diffinitiones legati conueniant fideicommiſſo, & quid proprie ſit legatum, quid uero fideicommiſſum.

31 Quibus uerbis conſtituatur legatum, & quibus fideicommiſſum, cum pluribus ſequentibus.

32 Quòd uerba legatorum ſignificent diſpoſitionẽ efficacem, uerba fideicommiſſorum non ſignificent diſpoſitionem efficacẽ, ſed ſit efficax magis attenta mente, quam ſignificatione uerborum.

33 Omnia uerba executiua ſine uerbo diſpoſitiuo prolata ſignificant legatum.

34 Idem ſi ſint prolato ſimul cum uerbo diſpoſitiuo præceptiuo.

35 Idem etiam, quando ſimul cum uerbo executiuo ſit uerbum diſpoſitiuum, quod licet non ſit preceptiuum, non tamen ſit precarium.

36 Ratio quare uerbum peto, & uolo non dicatur preceptiuum, quamuis etiam non ſit precarium.

37 Quòd uerba uolo. & peto non importent legatum quamuis ſint adiecta uerbo executiuo, ubi illud uerbum executiuum, nec expreſſe, nec in conſequentiam habet relationem ad actum honorati ſeu grauati.

38 Tunc uerbum fideicommitto, ſeu aliud precarium importat fideicommißum, quando uerbum executiuum ſibi adiectum, refertur ad actum grauati, ſecus ſi ad actum honorati, quia tunc eſſet legatũ.

39 Quòd nullum uerbum diſpoſitiuum de per ſe ſignificet legatum, preter uerba preceptiua.

40 Quòd licet ſint uerba ſignificantia diſpoſitionem efficacem, quòd tamen non inducatur legatum ſed

fideicommiſſum, quando eſſent alia uerba, quæ denotarent, quòd propter aliud eſſent prolata quam ad ſignificandum legatum.

41 *Ratio propter quam in pluribus. ll. eadem diſpoſitio denominetur, & legatum, & fideicommiſſum.*

42 *Quòd ex illa cauſa, quia in legatis inſpiciebantur uerba, in fideicõmiſsis uero uoluntas, proceſſerint plures differentiæ inter legata, & fideicommiſſa.*

43 *Qua ratione olim fideicõmiſſa non eſſent efficacia.*

44 *Et quare olim potius fideicommitterent, quam legarent in capacibus.*

45 *Quare in. ff. & C. prius tractatum ſit de fideicommiſsis particularibus, quam de fideicommiſsis uniuerſalibus, & in inſtitutionibus prius de uniuerſalibus.*

De legat. i. Rubr.

CIRCA glo. Rubrice, pro expeditione eorum, quæ dicũtur per doc. circa continuationem glo. de duobus uidẽdum eſt, primo quomodo ſe habeat legatum ad teſtamentum, ſecundo an continuatio gloſ. ſit bona.

¶ Circa primum, gl. dicit ꝙ ſe habet, tanquam acceſſorium † & ſic pars accidentalis teſtamenti, quia acceſſorium dicitur pars, ſed accidentalis. l. ꝙ. ſi nolit. §. fi. ff. de edil. edic. l. in rem. §. ſiquis rei ſue. ff. de rei uen. gl. in. l. malum in uerſi. pars nauis ff. de uerb. ſign. & propterea ſecundum Cin. Alex. & alios, gl. uult, ꝙ legatum non ſit pars ſubſtantialis, prout eſt pars integralis, que eſt neceſſaria ad perfectionem totius d. l. malum. l. cum qui edes. ff. de uſucap. nam teſtamentũ ſtare poteſt ſine legatis. l. i. §. qui neque legaturus ſup. de hęre. inſti. Soc. hic dicebat, ꝙ legatum ſe habet, tanquam pars ſubiectiua ad teſtamentum in genere, hoc eſt, capiendo teſtamentum prout eſt teſtatio mentis, ut dicitur inſti. de teſt. in principio, & prout prædicatur de qualibet ultima uoluntate, nec cõtra hoc dictũ Soc. obſtat ſi dicatur, ꝙ quia ad poſitionem legati nõ ſequitur poſitio teſtamenti. l. ſi idem. C. de codicillis, propterea non debet dici pars ſubiectiua. l. ſi quid earum. §. inter emptum. ff. de leg. iii. Bar. i. l. qui uſumfructum. ff. de uerb. oblig. nam reſpondent communiter Mod. ꝙ non ſequitur poſitio teſtamenti in ſpẽ ſumpti. prout prædicatur de ultima uoluntate ſolenni, & perfecta, & cui conueniat diffinitio, de qua in. l. i. ſupra de teſta. & ita loquitur tex. in d. l. ſi idem, ſed bene ſequitur poſitio teſtamenti in genere ſumpti, prout predicatur de qualibet ultima uoluntate, Nec rurſus obſtabit ſi dicatur, ꝙ iſta poſitio teſtamenti, nõ ſequitur proprie, ad poſitionem legati, quia codicilli non compræhenduntur appellatione teſtamenti, niſi ex largo, & improprio ſigñatu, propterea non poterit dici pars ſubiectiua, qa genus uerificatur in qualibet eius ſpecie, ſecundum proprium ſignificatum, ſecundum Bal. in. l. de quibus. ff. de. ll. quia reſpondetur ſecundum doc. ꝙ immo etiam quælibet ultima uolũtas dicitur proprie teſtamentum, quia conuenit alluſio uocabuli, de qua inſt. de teſt. in princ. ex qua ſumitur propria ſignificatio, dummodo non repugnet diffinitio, ut per Bart. in. l. omnes populi. ff. de. iuſt. & iure, dum loquitur de interpretatiõe declaratiua, per. l. pupillus. §. territorium, & l. tugurii, de uerb. ſign. no. doc. in l. ii. §. appellata. ff. ſi cert. pet. nam licet diffinitio teſtamenti, de qua in d. l. i. repugnet non tamẽ repugnat diffinitio teſtamẽti, in genere ſumpti pro qualibet ultima uoluntate. Alio modo poteſt reſponderi, ꝙ licet teſtamentum prædicetur ſolum improprie. de qualibet ultima uoluntate, tamen ad poſitionem legati, proprie ſequitur poſitio huius teſtamenti improprii, ſicut ſequitur, poſitio ultime uoluntatis, quẽadmodum dicimus, ꝙ ad poſitionem bonorum poſſeſſoris, ſeu fideicommiſſarii, proprie ſequitur poſitio utilis hæredis, quamuis utilis hæres, non ſit hęres proprie. §. quos autẽ inſt. de bon. poſ. l. i. §. bonorum. L. poſtulãte infrà ad trebell. Ex prædictis ſequitur, ꝙ de iure antiquo, quando legata non poterant relinqui, niſi in teſtamento. §. præterea inſt. de fideicom. hære. ꝙ legatum diceretur pars ſubiectiua, quia poſito legato, ſequiur poſitio teſtamenti ſolemnis, quod tamen non puto uerum, ut infrà dicam.

¶ Secundo etiam idem Soc. dicebat, ꝙ legatum ſe habet tanquam pars integralis ad illud teſtamentum, in quo factum eſt ſi teſtamentum conſideretur, pro forma eſſentiali, & contextuali, per. l. ſi is qui ſupra de teſtam. & l. furioſum. C. qui teſt. face. poſſunt, nam forma eſſentialis, & contextualis teſtamenti cõcluditur in ultimo puncto ſeu litera, ut dicit, Bald. in. d. l. ſi is qui. Nec obſtat ſi dicatur, ꝙ immo teſtamẽtum eſſet, ubi teſtator, mutata uoluntate, illud feciſſet ſine legatis, & propterea non debet dici pars integralis, quia ultra ſolutiones Mod. qui dicunt, ꝙ ſit pars integralis ex accidenti, dici poteſt, quod tunc, ſi non fiat legatum, mutata uoluntate, non erit amplius illud teſtamentum, ſed aliud. l. i. §. ſi quis ſimpliciter, & quod ibi alias dixi. ff. de uer. ob. quod etiam uoluit Soc. Iunior hic. Si iterum inſtabis ꝙ ubi legatum foret ademptũ, uel alias caducum, remaneret tamen idem teſtamentum, igitur, legatum non dicetur eſſe pars integralis. Reſpondetur ꝙ licet per ademptionem, ſeu caducitatem legatum reddatur nullum, ſeu nullius momenti, propterea non dicetut tolli, quin ea legati diſpoſitio ſit ĩ rerum natura, & quin dicatur adhuc adeſſe ea pars legati contextualis teſtamenti, & ideo nimirum, ſi dicitur totum remanere, quia ad integrandum, & perficiendum teſtamentum, licet requiratur, ꝙ interueniat legatum, quod teſtator intendebat facere. d. l. ſi is qui, & d. l. furioſum, non propterea requiritur, ꝙ ipſum legatum ſit ualidum quia etiam ꝙ a principio foret nullum, diceretur tamen teſtamentum perfectũ, nam eſt legatum, licet proprie non poſſit dici, cum ſit ſine effectu. l. iiii. §. condennatum. ff. de re iud. l. i. ff. quod quiſque iuris,

¶ Tertio dicebat Soc. ꝙ legatum poteſt dici pars ſubiectiua ad teſtamentum Titii, capiendo teſtamentũ materialiter, hoc eſt pro diſpoſitionibus compræhẽſis in eo teſtamento, nã tot dicentur teſtamenta, quot diſpoſitiones compręhenſe in eo. l. ſcire debemus. ff. de uerb. obl. Et ſi dixeris ꝙ iſta duo repugnant, ꝙ teſtamentum capiatur in ſpecie, & ꝙ prædicetur de legato, tanquam de parte ſubiectiua, quia non prædicatur de legato, niſi dum capitur in genere, & in largo

ſignificatu.Reſpondetur ꝙ intentio Soc.fuit, capien-
do teſtamentum in ſpē, hoc eſt , pro illo teſtamento
facto,puta,per Titium, non ad excluſionem genera-
lis ſignificationis huius dictionis . Si dices etiam , ꝙ
hæc uidentur incompatibilia,ꝙ legatum dicatur eſſe
pars integralis,& pars ſubiectiua eiuſdem teſtamen-
ti,cum pars integralis ſequatur ad poſitionem totius,
neceſſario.d.l.malum.d.l. eum qui edes , pars autem
ſubiectiua non ſequatur neceſſario,ſed in potētia , ad
poſitionem generis,& per iſtud , aliqui repræhendūt
Soc.Reſpondeo,ꝙ intentio Soc.fuit, ꝙ dicatur pars
integralis , dum conſideratur teſtamentum pro for-
ma contextuali,& eſſentiali,& ſic dum conſideratur ,
ut unum,quia una eſt forma contextualis,& eſſentia-
lis,ſed dum illud unum conſideratur,ut plura,& tot ,
quot ſunt diſpoſitiones in teſtamento dicetur pars ſu
biectiua,nec ſequetur neceſſario, ad poſitionem teſta
menti facti per titium,ſed ſolum in potentia,quia po
terit tolli legatum,remanente eodem teſtamento ip-
ſius Titii.*Et ſi dixeris,ꝙ licet* poſſint dici,tot ſtipula-
tiones quot res.d.l.ſcire debemus,non tamē propte-
rea dicentur tot teſtamenta , quot ſunt diſpoſitiones
in eo contente , quia quis non poteſt decedere cum
pluribus teſtamentis , quoniam per ultimum tollitur
primum.§.poſteriore inſti.qui.mo.teſt.infir.Bal.in.l.
humanum.C.de.ll.declarant doc. in.l.ſi mihi.§.in le-
gatis infra eo.Reſpondetur ꝙ immo quis poteſt de
cedere cum pluribus teſtamentis,capiendo teſtamen
tum in genere,pro qualibet diſpoſitione *ultime uo-*
luntatis,ut declarat Soc.poſt.Aret. *quem refert,in d.*
.§.in legatis,uel *dici poteſt,ꝙ non decedit cum pluri*
bus *teſtamētis, diuerſo tempore factis,* ſed bene cum
pluribus factis eodem tempore, ut hic præſuppone-
bat Soc.& ad tex.in.l. quæ condō.ff.de condi. & de-
mon.de quo opponit Rui.hic,eſt ſolutio , ꝙ dicitur
unum teſtamentum,dum capitur pro forma eſſentia-
li,ſeu contextuali.dicuntur plura, prout conſideratur
materialiter,& in his reſident doc. Tu uero aduerte ,
quia ueritas omnium prædictorum dependet ab in-
a telligentia alterius articuli, uidelicet quæ ſit illa † di-
ſpoſitio,quam.ll.uoluerūt denotare,per iſtum termi-
num teſtamētum,nam ex hoc cognoſcemus quomo
do ſe habeat legatum ad teſtamentum,plerique uide
licet communiter Mod.hic Aret. & Soc.in.d.§.in le-
gatis.Imo.in d.l.ſi is qui,pręſupponunr ꝙ per iſtum
terminum,in ſui generali ſignificatu,denotetur quæli
bet ultima uolūtas, etiam particularis,& ut puta ipſa
hæredis inſtō de ſe, aliquod legatum de ſe , & ſic de
aliis ultimis uoluntatibus, pro quo allegatur tex. in
.l.cum antiquitas.C.de *teſta.in qua fit mentio horum*
trium,uidelicet,teſtamenti,codicilli, & *ultime* uolun
tatis , ℭ Ego uero ſemper exiſtimaui , ꝙ teſtamentū
ſignificet illam diſpoſitionem, in qua diſponitur,de
omni & toto eo,quod teſtator uoluit fieri.poſt mor-
tem ſuam,circa eius hęreditatem,& ita intelligi.& de
clarari debet diffinitio teſtamenti , de qua in.d.l.i.ſu-
3 pra de teſt. quia dum dicitur iuſta, illud uerbum,ſecū
dum Bar poſt gl.ibi,exponitur.i.perfecta,& perfecta
non eſt,niſi compræhendat omne, quod uoluit &c.
Sic dum dixit,eo , indefinite, nam debet equipollere
uniuerſali,ac ſi dixiſſet omni eo.l.ſi pluribus infra.tit.
i.hoc etiam manifeſte cognoſcitur , quia de iure.xii.
tab.uel ſaltem ante Auguſti tempora,non poterat qs
particulariter diſponere de aliquo , ſed illa facultas
fuit introducta, per Auguſtū.inſt.de codicil. in prin.
propterea ſequitur,ꝙ per teſtamentum diſponebatur
de omni eo,quod quis uolebat fieri poſt mortē ſuā .
hoc etiam dignoſcitur ex illis tribus generibus teſta-
menti,de quibus inſt.de teſt.in prin.ſic debet declara
4 ri alluſio † ſeu ethimologia teſtamenti,de qua Inſtit.
de teſt.in prin.uidelicet ꝙ ſit teſtatio mentis,nam niſi
tota mens ſit explicata , non dicetur teſtatio mentis ,
ſed ſolum teſtatio partis eius,quod fuit in mente,hac
ratione codicillo non conuenit appellatio teſtamen
ti.l.ſi idem.C.de codicil. quia in eo non diſponitur
de omni eo,quod teſtator uoluit , nam uenientes ab
inteſtato uoluit hæredes fore.l.conficiunt.ff.de iure
codicil.& de hoc non diſpoſuit,immo nō poteſt di-
ſponi in codicillis.l.cum quis decedens §.ſeiam. in-
frà.de leg.iii.l.ſceuola.infrà.ad trebell. & ideo nulla
particularis diſpoſitio de ſe,ſiue ſit legatum,ſiue hęre
dis inſtō,quando aliam teſtator facere uoluit,dici po
teſt teſtamentum,& per hanc rationem procedit deci
5 ſio tex.in.d.l.ſi is qui & in.d.l. furioſum † quia ſi ali-
quid deſit,quod teſtator uoluerit diſponere, quia tūc
ea diſpoſitio non erit de omni eo,quod teſtator uo-
luit non dicetur factum teſtamentum , & propterea
Bar.& alii doc.ibi dicebant, ꝙ teſtamentū erat quod
dam indiuiduum per hanc rationem procedit illa de
ciſio,ꝙ per ſecundum teſtamentum tollitur primum,
& ꝙ quis non poteſt decedere cum pluribus teſtamē
tis.d.§.poſteriore.l.i.&.ii.ff.de iniuſto rupto teſtamē
6 to † . nam ſi ſecundum debuit dici teſtamentum, ap-
paret,ꝙ ſit de omni eo,quod uoluit &c.& propterea
ꝙ *non uoluit id*,de quo in primo diſpoſuit, quia ſic ,
ſecundum non eſſet teſtamentum , quia non eſſet de
omni eo,quod uoluit,& non poſſunt eſſe duo teſta-
menta.quia nō poſſunt eſſe due diſpoſitiones de uni
uerſo eo,quod uoluit,ſed eſſent de particulari,& pro
pterea ſi utraque ſtaret,neutra diceretur teſtamētum ,
In milite tamen hoc permittitur,ut dicitur in.l. quæ-
rebatur.infrà.de teſta.mili.quia poteſt de una hæredi
tate conſtituere,ut intelligantur due hæreditates, ſeu
duo patrimonia , ut in.l.i.C.de teſt. mili. & quælibet
diſpoſitio dicetur uniuerſalis, quoad unam hæredita
tem,& propterea cuilibet conueniet appellatio teſta
menti. Predicta,iudicio meo fuerunt de mente Bart.
poſt gl.in.d.l.i.dum exponunt illud uerbum , iuſta,
poſitum in diffinitione,hoc eſt,perfecta , & hoc mo-
do procedat illa opinio relata,per glo.ibi,eorū , qui
exponebant de omni eo,hoc eſt de uniuerſo,nam nō
uoluerunt intelligere,de uniuerſo patrimonio,prout
intelligebat glo.quæ propterea reprobat,ſed de uni-
uerſo,quod uoluit teſtator fieri,ut ſupra declaraui, &
hoc modo.non procedit reprobatio glo.ut patet.Ex
7 prædictis infero † ꝙ deciſio tex. in d.l.ſi is qui.&.d.l.
furioſum.procedit ubi ſolum deeſſet legatum, prout
etiam omnes communiter intelligūt, per prædictam
rationem *licet* Soc.iuni.dicat poſſe teneri,ꝙ dicta iu
ra procedant,quando teſtamentum deficiebat, circa
hæredis inſtitutionem,ſecus autem , ſi circa legatum
tantum,per tex.in.l.ii.in prin.ſupra.de hær inſti.&.l.
cum pater.in fi. ſupra.tit.i.& in.l.penu.C.de inſti. &
ſubſti.Ad quæ iura patet Sol.ex iis,quæ circa intelle-
ctum dictarum.ll.dicentur in.l.ſtichū. qui meus erit ,
infra.eo.Mouetur etiam per quędam alia,ad quæ pa
tet Sol.ex *dicta* ratione ſuperius declarata, quia dum
teſtator uoluit facere teſtamentum,apparet, ꝙ uoluit
facere diſpoſitionem uniuerſalem,ſeu integralem,de
omni eo,quod uoluit &c. non autem particularem ,
& propterea ubi aliquid deſit , ea diſpoſitio erit ſolū
de parte eius,quod uoluit,non de omni & propte-
rea,ſi ualeret,non eſſet teſtamentum,ſed eſſet codicil
lus.Et non poteſt ualere teſtamentum,in uim codicil

lorum,niſi ſit dictum a teſtatore.l.non codicillum.C.
de teſta.Bene poteſt inferri,ꝙ.d.l.ſi is qui.non proce
deret in codicillis,quia in ipſis non uoluit facere in-
tegram diſpoſitionem de omni eo,ꝙ uoluit ſed tan-
tum de parte . Et propterea quælibet diſpoſitio parti
cularis,abſoluta,e perfecta,quo ad ſe ſuſtinebitur,quã
uis aliam diſpoſitionem particularem codicillans ad
dere uoluerit & non potuerit,nam dicentur poſſibi-
les codicilli & tot quot diſpoſitiones,& quælibet di
ſpoſitio de per ſe,dicetur,perfecta,& a ſe recipit uim,
& effectum,non ab altera, & in codicillis procedunt
omnia argumenta Maria.Soc.hic.

¶ Ex his colligitur declaratio huius quæſtionis, de
qua hic diſputant Doc.uidelicet quomodo ſe habeat
legatum ad teſtamentum. Nam apparet,ꝙ nullo mo
do ſe habeat,tanquam pars ſubiectiua, ex quo legatũ
non poteſt aliquo modo dici teſtamentum,cum non
ſit diſpoſitio,de omni eo,quod uoluit teſtator. Nec
dicas, ꝙ ſit teſtamentum, capiendo teſtamentum in
genere,quia teſtamentum in genere, prædicatur de
ſolemni,& de non ſolẽni,ut in rub. & per totum ſu-
pra de iniuſto rup.teſt. & l.hac conſultiſſima.§.ex im
perfecto.C.de teſta.Tamen non prædicatur de ea di
ſpoſitione,in qua non fuerit tota defuncti uoluntas
explicata de eo,quod uoluit fieri poſt mortem ſuam,
ut patet ex prædictis. Nam tunc deficit ſubſtantia te
ſtamenti,ut dicunt Bar. & communiter doc. in.d.l.ſi
is qui,& propterea non poterit eſſe teſtamentum.Be
ne ſe habet tanquam pars integralis teſtamenti,ex ac
cidenti,ut uoluit glo.noſtra, eo uidelicet caſu,quo te-
ſtator uoluiſſet legare,quia alias,non poſſet eſſe teſta
mẽtum,hoc eſt,integra diſpoſitio de omni eo, quod
uoluit teſtator,ſi etiam legatum non foret. Sed neceſ
ſario non erit pars integralis,caſu quo teſtator nõ uel
let legare.l.i.§.qui neque legaturus ſupra de hæred.
inſt.Inſtõ quidem dicetur eſſe pars integralis, neceſ-
ſaria,quia non poteſt eſſe teſtamentum,hoc eſt,diſpo
ſitio integra de omni eo,qđ uoluit, niſi ſit inſtõ, quia
ſemper præſupponitur,defunctum in quacunque di-
ſpoſitione ultime uoluntatis,uelle aliquos eſſe hære-
des.d.l.conficiũtur,& propterea,ut ſit integra, de oĩ,
quod uoluit,dicta diſpoſitio,& ſic ſit teſtamentum,re
quiritur inſtõ. Nec mireris, ꝙ præſupponatur pars
integralis,ex accidenti, quia eo modo, dies dicetur
pars ſtipulationis. uidelicet quando pars uoluit ap-
ponere diem,non autem alio caſu.l.i.§.diem.ff.de e-
dendo.iuncto.§.omnis inſti.de uerb.oblig.

¶ Circa ſecundum,an continuatio glo.ſit bona.Di-
8 cas,ꝙ ſic.† Nam intentio glo.fuit dicere,ꝙ ſupra ui-
ſum fuit de teſtamentis,& de aliis diſpoſitionibus ne
ceſſariis,& principalioribus ipſius teſtamẽti, cũ aliis,
quæ eaſdem diſpoſitiones reſpiciunt,uidendum nũc
erat,de aliis partibus accidentalibus,& acceſſoriis ip
ſius teſtamenti.Quarum duo ſunt genera,uidelicet le
gatum,& fideicom.ideo hic poſuit rubr.de legatis,et
fideicom.Nec ob.quæ, contra hanc continuationẽ,
adducuntur per ſcrib.& primo non obſtat, ꝙ uidea-
tur fieri ad remota,contra.l.ii.ff.de ſtatu,hominum.
Nam ſolutio eſt,ꝙ licet principium, ſeu ratio conti-
nuationis, incipiat a remotis, tamen dicitur fieri ad
proxima,qa terminatur continuatio ad proxima. Nã
in dicta continuatione includuntur omnes tituli a ti
tulo de teſta.uſque ad titulum de iure codicillo.Non
obſtat ꝙ non ſit ad rub.de iure codicillo.immediate
præcedentem,quia ſolutio eſt,ut infra ſtatim dicam.
Et pro reſolutione,debes ſcire, ꝙ quærunt doc. hic
9 † quare in.ff. poſita fuerit rub. de iure codicill. ante
rub.de lega.& ſic in C.in iſtitutionibus uero, impera
tor antepoſuerit rub.de lega.Et hanc.q.doc.non be-
ne reſoluũt.Tu dic rationem eſſe,quia in.ff.&.C.mix
tim tractaturus erat,de lega.& fideicomm. & quia fi-
deicom.fiunt in codicillis,propterea debuit antepo-
nere rub.de codicill.ſeu de iure codicill. Sed in inſti.
quia ſeparatim tractatur,prius de legat. & deinde de
fideicom. Nulla erat ratio, quare debuiſſet præponi
rub.de codicill.cum de iure ffórum,legata non fierẽt
in codicillis.§.præterea,inſti. de fideicomm. hæredi.
quod etiam,ſecundum aliquos, procedit de iure ho-
dierno,de quo tamen infra dicetur. Et licet prius,tra
ctauerit de fideicommiſſis quam de codicillis in inſti
tutionibus,iſtud fuit propter ſimilitudinem,quam ha
bent fideicom.cum legatis, & propterea infertur ſo-
lutio,cur non fuerit facta continuatio ad rub. proxi-
me præcedentem,quia illa fuit antepoſita, occaſione
fideicom.de quibus tractandum erat,in præſenti rub.
& ideo ſatis eſt ꝙ fiat continuatio, ad illas rub. quæ
per ſe principaliter erant præponende, arg.l.ſi quis
nec cauſam.ff.ſi cer.pet.

¶ ad aliud etiam,de quo opponit Iaſ.uidelicet,quia
in hac continuatione,gloſ.præſupponit, ꝙ ſubſtitu-
tio non ſit pars acceſſoria teſtamenti, & tamen teſta-
mentum poſſit fieri ſine ſubſtitutione. Eſt ſolutio ut
hic per eum,uidelicet,ꝙ licet poſſit fieri, ſine ſubſtitu
tione,tamen poteſt effici ſubſtitutio,principalis pars,
ſeu caput teſtamenti,caſu quo, ſit purificata ſubſtitu-
tio.l.iii.§.fi.ſupra de lib. & poſthu.propterea non de
bet dici pars acceſſoria.

¶ *Ad aliud,quia uidetur præſupponi,*ꝙ codicilii nõ
ſint de *acceſſoriis teſtamenti, qđ uidetur contra text.*
in.l.i.C.de codicill. *Reſpondetur ultra ea. quæ per*
Iaſ.hic dicuntur,ꝙ gl.uoluit *ſolum intelligere, de il-*
lis diſpoſitionibus acceſſoriis, *quæ fiunt in teſtamen*
to,& codicilli non fiunt in teſtamento, ſed ante, uel
poſt,aut nullo condito teſtamento, toto tit. ſupra de
iure codicil.nam ſi fierent eodem contextu, cum te-
ſtamento, non eſſent codicilli.l.fi.C.de codicillis, &
propterea gl.ſolum expreſſit de lega.quæ iſto iure ſo
lum fiebant in teſtamento.d.§.pręterea,non autem ex
preſſit de fideicomm.quia poterant fieri in alia diſpo
ſitione,quam teſtamenti.

¶ Ad intelligentiam.l.i.plura præmittunt Pau. &
Alexan.in.l.i.quæ congruentius tanguntur per alios
doc.hic,& primo,quia rub.noſtra denotat, ꝙ legatũ
ſit diſpoſitio diſtincta ad hæredis inſtitutione, quod
etiã manifeſtius probatur, in l.uerbis legis.ff. de uer.
ſig.& ex diffinitione legati,de qua in.l.legatum infra
eo.tit.& in.§.i.inſt.eo.propterea Alexan. & poſt eum
10 Mod.reaſſumunt iſtam.q.hic.† An uerbum lego,
in teſtis aliquando poſſit importare inſtitutionem,
de qua poſt Bar.ibi,tractant,doc.communiter.i.l.cen
turio,& licet Bar.& communiter doc. tenuerint, ꝙ
iſtud uerbum,lego ſit obliquum,& non commune,et
propterea, ꝙ nunquam poſſit importare inſtitutio-
nem,tamen Alexan.hic poſt plures per eum relatos.
Quem etiam ſequuntur complures Mod. hoc, & in.
d.l.centurio,tenuit, ꝙ communis opinio procedat,
ubi ſit alius hæres inſtitutus. Sed in caſu, quo iſtud
uerbum referatur ad uniuerſitatem bonorum,& nul-
lus ſit alius inſtitutus,uolunt ꝙ per iſtud uerbum, le-
go,inducatur iſtõ per plura,de quibus per eum hoc,
& per Mod.hoc,& in.d.l.centurio.Ego uero hoc,&
in.d.l.centurio ſecutus ſemper fui communem opi-
nionem Bar.per iura allegata per eum,in.d l. mulier
§.fi. infra ad trebel. & in.l cũ ex filio ſupra de uulga.

quia ſolutio doc.ꝙ ibi ideo ſit,ex quo alius foret hæ
res uniuerſaliter inſtitutus,nõ euacuat difficultatem,
quia Iuriſcõſul. in caſu dictarum.ll.utitur iſto uerbo,
legauit,ad denotandum,ꝙ non erat inſtõ, ſed fidei-
com.Et propterea præſupponit,ꝙ non ſit aptum,ad
denotandum ſeu inducendum inſtitutionem, quia ſi
eſſet aptum,per ipſum uerbum non poſſet denotari
defectus inſtitutionis.Et ultra doct. hanc communẽ
11 probo optima ratione † uidelicet quia inſtitutio di-
ſponit circa perſonam hæredis ut conſtituat eum ſuc
ceſſorem perſone defuncti, & eum repñtet. l. hæ-
res & hæreditas.ff.de uſucapio.in authen. de iureiu.
a moriente præſtito.§.i.& propterea requiritur,quòd
referatur ad perſonam ut circa illam diſponat,prout
eſt,in hoc uerbo,inſtituo,hæres eſto, & ſic de aliis.l.
i.ſupra de uulga.inſti.de uulga in prin.et de pupil.in
prin.igitur ſequitur ꝙ inſtitutio,non poteſt ſignifica
ri,per uerbum, quod licet ad perſonam honoratam
dirigatur,non tamen circa perſonam, ſed tantum cir
ca res diſponat,quia non poteſt ſignificare inſtitutio
nem,cum circa perſonam non diſponat,ſed uerbum,
12 † lego, eſt huiuſmodi,quia non diſponit circa perſo-
nam,ſed ſolum circa res, ad quas refertur,ideo &c.
¶ Et hoc eſt,quod uoluit Bar. in.d.l.centurio, dum
13 dicit, † ꝙ uerbum,lego, in dubio dicitur directum.l.
lucio de leg.ii.& ſubdit.& non dico,ꝙ ſit directum,
ſed directum ad ipſum legatarium. Nam ſenſus ho-
rum uerborum eſt,& non dico,ꝙ ſit directum, ut cir
ca perſonam honoratam diſponat,ſed directum, ſo-
lum ea ratione,quia ad legatarium refertur, ſeu diri
gitur etiam pro iſta opinio.text.i.l.uerbis legis.ff.de
uer ſig.Nec placet ſolutio tenẽtium contrariam opi
nionem,uidelicet ꝙ ſenſus.d.l.ſit,quòd ptãs legandi
ſit reſtricta per.l.falcidiam, quia hic ſenſus non con-
uenit coanguſtationi, quæ ſit per interpretationẽ, de
qua loquitur tex.ſed ad noui iuris inductionem, nec
etiam conueniret illa lex tit.contra.l.imperator.ff.de
in diẽ addic.& propterea neceſſario dicendum eſt,ꝙ
ſenſus dicte legis ſit,ꝙ ſignificatio illius uerbi, lego,
ſit reſtricta,ex interpretatiõe.uel ex authorita.ll.pro-
ut intelligunt Bart. & communiter alii.Qua uero ra-
tione,per interpretationem fuerit reſtricta,an ꝑ cõem
uſum,ut dicit Bar.in.l.i.& in.d.l.centurio, an alia ra-
tione infra dicetur.Non ob.Adducta in contrarium,
& primo non obſt.tex. in.d.l.uerbis legis, quatenus
in eo dicetur,quòd in.ll.xii.tab.uerbum,lego, ſignifi
14 cabat inſtitutionem. † Nã poſt poſitis,quæ per alios
dicuntur,uera ſolutio eſt,quòd non dicitur in.d.l.ꝙ
in illis uerbis,uti legaſſet rei ſue,ita ius eſto,ſignifica-
retur inſtitutio quia eſſet ex ſignificatione illius uer-
bi,lego,ſed propter illa alia uerba, quomodocunqꝫ
de re ſua legaſſet,ſeu legem dixiſſet, nam in iſtitutio-
ne hæredis,licet principaliter diſponatur de perſo-
na hæredis inſtituti, ut eum conſtituat ſucceſſorem
perſone ſecundario tamen,& in conſequentiam di-
ſponitur de ipſis rebus, ſic in datione tutoris, licet
principaliter diſponatur circa perſonam,dũ dicitur,
tutor eſto ſecundario tamen, diſponitur de rebus,
quia in eum confertur rerum adminiſtratio, & ſecun
dario datur rebus, nota.inſt. de tutel.§.i.& qui teſta.
tuto.da poſſ.§.certe.& propterea cum diceretur, uti
quis &c.& ſic qualitercunque,ſeu quomodocunque,
quis rei ſue legaſſet,hoc eſt legem dixiſſet,hoc reſpe
ctu,continebatur inſtitutio, & Datio tutoris,quia in
illis ,ſecundario uidebatur de re ſua legem dicere,
ſeu diſponere, aut legare. Et propterea non poteſt
aliqua ratione inferri ex text. illo, quòd per illud
uerbum lego, ſimpliciter a teſtamento re prolatum,
induceretur inſtitutio. Et hanc rationem, per inter-
pretationem fuit coanguſtata ſignificatio prædicta,
quia interpretatio ſumpta fuit,quòd in.ll.xii.tab. nõ
ſignificaretur inſtitutio, preciſe, propterea ſignifica-
tionem illius uerbi, lego, ſed per additionem alio-
rum uerborum,ut ſtatim dictum fuit,et quia uerbum,
lego,non refertur ad perſonam honoratam,ut de il-
la,ſeu circa illam diſponat,ſed tantum ad res ut de re
bus diſponat. Et propterea non poteſt ſignificare ni
ſi eam diſpoſitionem, quæ de rebus diſponat. Non
eam,quę de perſona honorata diſponat. prout eſt in
ſtitutio.Non obſt.tex.in.c.Raynaldus extra de teſta-
mentis. Nam iudicio meo,optime poteſt procede-
re ſolutio Rui.Quam etiam ſequuntur Moder. hic.
Aduertendum tamen eſt,.quòd ſolutio,& præſuppo
ſitum Rui.procederet,ſi in tex. eſſet dictio. paterna,
prout communiter habetur.Nam tũc relictum foret
particulare.ut dt ipſe. Tamen ſi non eſſet illa dictio,
prout aliqui libri antiqui manuſcripti, non habent
ut atteſtantur.Quidam Mod.peruſini hic relictum in
eo tex.eſſet uniuerſale. Vltra doc.ſolutio eſt clara ad
15 illum tex.†p.ideo præmittendo,quòd in illis uerbis,
medietatem de prædictis bonis,quibuſdam auuncu
lis. Aliam uero medietatem.& reliqua bona pater-
na,uni ex patruis ſuis,& filiis eius legauit,tex.non re
tulit preciſe uerba teſtamenti. Nam non poſſumus
dicere,quòd in teſtamento,eſſet illud uerbum, quibuſ
dam,& minus illud uerbum,uni, cum nomina hære-
dum debeant in teſtamento eſſe expreſſa.l. hæredes
palam.ff.de teſta.l.iubemus.C.de teſta. Sed ſolum re-
tulit,ſeu denotauit effectum diſpoſitionis facte per te
ſtatorem.Et etiam præmittendo id,quod ſtatim dixi
uidelicet quod inſtitutio habet duos effectus,unum,
qui reſpicit perſonam hæredis, per quem de illa di-
ſponitur,dum conſtituitur hæres, & ſucceſſor defun
cti.Et iſte proprie dicitur effectus inſtitutionis, & de
nominatur inſtitutio. Alius eſt,qui reſpicit bona de-
functi,perquem de bonis defuncti diſponitur, & re-
ſpectu huius effectus,in inſtitutione dicimur legare.
& de rebus noſtris diſponere,ex iſtis ſequitur, quòd
text.ille nullo modo contradicit communi opinio-
ni.Nam licet præſupponamus,quòd in eamet diſpo
ſitione relata per tex.in iis uerbis eſſet inſtitutio, non
ex eo infertur,quòd tex.in iis uerbis uoluerit deno-
tare illum effectum inſtitutionis, qui proprie dicitur
inſtitutio.& per quem conſtituitur quis hæres. & ſuc
ceſſor defuncti. Sed alium effectum, qui ſecundario
uenit in inſtitutione, per quem de bonis diſponitur,
cui conuenit etiam nomen legati. Nec hoc eſt in-
conueniens,quòd iſtum ſecundum effectum,per quẽ
de bonis diſponitur,uoluerit per illa nerba denota-
re,& non alium, per quem diſponitur, de perſona
honorata,qui proprie dicitur inſtitutio, quia iſtum
alium effectum,tex.per alia uerba denotauit. Solum
ex illo tex.poteſt inferri, ꝙ in inſtitutione quis dica-
tur legare,non autẽ,ꝙ uerbum legauit,importet inſti
tutionem,& ſi dixeris, quare text. uſus fuit uerbo le-
gauit,& non uerbo inſtituit. Reſpondetur, quia ſub
una oratione, uoluit complecti relictum auunculo-
rum,& illius patrui hæredis inſtituti,& relicto dicto-
rum auunculorum, & illius patrui hæredis iſtituti,
& relicto dictorum auunculorum non conueniebat
uerbum inſtitutionis,propterea neceſſario uſus fuit
uerbo,legauit,ita ꝙ nulla ratione fieri poteſt aliquod
fundamentum de illo tex.contra communem. Non
ob.ꝙ diſpoſitio edicti de legatis præſtandis,quæ lo-

quitur de legatis.l.i.infra de lega. præſtan. procedat in hæreditatis portione ſeu in inſtitutione.l.filium.§. ſed ſi portio.l.nam ſecūdū eo.tit. de le.preſt. ultra ea, quæ pro ſolutione illius tex.dicunt doct. de quibus poſt Alex.late per Rui.& alios Repeten.hic,uera ſolutio eſt ꝙ ea diſpoſitio edicti, quæ loquitur de legatis,trahitur ad legatum,quod etiam ſecundario ineſt in ipſa inſtitutiõe,quia in ipſa,etiam dicitur de rebus ſuis,legare, ſeu diſponere, & ita procedit text.in.d.§.
16 ſed ſi portio † non tamen propterea ſequitur, ꝙ trahatur,ad ipſam inſtitutionem, quatenus per eam circa perſonam diſponitur,quinimmo apparet contrarium,nam in caſu illius tituli de lega. preſtan.&.d.§. ſed ſi portio,quamuis is ſcriptus hęres,qui ē de liberis,poſſit adire de iure ciuili.l.ſi is qui.§.ſed ſi ſcriptus de leg.preſt.in.Non tñ habet bo poſ. ſecūdū tab. de iure prætorio quia illa non concurrit,cū contra tab. l.poſthumo,& quod ibi not.C.de contra tab.Et propterea apparet ꝙ non conſeruatur illa inſtitutio de iure prætorio, per illum titulum in modum inſtitutionis ſeu ſucceſſionis,ſed tantummodo conſeruatur hæreditas in modum relicti,ſeu legati, quia per modum ſucceſſionis,de iure prætorio illam non conſequitur,minime igitur ex illo tex.poteſt inferri, ꝙ uerbum,lego, ſignificet,ſeu inducat inſtitutionem, per quam ſuccedatur defuncto teſtatori , uerum tantummodo,quod in inſtitutione dicatur ineſſe effectus legati,quia ſecundario uidetur de rebus ſuis legare,ſeu diſponere . Non obſt. ꝙ uerbum relinquo, relatum ad uniuerſitatem bonorum, ubi nullus alius eſſet hæres. inducat inſtitutionem,gl.communiter approbata p Bar.& doc. ibi,in.l.his uerbis in princ. ſupra de hæred.inſti.Nam ſolutio eſt, quia uerbum relinquo, eſt commune,non ſic uerbum, lego,ut p Alex.in.d.l.
17 centurio.† Nec obſt. ſi iterum inſtares quia non uidetur aliqua differentia,inter hæc duo uerba,ut dicebat Galeaula in.d.l.centurio nu.cclxxxviii.& Soc.Iunior hic,quia Reſpondetur,quod immo eſt differentia,ex qua uerbum relinquo, eſt generale ad quamlibet ſpeciem relicti,& propterea dicitur commune.Non ſic eſt uerbum,lego,quia proprie ſignificat unicam ſpeciem relicti.ſ.legatum , & propterea non adaptatur , ex proprio ſignificatu,ſic ad inſtitutionem, prout ad aliud relictum,nimirum ſi non eſt commune faciūt , quæ dicit Bart.d.l.centurio col. pen. circa rationem differentie,quare ſubſtituo,non ſit uerbum directum, prout eſt uerbum inſtituo,ſed ſit uerbum communē.
¶ Ex prædictis ſequitur,quod uera ſit illa concluſio
18 communis,† quod ſi teſtator dixit,lego,omnia bona mea.quamuis nullus alius ſit inſtitutus hæres uniuerſalis,quod ideo tamen non importabitur inſtitutio , quia uerbum,lego,non eſt uerbum commune aptum ad ſignificandum inſtitutionem.Nec obſt.quę hic in contrarium adducuntur p doct.Marianum Iunio. uidelicet quod licet ſignificatio huius uerbi lego, non ſe extendat ad inſtitutionem,quod tamen induci debet i nſtitutio ex uerisimili mente teſtatis,præter ſignificatum uerborū,de qua uidetur quod conſtat in propoſita.q.arg.l.iii.C.de lib.præter.&.l.quoniam indignum.C.de teſta.& quia ſemper uoluntas teſtantis ē attendēda.l.in conditionibus primum locum ſupra de cond.& demonſtra.l.ex facto la grande circa medium ſupra de hered.inſti.quia reſpondetur , ꝙ dum inſtitutio debet eſſe expreſſa.l.hæredes palam ſupra de teſta.l.iubemus.C.de teſt.& late declaraui in.l.hæredes mei.§.cum ita infra ad treb.&.l.i.ſup. de uulg. propterea circa inductionem inſtitutionis ſola mēs non debet attendi,niſi ea ſignificetur p uerba, ſaltem ex aliquo ſignificatu,ut in ſpecie Bar. in.l.i ambiguo infra de rebus dubiis dum allegat.l.non aliter infra de legat.iii.Alex.& Iaſ.in.l.iii.C.de lib.preter. Et ita intelligi debet tex.in.d.l.iii.&.d.l.quoniam indignū. uerum cum uerbum,lego, in propoſita.q.nullo modo ſignificet inſtitutionem,quia non ſignificat illam diſpoſitionem quæ diſponat circa perſonam honoratam,ut eam conſtituat in locum perſone ſue, propterea non poteſt ex ſola uoluntate induci,ſic etiam non placēt quædam alie deciſiones eorūdem Mod.
19 Nam illa † ꝙ ubi teſtator legaret tertiam partem hæredita. ſeu bonorum filio pro legitima ꝙ induceretur inſtitutio, non poteſt procedere,& ultra, ꝙ eſt cōtra communem opi.doc.& expreſſe contra Alex. in .l.humanitatis.C.de impuberum confunditur etiam per prædicta.Nec ob.ꝙ communiter doct.in authē. unde ſi parens ,& in d.l.humanitatis, ut dicit Dec. in.d.l.humanitatis,uolunt,ꝙ ſi ſit uerbum, relinquo, ꝙ in filio inducatur inſtitutio,quando eſt relatum ad quotam hæreditatis,quia eſt differētia inter hæc duo
20 uerba,ut ſtatim dixi.Alia etiam deciſio † ꝙ in legato facto filio,per uerbū lego,induceretur inſtitutio , ubi adeſſet illa clauſula in teſtamento,ꝙ omnia diſpoſita in teſtō,ualeret oi meliori mō,quā ēt tenuit do.Pau. Pic.in.l.in qrtā.col.lxv.inf.ad.l.fal.poſt Pau.et Ang. quos refert,confunditur p pdicta, quia dicta clauſula facit qdē ꝙ diſpoſita in teſtō ſuſtineantur oi meliori mō,non tñ eſt ſufficiens,ad inducendū nouam diſpōnē.Quā uerba non ſignāt,& ſic inſtōnē in caſu nr̃o, q̃ per uerba non ſignatur,ut ēt dixi.in.d.l.in quartā . Et hanc eādē Deciſionē repræhendit Sal. ut ēt refert Pich.in.d.l.in quartā.¶ Sed quid de illa.q.ſtatuti pro
21 hibentis legare vxori an uideatur † ēt prohibita inſtō circa quam Cor.conſi.cxcv.concludit ꝙ non,ex quo ſignificatio huius uerbi,lego,non complectitur inſtitutionem Rui.uero dicit,ꝙ attento communi uſu,ſecundum quem eſt reſtricta ſignatio dicti uerbi,uerum dicit Cor. ſed circūſcripto communi uſu, uult ꝙ etiā intelligatur prohibita inſtitutio, quia iſtud ſtatutū factū,ea ratione mutuo amore ſe ſpolient coniuges.l.i. .ff.de donatio.inter vi.& uxo.ē fauorabile, ut in terminis decidit Bart. in.l.cunctos populos.C.de ſumma trinitate.& propterea extēdendum ad inſtitutionē.Ego uero dico, ꝙ oī ratione ēt inſpecto cōi uſu , & ſignatione huius uerbi lego , in caſu propoſiti ſtatuti uř prohibita inſtō quia licet uerbum lego,non ſignet inſtōnē,tñ in iſtōne ineſt legatū.uidelicet diſpō de re ſua,ut dixi ſup.declarādo.l.uerbis legis,et ppea dicetur prohibita inſtō,qa in inſtōne neceſſario,et in conſequētiā,interuenit legatū ſeu relictū bonorū,nō qa legatū ſignet inſtōnē.qa ī ea aliqd plus interuenit q̃ ſit in legato,v;ſucceſſio in locū pſone defūcti.¶ Secūdo pmittūt,ꝙ legatū denotet diſpōnē diſtinctā a ſideicō.ſic pbat rub.nr̃a dū ponit inter hæc duo,copulā,q̃ denotat diuerſitatē gl.in rub.ff.de iu.et fac.ing. pbat ex.l.i.inf.eo. Nā egparatio facta arguit ꝙ nō ſit idemptitas,ſicut facit ſimilitudo.l.qd nerua.ff.depoſiti,& ſi eſſent idē. iā ꝙ diuerſis noibus non appellarētur,ut dicit tex.i l.ſi idē.C.de codicillis.Quinimo de iure ſtorū erāt plures drīe,quarū,& aliq remāet de iure hodierno.ut dr̃ i.l.i.ppea eēt uidēdū an uerbum,lego,iducat,uel ſignēt fideic.de iure ſtorū,& de iure hodierno clarū ē ꝙ ſic,nā ē caſus i.l.ēt fideic.inf. de le.
22 iii.† Sed de iure.xii.tab ē aliqua dubitatio,qa Bar.i.l. i.tenuit.ꝙ ēt ſignāret fideic p hoc ꝟbū,lego,qa eius ſignatio dcō iure, erat latiſſima.d.l.ꝟbis leg.Iaſ.et plerique

rique alii tenent oppoſitũ. Tu uero aduerte ꝙ per ea
uerba uti quis legaſſet rei ſuę ita ius, eſto. re uera nõ
ſignificabatur fideicommiſſum,quia in fideicommiſ-
ſo quis non uidebatur legem dicere, quia uerba fidei
commiſſo non ſignificabant,quod teſtator preciſe,et
efficaciter,de aliquo diſponeret , ſeu legem diceret ,
quia ſolũ alterius fideicommitebatur.inſt.de fideicõ.
hęred.in prin.& §.i.ſed inſpecto iure fforum,quia in
fideicommiſſis inſpicimus mentẽ magis quam uer-
ba,ut dicit tex.in.l.cũ proponeretur.infra de lega.ii.
in.l.cũ uirũ.C.de fideic. cum concordan.& inſpecta
mente,teſtõr uidetur legem dicere propterea inclu-
ditur ſub ſignificatione, huius uerbi lego.d.l ẽt fidei
cõmiſſum & propterea ille due opiniones poſſunt
ad concordiã reduci ut opinio Iaſ. procedat, quod
non continetur,quia de iure.xii.tab.quo ad uerba, q̃
ſolum attendebantur per fideicõmiſſum non diceba
tur teſtator diſponere,opinio Bar. procedit ẽt, quia
comprehenderetur fideicommiſſum quatenus in eo
teſtator diceretur,uel intelligeretur diſponere. Non
enim ſignificatio illius uerbi eſt ampliata ſed magis
coanguſtata,& propterea nunc illa uerba intelligun-
tur ẽt de fideicommiſſo, non quia ſit ampliata ſigni-
ficatio illius uerbi, ſed quia inductũ fuit ꝙ in fideicõ
miſſis teſtõr intelligatur legitime diſponere. Tractãt
ẽt doc.hic,in quibus differant legata,a fideicommiſ-
ſis.& qũo dignoſcatur legatũ a fideicõ. Sed antequã
ueniamus ad iſta,uideamus an indiffinitione differãt,
23 Triplex aſſignatur legat.diffinitio† prima,ꝙ legatum
ſit delibatio hæreditatis, quam teſtõr *ex eo quod* uni
uerſum hæredis *foret,alicui quid collatũ* uelit.l.lega
tũ la.ii.in prin.infra.eo,per id quod dicitur deliba-
tio hęreditatis , excluditur donatio inter uiuos , &
24 *cauſa mortis,* † quia in his eſt potius delibatio patri
monii quam hæreditatis,nã habent effectum ,& ro-
bur uiuẽte donatore.l inter mortis et.l.ſi mortis cau
ſa.infra.de donatio.cã mor.& hęreditas dicitur poſt
mortẽ defuncti. l.nihil aliud eſt hæreditas.ff.de uer.
ſig.illa alia uerba,ex eo,quod uniuerſum hæredis fo
ret alicui quid collatum uelit,denotãt,ꝙ non omnis
delibatio hæreditatis puta quæ contingit ex facto ,
hæredis ſeu a caſu,ſit legatũ ſed ea quæ ſit ex teſtan-
tis diſpõne . Diffinitio ſecunda ꝙ ſit donatio in te-
ſtamento relicta,quam ponit tex.in.l.legatum.infra.
tit.i.dum ponitur donatio, loco generis , excludun-
tur cetere diſpoſitiones,ex quibus non ſequitur tran
ſlatio doni,& iuris,quod teſtator intendebat trãsfer
*re quia donatio eſt doni d*atio.l.ſenatus.§.i.infra. de
donatio cauſa mort. dum dicitur teſtamento relicta
25 *excluditur donatio inter uiuos,& cauſa mort.* † nam
uis horum *uerborum,teſtamẽto relicta*,eſt, ꝙ habeat
robur,uim & *effectum ex teſtamento*,& ꝙ ex ipſo de
beatur, & propterea non habet effectum ante mortẽ
teſtantis , quia etiam non habet effectum teſtamen-
tum , & donatio inter uiuos ſeu cauſa mortis habet
effectum ante mortem teſtantis,illud uerbum,relicta,
habet hunc ſenſum ꝙ ex ſola diſpoſitione teſtamen-
ti.ſine alterius miniſterio inducatur . Nam uerbum
26 relinquo † denotat,ꝙ id de quo agitur ex illa ſola di
ſpoſitione,ad quam refertur,inducatur, propterea ui
demus,ꝙ hoc uerbum, regulariter adaptatur tantum
modo ultimis uoluntatibus glo.in.§.ſi uero nulla, in
uerbo relictis,in authentico de hæred.& falc. glo.in
cle.ii.in uerbo , relictis, de iure patrona.l.i.in.ſi.ff.de
tab. exhi.facit text.in.l.corruptionem.C.de uſufruc.
dum dicitur ibi uſusfructus in ſtipulatione deductus
& *in* teſtamento relictus , quia in his,id de quo agi-
tur ex ſola teſtantis diſpoſitione inducitur. Hoc etiã
denotat quando alicui actui inter uiuos adaptatur.l.
hoc ſermone infra ſi lib.inge. eſſe dicatur . Et ideo
hoc uerbum,dum tantum refertur ad donantem, nõ
conuenit donationi inter uiuos,ſeu cauſa mortis,qa
non poſſunt induci ex ſolo facto ſeu diſpoſitione do
nantis,uerum requiritur factum donatarii , uidelicet
27 conſenſus.d.l.inter mortis.l.i.§.i.ff.de pac.Sic† ꝑ hoc
uerbum,relicta,excluditur inſtitutio.Nam licet ea ſit
donatio ſeu doni datio,dum teſtator donat alicui hę
reditatem,tamen quia hæredi non acquiritur ex ſola
inſtitutiõe,ſed ipſius aditio requiritur, propterea nõ
poteſt dici teſtamento relicta,quia ex ſolo teſtamen-
to non acquiritur,& ideo donatio non inducitur ex
ſolo teſtamento . ¶ Alia diffinitio de qua in.§.
i.inſti.de lega.uidelicet ꝙ ſit donatio a defuncto re-
licta,ab hærede præſtanda,declaratur eo.modo. Nã
hoc genus donatio,eo.modo ſe habet in hac, prout
in.ii. dum dicitur a defuncto relicta, & duplici ratio-
ne excludit donationem inter uiuos,& cauſa mortis,
28 † quia hæc uerba important,ꝙ habeat effectum poſt
mortem teſtantis.l.in delictis in princ.ff.de noxa.qđ
non eſt in dictis donationibus,illud uerbum,reli cta ,
denotat ꝙ ex ſola diſpoſitione defuncti inducatur,&
dictæ donationes inducuntur ex diſpoſitione donã
tis & donatarii . Illa alia uerba , ab hærede pręſtan-
da ſatis intelligebantur ſine expreſſione,quia ex quo
inducta poſt mortem defuncti , ex ſola eius diſpoſi-
tione,in conſequentiã intelligitur, ꝙ obligatio exe-
quendi illam donationem transfertur in hęredem ,et
propterea ſunt appoſita ad maiorem declarationẽ ,
quamuis quidam Mod. dicant,ꝙ hæc uerba nõ ſunt
in antiquis uoluminibus inſtitutio . Nec huic diffini
tioni,reſpectu horum uerborum, ab hærede præſtan
da,obſtat tex.in.l.lucius. infra de lega.ii.& l.iii.& to
tus titu. de libera. lega, quia ſolu. eſt clara,ut hic per
dictos Mod. Ex prædictis omnibus diffinitionibus,
29 † ſequitur ꝙ tunc legatum ſit, quando ex ſola diſpo-
ſitione teſtantis acquiratur ius honorato, quod teſta-
tor in eum intẽdebat transferre,& in hoc conueniũt
omnes diffinitiones,quia ii.&.iii.iſtud uolunt,ut di-
xi,prima etiam iſtud præſupponit dum dicit deliba-
tio hæreditatis.nam denotat ꝙ non ſit in patrimo-
nio hæredis , quia ſic diceretur diminutio patrimo-
nii hæredis non hæreditatis , & propterea præſup-
ponit,quòd non acquiratur dominium hæredi ſi ſit
legatum purum ut in.l.legatum la. ii.infra titu.i. & ſi
non impediat,quòd non acquiratur quia legatum ſit
in diem uel ſub conditione facit ꝙ ipſo iure deſinat
eſſe in dominio ſeu patrimonio hæredis , & dica-
tur eſſe in hæreditate , & cum in eo legato diminuat
hr̄ditatem,neceſſe eſt ꝙ ipſo iure,ſine facto etiam ho
norati,in eum tranſeat,ne dicatur dominium fore ua
cans,cum non ſit in hęreditate,nec in bonis grauati,
nec in bonis legatarii , ut dicam.infra.in.l.i.in fin.
30 ¶ † Supereſt nunc uidere, quid ſit fideicommiſſum ,
& an fideicommiſſo conueniant dicte diffinitiones ,
prius tamen uolo,quod aduertas,quod hic non diffi
nitur legatũ,dum capitur pro ipſa diſpoſitione,quia
ipſa diſpoſitio nõ eſt donatio,nõ ẽt eſt delibatio,nõ
ẽt ab hærede preſtãda. diffinitur igitur hic legatum,
prout capitur pro effectu qui cauſatur ex hac diſpoſi
tione , & cui attibuitur nomen legati . Dum igitur
quærimus , an iſte diffinitiones conueniant fidei-
commiſſo , non poſſumus intelligere de fideicom-
miſſ. inquantum capitur pro diſpoſitione ipſa ,
quia eſſet abſolutum quod non, quia non eſſe dona-

tio ut dictum fuit ſupra ſed an conueniat fideicommiſſo dum capitur pro effectu reſultante ex diſpoſitione, cui attribuitur iſtud nomen fideicommiſſi. Dices tu, uideretur dicendum, ꝙ omnino conueniant, quia equiparata per.l noſtram, &.l.ii.C.commu.de lega.& quia nulla ponitur diffinitio fideicommiſſi, perſuadetur quod iſte diffinitiones ſint communes ad utrumque, maxime attento, ꝙ ſunt poſite in hoc titulo.in quo mixtim tractatur de utroque. hac ratione utitur dom.Marianus.Iunior.In contrarium facit, quia iſta equiparatio ſolum fit de diſpoſitionibus legati,& fideicommiſſi,non autem de effectu,cui attribuitur nomen legati,cum effectu,cui attribuitur nomen fideicommiſſi,quia iſti effectus adhuc differunt inter ſe & habent diuerſam naturam.d.l.ii.§.ubi autem, & quia adhuc dicuntur duo effectus, non unus, ut dicitur in dicta.l.ſecunda,propterea diſtinguuntur,& quia aliud eſt, ꝙ quis dicatur habere rem in uim legati, aliud ꝙ dicatur habere in uim fideicommiſſi ut uoluit Barto.in.l.i.circa contrarium de libertate infra eo. & ibi dicetur, propterea ſequitur ꝙ iſte diffinitiones non conueniant effectui, cui attribuimus nomen fideicommiſſi. in quo ergo diſtinguitur, ſeu differt effectus, qui dicitur fideicommiſſum ab iſto effectu,qui dicitur legatum. *Dicas ꝙ* fideicommiſſum eſt, quando non *directo tranſit,nec* ab ipſo teſtante recta uia habetur, *ſed ab ipſo grauato, & ſic eſt doni datio,quæ fit per grauatum, in eo quod exequitur uoluntatem defuncti. Iſtud hr̄ inſti.* de fideicomm. hæredi.in princ.&.§.qui autem inſti. de ſing.rebus per fideicommiſ.reli.& ideo diffinitiones non conueniunt ſibi, nō.n. poteſt dici delibatio hæreditatis ex eo, quod uniuerſum hæredis foret, quia fideicommiſſ.non eſt delibatio, ſed requiritur actus grauati ad cauſandam illam delibationem, non delibatur hæreditas, ſed poſtquam tranſit, in patrimonium hæredis, ſic non poteſt dici donatio in teſtamento relicta, quia ex ſola teſtamenti ſeu teſtantis diſpoſitione fideicommiſ. non poteſt eſſe, ſeu induci doni donatio, quia requiritur actus grauati. Ideo bene Rui. in ſequen. articulo. Reſpondendo ad.l.titia teſtam.§.i.infra.tit.i. dicit incidenter, ꝙ teſtator ſolum in legatis donat, non in fideicommiſſ. uidetur etiam uelle So.Mod.licet non ſe firmet,dum dicit, quod fideicommiſſ. teſtator non donat, ſed grauat hæredem ut donet, & ſi quæratur ratio quare, non fuerit aſſignata ſpecifice diffinitio fideicom. Reſpondetur ꝙ iam conſtabat, ꝙ in fideicommiſſ. agitur,ꝙ ex actu grauati dum fidem adimpleret acquiratur honorato, & licet prius non eſſent efficacia, & de iure hodierno ſit inductum, quod per offic. iudi. ſeu per actionem poſſit hæres cogi ad præſtandum fidem.l.ſi res de leg.iii.l.ii.in uer. fideicommiſſi. actio.C de his quæ ſub modo,non tamen fuit immutatum, quin dicatur eſſe effectus fideicommiſſ. eo ſolum caſu, quando ius uenit acquirendum honorato,ex eo ꝙ cogitur grauatus præſtare fidem, & propterea dum.infra.diſputabimus,an ſit aliqua differentia,inter legatum,& fideicomm. diſputatio non ſpectabit ad id,an ſit differentia inter diſpoſitionem legati,& diſpoſitionem fideicomm.ſed magis an poterit induci ſic effectus,qui dicitur legatum, ſicut effectus qui dicitur fideicommiſſum ex ipſa diſpōne.

¶ Secundo differunt, quia aliis uerbis legatum, & & aliis,fideicommiſſ. inducitur, & propterea quærunt communiter doct. hic poſt Pau. Alexand. in.l. i.quomodo de iure fforum dignoſcebatur legatum

31 a fideicommiſſ. & quibus uerbis fieret † legatum, & quibus fideicomm.circa quam.q. ſunt uarie opiniones.Nam Imo.dixit,ꝙ uerbum,lego, inducit legatū, ſed uerbum fideicommitto inducit fideicomm.doc. dicunt,ꝙ doctrina eſt uera,ſed diminuta, *quia ſolum* loquitur de his duobus uerbis. Ego addo ꝙ patitur difficultatem quia non obſtante, ꝙ ſit uerbum fideicommitto,tamen aliquando eſt legatum.l.ſeruos.infra.de alim.& ciba.lega.l.lucius.ff.de auro. & argen. lega.l.ſi mihi meuia,& nigidia in.fi. de lega.iii.Pau. quem ſequitur Alexan. dicebat,ꝙ quando uerba referuntur ad honoratum,ꝙ conſtituunt legatum, ſed quando referuntur ad grauatum conſtituunt fideicommiſſum.ſicut eo modo diſcernitur ſubſtitutio directa,a fideicommiſſaria, quia ſi uerba ſignificabunt ꝙ ſubſtitutus capiat propria authoritate,erit directa, ſi ꝙ capiet de manu grauati erit fideicōmiſſaria ſubſtitutio Barto. & communiter doct. in.l.centurio in ult.q.prin.ff.de uulg.ſed reprobant *Cum.Soc.Rui.et* communiter Mod. *quia in ultimo membro eſt contra* text.in.l.ſi ita ſcriptum.§.fi.de *leg.ii.inſti.de lega.* §.i.in.l.ſtichū qui meus *erit,in.l.huiuſmodi in prin.* infra eo.in quibus iuribus uerba ſunt relata ad grauatum,& tamen conſtituunt legatum. ſic in.i.membro eſt contra text. in.l.titia teſtamento.§.i.in l.miles in prin. infra de leg.ii.nam ſunt ibi uerba relata ad honoratum,& tamen eſt fideicom.Cum.quem ſequitur *Soc.*diſtinguebat,eo modo,uidelicet ꝙ aut uerba ad *honoratum* ſunt relata,& erit legatum,aut ad grauatū *& ēt erit legatū,*ſi uerba erūt p̄ceptiua,ſi uero præcaria,erit fideicō *hanc diſtōnē reprobant Rui.*& cōiter Mod.quia in *primo membro eſt contra tex.in.d.* l.miles &.d.l.*titia* teſtō.§.i.*Et ſolutiones Soc.non ſatisfaciunt* ut hic per Rui.ſic uerbū peto *licet non ſit* precarium.tamē inducit fideicōmiſſum eo *caſu quo* uerba ſunt relata ad grauatum.l. peto in prin. de leg. ii.ubi ſunt hæc uerba,peto luci titi, ut cōtentus ſis cētum aureis.Adde ꝙ ſi uis reſpōdere,ꝙ immo ſit præcarium per tex.in.d.§.fi.inſt.de ſing.re. per fideicom. relictis tunc ſequetur, ꝙ ēt confundetur iſta doctrina,quia alibi uerbum, peto, inducit legatū, & uerba ſunt relata ad grauatum, in.d.l.ſeruos, ſic de uerbo, uolo,Nam aut uis ꝙ ſit p̄ceptiuū, & tunc confundetur diſtinctio prędicta,dum loquitur de uerbis pręceptiuis, quia inducit fideicom. in.l.fideicommiſſa.§.ſi ſic de leg.iii.in.l *titia* ſeio.§.i.in.l.cum *pater.§.dulciſſimis* de lega.ii.aut uis ꝙ ſit uerbum *præcarium*, & tunc confundetur *prædicta diſtinctio in eo,ꝙ loquitur* de uerbis *præcariis.quia idem uerbum* uolo conſtituit legatum,*in* d.l.*lucius,de auro* & argen.lega.in l.ſi ita relictum in prin.in.l.*teſtator.§.ſeio,* de lega.ii. in.l.liberto,de annuis leg.*Rui.* ſequitur in omnibus diſtinctionem prædictam præterquam in duobus caſibus,primus eſt quando uſus fuit teſtator uerbis innentis a iure, uel ab uſu ad ſignificādum fideicommiſſum & quæ ſunt relata in d.§.fi.inſt.de ſin.re.per fideicom.relictis.Alius.qn̄ fuiſſet relictum a legatario quia his duobus uult,ꝙ ſemper ſit fideicommiſſum, ſed hæc opinio non eſt bona,quia obſtant iura prælegatam,quæ probant,ꝙ quamuis ſit uerbū,uolo uel uerbum,peto,ꝙ tamen ſit legatum, & quia in.l.ſi mihi meuia,& nigidia.§.fi.de leg.iii,eſt uerbum fideicōmitto,& tamē eſt legatum. Sic in.d.l.ſeruos &.d.l.lucius,Dicere modo ad hæc Iura,ꝙ Iuriſconſultus locutus fuerit improprie, & ꝙ utatur iſtis dictionibus promiſcue; & quod capit unum pro alio, quia legatum ex largo ſignificatu ſignificat fideicommiſ.

l.etiam fideicommiſſum de lega.iii. non pl3, quia ut infra dicemus, Iuriſconſultus fuit propriiſſime locutus,& licet in pluribus.ll.appellet. eandem diſpoſitionem utroque nomine,& legati,& fideicommiſſi, non eſt ea ratione, quia capiat unum pro altero. aut ꝙ dictis dictionibus promiſcue utatur,ſed alia urgenti ratione motus id fecit,ut infra ſtatim declarabitur, propterea aliter prædicta.q.debet reſolui,& ut intelligas difficultas coſiſtit in tribus,primo in perquirendo rationem, quare quædam uerba magis conſtituant legatum,& quare quædam magis fideicomm. ſecundo in concordando.ll.quæ circa eadē uerba ſunt contrarie . ut circa idem uerbum peto, circa idē uerbum,uolo,circa uerbum,fideicommitto,ſic eſt cōtrarietas,in uerbo Iubeo, quia in.l.ſi ita ſcriptum.§.fi.in .l.mortuo.§.fi.dicitur ꝙ cōſtituit legatum,in.l.lucius. la.ii.§.quiſquis.el.ii.infra de leg.ii.dicitur ꝙ cōſtituit fideicom.tertio eſt difficultas in aſſignando rationē, quare tot.ll.unam et eandem diſpoſitionem appellēt *legatum & fideicom.in.l.caius infra de le.ii. in.l.uxorem.§.feliciſſimo.&.§.agri plagam, in.l. patronus.§.libertis.in.l.Paulo callimacho* infrà de lega.iii.Et ego ut me eximerem ab iſtis difficultatibus, libētiſſime dicerem,quod etiam ceteri dixerunt,uidelicet ꝙ Iuriſconſultus in dd.ll.improprie fuit locutus, & ꝙ promiſcue uſus fuit iſtis dictionibus ,& ꝙ capit unum, ꝓ alio,ſed dum uideo,ꝙ doc. omnes fatentur,ꝙ eſt ualde utile cognoſcere hanc differentiam,inter uerba legatorum & fideicommiſſorum & Imperator *in.§.ſed ne* in primis Inſti.de lega.*dixit,ꝙ eſt utile ſcire Naturam legatorum per ſe,& naturam fideicommiſſorum,per ſe & laborauit in referendo uerba fideicommiſſorum in.§.fi.inſti.* de ſing. re. per fideicom.relic. cognoui ꝙ excuſando ignorantiam meam, iniungebam notam Iuriſconſulto,& authoribus tot.ll.ꝙ fuerint impedimento quominus huiuſmodi cognito, licet admodum utilis,haberi poſſit,dum ſic promiſcue iſtis dictionibus uſi ſunt maxime tempore iuris florū, quo erant plures differentiæ interlegata & fideicommiſſa,propterea laborādum fore duxi, ut alio modo prædicte difficultates reſoluantur.

¶ Pro reſolutione igitur debes ſcire,ꝙ uera & eſſen-
32 tialis differentia † inter uerba legatorum, & uerba fideicommiſſorum eſt iſta, ꝙ uerba legatorum ſignificant diſpoſitionem efficacem ad inducendum obligationem,& *actionem,* uerba uero fideicommiſſorū *non ſignificabant diſpoſitionem efficacem ad actionem,ſeu obligationem,* propterea in fideicommiſſis *de iure.xii.tab.non dicebatur diſponere ſeu legare, quia eo iure inſpiciebatur ſola uerborum ſignificatio ut diximus ſupra circa declarationem.l. uerbis legis.* ff.de uerb. ſign. Hoc clare patet ex.§.i. & per totum inſt.de fideicom.hæred. & ſi inducitur diſpoſitio efficax ex fideicommiſſo,illa inducitur inſpecta uoluntate teſtantis,præter & ultra ſignificatum uerborum.Et ex hoc dicitur,ꝙ in fideicommiſſis ſemper inſpicimus uoluntatem.§.ſed non uſque inſti. de lega.l.pen. infrà eo.l cum proponeretur infra de lega.ii.l. hæredes mei.§.cum ita infra ad trebell l.cum uirum.C. de fideicom.cum aliis concordan.ubi igitur uerba ſignificabunt diſpoſitionem efficacem,erit legatū,ubi uerba non ſignificabunt diſpoſitionem efficacem ſed illa efficax diſpoſitio inducetur magis ex mēte,ſeu uoluntate,quam inſpecta ſignificatione uerbo. erit fidei comm.ubi uero in eadem diſpoſitionem uenient ſeu compræhendentur plures caſus , quorum aliqui ſint compræhenſi ex ſignificatione uerbo. alii magis ex uoluntate,quam ex uerborū ſignificatione, ea diſpoſitio denominabitur & legatum,& fideicom. quoad caſus,qui compræhenduntur ex ſignificatione uerb. dicetur legatum, quoad alios qui ſunt ex uolūtate dicetur fideicom . Tota igitur difficultas reducetur ad hoc ut declaremus,quæ ſint illa uerba quæ ſignificēt diſpoſitionem efficacem,& quæ non ſignificent . Et circa hoc ut omnia complectamur, facias infraſcriptas concluſiones .

33 ¶ Prima eſt,ꝙ omnia uerba executiua † ſimpliciter ſine alio uerbo diſpoſitiuo prolata, ſemper ſignificabunt efficacem diſpoſitionem,& conſtituent legatū, ſiue ſit illud uerbum relatum ad actum grauati , ſiue ad actum honorati,ſiue imperſonaliter ſit prolatum. de primo caſus eſt, & exēplum in.l. ſtichū qui meus erit in.l.huiuſmodi in princi.infra.eo.de ſecundo eſt caſus & exemplum inſti.de leg. in.§.ſed olim,in illis exemplis,uendica tibi fundum uel precipias tibi. de tertio exemplum eſt,ſi dicatur,dentur titio decem,nā ſemper uidetur relatum ad hęredem grauatū.l.ſi ſeruus.§.qui margaritam,& ibi Bart.infrà.eo.Ratio huius concluſionis eſt,quia uerbum executiuum neceſſario ſignificat diſpoſitionem efficacem,quia includit obligationem,& actionem,per quas ad executionē peruenitur.& ideo iſtud uerbum.doc.prolatum a teſtante,licet ſignificet actum dationis,qui eſt, uel ſit in executione.tamen etiam neceſſario ſignificat diſpoſitionem.l.ſi ita legatum.in princip.&.§.i.&.l.ſi fundū .§.ſtichum.infra.eo.& in hac non eſt difficultas.

34 ¶ † Secunda eſt ꝙ idem erit,ſi huic uerbo executiuo ſit adiectum uerbum diſpoſitiuum præceptiuum, exēplum,centum,quæ lego Sempronio,hæres meus dabis. ratio eſt ſatis manifeſta , quia utrunque ſignificabit diſpoſitionem efficacem, & propterea conſtituetur legatum.l.ſi ita ſcriptum.in ſi.l.mortuo.in ſi.infra de leg.ii.& hæc ſecunda non habet difficultatem.

35 ¶ Tertia eſt concluſio , ꝙ ubi uerbo executiuo † ſit adiectum uerbum diſpoſitiuum ꝙ licet non ſit pręceptiuum,tamen nec etiam eſt præcarium,ut eſt uerbū, peto,& uerbum uolo. tunc regulariter etiam ſignificabitur diſpoſitio. efficax,& conſtituetur legatum,caſus eſt in d.l.ſeruos.de alim. & cib.leg. in.d.l.lucius. de au.& arg.leg.ratio huius concluſionis eſt,quia li-
36 cet hæc uerba,peto & uolo † non ſignificent,de per ſe,diſpoſitionem efficacem.§.fi.inſti.de ſing.re.per fideicom.relic.l.peto.in prin.infra. de leg.ii.quia licet ſignificent ꝙ uoluntas teſtantis ſit ꝙ fiat id,de quo diſpoſuit,non tamen propterea ſignificant, ꝙ eius uoluntas ſit ꝙ ad id detur actio & obligatio , prout in pacto nudo,licet uoluntas ſit ꝙ fiat id, quod fuit deductum in pacto.l.i.ff.de pac. Non tamen propterea reſultat,ꝙ uoluntas ſit , ꝙ detur actio.l.iuriſgentium .§.igitur nuda.ff.de pac.Tum ratione uerbi executiui. de cuius natura eſt , ſignificare diſpoſitionem efficacem,ea diſpoſitio ſignificabitur per utrunque uerbū, ut in dd.ll.Ampliatur iſta concluſio, ꝙ ſi etiam ultra uerbum peto,eſſet etiam hoc uerbum præcarium , fideicommitto ita eſt caſus in.d.l.ſeruos &.d.l.lucius. Ampliatur etiam ſecundo, ut procedat non tantum in caſu quo uerbum executiuum expreſſe foret relatū ad actum grauati , ſeu ad actum honorati, ſed etiam quando in conſequētiam rei relicte foret relatum ad actum ipſorum , quia foret relicta res teſtantis , quæ omnino trāſitura fuiſſet ad hæredem,caſus eſt,& exēplum in.l. ſi is ita relictum. in princ. & in.l.teſtator.§. ſeio.infra.de leg.ii in.l.liberto.infra.de annu.leg.ibi eſt uerbum.dari uolo, & dicitur legatum , nam quia

in relicto eſt res, quæ eſt in bonis teſtatoris. Illud uer
bum executiuum, dari, in conſequentiam rei relicte,
habet relationem, ad actum hæredis,
37 ¶ Limitatur prædicta conclu. † caſu quo uerbũ exe
cutiuum, nec expreſſe, nec in conſequentiam habet re
lationem ad actum honorati ſeu grauati, prout quan
do profertur imperſonaliter, ſeu infinitiue, & in reli-
cto ſit res. quæ ſic ſit penes alium, ſicut penes hære-
dem, ut in exemplo Teſſaram frumentariam compa
rari. l. titia ſeio. in prin. infra. de le. ii. Et res commu-
nis cum Titio, ſibi concedi uolo ne quam controuer
ſiam cum eo hæres habeat. l. cum pater. §. dulciſſimis
infra. de le. ii. Ratio huius limitationis eſt, quia dum
uerbum executiuum, non refertur ad actum grauati,
ſeu honorati, non poteſt ſignificare, ꝙ in perſonis eo
rum, inducatur actio ſeu obligatio. Et ſi dices nõne
uidetur ſemper relatum ad hæredem. d. l. ſi ſeruus. §.
quæ margarita. Reſpondeẽ ꝙ ſic, ſed iſtud eſt ex præ
ſumpta mente, non ex ſignificatu uerborũ, nec in con
ſequentiam eorum, quę ſunt in diſpoſitione deducta,
propterea non dicetur legatum, ſed fideicomm. Et ſi
dices. non ne in prima concluſione, quando imper-
ſonaliter prolatum fuit uerbum executiuum, ſine uer
bo diſpoſitiuo, ſignificatur diſpoſitio efficax, quam-
uis non ſit expreſſe relatum, ad actum honorati, ſeu
grauati, nec in conſequentiam rei, ergo etiam in iſto
caſu Reſpondetur, ꝙ *ibi nullum eſt uerbum diſpoſi-*
tiuum, & propterea *diſpoſitio ſignificatur per uerbũ*
executiuum, ut ibi dixi. *Sed in caſu iſto eſt uerbum di*
ſpoſitiuum uolo, & propterea, non poteſt ſignificari
per uerbũ executiuũ, diſpõ, uerũ ſi per executiuum ſi-
gñabitur act. & ob. declarabitur, ꝙ illud uerbũ uolo,
intelligitur de diſpõne efficaci. Sed ubi uerbum execu
tiuum non ſignificabit acti. & ob. tunc illud diſpoſiti
uum uerbũ uolo, ſeu peto, ſtabit in eius natura, ut nõ
ſignificet diſpoſitionem efficacem. d. §. fi. d. l. peto.
38 ¶ † Quarta eſt concluſio, ꝙ ubi uerbo executiuo ſit
adiectum uerbum præcarium, prout eſt, rogo, fideicõ
mitto, ꝙ tunc, ſi uerbum executiuum ſit relatũ ad actũ
grauati, ſemper erit fideicommiſſum, ſi ad actum ho-
norati, ſemper erit legatum. Exemplum & ratio pri-
mi, ſatis patet, ſi dictum ſit, fideicõmitto hæredi meo,
ut det. Nam tunc actus ille dationis eſt in rogitu, ſeu
commiſſus fidei grauati, & non poteſt ſignificare ne
ceſſitatem iuris, inſt. de fideicom. hæred. per totum, et
de ſing. rebus per fideicom. relic. per totum. De ſecũ-
do eſt caſus, & exemplum. in. l. ſi mihi menia, & nigi
dia. §. fi. infra de leg. iii. ibi. n. dictum fuit, fidei hære-
dis mei committo, ꝙ ſinat Titium habere domos
meas, & eſt legatum. Ratio, quia illud uerbum, habe-
re, executiuum, eſt relatum ad actum honorati, & cũ
non referatur ad actum eius, in quem dirigitur uerbũ
præcarium, non regulatur ab ipſo uerbo præcario, et
propterea ſtabit in propria ſignificatione uerbi exe-
cutiui, & ſignificabit diſpoſitionem efficacem. Nec
obſtabit uerbum præcarium, quia illud non impedit
conſtitui legatum, quando per alia uerba ſignificatur
diſpoſitio efficax. d. l. ſeruos. d. l. lucius.
39 ¶ † Vltima ſit concluſio, ꝙ ubi ultra uerbum diſpo-
ſitiuum non ſint alia uerba quæ ſignificent diſpoſitio
nem efficacem tunc ſi illud uerbum diſpoſitiuum, nõ
erit præceptiuum, non ſignificabitur diſpoſitio effi-
cax, & erit fideicommiſſum, in his terminis procedit
tex. in. d. §. fi. inſt. de ſing. re. per fideicomm. relic. & in
. d. l. peto, nam ibi illa uerba adiecta, ut contentus ſis
centum aureis, non ſignificant actionem, & obliga-
tionem, ſic etiam procedit tex. in. d. l. ſi ita relictum, &

. d. §. ſeio, & d. l. liberto, ut dixi in præcedenti conclu-
ſione. ¶ Prædicte concluſiones, in quibus ego
dixi, per uerba ſignificari diſpoſitionem efficacem, &
40 conſtitui legatum, Limitantur, ut non procedant † qñ
ultra dicta uerba ſignificantiam legatum, eſſent adie-
cta alia uerba, quæ poſſent denotare, ꝙ propter aliud
forent prolata, quam ad ſignificandum legatum, ſeu
diſpoſitionem efficacem, quia hoc caſu, erit fideicom
miſſum, caſum habes, & exemplum in. d. l. miles in
prin. de leg ii. fuerunt enim adiecta illa uerba, ſcire te
uolo donare &c. quæ uerba denotant, ꝙ uerba ſint
prolata, magis ad certiorandum honoratum, quam
ad inducendum legatum nouum, ſic eſt in. l. lucius. §.
quiſquis. illa uerba, ſciat me debere Demetrio patruo
meo &c. uidentur prolata, ad denotandum, ꝙ ſolum
inducatur *neceſſitas* pręſtandi, caſu quo, re uera ſit de
bitum, & propterea in caſu, ꝙ non ſint debita, ſolum
petuntur ex cauſa *fideicomm. idem dici* etiam debet
in caſu. l. fideicommiſſa. §. ſi ſic. infra. de leg. *iii. nã ibi*,
illa uerba, ſi *hæres meus noluerit, uidentur denotare*,
ꝙ magis ea diſpõ *uideatur cõmiſſa ĩ grauati uolũta-*
te, quam in neceſſitate iuris, propterea *faciunt*, ꝙ ſit fi
deicommiſſum. ¶ Ex prædictis habetis collige-
re rationem quare quædam uerba conſtituant legatũ,
& quædam conſtituant fideicommiſſum, & quare cir
ca idem uerbum, alique. ll. dicant ꝙ conſtituant lega-
tum, alique uero, ꝙ conſtituant fideicommiſſum.
41 ¶ † *Habetis* etiam rationem quare in aliquibus. ll.
eadem diſpoſitio denominetur, & legatum, & fideicõ
miſſum, ut ideo ſit, quia in ea aliqui caſus compræhẽ-
duntur ex uoluntate, magis quam inſpecta ſig. uer. &
quoad illos *denominatur fideicommiſſum, ſic eſt in*
. d. l. caius. infra. de leg. *ii. nam*, ꝙ *compræhendatur to*
tus fundus ſeianus, id magis eſt, inſpecta *uoluntate*, qa
teſtator uniuerſum fundum ſub uno nomine poſſide-
bat, magiſquam ex ſig. uer. quia uerba uidebãtur ſigni-
ficare tantummodo unam partem, uidelicet ſeianum
ſuperiorem, uel ſeianum inferiorẽ, & propterea quo-
ad hunc caſum, denominatur fideicommiſſum, ſic eſt
in. l. uxorem. §. feliciſſimo. infra. de leg. iii. nam ille ca-
ſus, ꝙ ſolum liberti admittantur ad relictũ fundi gar-
ghiliani, excluſo filio teſtatoris, eſt magis, inſpecta uo
luntate, ex coniecturis de quibus in tex. quam ex ſign.
uer. quia inſpecta ſig. uer. etiam filio uidebatur legatũ,
& debuiſſet facere partem per concurſum. l. coniun-
ctim de le. iii, ſic eſt in. §. agri plagam. d. l. uxorem, ille
enim caſus ꝙ hæres teneatur uendere tantummodo
partem illius plage agri, eſt ex uoluntate, magiſquam
ex ſigni. uerb. quia in obl. de uendendo totum, non ſi-
gñtur obl. de uendendo partem tantum, arg. l. ſi duos
. ff. de contrahen. emp. ſic eſt in caſu. l. patronus. §. liber
tus de leg. iii. uerba ſignificabant fundum Satrianum,
ſitum in regione Niphana, non fundum ſatrianum ſi-
tum in alia regione. ꝙ includatur fundus alibi ſitus, ẽ
ex uoluntate præter, & ultra ſig. uerb. propterea quo-
ad illum caſum, eſt ſeu denominatur fideicommiſſum
ſic eſt in. l. Paulo Calimacho de leg. iii. uerba ſignifica
bant, ꝙ illa. xl. uiderentur relicta ab illo iulio Mauro
colono, quia eundem etiam poterat grauare, quoniã
eidem legatũ dederat, ꝙ modo uideatur non ab ipſo
Iulio mauro relictum, ſed ab hęredibus inſt. & ꝙ uo-
luntas eius ſit, per illa uerba potius deſignare, unde le
gatum præſtandum ſit, quam ꝙ uelit ab ipſo mauro
relinquere, non ex uerbis, ſed ex uoluntate colligitur,
propterea quoad hoc, ut uideatur ab hærede relic. de
nominatur fideicomm. ſic eſt in caſu. l. quidam infra.
eo, nam uerba ſignificare uidebantur tantummodo il

ſam pecuniam,quam teſtator habebat in caſtris, & in numerato,& apud Iulium actorem, non aliam,quod igitur dictis ſummis in aliũ uſum tranſlatis,debeatur ſumma,ſeu quantitas relicta, eſt magis ex uoluntate, quam ex uerb.ſig.& ideo,quoad hunc caſum, illa diſpoſitio,quę erat legatum,denominatur fideicommiſſum,ſic eſt in.l.titia teſtamento.§.i.infra. de leg.ii.illa uerba,uolo a ſe ipſo accipere,ſeu pręcipere,relata ad inſti.hæredem uidentur ſignificare,ꝙ ex parte hæreditatis,ex qua fuit factus hæres,capiat,non autẽ a cohæredem,ꝙ modo ut actus ſuſtineatur, aliter illa uerba interpretentur,ut intelligatur etiam relictũ in parte a cohærede,id eſt magis inſpecta mente,quam ſig. uerb.propterea quoad id. aſſumit nomen fideicom. ſic iudicio meo debet hæc quæſtio reſolui,cogitabitis.

42 ¶ Infero ex prædictis † ꝙ quia in legatis inſpiciebantur uerba,in fideicommiſſis inſpeciebatur uoluntas,ꝙ in legatis metiebatur diſpoſitio,iuxta limites uerborum,in fideicommiſſis uero,iuxta amplitudinem uoluntatis, ut dicit tex. in.§.ſed nõ uſque inſt. de leg.& ex hac cauſa proceſſerunt plures differẽtiæ inter legata & fideicommiſſa,Hac ratione, quia in fideicommiſſis inſpiciebatur uoluntas, poterat dari fideicommiſſum poſthumo.l.pe. infrà.eo.& tamen legari non poterat.§.poſthumo inſt.de leg. Hac ratione,quia in fideicommiſſis inſpiciebatur uoluntas,poterat relinqui fideicommiſſum poſt mortem hęredis ſeu fideicommiſſarii, & tamen legari non poterat.§. poſt mortem inſt.de leg.& hæc ratio colligitur ex.l. i.C.ut act.ab hærede.& cõtra hæredes,in illis uerbis, *ne propter ſubtilitatem nimiam uerborum, latitudo uoluntatis impediatur*,& qualiter hæc ratio adaptetur ad has differentias. Dicam.infra.in.l.i.Ex hoc in-

43 fertur ratio † quare,olim fideicommiſſa non erãt efficacia,ex ipſiſque non dabatur actio, nam non eſt ea, quam dixit Pau.de caſt.uidelicet, quia eius uſus fuerat reprobatus,ex quo habuerunt initium a perſonis uolentibus legem fraudare,ſed ea eſt, quia uerba fideicommiſſorum non ſignificabant diſpoſitionem efficacem,ut ſuprà dictum fuit.& olim non metiebatur diſpoſitio niſi iuxta ſignificationem uerborum,& ideo ubi ceſſabat ſigni.uerb.non competebat directa actio,ſed poſtea cepit dari utilis,attenta mente, quæ uenit ſolum ex interpretatione.l.penul.ff. ſi quadru. paup. feciſſe dicatur declarat Bart.in.l.i.ff.de acti. & obli.hac ratione etiam fideicommittebãt magis quã

44 legarent incapacibus † quia dum fideicommiſſum eſſet expreſſum,non poterat applicari fiſco,tanquam tacite fidem accommodaſſet.l.iii.infra de iure fiſci, p totam legem,non etiam poterat auferri a fideicommiſſario uti ab indigno, quia illi nulla actio, ſeu ius ex fideicommiſſo competebat propterea ex eius perſona nulla actio poterat in fiſcum trãſire,quod ſecus fuiſſet in legatis,quia ex his actio dabatur, toto titulo.ff.&.C.de his qui. ut indig. ſed per mediam iuris prudentiam,quo tempore non tantum uerba, ſed ẽt mens attendebatur, conſiderata mente magis quam uerbis,cepit ius dici ex fideicommiſſis,et iſtud eſt,qđ uulgo dici ſolet ꝙ in fideicommiſſis inſpicimus uoluntatem.l.hæredes mei.§.cum ita.infrà. ad trebell. cum concordantibus ut ſupra dixi.

45 ¶ † Quare modo non fuerit tractatum prius de uniuerſalibus quam de particularibus fideicommiſſis, cum de uniuerſalibus prius tractandum foret, ut dicit tex.inſt.de fideicomm.hæred.in princ.reſpondet Iaſ. ut hic per eum. Dicas ꝙ quia tractaturus erat de particularibus fideicommiſſis,& de legatis ſimul propter omnimodam ſimilitudinem & equiparationẽ, prius tractauit de particularibus, quæ magis conueniunt & aſſimilantur legatis, quam de uniuerſalibus. quæ non equiparantur legatis particularibus.in inſtitutionibus uero quia imperator tractaturus erat ſeparatim de legatis,& de fideicommiſſis,iccirco ceſſante dicta ratione,prius de uniuerſalibus tractauit.Quare modo non fuit in inſti. tractatum de utriſqꝫ ſimul. Reſpondetur ꝙ fuit propter rationem, quam ponit tex.in.§.ſed ne in primis inſti.de leg. ſi iterum inſtabis,ꝙ dicta ratio ceſſabat in cod.& tamen tractatum fuit ſeparatim.Reſpondetur,ꝙ immo fuit ſimul tractatum,quia poſita fuit rub.communia de leg.& fideicommiſſis,et in rub.de leg. ponũtur plures ll.in quibus habetur mentio de fideicommiſſo prout de legato. diuiſit quidam rub.de leg.& fideicommiſſis, quia ſub qualibet earum uoluit ſituare.ll. quæ magis ad alteram pertinerent,quamuis ad utramque pertineant.

SVMMARIVM.

1 *Exequatio operatur quòd omnia iura ſeu priuilegia competentia rei ſeu perſone cui fit adequatio intelligantur tributa rei ſeu perſone adequate.*

2 *Adequatio facta ſimpliciter & indiffinite,non trahitur ad ea quæ in futurum tribuuntur rei ſeu perſone cui fit.*

3 *Quando indiffinita in priuilegijs trahatur ad futura.*

4 *Ratio quare immunitas conceſſa pro bonis indiffinite trahatur ad bona futura.*

5 *Exequatio facta per omnia trahitur etiam ad futura priuilegia conceſſa poſt exequationem.*

6 *Alia differentia inter adequationem ſimpliciter & indefinite factam,et eam quæ ſit facta per uerba uniuerſalia.*

7 *An ſtante ſtatuto,quòd nullus poſſit eſſe decurio, uel de collegio,niſi ſit ciuis originarius.aſſumptus in ciuem originarium poſſit eſſe decurio uel de collegio.*

8 *Si feudum concedatur in uim paterni, & antiqui feudi,an in eo ſuccedant tranſuerſales.*

9 *An adequatio inducat incommodum ſeu diminutionem, ſiue onus in adequato, num.9.cum quinqueſequen.*

10 *An,ſi ſcholaros adequentur ciuibus in omnibus & per omnia,priuentur priuilegio, quod habent ultra ciues,& num.12.& 19.*

11 *Diminutio non uenit in conſequentiã adequatiõis.*

12 *An aſſumptus in ciuem teneatur ſuſtinere onera.*

13 *Adequatio ſemper uidetur facta ad augumentum adequati,etiam ad.ll.correctionem,quamuis non fiat de numero eorum quibus adequatur.*

14 *Adequatio non uidetur facta quoad diminutionẽ, niſi in caſu quo per dictam exequationem adequatum ſit de numero illorum quibus adequatur.*

15 *Quando per adequationem, exequatum uere uel ficte fiat de numero eorum,quibus adequatur.*

16 *Vbi cautum foret,quòd forenſes exequentur ciuibus, non propterea forenſis poſſet dici uere uel ficte ciuis.*

17 Vbi uero cautum foret, quòd uicẽtini uel ſcholares exequantur ciuibus per hanc exequationem fierent uere uel ficte ciues.
18 Adequatio licet facta per omnia nunquam tamen cenſetur facta quoad ea, per quæ adequatum deſineret eſſe id quod erat.
20 Quando in adequatione intelligatur facta exequatio unius tantum ad alterum, et quando intelligatur facta reciproca.
21 Quomodo intelligi debeat exequatio legatorũ ad fideicommiſſa, de qua in.l.noſtra.
22 Quod per.l.noſtram & de iure fforum re uera omnes uires legatorum erant attribute fideicõmiſsis, & e contra preter iſtud, quòd dominium non trãſit ipſo iure in honoratum ex fideicommiſſo, prout ex legato.
23 Quod de iure fforum pro fideicommiſsis non competeret rei uendicatio.
24 Quid ultra.l.noſtram induxerit de nouo lex prima.C.communia de lega.
25 Quid ultra.l.primam addat lex ſecunda.C.communia de legat. & late de intellectu.d.l.ij. & num. ſequent.
27 Ante diſpoſitionem.d.l.ij.aliqua diſpoſitio uitiebatur, quia ſolum cenſebatur legatum quæ tamen ualuiſſet, ſi intelligeretur fideicommiſſum.
28 Quod ſit illud contrarium, quod etiam de iure hodierno conuenit nature legatorum, & non conuenit fideicommiſsis, & e contra, quod cõuenit fideicommiſsis & non legatis.
29 Quod de iure fforum pro fideicommiſsis competeret actio prout pro legatis.
30 Intellectus ad.l.pecunie infra de uerb ſign.
31 Quod hic terminus perſecutio ſignificet illã actualem diſcusſionem, quæ fit in iudicio.
32 Ratio quare fideicommisſi perſecutio dicatur extraordinaria, & quare denominatio perſecutionis magis conueniat actionibus habẽtibus extra ordinariam diſcusſionem, quam habentibus ordinariam.
33 An diſpoſitio defuncti ex cauſa inteſtati habeat uim & effectum legis ut executio fiat ipſo iure, prout habet diſpoſitio facta in teſtamento.
34 Quod ab inteſtato ſic poſsit legari, prout fideicommitti, tamen nec legatum nec fideicommiſſum in cauſa inteſtati poterit operari effectum translationis dominij ipſo iure.
35 Qui ſit ſenſus eius quod dicit text. in.§.præterea inſt.de fideicom. hær. uidelicet quòd ab inteſtato non poteſt legari.
36 An a legatario poſsit legari, prout relinqui per fideicommiſſum.
37 Quod a legatario non poſsit legari quoad effectum translationis dominij ipſo iure a primo legatario in ſecundũ, & ibi de intellectu.§.primi, inſt.de ſin. rebus per fideicom. relictis.
38 Quomodo intelligi debeat id quod dicit.l.ij.in fi.C. communia de lega. uidelicet quòd ſi fideicommittatur a legatario, quòd illud etiam intelligatur legatum.
39 Quod iure iſto fforum eſſet ſublata illa differẽtia, quæ prius erat, uidelicet quòd nõ poſſet poſt mortem legari, ſicut poterat fideicommitti.
40 Quæ fuerit ratio differentiæ, quare olim poſt mortem non poſſet legari, & tamen poſſet fideicom.
41 An ſit differentia inter legatum libertatis, & fideicommiſſum libertatis.
42 Ratio quare dicatur libertas directa non legata, & num.48.
43 An in relicto libertatis uerba legatorum & fideicõmiſſorum ſint exequata prout in alijs relictis.
44 Quod exequatio uerborum inducta per.l.ſecundã.C.communia de lega.nõ pertineat ad illa uerba, quæ diriguntur ad perſonam honoratam, ut circa ipſam diſponant.
45 Nullum uerbum in relicto libertatis poteſt ſignificare utrumque ſimul uidelicet legatum & fideicom.libertatis.
46 Intellectus.ad tex.in.l.ſi ſeruus legatus.§.ſi ſeruus alienus.infra eo.titulo.
47 Ratio quare uerba relata ad actũ grauati in alijs relictis ſignificent natura ſui legatum directum, ſecus in relicto libertatis.
48 Anglo. in.l.noſtra & in.l.ſecunda.C. communia de lega. uelit non eſſe differentiam quo ad effectum inter directam & fideicommiſſariam libertatem.
50 Quòd ſint plures differentie inter directam & fideicommiſſariam libertatem. Et unde dicte differentie procedant. & numero ſequen.
52 An ratio ſeu ſolutio Petri, quare directa libertas, & fideicommiſſaria non ſint exequatc per.l.noſtram, poſsit defendi.
53 An poſsit eſſe utilitas circa retentionem ſeruitutis ex eo quòd legatum capiatur de manu hæredis, non autem tranſeat ipſo iure in legatarium.
54 Quæ fuerit intentio Bart. Circa ſolutionem, quam dat ad contrarium de libertate, & an dicta ſolutio poſsit ſuſtineri.
55 Quomodo uſusfructus, qui legatur dicatur eſſe apud teſtatorem cauſatiue.
56 Quæ ſit ratio, quare hæres non cogatur adire a fideicommiſſario particulari, prout ab uniuerſali, & quare tex.nõ induxerit, quòd actiones actiue, & paſſiue tranſeant in fideicommiſſarium particularem.
57 An ſicut ualet fideicommiſſum particulare ſine aditione hæreditatis, quando eſt prohibita falcidia, ita etiam ualeat fideicomiſſum uniuerſale.
58 Quòd ratio differentie, quare in fideicommiſſo uniuerſali dominium non tranſeat ipſo iure quemadmodum in fideicõmiſſo particulari, aſsignata per Bar. ſit optima, Et quòd alie omnes rationes doctore incidant in idem cum ratione Bar.
59 An in caſibus in quibus ipſo iure ſi reſtitutio hæreditatis, acquiratur ipſo iure fideicõmiſſario igno-

ranti hæreditas,& dominiũ ēt ſine eius conſenſu.

60 Hereditas nullo modo poteſt acquiri reuocabiliter.

61 Actio primi legatarij non tranſit in ſecundum ſine ceſsione,et ibi de intellectu.l.ſi quis ſeruum.§.certam.infrà.de legatis ſecundo.

62 An dominium rei legate tranſeat ipſo iure a primo legatario in ſecundum, an uero requiratur reſtitutio.

63 Licet teſtator poſsit facere legatum ad tempus ita ut finito tempore dominiũ ipſo iure reuertatur ad hæredem, non tamen poteſt adimere ipſo iure dominium legatario poſtquam ceſsit dies legati, ſi legatum non ſit limitatum.

64 Fideicommiſſum ſingulare nõ ualet ſi hæreditas nõ ſit ſoluendo, uniuerſale uero ualet. Et ibi de ratione diuerſitatis.

65 Fideicommiſſum particulare poteſt cedi,ſed nõ uniuerſale.Et ibi de ratione diuerſitatis.

66 Ratio quare fideicommiſſum uniuerſale licet ſit tranſmiſſibile,non tamen poſsit cedi,& quo caſu poſsit ceſsionarius agere ad reſtitutionem fideicõmiſsi uniuerſalis.

67 Regulariter pro legatis,quæ alterius utilitatẽ continent, & ualent iure communi, cõpetit actio perſonalis ex teſtamento.

68 An pro legatis conſeruatis coniunctis perſonis per edictum de legatis preſtandis competat actio ex teſtamento.

69 Edictum de legatis præſtandis non inducit ualiditatem in legatis,ſed cõſeruat. Et ideo nõ pertinet ad legata,quæ eiam de iure ciuili eſſent nulla.

70 An competat actio perſonalis ex teſtamento pro legatis, quæ non continent alterius utilitatem,ſed ſolum concernunt authoritatem teſtatoris.

71 An pro legatis,quæ non continent commodum pecuniarium competat actio ſeu officium iudicis.

72 An pro relicto libertatis detur actio, uel officium iudicis,& quæ ſit differentia inter fideicõmiſſum libertatis, & fideicommiſſum quo quis grauatur emancipare filios,& in ſequenti.

74 Tunc fideicommiſſum intelligitur continere cõmodum non pecuniariũ,quando a grauato aufertur commodum non pecuniariũ.ſed diceretur cõtinere pecuniarium,quando pecuniarium auferretur a grauato, licet fideicommiſſarius conſequeretur non pecuniarium.

75 An pro legatis conſeruatis per titulum ſi quis omiſſa cauſa teſtamenti competat actio ex teſtamento & ibi de ratione differentie inter legata conſeruata per edictum de legatis preſtandis, & legata conſeruata per titulum ſi quis omiſ. cau. teſta. & nu.ſeq.

77 Quòd actio quæ competit ex edicto ſi quis omiſſa cau. teſta.ſit datiua non natiua.

78 Quando in lege per illa uerba dari actionẽ perinde ac ſi ex teſtamento eſſet adita hæreditas,denotetur competere actionem ex teſtamento.

79 Quæ ſit utilitas,an cõpetat actio ex teſtõ,uel actio in factũ pro legatis cõſeruatis per tit.ſi quis omiſ. ca.teſt.Et an ueniant fructus a die more,quando competit actio in factum, prout quando competit actio ex teſtam.

80 An quando conditio habetur pro adimpleta in legatis,pro illis competat actio directa ex teſtamento cum ſeptem ſeq.

81 Intellectus ad.l.ii.C.de inſt.& ſubſti.circa illa uerba,nec extraordinario auxilio indiges &c.

82 Si a principio ſtetit per honoratum, quominus conditio adimpleretur,deinde ſtetit per eum, in cuius fauorem fuerat adimplenda,an iſto caſu conditio haberi debeat pro adimpleta.

83 An conditio,ſi nupſerit debeat intra triennium a die pubertatis adimpleri,an ſufficiat, quòd quandocunque adimpleatur.

84 Quæ actio competat pro legatis, quando conditio habetur pro adimpleta,non de iure communi,ſed de iure ſpeciali ex aliquo ſpeciali priuilegio. cum tribus ſeq.

85 Intellectus ad tex. in.l.ſi peculium .§. is cui. & in. l.ſtichum .§.pen.ff.de ſtatulib.Et ibi late de ratione differentie inter caſus. dd.ll. & de intellectu illorum uerborum, quòd ſeruus ſit liber. magis ex conſtituto iure,quam ex teſtamento.

86 Quæ ſit ratio, quare conditio dandi habeatur pro defecta ubi non poteſt adimpleri propter caſum fortuitum.

88 Quæ actio competat pro legatis debitis,hæreditate non adita ex diſpoſitione ſtatuti.& ibi de effectu, & intelligentia dicti ſtatuti cum duobus ſeq.

89 An hæreditas ſit capax alicuius obligationis actiue & paſsiue de nouo inducende.

91 An ualeat ſtatutum quòd hæres inſtitutus omnino teneatur ad legata, etiã hæreditate nõ adita.

92 Quod ex legato uniuerſali quote hæreditatis non competat rei uendicatio,nec trãſeat dominiũ ante reſtitutionem.

93 Si legatum ſit peculium competit ipſo iure rei uendicatio ad particularia corpora comprehenſa in peculio, ſed non ad ipſam peculij uniuerſitatem, & ibi de ratione diuerſitatis inter legatũ quote hæreditatis, & legatum peculij.

94 Actiones paſsiue de peculio non ſunt mere perſonales,& non competunt niſi aduerſus poſſeſſorem peculij.

95 Ex legato uniuerſitatis gregis competit ipſo iure rei uendicatio ad uniuerſitatem gregis, & ad ſingula corpora.& ibi remiſsiue de ratione, quare uniuerſitas gregis poſſit uendicari non autem uniuerſitas peculij.

96 Quod ex legato generali partis bonorum illico competat rei uendicatio,licet ſtati non tranſeat dominium dicte partis bon. & ibi de ratione.

97 Quod ex leg. alternatiuo non competat rei uend. ante electionem, & de ratione diuerſit. inter legatum partis bonorum,& legatum alternat.

98 Intellectus ad.l.ſi quando.§.i.infra.eo.

99 *Ex legato in ſpecie pure & ſimpliciter relicto regulariter trāſit ſtatim dominium, & competit rei uendicatio. ſed an procedat in re aliena legata quando dominus conſentit.*

100 *An ex legato tacito tranſeat ipſo iure dominium.*

101 *Diſpoſitio tacita quæ prouenit ex interpretata mēte, preter, & ultra ſignificationem uerborum, poteſt ſolū ualere in uim fideicommiſſi. Et deciſio. l. ij. C. communia de lega. quòd quelibet diſpoſitio intelligatur legatum & fideicommiſſum, ſolum procedit in diſpoſitione expreſſa, quæ ſignificatur per uerba. & nu. 105.*

102 *Intellectus ad. l. ſeruum filij. §. fi. infra eo. & ad. l. emptor. §. ancillam. ff. de rei uend. & ad. l. ſi fundum ſub conditione. §. qui fundum infra eo. cum duobus ſeq.*

105 *Quod ubi diſpoſitio ſolum ualet in uim fideicommiſſi, quòd ex ea nunquā tranſit dominium ipſo iure, & ſupra nu. 101.*

166 *Ex legato in diem non tranſit dominium ante diē, ſed adueniente die, fingitur queſitum dominium uſque a die mortis.*

107 *An pro legatis conſeruatis per tit. ſi quis omiſ. cau. teſt. ſtatim competat rei uēdicatio. Et ibi de ratione diuerſitatis quare competat rei uendicatio, & tamen non competat perſonalis actio ex teſtamento, ſed actio in factū datiua.*

108 *An pro legatis in quibus conditio habetur pro adimpleta ſtatim tranſeat dominium, et competat rei uendicatio.*

109 *An tranſeat dominium ipſo iure, & ſtatim competat rei uendicatio ex legato facto duobus inſolidum.*

110 *An uſusfructus, & alie ſeruitutes perſonales ipſo iure conſtituantur ex legato ita ut ſtatim competat confeſſoria.*

111 *Quod non ſolum de iure nouo ſed etiam de iure fforum legatarius poterat agere rei uēdicatione ueluti ex legato, uel perſonali actione ueluti ex fideicommiſſo.*

112 *Intellectus ad text. in. l. ſi ab hæred. ff. ſi. uſufr. peta.*

113 *Quando tranſeat proprietas ex legato uſusfructus earum rerum, que uſu conſumuntur.*

114 *Quibus caſibus de iure fforum competeret actio hypothecaria pro legatis.*

115 *An pro eadem re legata pro qua competit rei uēdicatio. competat etiam actio hypothecaria, & ibi opinio. doct. contrarie ad concordiam reducuntur.*

116 *Actio hypothecaria competit pro ijs legatis, pro quibus ſolum competit officium iudicis.*

117 *An pro legato conditionali competat hipotheca, ita quòd agi poſſit hipothecaria contra res alienatas per heredem pendente conditione legati.*

118 *Quod in. l. balneum. §. i. uer. ſed ſi hæres. ff. qui pot. in pigno. hab. non retrotrahatur perſonalis actio ex legato. ſed perſonalis ex ſtipulatione.*

119 *Hypotheca quæ competit pro legato, non cauſatur ex ipſa particulari diſpoſitione legati, ſed ex . l. diſpoſitione, que uoluit omnia bona teſtantis eſſe hypothecata pro legatis. ueluti ſi id generaliter per teſtatorē fuiſſet diſpoſitum.*

120 *Hypotheca quæ competit pro legatis non tantum accedit perſonali obligationi, quæ oritur ex legato particulari, ſed etiam illi obligationi, quæ oritur ex quaſi contractu hæredis, qui fit in aditione. Et ibi in quo differant iſte due obligationes.*

121 *An pro legato liberationis competat hypotheca.*

122 *An actio perſonalis ad liberationem immediate oriatur ex ipſa diſpoſitione, legati, uel ex ipſa liberatione, quam legatarius fuit conſecutus ex ipſo legato.*

123 *Exceptio quæ competit ex legato liberationis dicitur exceptio doli, quæ uero competit ex fideicommiſſo liberationis de iure fforum dicitur deſcendere ex uoluntate, & ibi de ratiōe diuerſitatis.*

124 *Vbi teſtator expreſſe diſpoſuit, quòd bona hæredis ſint hypothecata pro legatis. an ipſo iure in dictis bonis contraheretur hypotheca. ſaltem in ipſa aditione.*

125 *Quaſi contractus hæredis in aditione non ſe extēdit ad conſtitutionem hypothece pro legatis.*

126 *Teſtator poteſt grauare hæredem ad conſtituendum hypohecam in bonis ſuis tamen non conſtituitur ipſo iure, ſed requiritur factum hæredis.*

127 *Quomodo poſſit concurrere actio perſonalis, & actio in rem pro eadem re legata cum pluribus ſequent.*

128 *Legatarius proponendo actionem perſonalem uidetur renunciare actioni in rem, & dominio.*

129 *Dominium an dicatur queſitum legatario de iure ſpeciali an uero de iure communi.*

130 *Dum legatarius eligit penalem declaratur quòd agnoſcit relictum in uim fideicommiſſi non autem in uim legati, & propterea quòd dominiū, non ſit ſibi queſitum ipſo iure, dum uero eligit rei uendicationem, declaratur, quod agnoſcit in uim legati, & quod ipſo iure ſit queſitum dominium.*

131 *Qui ſit ſenſus rationis aſſignate per Barto. in. l. ſi hæredis ſeruus. infra. eo. & in. l. cum filius. §. uarijs. infra de lega. ij. & ibi de intellectu glo. in. §. noſtra autem. inſti. eo.*

132 *Ratio quare duo hæredes eiuſdem legatarij debeant conſentire, ut ambo agant eadē actione uel rei uendicatione uel perſonali.*

133 *An dominum rei in ſpecie pure, & ſimpliciter legate queratur ſaltem ſecundum fictionem a die mortis ante aditionem hæreditatis.*

134 *Ad effectum ut legatum tranſmitti poſſit in hæredem legatarij, neceſſe eſt, quòd fingatur queſitū legatario tranſmittenti ante eius mortem.*

135 *Ratio quare conditio uoluntaria in legatis non retrotrahatur.*

Non

*136 Non repugnant hæc duo uidelicet quòd ante adi-
tam hæriditatem dominium uere ſit hereditatis,
& tamen ſecuta aditione fingatur quæſitũ lega-
tario etiam ante aditam hæredita.*
*137 In quibus poſſit operari illa fictio trãslatiua, per
quam dominium rei legate, quod queritur lega-
tario ſecuta aditione fingatur acquiſitum tempo-
re mortis defuncti.*
*138 Concluſio communis, quod uerum dominiũ acqui-
ratur legatario a die adite hæreditatis, ſed reuo-
cabiliter eſt uera, et indubitata, et pluribus ſeq.*
*139 Per diſpoſitionem teſtatoris fit acquiſitio ipſo iure
ſine conſenſu eius cui acquirendum eſt quemad-
modum acquiritur per .l. diſpoſitionem.*
*140 Quomodo dominium rei legate ante agnitionem
dicatur eſſe in pendenti.*
*141 Quando uerbum intelligitur, ſeu uidetur, denotet
fictionem, & quando ueritatem.*
*142 Qui ſit ſenſus eius, quod dicitur in .l. legatum, ita
infra de leg. ii. uidelicet, quod legatum ita domi-
nium rei legatarii facit pro ut hæreditas hære-
dis res ſingulas.*
*143 Quod tex. in l. ſi ita hærediatem ſupra. de cond.
inſtitut. neceſſario debeat intelligi de acquiſitio-
ne, quæ fit ex uoluntate.*
*144 Quod etiam tex. in .l. cum uero. §. fi. infra de fidei-
commiſ. hæredi. intelligi debeat de illa acquiſitio-
ne, quæ fit de iure communi per traditionem.*
*145 Quibus caſibus confundantur ſeruitutes debite
fundo legato per fundum hæredis.*

SEQVITVR COPIOSA
planè ac ſubtiliſſima Repetitio Nodoſæ legis primæ. ff. de legatis primo. Eximii Iuriſcon. D. Hieronymi Torniellı in Patauina academia ius ciuile ueſpertinum enucleantis.

PER OMNIA ut cognoſcamus
qualiter intelligi debeat exequatio
legatorum ad fideicõmiſſa, de qua
dicitur in text. Et ut omnia, que ha-
bẽtur per doc. hic, circa materiam
exequationis ordinate declarẽtur,
habemus uidere de duobus, primo
de effectu exequationis, deinde an intelligi debeat
exequatio unius ad alterum, an reciproca. Circa pri-
mum due ſunt quęſtiones, prima quid operetur exe-
quatio circa augumentum, ſecunda quid operetur
circa diminutionem, ſeu incommodum. Circa pri-
mam habes ex dictis Bar. hanc concluſionem ꝙ exe-
1 quatio † operetur ꝙ omnia iura, ſeu priuilegia com-
petentia rei, ſeu perſone, cui fit exequatio intelligan-
tur tributa rei, ſeu perſone adequate. l. princeps. ff. de
.ll. l. maximũ uitium. C. de lib. præte. l. ii. C. cõ. de leg.
§. ſed noſtra inſti. de leg. cum concor. de quibus hic
per Bart. quæ concluſio uidetur ꝙ non tantum pro-
cedat in exequatione facta per omnia, ut in text. no-
ſtro, ſed etiam in ea, quæ ſimpliciter fit ut patet in .ll.
2 ſupra alle. & aliis. infra alle differũt tñ iter ſe † ſimplex
adequatio, & omnimoda quæ ſit facta per uerba uni-
uerſalia. Nan adequatio ſimpliciter facta nõ trahitur
ad ea, quæ in futurum poſt exequationem factam tri-
buuntur rei, ſeu perſone cui fit adequatio, ita omnes
doc. hic per .l. ſi ita, & .l. medico. ff. de auro. et arg. leg.
Non obſtat unum quod hic Rui. adducit in contra-
rium, uidelicet ꝙ indiffinita ĩ priuilegiis trahitur ad
futura, capitulo ut circa de priuil. & quod ibi no. Ab.
nam ſolutio eſt clara, quia procedit eo caſu, quo con-
3 ceſſio, indiffinite † facta, poteſt ſe extendere ad futura
abſque noua conceſſione, quia tunc niſi ſit facta ex-
ceptuatio, uidebitur conceſſum priuilegium etiã pro
futuris, nõ ſic in caſu, noſtro, quia nõ poteſt trahi ad
futura, niſi accedat noua cõceſſio, quæ fit rei, ſeu per-
ſone, cui fit adequatio, & propterea ex deffectu exce-
ptuationis, non poteſt ſumi illa coniectura, ꝙ de fu-
turis etiam actum ſit prout in caſu præcedenti, & ra-
tio differentie eſt pluſquam manifeſta, quia in prima
trahitur ad futura etiam abſque nouo conſenſu con-
cedentis, in caſu noſtro non poteſt trahi ad futura, ſi-
4 ne nouo conſenſu, quæ autem ſit ratio † ꝙ in. d. c. ut
circa immunitas conceſſa pro bonis indiffinite traha-
tur ad bona futura contra diſpoſitionem. d. l. ſi ita, ea
eſt, quia immunitas ſimpliciter, & indiſtincte cõceſſa,
ſui natura ſe extendit ad omnia bona eius, cui eſt con-
ceſſa, quia ſi nõ competeret pro futuris diceretur im-
munitas, non indiffinita, ſed limitata, ſeu reſtricta ad
quædam bona. Et poſito ꝙ in priuilegio ſit dictum
pro bonis ſuis tamen nõ reſtringitur ad bona preſen-
tia, quia illa expreſſio bonorum ſuorum, tacite inerat
quia non poteſt concedi immunitas pro alienis, iccir-
co non uidetur facta ad reſtringendum ius immuni-
tatis, ſeu ad demõſtrationem bonorum, ſed eo mo-
do quo tacite inerat, & propterea non operabitur re-
ſtrictionem immunitatis. l. iii. infra. eo. ſecus in caſu
.d. l. ſi ita, quoniam illa indiffinita bonorum, fuit poſi-
ta ad demõſtrationem bonorum. Et ideo intelligitur
5 ſolum de preſentibus. Alia uero exequatio † quæ ſit
facta per omnia trahirur etiam ad futura priuilegia
conceſſa poſt exequationem ita communiter omnes
doc. hic poſt Alex. dum approbant deciſionem Bal.
& Guiliel. in .l. omnia. C. de epiſ. & cle. de priuilegiis
ſtudii pariſienſis per omnia conceſſis ſtudio Tolloſa-
no. Et fundatur iſta concluſio optima ratione, quia ſi
eſt per omnia, & uniuerſaliter facta, ergo etiam quo
ad futura, quia qui totum dicit nihil excludit. l. iulia-
nus. infra de le. iii. & quia non poſſet dici per omnia
facta exequatio, ſi eſſet exceptio quoad futura §. i. iſti.
de donatio. l. ius ciuile. ff. de iuſtitia & iure, et quia at-
tenta hac omnimoda exequatione, cõceſſio facta rei
cui fit adequatio. intelligitur facta utrique per regu-
lam de qua per gl. Bar. & doct. in .l. ſi quis ſeruo per-
ſuaſerit, in gl. fi. C. de fur. Non ob. huic cõcluſioni id
quod dicit Bar. in. d. l. ſi ita, per tex. in. l. fi. §. i. infra. de
le. ii. uidelicet ꝙ in legatis bonorũ factis, cum ſigno
uniuerſali, non ueniũt futura acquiſita poſt teſtamen-
tũ, quia ultra ſolutione & Soc. dici poteſt, & melius,
quod in caſu noſtro uerba ſunt prolata ad inducen-
dam omnimodam adequationem, inter duo, uigore
cuius non fit ꝙ preciſe ueniant futura, ſed ꝙ noua
conceſſio facta uni, intelligatur facta utrique, quod
non eſt in caſu de quo loquitur Bart. in. d. l. ſi ita. &
propterea credo quod limitatio Soc. quam ſequũtur
Rui. & Ripa hic. ad hanc concluſionem, uidelicet ꝙ
non procedat quando illa dictio, per omnia, non
ſtaret abſolute, ſed referretur ad priuilegia, non ſit bo

na,quia utroque caſu uerba intelliguntur prolata ad inducendam omnimodam adequationem,nec deciſio Bar.in.d.l.ſi ita,aliquid facit in oppoſitũ, ut patet ex prædictis.Secundo † differunt ſimplex adequatio,
6 & omnimoda,quia adequatio ſimpliciter facta, non trahitur ad ea,quæ competunt rei ſeu perſone, cui fit adequatio, in caſu uero tantum non autem in caſu ficto,ſed exequatio facta per omnia, & uniuerſaliter, cenſetur etiam facta de his quæ ſolum in caſu uero competunt rei,cui fit adequatio,ita colligitur ex illa deciſione Bal.in.l.omnes populi col.penu.ff.de iuſt. & iure quam referunt, & ſequuntur Alex. Iaſ. Ripa,
7 & alii Mod.hic dum uolunt † ꝙ ſi per ſtatutum cautum ſit,ꝙ nullus poſsit eſſe decurio, uel de collegio niſi ſit ciuis originarius,ꝙ aſſumptus in ciuem originarium per omnia poterit eſſe decurio, uel de collegio,ſecus ſi ſimpliciter.Nam ratio eſt,quia iſtud uidetur competere originariis uere,non autem iis quibus data fuit ciuilitas quamuis fingantur originarii,eadẽ
8 rõne procedit alia deciſio † ꝙ ſi concedatur feudum in uim paterni,& antique feudi, in omnibus. & per omnia ꝙ in dicto feudo ſuccedunt tranſuerſales ſecundum Cur.conſi.xlix.Soc.conſi.clxv.uol.ſecundo quos refert Ripa hic,non autem ſi ſimpliciter, & indiffinite ſit conceſſum in uim ſeu formam antiqui,& paterni feudi, ratio quia iſtud ꝙ tranſuerſales ſuccedant in feudo eſt introductum in feudo, quod uere ſit antiquum ſeu paternũ capitulo.i.de na.ſucc.feud. in uſibus feudorum,eadem ratiõe procedit,quod alibi dicitur,uidelicet,ꝙ ſimplex adequatio,intelligitur ſolũ facta de iis quæ iure ordinario rei,ſeu perſone, cui fit,non autem de his,quæ ſolum ſpeciali iure cõpetunt prout uidentur ſentire Cin.& Bal.in.l.ſi filius .C.de bo.damna. per.l.patronus infra de leg.iii.inferentes,ꝙ conceſſio facta Abba.ſancti proculi,ꝙ intra annũ percipiat fructus canonici mortui ſicut ille ſolitus fuerat percipere,intelligetur de fructibus, qui ꝑ illum canonicum percipiebantur iure ordinario, nõ de iure ſpeciali,ſic in ea diſpoſitione,qua cauetur,ꝙ quis habeatur pro pſente intelligitur quo ad ea qua cõpetunt preſenti de iure ordinario,non de iure ſpeciali.Arch.in.c.ſi.de conſuetudi. in.vi.quas deciſiões refert hic Rui.col.v.ad ſi. Nam ratio eſt,quia diſpoſitio,per quam quid confertur rei,cui fit adequatio,de iure ſpeciali intelligitur in caſu uero nõ caſu ficto.l. iii.§.hæc uerba,& ibi glo.& Bar.no.ff.de neg.geſt.& propterea non poterit competere adequato, ſi uero fuerit facta adequatio uniuerſaliter, & per oĩa, tunc trahetur ad ea,quę etiam de iure ſpeciali competunt rei cui adequatio fit,ut patet ex prędictis,& in his terminis procedere poteſt opinio Ioan.And.in.d.c ſi. quam ſequitut Abba.c.ex parte el.ii.in ſi.de cle.non reſid.qui tenet contra Archid.Circa ſecundam.q.ui-
9 delicet quid operetur circa diminutionem † aut incommodum ſine onus in adequato.Bart.hic uidetur uelle,ꝙ non operetur diminutionem, dicit enim ꝙ per exequationem illud plus,ꝗd eſt in uno attribuitur alteri.non autem ꝙ fiat diminutio eius,in quo unum excedit aliud.Secundo hoc uidetur uelle tex. in d.§.ſed non uſque,inſti.eo. Tertio facit quia exequatio uidetur principaliter facta in fauorem, & augumentum adequati,propterea non dicit in eius odiũ retorqueri.l.quod fauor.C.de.ll.Quarto allegatur te. in.l.ſi Ruffinus.C.de teſt.mil. per quẽ no. ꝙ priuilegium militis non tollit legem inductã in eius fauorem.Quinto allegatur deciſio Bar. in.l.iii.§.ſi emanci-
10 patus per illum tex. infra de contratab. † ubi dicit,ꝙ illa exequatio,per quã ſcholares in omnibus equiparantur ciuibus, non pertinet ad diminutionem eius priuilegii,quod ſcholares habẽt ultra cities,cum qua deciſione uidetur etiam concordare deciſio Guiliel. de Suza.in.d.l.quod fauore,ꝙ per dictam exequationem non poterunt ſcholares forenſes conueniri coram uicario,ſeu pretore ciuitatis,uidetur etiam concordare deciſio Bal. in auctentica habita.C.ne filius pro patre, ubi dicit ꝙ huiuſmodi exequatio facta de ſcolaribus ad ciues non operatur,ꝙ ſcholares amittant priuilegia,quæ ipſis competunt uigore dictæ auctentice,pro contraria opinione facit, quia donatio cauſa mortis equiparatur legatis.l.illud.ff.de donatio.cauſa morris,& talis equiparatio,non tãtum pertinet ad augumentum donationis ſed etiam ad eius diminutionem, ut patiatur falcidiam.l.cum pater.§. eorum infra de legatis ſecundo.l.ſi mortis cauſa.l.penulti.C.ad.l.falcid.l.ſecunda.C.de donat. cauſa mortis. Solutio, iſta diminutio non fit contra id, quod prius erat diſpoſitum in adequato, quia de falcidia deducenda uel non deducenda nihil erat prius diſpoſitum in donatione cauſa mortis,ſed preter & ultra id,quod erat diſpoſitum,& hoc caſu admitto, ꝙ poteſt operari diminutionem. Cõcluſio uero ſupra facta procedit,& loquitur de ea diminutione, quæ eſt contra id,quod prius erat diſpoſitum in adequato.Secundo in contrarium allegatur tex.in.l.memini mus.C.de leg.hæred.ibi enim dicitur,ꝙ illa exequatio,per quam filius ſororis æquiparatur agnatis,pertinet etiam ad onus,& incõmodum adequati, ut teneatur ſubire onus tutelle. Solutio eſt,ut dictum fuit in precedenti contrario,nam non erat aliquid diſpoſitum prius circa filium ſororis, ꝙ excuſetur a tutella uel ꝙ non teneatur illam ſuſcipere. tertio allegatur tex.in.l.cum ex ratione in ſi.ſupra de excuſa.tuto. ibi .n.habetur,ꝙ licet libertus ſenatoris, qui eius negotia gerit excuſetur a tutella tamen per illam equiparationem,per quam libertus equiparatur ingenuis, dum ius aureorum annulorũ impetrat, nõ excuſatur a tutella, & ſic amittit illud beneficiũ.ſolutio,ꝙ excuſetur a tutella, non eſt in priuilegio liberti,ſed eius domini,ut ibi dicitur, & in.l. nec ſenatorũ.C. de excuſa. tut.&.l. libertus.ii.reſponſo.ff.ad municipa. Et propterea ea diminutio non eſt ad incommodum liberti adequati. Et hanc ſolutionem ſentit glo.in.d.l. cum ex ratione.quarto adducitur, quia qui uult exequationem uidetur uelle omne neceſſarium antecedens ſine quo omnimoda exequatio eſſe nõ poteſt, arg.l.ſi duo &.l.illud.ff.de acqui.hære. cum concordan.Ergo uidetur uelle eam diminutionem,ſine qua non poſſet eſſe exequatio inter hæc duo,puta quia ſine ea,adequatum excederet id,cui fit adequatio.ſolutio licet adequatũ excedat id,cui adequatur non propterea tollitur,quin ſit perfecta adequatio,quia ſi excedit, multo magis adequat, quia ĩ eo quod plus eſt perfecte ineſt id quod eſt minus.l.in eo quod plus ẽ
11 de reg. iu.& propterea non eſt uerum † ꝙ diminutio ueniat in conſequentiã adequationis. quinto adducitur deciſio Angel.in.l.ii.§.furioſus. ſupra titu.i. dum concludit,ꝙ illa exequatio quæ fit,duo quis aſſumitur in ciuem pertinet non tantum, ad commodum eius,qui aſſumptus fuit,ſed etiam ad incommodum,quia tenetur ſuſtinere onera,& cum eius deciſio
12 ne † uidetur concordare deciſio Bald. in.d.l.quod fauore.col.vii.C.de.ll.& in.l. nulla eo.tit. & ibi Pau. de caſt.& idem Pau.in.d.l.ſi duo uidelicet ꝙ dicta exequatio facta per ſtatutum,quo cauetur,ꝙ in omni

bus ſcholares habeantur pro ciuibus pertinet etiam
ad onus,& incõmodum ipſorum ſcholariũ,ut quo-
ad onera habeantur pro ciuibus,& licet circa prædi
ctas deciſiões ſit aliqua difficultas,ut patet ex iis quæ
hic dicit Alex.& in.d.l ſi Rufinus,& Aret.in.l.quidã
cum filium ff.de uerb.oblig.& communiter Moder.
hic.Tamen omnes doc. in hoc conueniunt, ꝙ quo-
ad onera,a quibus de iure cõi is aſſumptus in ciuem ,
erat immunis,ante prædictam exequationem tenea-
tur ſolutio,concluſio communis ſupra firmata pro-
cedit, quando per huiuſmodi exequationem nec ue
re,nec ficte, adequatum de numero eorum fit quibus
adequatur,nam tunc adequatio non pertinet ad di-
minutionem,ſed contrarie deciſiones loquuntur in
caſu quo per adequationem,adequatũ uere , uel ficte
fit de numero eorum,quibus adequatur, & ratio eſt ,
quia diſpoſitiones ille per quas onera imponuntur
his,quibus fuit facta adequatio,comprehendunt, uel
extenduntur ad omnes,qui uere uel ficte ſunt de nu-
mero eorum.l.i.§.lex falcidia,& quod ibi nota. infra
ad.l.falcid.

¶ *Diſtingue igitur*,ꝙ aut per adequationem,adequa
tum nec uere, nec ficte,fit de numero eorum , quibus
13 adequatur † & tunc exequatio uidebitur facta , quo-
ad augumentum,etiam ad.ll.correctionem , & con-
tra illud quod prius erat diſpoſitũ,ut in text. noſtro.
Nam uidetur facta exequatio contra diſpoſitionem
plurium.ll.per quas inducebatur differentia, inter le-
gata,& fideicommiſſa, ſed quoad diminutionem nõ
uidetur facta exequatio,contra *id.quod prius erat di
ſpoſitum*,bene *uidetur facta ad diminutionem* pre-
ter,& ultra id quod in adequato,non erat diſpoſitũ ,
ut in d.l.illud cũ aliis preallegatis. ſecundo uero ca-
14 ſu *quando* per exequationem † adequatum uere uel
ficte fit de numero eorum quibus adequatur . Et tunc
dicetur eſſe adequatio,etiam ad diminutionem,& in
commoda,& hoc caſu procedunt deciſiones.ſupra.
relate.Et tunc illa onera dicentur uenire in conſequẽ
tiam adequationis.d.l.ſi duo,dices tu,iſtud ultimum
uidetur contra.d.l.quod fauore & deciſionem Bart.
in.d.§.ſi emancipatus,& Gulie.& Bal.in.d.auctentica
habita.ſolutio parebit ex infra dicendis,& ſi dixeris,
15 quomodo cognoſcemus , ꝙ in ad equatione † exe-
quatum uere uel ficte fiat de numero eorum quibus
adequatur Reſpondeo,ſed prius premitto,ꝙ in hoc
fuit differentia inter Aret.in.d.l.quidam cum filium ,
qui dicebat,ꝙ uere uel ficte fit de numero eorum,qui
bus adequatur.Et Rui.hic,qui oppoſitum dicit. Pro
opinione Rui. *licet ipſe non alleget*,*facit* , *quia licet*
femine adequentur maſculis.*l.maximum uitium*.C.
de lib. *preter. non propterea uere uel ficte* fiunt de
numero maſculorum, *ſic emancipati adequantur* exi
ſtentibus in poteſtate,et ſuis.d l.meminimus.C.de le
git.hæred.§.nullam uero in auctentico de hæredita.
quæ ab inteſta. Et tamẽ nec uere nec ficte fiunt de nu
mero ſuorum, nec tranſmittunt patris hæreditatem
ex potentia ſuitatis,ut communiter concludunt doc.
in.l.uentre.ff.de acquir.hæred.& dicit Alexan.in.l.ſi
emancipati.C.de collatio. Rui.hic, & in.l.Gallus.§.
& quid ſi tantum ſupra.de lib.& poſth.Quam tamen
ſui tranſmittunt.l.apud hoſtes.C.de ſuis,& legit.Pro
opinione Aret. facit,quia ſi adequatum per hanc ade
quationem aſſumit iura eius,cui adequatur, ergo ſal-
tem ficte fit illud , quia a ſimili dicimus,ꝙ ex quo fi-
lius ſororis ſuſcepit iura agnatorum. l.lege.xii.tabu
larum.C.de lega.hæredi. ꝙ propterea ſit effectus a-
gnatus ſaltem ficte , ſeu improprie Bald.& alii doct.
in d.l.lege.xii.tab.ita ꝙ non poteſt dici proprie co-
gnatus. Decius conſi.xiii.dixi alias in rub.C.qui ad-
mitti , & in l.legata quæ ſub conditione.ff.de con-
di.& demonſt.ſic bonorum poſſeſſor , quia ſuſcipit
iura hæredis.l.i infra de bon.poſſ.tit. generali pro-
pterea ſaltem ficte, & improprie dicitur hæres.l.i.§.
bonorum , & quod ibi no. docto. infra ad trebel. &
not.in.d rub.C.qui admitti,& plura alia ſimilia poſ-
ſent in propoſitum adduci pro ſolutione,& concor
dia . Ego ſoleo dicere,& hęc eſt ueritas, ꝙ ubi ade
quatum non poteſt effici uere,uel ficte de numero eo
rũ,quibus adequatur,quin deſinat eſſe id quod erat ,
tunc procedat opinio Rui.quia nunquam per exe-
quationem fiet de numero eorũ, quibus adequatur .
ſic procedit quod dicitur de exequatione femina-
rum ad maſculos,quamuis etiam hoc caſu ſit impedi
mento ratio impoſſibilitatis , ne poſſit unum fingi
aliud l. ꝙ ad certum.ff.locati ſic procedit quod dici
tur de exequatione emancipationis,& patrie poteſta
tis,quia non poſſet fingi ſuus & neceſſarius ad effe-
ctum tranſmiſſionis quin deſineret eſſe emãcipatus ,
quia illa qualitas,quæ eſt neceſſaria ad tranſmiſſio-
nem , non poteſt eſſe ſine patria poteſtate, & patria
poteſtas & emancipatio repugnant , ut declaraui in
16 d.l.uentre,ſic ſi diceretur forenſis exequetur ciui † nõ
poſſet propter id forenſis,dici uere uel ficte ciuis. qa
hoc modo deſineret eſſe forenſis , ſaltem quoquo-
modo,ubi uero quamuis adequatum uere uel ficte
fiat de numero eorum , quibus adequatur non pro-
pterea deſinat eſſe id , quod erat . quia qualitas ade-
quati ſe compatiatur cum eo,cui fit adequatio, & tũc
per hanc equiparationem uere , uel ficte adequatum
fit de numero eorum,quibus adequatur , & procedit
opinio Aret.ſic procedit,quod dicitur de filio ſoro-
ris adequato agnatis.Nam ex eo,ꝙ fiat agnatus,non
propterea deſinit eſſe filius ſororis , & id quod dici-
tur de bonorum poſſeſſore adequato hæredibus .
Nam non deſinit eſſe bonorum poſſeſſor , ex eo ꝙ
17 ficte dicatur hæres , & ideo ſi dicatur † ꝙ Vicentini
habeant iura huius ciuium ciuitatis,uel tractentur uti
ciues , uel ſcholares adequentur ciuibus , quia po-
teſt quis eſſe proprie Vicentinus, & ſcholaris quam
uis fiat ciuis huius ciuitatis uere ſeu ficte , propte-
rea per hanc exequationem fierent uere uel ficte ci-
ues , quibus adequarentur , & notabis iſtud . quia
per hoc ſequitur , quod adequatio quamuis facta
18 per omnia † nunquam intelligitur facta quoad ea
per quæ adequatum deſineret eſſet id quod erat ,
& ſic equiparatio legatorum , & fideicommiſſorum
non intelligetur facta quoad ea per quæ fideicom-
miſſum deſineret eſſe fideicommiſſum, & legatũ deſi
neret eſſe legatum.ita infertur ex predictis , & latius
infra declarabitur maxime circa declarationem tex.
in.l.ii C.communia de lega.

¶ Ex prædictis infero ad reſolutionem illius articu
19 li de aſſumpto in ciuem † per omnia,de quo late di-
ſputant Alexand. & alii hic , & ad concordiam il-
larum deciſionum quæ uidebantur contrarie, nam
quoad ea incommoda a quibus eximebatur ſolum
de iure communi , clarum eſt ꝙ tenetur , & in hoc
omnes doct. conueniunt per tex. in.d.l.ſi duo,& qa
diſpoſitio,quę poſt exequationẽ imponit onera ci-
uibus comprehendit hos,quòd uere ſeu ficte,ſunt ef-
fecti ciues , ut dictum fuit ſupra ſed quoad ea onera
a quibus eximebatur ex priuilegio ſpãli diſtinguo ,
aut in aſſumpto in ciuem propter hanc aſſumptionẽ
aliquo modo deſinit eſſe illa qualitas ſeu cauſa pro-

pter quam ſibi priuilegium competebat, & tunc il-
lud priuilegium amittet & ideo ſi ſibi competebat
immunitas, quia forenſis, illam amittet, quia ſi uere
uel ficte eſt ciuis, non poteſt dici proprie forenſis, &
in his terminis procedit deciſio, Ange. in. d. l. ii. §. fu-
rioſis, & Bald. in. d. l. quod fauore, & Paul. de caſt. in
d. l. ſi duo, aut uero non deſinit eſſe illa cauſa, ſeu qua
litas puta, quia competit priuilegium, quia ſcholares
ſimpliciter, non quia ſcholaris forenſis, tunc nõ amit
tet priuilegium, & ita procedit deciſio Bald. in dicta
auctentica habita, & doctrina Bart. in dicto. §. ſi eman
cipatus. Nam loquitur de eo priuilegio, quod com-
petit ſcholari, ultra ciues, non ſcholaribus uti foren-
ſibus. Nam quia remanet uere ſcholaris propterea
remanet priuilegium, quia non deſinit cauſa propter
quam priuilegium concedebatur. Et in præcedenti
caſu uerba priuilegii, non poſſunt in eo, qui deſiit di-
ci ꝓprie is de quo loquitur, uerificari. l. iii. §. hæc uer-
ba. ff. de neg. geſt. & quia ceſſante cauſa, & rõne &c.
l. adigere. §. quamuis infra de iure patro. in hoc uero
caſu, quia remanet proprie is, de quo loquitur priui-
legium, & remanet cauſa propterea in eo etiam mili
tabit priuilegium. Non ob. ꝙ diſpoſita in ciuibus cõ
præhendant etiam iſtum aſſumptũ in ciuem quia fa-
teor, ſed tamen dico, ꝙ ita debet comprehendere ut
propterea non uideatur derogatum priuilegio ſuo,
quod per hanc aſſumptionem in ciuem non fuerat
amiſſum ut dicebat Bar. in. d. §. ſi emãcipatus, & hoc
modo dicte deciſiones poſſunt ad concordiam re-
duci. ¶ Circa ſecundum principale quando induca
20 tur adequatio tantum unius ad alterum† & quando
reciproca. fac ex mente Bart. hic cum quo tranſeunt
communiter alii, duas concluſiones, prima eſt ꝙ ubi
uerba ſimpliciter ſonant ꝙ unum adequatur alteri,
ꝙ tunc ſolum ſimplex adequatio eius ad alterum in-
ducitur non reciproca, allegat Bart. duo iura uideli-
cet. l. princeps, ff. de. ll. & l. maximum uitium. C. de li
beris pret. eſt etiam tex. in. l. illud. ff. de donatio. cau-
ſa mor. & ideo non importabit ꝙ aliquod tribuatur
ei, cui fit adequatio, ſed ſolum adequato, ſed contra
hanc concluſionem Rui. opponit de doctrina Bar.
in. l. i. C. de fid. inſtru. lib. x. inducendo ut hic per eum
et pro ſolutione poſt Aret. quem refert dicit, ꝙ dictũ
Bar. ibi eſt contra doctrinam Bart. hic, & contra tex.
in. d. l. princeps, & propterea reprehendit Bart. Ego
puto ꝙ dictum Bar. ibi non contrarietur his que di-
cit hic. Nam Bart. ibi opponit contra. d. l. i. de. l. i. ff.
de offic. procura. Ceſa. refert ſol. gl. ibi ꝙ aliud ſit in
procuratore fiſci, aliud in procuratore Ceſaris. Bar.
reprobat, quia idem eſt in utroque per. l. fiſcus. §. fin.
ff. de iure fiſci, ubi dicitur ꝙ omne priuilegium, quod
habet fiſcus, habet rõ Ceſaris & Auguſte, et ex hoc iſti
colligunt ꝙ mẽs Bar. fuerit dicere, ꝙ priuilegia q̃ cõ
petũt priuato patrimonio Ceſaris ſint tributa fiſco et
ſi iſta fuiſſet mẽs Bar. bene cõtradiceret his q̃ hic di-
xit, ſed Bar. nõ põt ita intelligi, quia ſic ſequeretur, ꝙ
eius intentio fuiſſet, quod in utroque procuratore, &
Ceſaris, & fiſci uendente requireretur ſpeciale mãda-
tum, & hoc eſſet abſurdum, quia ſic non eſſet in his
aliquod priuilegium cum idem ſit in procuratore cu
iuslibet priuati. l. procuratorem uel actorẽ. C. de pro
cura. & hoc modo nullum priuilegiũ Ceſaris poſſet
cenſeri tributum fiſco. Senſus igitur Bart. fuit, ꝙ ex
quo priuilegium fiſci eſt, ꝙ eius procurator ſine ſpe-
ciali mandato poſſit uendere, ꝙ propterea idẽ ſit in
priuato patrimonio Ceſaris quod habet omnia pri-
uilegia fiſci, & ideo gl. ibi, quæ dicebat, aliud in patri
monio priuato Cæſaris reprobatur per Bar. non igi
tur põt colligi ꝙ eius intẽtio fuerit dicere, ꝙ priuile
gia Ceſaris ſint tributa fiſco ſed potius econuerſo di
xit. & ſic cõcordat cũ his q̃ hic dixit. Ampliat iſta cõ
cluſio ut procedat ẽt ꝙ hmõi adequatio eſſet facta ꝑ
omnia, ita eſt de mente Bart. & aliorum hic, dum ita
intelligunt tex. noſtrum, & ſi opponatur, ꝙ illa dictio
per omnia ſignificat perfectam exequationem. l. ur-
bana. §. pernoctare. ff. de uerb. ſigni. ſed intelligendo
ꝙ non ſit perfecta adequatio, ita ꝙ rei, cui ſit adequa
tio, attribuatur id plus, quod ẽ in adequato, huiuſmo
di exequatio non eſſet perfecta, quia unum excedit
aliud ergo &c. Reſpondeo ꝙ non deſinit eſſe perfe-
cta adequatio ex eo ꝙ adequatum excedit in aliquo
id cui adequatur ut ſupra dixi.
¶ Secunda concluſio Bar. eſt ꝙ ad hoc ut inducatur
reciproca adequatio, ita ꝙ id plus, ꝙ habet unum at-
tribuatur alteri, & e contra, opus eſt ꝙ ad inuicem a-
dequentur, & ſi adinuicem fiet exequatio, tunc illud
importabit, inferens ad. q. ſtatuti, ꝙ nobiles adequen
tur popularibus, & econtra ut hic per eum, quem ſe-
21 quuntur alii. Ex prædictis infertur † ad intellectum
tex. noſtri qualiter intelligi debeat exequatio de qua
loquitur. Sunt tres intellectus primus Iacobi de Aret.
ꝙ debet intelligi, ꝙ uires legatorum ſint attribute fi-
deicommiſſis, ſed Bar. & alii dicunt ꝙ ſupine loqui-
tur quia uerba ſignificant oppoſitum, ſed an aliquo
modo ſaluari poſſit, ita ꝙ non uideatur ſic ſupine lo
quutus ſtatim dicam. alius fuit intellectus Bar. quem
approbant communiter alii, ꝙ ſenſus text. noſtri, ſit,
ꝙ iura fideicommiſſorum attribuantur legatis non
autem econtra, & pro iſto intellectu adducit duo,
primum ꝙ iſtud importat uis uerborum, ſecundum
quia ſi diceremus, ꝙ tex. induceret, ꝙ iura legatorum
eſſent attributa fideicõmiſſis per uiã regule, ſequere-
tur, ꝙ Iuſtinianus, ſeruiſſet nobis de uento in. l. ii. C.
communia de leg. Tertius fuit intellectus. Cuma. ꝙ
tex. noſter debet intelligi de exequatione reciproca
mouetur per tex. in. §. noſtra autem inſtit. eo. Reſpon
dent doct. ꝙ ibi erant alia uerba. Adducit ſecundo
tex. in. l. ſi res infra de le. iii. ubi ius legatorum, ꝙ pro
eis detur actio, attribuitur fideicommiſſo Bart. Re-
ſpondet, fatendo ꝙ hoc iure ſſorum ſunt attributa iu
ra legatorum fideicommiſſis, tamen dicit ꝙ nõ ſunt
attributa per uiam regule per hanc legem, ſed per
alias. ll. fuerunt attributa, per uiam regule uidelicet ꝑ
.d. l. ii. tertio adducitur ꝙ immo de iure ſſorum eſ-
ſent attributa per uiam regule, quia uidemus, ꝙ ap-
pellatione legatorum hoc iure ſſorum, ueniunt fidei
commiſſa. l. etiam fideicommiſſum. ff. de lega. iii. per
quod denotatur, ꝙ iſto iure fideicommiſſa eſſent ade
quata legatis, quia hæc ratio equiparationis, eſt illa,
quæ facit, ꝙ diſpoſitio de legatis uideatur ẽt eſſe de
fideicommiſſis per regulam de qua in. l. ſi quis ſeruo
perſuaſerit. C. de fur. per glo. fi. ibi, & Bar. i. l. quod ue
ro contra. ff. de legibus glo. in. l. marcellus in prin.
ff. ad trebell. Ego etiam puto, ꝙ tex. noſter debeat in
telligi de adequatione reciproca, moneor, quia ſi per
alias. ll. ſſorum fideicommiſſa etiam ſunt adequata le
gatis, ut omnes fatentur, certe Vlpia. author huius. l.
eſſet, tanquam diminutus, reprehendendus, ſi ſolum
per uiam regule uoluiſſet denotare adequationem le
gatorum ad fideicommiſſa, & non aliam fideicom-
miſſorum ad legata, cum tamen hæc etiam eſſe in-
ducta non ob. text. in. d. l. princeps & d. l. maximum
uitium. per quæ iura Bar. & communiter doct. repre
hendunt iſtum intellectum, quia dico, ꝙ uerum eſt,

ꝙ hæc uerba habent iſtum ſenſum quem dicit Bart.
quando agitur de inducendo eam exequationem de
nouo. ita procedunt dicta iura. ſed in caſu.l.noſtre
non proferuntur hęc uerba ad inducendum hanc a⸗
dequationem de nouo, ſed ad ſignificandum eam,
quæ inducta eſt. Nam eſt natura regule, ut de nouo
nihil inducat ſed id quod iam diſpoſitum ſit, breui⸗
ter enarret.l.i.infra.de reg.iu.Dy, & Ioã.And.in rub.
eo.titu.in vi.Bart.in.l.i.infra.de reg.cato. & propte⸗
rea debet denotare utramque adequationem, quia
utraque fuerat inducta, quoniam magis debet attẽdi
ſenſus propter quem uerba proferuntur, quam ipſa
uerba.l.iii.C.de lib.pret. & forte Iac de Are.quia exi
ſtimabat ꝙ de iure fforum fideicommiſſa forent ade
quata legatis per.d.l.ſi res non econtra, & ꝙ regula
tex.noſtri nihil de nouo diſponat ſed enarret *id* qđ
iam diſpoſitum fuerat, ꝙ propterea ſolũ poteſt hæc
regula denotare adequationem fideicommiſſorum
ad legata, & ſic non *uidetur ita ſupine locutus*, ueri⸗
tas eſt igitur, ꝙ hęc uerba habent ſenſum, quem Bar.
dicit ubi agitur de inducenda exequatione de nouo,
*ſed in tex.*noſtro *habent* alium ſenſum quia non agi
tur de inducenda exequatione ſed de enarrando
eam quæ iam in ducta eſt, & propterea debent intel⸗
ligi ſecundum exequationes iam factas. eſſet uiden⸗
dum de quibus legatis ſeu fideicommiſſis debeat in
telligi, tex.noſter, & an omnis differentia per regu⸗
lam tex.noſtri ſit ſublata, an uero adhuc aliqua rema
neat, quæ poſtea fuerit ſublata per *Iuſtinianum i.l.ſe
cunda.*C.communia de lega.*ſed de his dicetur.infra*
in glo.ſecundum *Bart.ordinem.Et per hęc ſint expe
dita, quæ erant dicenda in tex.*

℄ *Glo. format tria contraria*, contra text. noſtrum.
primum eſt,quia iſto iure fforum adhuc ſupererant
quatuor differentie inter legata, & fideicommiſſa,
quas gl.enumerat, & propterea, uidentur contra tex.
noſtrum in quo præſupponitur ſublatam fore om⸗
nem differentiam, & ad iſtud primum contrariũ gl.
applicat tres ſolutiones ut hic per eam Bar.proſequi
tur iſtud contrarium, & reprobatis aliis ſolutionibus
gl. approbat primam diſtinguendo tamẽ, non tantũ
tria tempora, prout glo.uidebatur preſupponere, ſed
quatuor tempora, ſed in eo, quod pręſupponit ꝙ de
iure.xii.tab.uerbum legare compræhenderet ẽt fidei
commiſſa reprȩhẽditur per Iaſ.hic.Tu dicas in hoc,
ut dixi,ſupra in rub.*tota igitur difficultas huius con⸗
trarii ſtat in iſta.q.an* de iure fforum forent ſublate
differentie quas gloſ.enumerat Bart. & communiter
doct.concludunt,ꝙ ſic, & ꝙ Iuſtinianus *in.d.l.ii.&
in.§.noſtra autem inſt.eo.ſolum declarauerit per re⸗
gulam id,quod prius erat diſpoſitum.Cum.*quẽ po
ſtea, aliqui Mod.*ſecuti fuerunt,tenuit,* ꝙ ẽt iſto iure
ſupereſſent iſte differentie, & iſta opinio Cuma. uide
tur contra tex. noſtrum. Nam ille due ſolutiones ul⸗
time gl.nihil ſunt, ut etiam dicit Bart. dicere ꝙ hæc
non ſit lex Vlp.ſed addita a Triboniano eſt admo⸗
dum erroneum, cum in fforum libris nullibi ponatur
lex, quę ſit *edita* ab ipſis compilatoribus, illud etiam,
quòd ſit aliquid *detractum*, uel additum a compilato
ribus, quod detractum uel additum ſapiat nouitatem
ut dicebat Alcia.eſt *diuinare*, & contra ordinem ſer⸗
uatum a compilatoribus *in* compilatione fforũ nec
tex.in.l.i.§.ſed in hoc ſtudiũ.C.de uet.iu.enucle.quã⸗
uis dicat ꝙ compilatores longam ſuperfluitatem tol
lerent, & imperfectum replerent, non propterea dicit
quòd detraherent id ſeu adderent, per quod ſenten⸗
tia immutaretur, & induceretur nouum ius, commu⸗
nis opinio Bar. & aliorum dum attribuũt iuri fforũ;
ꝙ has differentias ſuſtulerit, incidit in aliud contra⸗
rium de.d.l.ii.&.d.§.noſtra autem, in quibus Iuſtinia
nus attribuit hoc conſtitutioni per eum facte. Tu au⸗
tem aduerte quia circa iſtum articulum, an ſint ſubla⸗
te per.l.noſtram & etiam de iure hodierno ille qua⸗
tuor differentie enumerate per glo. oportet primo
uidere quid operetur.l.noſtra ſecundo quid ultra.l.
noſtram induxerit.l.communia de lega. &.§. noſtra
autem inſti.eo. tertio quid ultra.l.i.addat.l.ii.C.com
munia de leg.&.§.ſed non uſque inſt.eo.deinde infe⸗
remus ad.q.quæ differentie ſint ſublate, & quæ rema
neant, circa primum dico quòd per.l.noſtram, & de
22 iure fforum † re uera omnes uires legatorum erant
attributa fideicommiſſis, & econtra omnia iura fidei
commiſſorum erant attributa legatis, & ſic erat reci⸗
proca adequatio. Tamen hic effectus quòd dominiũ
tranſeat ipſo iure in honoratum ſine opera, & mini⸗
ſterio grauati qui effectus eſt de eſſentia legati ut di⸗
ximus ſupra in rub. & qui effectus proprie denomi⸗
natur legatum, non fuit attributus fideicõmiſſo, quã⸗
uis ſit exequatio per omnia. Ratio, qa ſi hic effectus,
quòd dominium tranſiret ipſo iure ſine miniſterio
grauati, attribueretur fideicommiſſo deſineret dici fi
deicommiſſum, quia de ſubſtantia eius eſt, quòd req⸗
ratur miniſterium grauati ad hoc ut poſſit dici fidei
eius commiſſum, toto tit de fideicom.hęre.inſt.& de
ſin.re.per fideicom.relic. & dictum fuit ſupra in rub.
Nec ob.ſi diceres, quòd hoc attento exequatio non
diceretur facta per omnia, quia reſpõdetur quod exe
quatio quamuis facta per omnia, nunquam dicetur
facta quoad ea per quæ adequatum deſineret eſſe id,
quod erat ut dixi.ſupra.in tex.& ſi hic effectus, quod
dominium ſine actu grauati tranſiret in fideicommiſ
ſarium foret attributus fideicommiſſo deſineret eſſe
fideicommiſſum ut ſtatim dixi, icciřco quoad hunc
effectum fideicommiſſa non dicentur exequata lega
tis, & propterea ſequitur quòd ꝑ hanc exequationem
23 † pro fideicommiſſis iſto iure fforum non compete⸗
bat ſtatim rei uendicatio, ut dicebant plerique, & eſt
magis communis opinio ut hic dicit Ripa, & ſatis
probatur, quia hoc fuit inductum quòd detur rei uen
dicatio pro fideicommiſſis per.d.l.i.& per.d.§.no⸗
ſtra autem, & ratio eſt, quia ſi ipſo iure non trãſit do⸗
minium nec etiam ipſo iure competet rei uendica⸗
tio, quæ requirit dominium, ſed ſecuta acquiſitione,
& reſtitutione dominii tunc fideicommiſſario com⸗
petet rei uendicatio, & hoc modo procedit opinio
Rui.qui uoluit ꝙ competat rei uendica. & in his ter
minis procedunt iura allegata per eũ in.l.herennius
ff.de uſu.in.l.ii.ff.de publiciana, quia igitur per hanc
exequationem factam per hanc.l.de iure fforum non
fuerat inductum ꝙ eadem diſpoſitio ualeret in uim
utriuſque hoc eſt legati, & fideicommiſſi, ſed quòd fi
deicommiſſum ualeret, uti fideicommiſſum, ſed tamẽ
ꝙ cauſaret omnes effectus, qui cauſantur ex legato
præter illum, quòd ad translationem dominii non
requiratur actus grauati, quia per dictum effectum de
ſineret dici fideicõmiſſum, & icciřco non compete⸗
bat ipſo iure rei uendicatio ſuperuenit.d.l.i.commu
24 nia de legatis, quæ induxit † ꝙ eadem diſpoſitio ua⸗
leat in uim utriuſque.ſ.legati, & fideicõmiſſi, & pro⸗
pterea ex qualibet diſpoſitione competeret & actio
perſonalis. & in rem, uerum quia iſtud, ꝙ fideicom⸗
miſſi diſpoſitio ualeret in uim utriuſque, non erat ex
ſignificatione uerborum, ſed ſolum ex coniectarata
mente, ut dicit.tex.in.d.§.noſtra autẽ in his uerbis, &

non uerbis, ſed uoluntatibus fauentes, & propterea contingebat aliquando uitiari diſpoſitionem, ex eo quia diſpō non erat expreſſa quia altera, uidelicet diſpō legati, non ſignificabatur per uerba, ſed erat tacita, prout in exemplo ſtatim declarando circa declarationem.d.l.ii. icciro hoc fuit additum † per ipſam
25 .l.ii. ꝙ per eadem uerba ſiue legatorum ſiue fideicōmiſſorum ſignificetur utrumque ut ſit utraque diſpō intelligatur expreſſa, ne contingat aliquando uitiari relictum, quia altera diſpō foret tacita ex prędictis ſequitur ꝙ non ſit facta equiparatio inter legata, & fideicommiſſa in eo in quo natura unius contrariatur nature alterius, & propterea legata dum adequantur fideicommiſſis non aſſumūt ab illis, ꝙ requiratur miniſterium, & opera grauati ad tranſlationē dominii rei relicte in honoratum, quia per id deſineret ualere in uim legati ſed tātum diceretur ualere in uim fideicommiſſi, ſic dum fideicommiſſa adequantur legatis non aſſumunt hoc ab illis, ꝙ non requiratur miniſterīū. & opera grauati, quia ſic deſineret ualere in uim fideicommiſſi, & dici fideicommiſſum, ex quo hoc ē contra ſubſtantiam, & eſſentiam ipſius ut ſupra dictū fuit, nec ob. tex. in. d.§. noſtra autem, in eo ꝙ dicit, ꝙ in omnibus legatis una ſit natura, et intelligitur ēt de fideicommiſſis. Nam reſpōdetur, ꝙ ſunt eiuſdem nature in iis in quibus non contrariantur ſed in iis, in quibus contrariātur & ad inuicem repugnāt, ſunt diuerſe nature, ut uult tex. in. d.l.ii. uerſ. & ſi aliquid cōtrariū, in alio ēt eſt dificultas, uz ī exēplificādo caſum in quo relictū uitiaretur ea rōne quia uerba nō ſignifirent utrāque diſpōnē, ſed alterā tm̄, et pro declaratione huius, neceſſe eſt, ꝙ plenius attingamus intellectū. d.l.ii. qa per hoc patebit reſolutio huius materie. & cōprobatio predictorū unde circa intellectū. d.l. ad
26 uertendum eſt † quia tex. ille uult plura, primū ꝙ añ. d.l. foret differētia inter uerba directa, & pręceptiua, quę olim ſignificabant legatum tantum, & uerba precaria, quæ olim conſtituebant tantummō fideicōmiſſum ut colligitur ex illis uerbis, & nobis audiētibus hoc uētillatum eſt partibus hoc uerbum huc, & illuc lacerantibus, ſecūdo tex. uult, ꝙ ante illā. l. propterea
27 aliqua diſpō redderetur inefficax † quia intelligebatur pro legato tm̄ uel pro fideicommiſſo tm̄. quæ tn̄ ea rōne ſuſtinetur quia intelligiē eadē diſpō ꝓ utroque, ita uult tex. expreſſe in uerſi. ſit igitur, & in uer. & nemo moriēs, & in hoc eſt aliqua difficultas, nam uſ preſupponere unū uidelicet ꝙ ante. d.l. diſpō legati, q̄ nō potuiſſet ualere in uim legati. ut ſuſtineretur nō fuiſſet redacta ad intellectū, fideicōmiſſi qđ eſt cōtra tex. in. l. ſceuola. infra. ad trebel. & .l. cū quis decedēs. §. ſciam. infra. de leg. iii. & not. per Bar. & communiter doct. in. l. centurio ſupra de uulga. circa illam. q. ꝙ ſubſtitutio directa quę non poteſt ualere in uim directe trahatur ad fideicommiſſariam, & ad hoc pauci aduertūt, & propterea ne tex. ille uideatur cōtradicere communibus opinionibus, & .ll. preallegatis debet exemplificari in legato relicto legatario quia poſito, ꝙ nō potuiſſet ualere in uim legati, et propterea reduci debuiſſet ad intellectum fideicommiſſi, tamē quia fideicommiſſum nō ſignificabatur per uerba, diceretur tacitum, & propterea in conſequētiam illius taciti, non poſſet intelligi aliud fideicommiſſum in perſonam hæredis. l. quidam cū filium. ſupra de hæredibus inſt. per quem tex. ita dicit Bal. in. l. unica. C. ut actio. ab hæredi. & contra hæredes. Soc. ubi allegat plura, in. l. hæredes mei. §. cū ita infra ad treb. col. iii. & tn̄ ſi fuiſſet expreſſum fideicōmiſſum ī ꝑſona legatarii in cōſequentiam, et uideretur relictū ab ipſo hǣde illi ſecundo fideicō. l. ſi quis ſeruum. §. certū. infra de le. ii. l. unica. §. ſinant ſub cond. C. de cad. toll. l. i. C. de his q̄ ſub mō. l. ſi. ab eod. infra. de uſufru. le. declarat Bar. in. l. fideicōmiſſum. infra. eo. & ꝑpea ī caſu predicto caſu quo fideicommiſſum illud tacitum relictum a legatario fuiſſet effectum caducum, uel quia repudiaſſet relictū ſibi factū, uel deceſſiſſet pendente conditione, is ſecundus legatarius non potuiſſet petere ab hærede fideicom. ſibi relictum a legatario, qa ex eo fideicommiſſo tacito, non poterat inferri aliud tacitum in perſona hæredis, & icciro fuit neceſſe ut in omnem caſum ea diſpoſitio ſuſtineatur, quod uerba ſignificent utrumque, & legatum, & fideicommiſſum, ut ſic etiā ꝙ non poſſit ualere in uim legati, ſit tamen fideicomiſſum, etiam expreſſum, & propterea in conſequentiam poſſit ſubintelligi aliud tacitum in perſona hæredis, & ſic in omnem euentum etiam repudiant ipſo legatario, uel decedente ante euentum conditionis illud relictum ſit debitum ab hærede, & ex hoc manifeſte colligitur, ꝙ text. præſuppoſnat, ꝙ ſit aliqua diſpoſitio quæ poſſit ualere in uim fideicommiſſi, quæ tamen non poſſit in uim legati, ultimo text. uult ꝙ aliquando quid conueniat fideicommiſſo, quod repugnet nature legatorū, ita aperiſſime tex. in illis, uerbis, & ſi tale quid ſit, quod non habet naturam legatorum hoc ei ex fideicommiſſis accōmodetur, & in illis uerbis, ubi aūt quid contrarium in legatis, & fideicommiſſis eueniat, hoc fideicommiſſo quaſi humaniori aggregetur, & ſecūdum eius dirimatur naturam & ex hoc apparet, quæ fuerit neceſſitas inducendi, ꝙ ex eodem uerbo inducatur utrumque quia adhuc eſt aliquid cōtrariū inter hæc duo quod ita conuenit uni, ꝙ alteri non poſſit conuenire, & ideo ſibi non fuerit attributum nec potuerit attribui, apparet etiam manifeſte, ꝙ inter hęc legata. & fideicommiſſa quę ſignificantur per eadem uerba non ſit facta equiparatio in iis, in quibus natura unius repugnat alteri, & ꝙ aliud ſit dicere ꝙ diſpoſitio ualeat in uim fideicommiſſi, & ſecundum eius dirimatur naturam, aliud econtra, ꝙ ualeat in uim legati, & ſecundum eius naturam dirimatur, tota igitur in
28 ueſtigatio conſiſtet in hoc † quale ſit iſtud contrariū, quod conuenit nature legatorum, quod non conuenit nature fideicommiſſi. & econtra, & in hoc dicas, iſtud eſſe id ſolum, quia nature legatorum conuenit, ꝙ ipſo iure fiat tranſlatio dominii & non requiratur manus & opera grauati quia hoc ꝙ requiratur manus & opera grauati repugnat nature legatorum, nā non poſſet antequam reſtitutio fieret per grauatum dici donatio, quia non eſſet tranſlatio doni, nec etiā delibatio hæreditatis & poſt ipſam reſtitutionē non diceretur donatio a defuncto relicta, ſeu teſtamento, ſed facta per grauatum, a quo facta foret trāſlatio doni. hoc non poteſt attribui fideicommiſſo, quia repugnat nature ipſius, nam ſibi cōuenit ꝙ requiratur manus & opera grauati ad tranſlationem dominii, toto titulo inſti. de fideicom. hærede. & de ſin. re. per fidei com. reli. & per hoc. ꝙ tranſlatio dominii fiat ſine opera grauati ipſo iure, ut ſic fideicōmiſſarius dicatur illud dominium habere a defuncto, non ab ipſo grauato repugnat nature fideicommiſſi quia hoc modo non diceretur cōmiſſum grauato, & propterea quo ad hoc non eſt facta exequatio, & quando dominiū tranſit directo ſine opera grauati, diſpoſitio dicetur ualere in uim legati, qñ uero non tranſit directo dicetur honoratus illam rem habere ex cauſa fideicom

miſſi,prout etiam hoc eſt de mente.Bart. infra circa
contrarium de libertate quem alii ſequuntur, & ibi
dicetur.eſt etiam tex.in.l.penul.in princ.ff.ſi ſer.uēd.
ut infra dicam, ex prædictis infertur ad illam.q.an
quatuor differentiæ relate in glo.ſint ſublate ꝑ hanc
exequationem de qua in.l.noſtra,nam quo ad primā
uidelicet ꝙ per fideicommiſſum non daretur actio,
29 prout pro legatis dicendum eſt ꝙ ſic, † per tex. no-
ſtrum,non enim hoc repugnat naturæ fideicommiſ-
ſorum,& propterea dicetur ſibi attributū in hac exe
quatione,ſunt etiam iura quæ hic allegant doct.quæ
iſtud expreſſe dicunt, in.l.ſi res de leg.iii.in.l.a patre,
in.l. ex imperfecto.infra.de lega.iii. cum concor-
dan.de quibus per Alexan & ultra doc.eſt tex.in.l.ii.
in uerſiculo fideicommiſſi actio.C. de his quæ ſub
mō. eſt etiam tex.in.l.ſi cui infra de condi.& demō.
dum ibi dicitur,ꝙ in fideicommiſſo, ꝙ filius emanci
petur,detur officium iudicis, non autem petitio fidei
commiſſi,quia non continetur in eo commodū pe-
cuniarum, ergo præſupponit ꝙ pro fideicommiſſo
detur actio,ubi contineat commodum pecuniarum.
Ad idem eſt etiam tex. in.l.filius.§.ſecundum uulga-
rem.infra.eo.ibi enim præſupponitur,ꝙ in omnibus
aliis fideicommiſſis præter illud, quo quis cogitur
emancipare filium grauatus cogitur per uulgarem
formulam,& propterea per actionem, quia uulgaris
formula ſignificat actionē.l. uulgaris infra de furtis,
& ad tex.in.l.pecunie.infra.de uerb.ſigni. per quem
tex.Dy.Bald.Raph.in.l.ii.communia de lega.& Al-
ciatus hic tenuerunt,ꝙ non actio, ſed officium iudi-
cis pro fideicommiſſis cōpeteret. Solutio eſt uel pro
ut dicit Alexan.hic ꝙ intelligatur de officio iudicis,
quod datur fideicommiſſario uniuerſali ad cogen-
30 dum hæredem ꝙ adeat. † Nec obſtat ꝙ eſſet reſtrin
gere illum tex.non dicit ꝙ pro fideicommiſſis ſolū
competat perſecutio extraordinaria ſed dicit, ꝙ ſunt
perſecutiones extraordinariæ fideicommiſſorum,&
exemplum erit caſu quo competit officium iudicis.
puta in caſu prædicto,& quando petit ſibi caueri. Et
ideo non infertur.ꝙ tex.ob id neget,quin pro fidei-
commiſſis detur actio,quamuis dicat,ꝙ perſecutiōes
extraordinarie ſint in fideicommiſſis, uel dici poteſt
ꝙ illud uerbum perſecutiones extraordinarie nō ſi-
31 gnificant officium iudicis ſed ipſam † actualem di-
ſcuſſionem,quæ fit in iudicio,quæ dicitur perſecutio
& ita intelligitur tex.in.l.actio in perſonam.ff.de ac.
& obli.dum dicitur perſecutio in rem,et in perſonā.
ita etiā intelligitur tex. in.l.actionis uerbo.ff.de uer-
bo.ſig. dum ibi dicitur,ꝙ actionis uerbo perſecutio
continetur,nam intelligitur de ipſa actuali diſcuſſio-
ne,quæ etiam denominatur actio ut in.c.forus, de
uerb.ſigni.eſt tex.in.l.omnes.C.de donatio.quæ ſub
modo in his uerbis condictitie actionis perſecutio-
nem,& in.l.item eorum.§.ſed ſi.ff.quod cuiuſ.uni.no
mine,late alias declaraui in.l.poſtquam.C.de pac.&
in.l.naturaliter.§.nihil commune ff.de acqui. poſſeſ.
&tanto magis ſuadetur ex tex. illo quia præſuppo-
nit eſſe perſecutiones ordinarias, & extraordinarias,
& propterea illud uerbum,perſecutio,aliud ſignifica
bit quam officium iudicis,quia non diſtinguitur in-
ter ordinarium,& extraordinarium,& propterea ſen
ſus tex.erit ꝙ per hoc nomen actionis denotabitur
actio in perſonam,per uerbum petitionis actio in rē,
per uerbum perſecutionis actiones,quarum perſecu-
32 tiones ſint extraordinarie,quare † modo perſecutio
fideicommiſſi dicitur extraordinaria. Reſpondetur,
quia in ipſis fideicommiſſis non attenditur ſignifica
tio uerborum,ſed per cōiecturas procedit, & ideo
dicitur extra ordinem diſcuſſio ipſa cum.per conie-
cturas procedatur, quare denominatio perſecutio-
nis magis conueniat actionibus habentibus extraor
dinariam perſecutionem ſeu diſcuſſionem quam ha
bentibus ordinariam.Reſpondetur,ꝙ nomina actio
num debent denotare formam & ordinem iudicio-
rum.l.edita.C.de edendo.ubi dixi,& alias latius de-
claraui in rubri.ff.ſi cer. pet. & cum nomen actionis
non poſſit denotare formam,& ordinem illius iudi
cii,ſeu perſecutiōis extraordinarie, ideo utimur iſto
nomine,ad denotandum ꝙ diſcuſſio ſeu perſecutio,
ſit extraordinaria, in ordinariis uero nō utimur iſto
nomine,quia habemus nomen actionis per quam,
forma & ordo iudicii poteſt denotari ad l.extat.C.
de compenſa.ſolutio eſt ꝙ ratio dubii in illo tex. nō
erat ex eo, ꝙ pro fideicommiſſis non competeret
actio,ſed officium iudicis,ſed ratio dubii erat, quia
ſicut in fideicommiſſis,nō fit executio ipſo iure, quo
niam requiritur actus & opera grauati,propterea nō
uidebatur,ꝙ de eo fieret cōpenſatio ipſo iure, & tex.
decidit ꝙ tamen ex equitate ſit admittenda dicta cō
penſatio,ut ibi dicitur.

¶ Circa aliam differentiam,ꝙ ab inteſtato non poſ
ſit legari,ſicut poteſt fideicommitti difficultas reduce
tur ad hoc, an diſpoſitio defuncti ex cauſa inteſtati
33 † habeat uim & effectum legis, ita ꝙ executio fiat
ipſo iure,prout habet diſpoſitio facta in teſtamento,
nam ſi diſpoſitio ex cauſa inteſtati,non habet uim &
effectum legis,ita ꝙ executio fiat ipſo iure, non pote
rit ualere in uim legati quo ad id, ꝙ directo ipſo iu-
re tranſeat dominium in legatarium ſine actu,et ope
ra grauati,ſi uero dicimus ꝙ habeat uim & effectum
legis,et ꝙ habeat executionem ipſo iure abſque actu
grauati,ualebit in uim legati, & licet doct. hoc non
declarent,tamen ego dico,quòd ſolum diſpoſitio de
functi facta in teſtamento habetur pro lege,ita loqui
tur tex.in.§.diſponat.in auctentico de nup. hoc autē
non reperitur deciſum in diſpoſitione. in cauſa inte-
ſtati,immo reperitur deciſum oppoſitum quia ipſo
iure poteſt dari libertas,ex diſpoſitione facta in teſta
mento uel in codicillis teſtamento confirmatis, non
tamen poteſt dari ipſo iure libertas ex diſpoſitione
in cauſa inteſtati,ſed requiritur manumiſſio hæredis,
ut eſt caſus in.l.libertas la.ii.infra.de manumiſ. teſta
mento.& propterea ſequitur ꝙ non poteſt diſpoſi-
tio inteſtati operari tranſlationem dominii ipſo iu-
re,ſicut non poteſt id operari diſpoſitio inter uiuos
.l.traditionibus.C.de pactis,& propterea ſequitur ꝙ
relictum ex cauſa inteſtati,non poterit ualere in uim
legati,quo ad hunc effectum tranſlationis dominii
ipſo iure & propterea circa propoſitam queſtionem
34 an dicta differentia ſit ſublata. † Reſpondetur ꝙ ue-
rum eſt quòd ſic uidelicet ꝙ ſic poteſt fieri diſpoſi-
tio legati,ſicut fideicommiſſi in cauſa inteſtati, & ita
procedat communis opinio,tamen non poterit nec
fideicommiſſum,nec legatum in cauſa inteſtati ope-
rari hunc effectum tranſlationis dominii ipſo iure,
ſine actu grauati,& ſic quòd habeat affectum legati,
quo ad hoc,& hoc modo procedat opinio contra-
ria,quam tenuerunt. Cuma.Rui. Alciat. & plerique
35 Mod.& ſic intelligitur tex.† in.d.§.præterea. inſtit.
de fideicomm.hered.dum in eo dicitur.ꝙ ab inteſta
to non poteſt legari, nam intelligitur quo ad iſtum
effectum tranſlationis dominii ipſo iure, qui eſt pro
prius legati,ſic diffinitio legati, ꝙ ſit teſtamento re-
licta donatio,quia intelligitur quoad hunc effectum

translationis dominii ipſo iure, hac ratione, relicta ab inteſtato dicuntur fideicommiſſa, ut in.l.quia autem ſupra ſi quis omiſ. cauſa teſt. & in.l.filius familias.§.i.infra ad.l.fal.cum pluribus aliis ſimilibus, ꝙ ex ipſis non poteſt induci hic effectus translationis dominii,ipſo iure,qui eſt proprius legatorum, & ꝓpterea uerum eſt,ꝙ ubi appareat,ꝙ quis uelit ex ſua diſpoſitione dominium transferri ipſo iure ſine opera,& actu alterius quia hoc non poteſt induci,niſi ea diſpoſitio fiat in teſtamento,ut dictum fuit ſupra, ſumitur coniectura,ꝙ quis uelit teſtari, & ita procedit & loquitur text.in.l.illud.§.tractari ſupra de iure codicil. nec per hoc poteſt dici quòd ſit differentia inter legatum,& fideicommiſſum, quia ſiue ab inteſtato relinquatur legatum, ſiue relinquatur fideicomiſſum,tantundem erit,quia ex neutro ipſorum hic effectus translationis dominii ipſo iure induci poterit.

36 ¶ † Similiter circa aliam differentiam, quòd a legatario non poſſit legari,ſed per fideicommiſſum relinqui,eſt aliqua difficultas quia communis opinio eſt, quòd ſit ſublata,plerique tamen,ut Cuma.Are. Alci. & quidam alii Moder.tenuerunt ꝙ iſto iure fforum. non eſſet ſublata,ſed tamē ſit ſublata per.l.ii.C.commu.de lega.& tex.in d.§.ſed non uſque inſti.eo.Rui. uero hic tenuit,quòd etiam de iure hodierno remaneat hæc differentia. Reſolu.huius difficultatis quã uis doctores non declarent,dependet ex hoc, an ex ea diſpoſitione relicta a legatario,dominium ipſo iure tranſeat a primo legatario in ſecundum, nam ſi teneamus,quòd ſic,nihil obſtabit, quominus poſſit ab iſto legatario relinqui legatum, quod ualebit in uim legati,etiam quo ad iſtum effectum translationis dominii,ſine opera & miniſterio grauati. Si uero non poterit ipſo iure ex primo legatario trãſferri dominium in ſecundum,nullo modo diſpoſitio ualebit in uim legati,quoad hunc effectum translationis dominii ipſo iure. Modo circa hoc, an ex primo legatario poſſit ipſo iure tranſire dominium in ſecundum, ſunt opiniones,nam Alexand.poſt Imo.quem refert infra ead.l.col.viii.quem ſequitur Iaſo. ibi, tenuit ꝙ non tranſeat ipſo iure,eſt uerum, quòd pleriqꝫ quos referunt Iaſ.& Rui.ibi,tenuerunt, quòd ipſo iure trãſeat,tamen opinio Alexan.eſt uerior,& eſt de mente Bart.in colu.iii.ad fi.ut ibi dicetur.præſuppoſita igitur iſta opinione, ſequitur reſolutio huius difficultatis,& concordia iſtarum opinionum,nam indubitanter uera erit communis opinio,uidelicet ꝙ ſit ſublata iſta differentia,& quòd nulla erit differentia, an a legatario relinquatur legatum, an relinquatur fideicõmiſſum,quia ſemper tantumdem operabitur unum,ſicut alterum.tamen dico quòd ex neutro ipſorum,ſiue ſit legatum,ſiue ſit fideicommiſſum,cauſabitur hic effectus translationis dominii ipſo iure,ſine miniſterio & actu primi legatarii, a quo relictum fuit, & ſic neutrum ipſorum,quo ad hunc effectum translationis dominii ipſo iure,ualebit in uim legati, & in his

37 terminis procedit contraria opinio,& tex. † inſti. de ſing.reb.per fideicom.relic.§.i.procedit in iſtis terminis,quòd non poſſit legari a legatario uidelicet quo ad iſtum effectum translationis dominii ſine miniſterio grauati,propter quem effectum illa diſpoſitio denominabitur legatum,& hęc eſt ratio quare dicatur, quòd non poteſt legatario legari,non quin ualeat diſpoſitio legati,ſed quia non poteſt habere effectum legati,& re uera,illa uerba,non poteſt a legatario legari non habent alium ſenſum,niſi ꝙ non poteſt fieri,quòd a primo legatario in ſecundum ipſo iure trãſeat dominium, & propterea dico ꝙ etiam iſtud procedit,de iure hodierno,quia tex.ille loquitur per uerba præſentis temporis,nec ſatisfacit ſolutio aliquorum,qui dicunt,quòd aliquando uerba præſentis tẽporis exponuntur in præteritum.l.ſi cũ dies in prin. cum glo.ff. de arbi.nam hoc admitto,quòd ſignificet præteritum,tamen nego quòd ita includat præteritũ, ut excludat tempus præſens,ſed ita quòd cum præterito includat etiam tempus præſens,ita loquitur.d.l. ſi cum dies in prin.cum glo.& quia non reperitur deciſum de iure nouo,quòd dominium ipſo iure tranſeat a primo legatario in ſecundum ut dictũ eſt. non obſtat text. in.d.l.ii.in fi.in eo quod dicit, quòd ſi fideicommittatur legatario,quòd etiam illud intelligatur legatum † quæ lex uidetur multum urgere. nam 38
uult ꝙ illa diſpoſitio ualeat et in uim legati,et in uim fideicommiſſi,quamuis ſit relictum a legatario, nec poſſumus dicere,ꝓut dicebat Rui.hic,ꝙ ſenſus text. ſit quòd ſit fideicommiſſum in quo ſunt omnia, quæ naturaliter in ſunt legatis,quia text. foret ſuperfluus, diſponendo ꝙ intelligatur legatum,quia abſque eo, quòd iſtud diſpoſuiſſet,& ſolum ualeret in uim fideicommiſſi,ſeu ſolum fideicommiſſum intelligeretur, tamen haberet omnia quę naturaliter inſunt legatis. Nam uera ſolutio eſt,quòd licet lex dicat, ꝙ ſi fidei legatarii committatur ꝙ etiam intelligatur legatum, non propterea dicit,ꝙ intelligatur legatum a legatario,propterea ego intelligo,ꝙ tex.uelit,ut intelligatur legatum ab hærede,nam debes ſcire, ꝙ ubi fideicommiſſum relictum ſit a legatario illud etiam dicitur relictum ab hærede.l.ſi quis ſeruum.§.certam, & ꝙ ibi no.infra de leg.ii.l.unica.§.ſin autem ſub conditione.C.de cadu.tol.l.ſi ab eo. infra.de uſufru.leg. Bar.in.l.fideicommiſſa.infra.eo.ita ꝙ ſenſus tex.erit, ꝙ ualebit in perſona hæredis, & in uim legati, non autem ꝙ in perſona legatarii primi ualeat in uim legati quod etiam perſuaderi poteſt,nam dum loquitur de fideicommiſſo,expreſſit perſonas a quibus dici poſſit relictum,uidelicet perſonam hæredis ſeu legatarii,ſed dum loquitur delegato, nunquam expriſmit perſonas,a quibus illud uideatur relictum, nam perſuadetur id fore factum ea ratione, quia non poteſt intelligi relictum ab alio, quam ab hęrede. non obſtat text.in.l.i.in fi.communia de leg. in eo quòd dicitur ibi,quòd actio in rem extenditur etiam aduerſus legatarium,a quo ſit relictum fideicommiſſum,& propterea uidetur præſupponere, ꝙ in fideicommiſſarium tranſeat dominium ipſo iure, quia ſine dominio non competeret rei uendicatio.l.in rem.ff de rei uendi.nam ſolutio eſt quòd debet intelligi de actione in rem utili prout intelligit Bart.in d.§.certã,quæ non pręſupponit directum dominium in agente,uel poteſt intelligi,quòd in rem actio nõ competat ipſo iure,ſed ſecuta reſtitutione,ſaltem facta primo legatario.de hoc tamen an omni caſu quo competat rei uendicatio ex relictis ultimarum uoluntatũ, præſupponatur,quòd dominium tranſeat ipſo iure in legatarium.infra.dicetur ſecundum ordinem Bart.

39 ¶ † Circa ultimam differentiam quòd non poſſit poſt mortem legari, ſicut poterat fideicõmitti.§.poſt mortem inſti.eo.communiter docto. concludunt, ꝙ ſit ſublata iſto iure fforum, hæc communis eſt uera, pro qua uidetur caſus,quem etiam plures Moder.allegant in.l.hęres meus.infra.de conditio.& demon. nec procedit ſolu. quorundam repetentium hic, ꝙ in caſu.d.l.ſolum conferebatur executio poſt mortem,non autem poſt mortem legabatur,nam cum ſit condi-

conditionale legatū, ut ibi dicitur ſequitur ꝙ diſpo-
ſitio legati ſit collata poſt mortem, quia ante euen-
tum conditionis, legatum non dicitur eſſe in rerum
natura. l. i. infra de regu. catho. & uerbum dato, non
ſolum eſt executiuum, ſed etiam diſpoſitiuum, quãdo
non eſt aliud uerbum diſpoſitiuum. l. quibus diebus.
§. quidam titio infra de condit. & demonſtrat. l. ſi ita
legatum in prin. & §. i. & l. ſi fundum. §. ſtichum infra
eod. & dixi ſupra in rub. difficultas eſt reſpondere ad
text. in. d. §. poſt mortem, & in. l. unica. C. ut actio. ab
hęred. & contra hæred. in. l. ſcropuloſam. C. de con-
trahen. & commit. ſtip. in quibus. ll. Iuſtinianus atte
ſtatur, ꝙ hanc differentiam ſuſtulit, & propterea in-
fertur, ꝙ ante Iuſtinianum dicta differentia militaret,
& per hæc iura. Rui. & Alcia. tenuerunt contra com
munem. Vera ſolutio eſt, ꝙ propter id non ſequitur,
quin ante Iuſtinianum fuerit ſublata, ſed hac ratione
id ſibi attribuit Iuſtinianus, quia plenius & clarius
hoc diſpoſuit, quam ſolutionem ſenſerũt plures hic,
& plura ſimilia adducit Cro. ad hoc propoſitum. Tu
potes addere *quia* in. §. poſthumo inſtit. eo. Iuſtinia-
nus *atteſtatur*, ꝙ quia de iure antiquo poſthumo alie
no inutiliter legabatur in hac parte, non tantum in
hæreditatibus, ſed etiam in legatis & fideicommiſſis
medetur, & tamen in fideicommiſſis, iam per alias. ll.
hoc fuerat inductum, ut in. l. penultim. infra eod. ſic
idem Imperator. in. d. l. ſcrupuloſam dixit, ꝙ ſuſtulit
illam dubitationem, ſeu inquiſitionem ueterum, *in*
relictis in teſtamento, legati uel fideicommiſſi *no-*
mine poſt mortem, & tamen in *fideicommiſſis iam*
iſtud fuerat *inductum, ut dicitur in. d. §. poſt mortem,*
& hoc *contingit ſepe, ea ratione*, quia nullam alio-
rum conſtitutionem de eo, in ſuo Cod. reſeruauit,
preter ſuam in qua de hoc, plenius diſponat. quæ au
40 *tem fuerit* ratio huius differentie. † Reſpondet Iaſo.
hic, id eſſe, quia cum obligationes. debeant cohære-
re oſſibus, eius, qui debet obligari. l. quis ergo caſus
in fi. ff. de pecu. glo. no. in. l. iii. in princ. ff. pro ſocio,
propterea lex habuit pro abſurdo, ꝙ obligatio lega-
ti deberet ſuſcipi poſt mortem hæredis, & ideo fuit
appoſita regula, ꝙ actiones, et obligationes non poſ
ſent incipere ab hęredibus grauati. d. l. unica. d. l. ſcru
puloſam. Hæc ratio non eſt bona, quia non adapta-
tur ad caſum, quando dictum eſſet pridie, quam mo-
rietur hæres, uel legatarius, quia eo caſu incipit obli-
gatio *in* perſona grauati, & tamen an nullabitur. præ
terea *præſupponit*, ꝙ ſi foret ſtipulatio conditiona-
lis, & conditio purificaretur, poſt mortem promiſſo
ris, ꝙ *redderetur inutilis*, quia *non* potuiſſet incipere
obligatio *in perſona* obligati, quod *tamen cõtra tex.*
in. §. *ex* conditionali *inſti. de* inuti. ſtip. ſic præſuppo
nitur eſſe *in legato* conditionali, ꝙ decedente hære-
de ante euentum conditionis extinguatur, quod ta-
men eſt contra text. in. d. l. hæres meus & text. in. d. l.
unica. §. ſin autem ſub conditione. C. de cadu. tol. ubi
habetur, ꝙ ſolum redditur caducum decedente lega
tario ante euentum conditionis, non aũt decedente
hærede. *Iccirco* dicas rationem differentie predicte
fore, quia in legatis inſpiciebantur uerba, & diſpoſi-
tio reſtringebatur, ad limites uerborum, in fideicom
miſſis uero inſpiciebatur uoluntas, & diſpoſitio ex-
tendebatur iuxta amplitudinem uoluntatis, quæ ra-
tio manifeſte colligitur, ex. §. ſed non uſque inſtit. eo-
dem, & ex. d. l. unica. in his uerbis, ne propter ni-
miam uerborum ſubtilitatem, latitudo uoluntatis
impediatur, & ex. §. poſt mortem inſtitut. de inuti.
ſtipul. in his uerbis, ſed cum, ut iam dictum eſt, ex
conſenſu contrahentium ſtipulationes ualent, nam
datur intelligi ꝙ inſpectis uerbis, foret annullanda,
ſed inſpecto conſenſu foret ualida. Quę autem ſit ra
tio, ꝙ inſpectis uerbis foret annulanda, & inſpecto
conſenſu, foret ualida. dicas quòd ſit, quia debe-
mus inſpicere in diſpoſitionibus, in quibus ſolum
uerba attendebantur, illam rationem ſeu cauſam,
quæ ex uerbis ſignificabatur, & propterea uide-
batur, quòd in legato relicto, poſt mortem hære-
dis ſeu legatarii uel pridie quam morerentur, quòd
ex uerbis ſignificaretur, quòd mors alterius prædi-
ctorum daret cauſam huic legato, quia conditio eſt
loco cauſæ. l. a titio. ff. de uerbo. obliga. & quia iſta
cauſa uidebatur improbabilis, quia uidebatur, quòd
propter uotum & deſiderium mortis alterius, fa-
cta fuiſſet illa diſpoſitio legati, hoc reſpectu non
ualebat, argumento eorum, quæ habentur in. l. fi.
C. de pac. ſed in diſpoſitionibus, in quibus magis
attenditur uoluntas, quam uerba, conditio mor-
tis alterius non uitiat, ex quo coniecturari poteſt
ex uoluntate, quòd aliud dediſſet cauſam legato
quam mors illius hæredis, ſeu legatarii, quæ om-
nia latiſſime probantur ex iis, quæ dixi in. l. gal-
lus in principio ſupra de libe. & poſthum. uel di-
cendum eſt, quòd ex quo non poteſt fieri excutio
legati, eo modo. quo per uerba ſignificabatur, quia
impoſſibile erat, quòd hæres grauatus daret, poſt
mortem, uel pridie quam moreretur, uel daret le-
gatario poſt eius mortem, uel pridie quam mo-
reretur, quòd propterea uitiabatur legatum, tan-
quam impoſibile, prout uitiatur tanquam impoſ-
ſibilis, illa ſtipulatio, promitto hodie dare carha-
gine. §. loca. inſtitutio. de uerborum obligatione
ualet tamen attenta mente, quia actum uidetur,
quòd ab hærede hæredis detur legatario, ſeu hæ-
redi ipſius legatarii, & ſic, licet executio ſignifica-
ta per uerba ſit impoſſibilis non tamen eſt impoſſi-
bilis illa executio, quæ uenit ex mente præter & ul-
tra ſignificatum uerborum, de quibus tamen ratio-
nibus dicas, ut latiſſime ſcripſi in dicta. l. gallus. in
principio.

¶ Circa contrarium de libertate, quia gloſ. præ-
ſupponit, quòd non ſit differentia inter directam,
quæ competit ex legato, & fideicommiſſariam li-
bertatem, quæ competit ex fideicommiſſo, &
communiter repræhenditur per docto. poſt Bart.
per iura allegata per ipſum, & allegata per Alexan.
41 reuocatur in dubium hæc quæſtio, † an ſit differen-
tia, inter legatum libertatis, & fideicommiſſum.
Nos examinabimus iſtam quæſtionem, poſtea di-
cemus aliqua circa ea. quæ Bart. incidenter præſup-
ponit in. reſolutione huius articuli. Quia circa hanc
quæſtionem. communiter omnes docto. antiqui, &
etiam Mod. poſt Bar. tenuerunt quòd ſit differentia,
nam dum dicitur extare differentiam inter directam
& fideicommiſſaria libertatem, præſuppoſuerunt,
quòd ea differentia ſit inter legatum & ſideicom-
miſſum libertatis, tanquam quòd ex legato cauſetur
directa, ex fideicommiſſo, fideicommiſſaria libertas,
Rui. uero hic uidetur uelle differentiam non eſſe,
inter legatum libertatis, & fideicommiſſum, quia ſe-
cundum eum, ex utroque conſtituitur ſolum fideicõ
miſſaria libertas ſed differentiam eſſe, inter directam,
& fideicommiſſariam libertatem, & propterea præ-
ſupponit libertatem directam differre a legataria,

nam hæc directa appellatur teſtamentaria manumiſ-
ſio,ut.ff.&.C.de teſta,manu.& diffinitio legati non
conuenit directe libertati,nam non eſt præſtanda ab
hærede,ſic licet legata non ualeant,ubi hereditas nõ
ſit ſoluendo.l.fi.infra eo.titu.& per Bart. infra ead.l.
ualet tamen libertas directa.l.i.C.qui manu. nõ poſ.
Nec poſſumus dicere, ꝙ ſit fauore libertatis, quia ſi
eſſet fideicommiſſaria, non ualeret.l.fi.C.qui manu.
non poſ.ſic appellatione legati nũquam uenit liber-
tas,ſed debet haberi ſpecialis mentio de ea.l traditũ
infra de condi.& demonſtra.l. uerbis legis in princ.
infra de uerbo.ſignifi.l.imperatores.ſupra de trãſ.c.
uult etiam ꝙ ex legato non inducatur directa,nec cõ
petat ipſo iure libertas ſicut nec ex fideicommiſſo,
uerum quòd ex utroque competat fideicommiſſaria
libertas. Hanc etiam opinionem tenuit Alcia.& pri
us,eam tenuit Cuma.quem etiam ipſi referunt,ſed nõ
bene dicunt,quia etiam per uerba legatorum,uideli-
cet,lego,uel do libertatẽ, inducitur directa libertas,
quia per hæc uerba non rogat,quòd per aliũ ſeruus
manumittatur,igitur erit libertas directa.§.pen. inſti.
de ſing.re.per fideicomm.relic.uidetur etiam text.in
.l.fi.C.de co.ſer.manu.& licet tex.ibi nõ dicat, quòd
fiat liber ipſo iure,tamen ſaltem præſupponit, quòd
ſi fuiſſet teſtatoris inſolidum quòd ipſo iure foret li-
ber,nam gl.etiam præſupponit,quòd oblato uel pre
ſtito precio pro parte alterius domini,fiat tunc totus
ſimul liber,quia ante non potuit eſſe liber pro parte
nec obſt.quòd in teſtamento, teſtator uideatur dare
libertatem,et manumittere,quia etiam in legatis dici
tur donare, & ea dicitur facta a teſtante, ut patet ex
diffinitione legati,non ob.quòd dicatur libertas di-
42 recta † non legata,quia hoc eſt alia ratione,quã,quia
differant legata libertas,& directa,ut infra ſtatim di-
cam. Vnde pro reſolutione debes aduertere, quòd
iſta qõ,an directa libertas a fideicõmiſſaria differat,
ſeu legatum libertatis differat a fideicommiſſo, non
pertinet ad id,an aliud ſit,quòd libertas capiatur de
manu hæredis,ſeu ualeat tantummodo in uim fidei-
commiſſi,an uero competat iure directo in uim di-
recti legati quia etiam in hoc eſt differentia in aliis
relictis,ut ſupra diximus,ſed dubitatio queſtionis,ad
id reducitur, quare ea ratione qua, ſunt in omnibus
relictis exequata uerba legatorum, & fideicommiſſo
rum,ſic etiam non ſint exequata in relicto libertatis.
43 † Augetur dubitatio,quia etiam ante adequationem
uerborum,illa uerba, hæres meus dato, uel damnas
eſto dare,inducebant directum legatum, ut dictum
fuit ſupra in rubrica, ſed in libertate non inducunt
directam libertatem,ſed fideicommiſſariam, ut pro-
batur in.d.§.penul.& expreſſe concludunt Cuma. &
Alexã, fortius, licet in aliis relictis,legatorum uerba
habeant intellectum fideicommiſſi,ſecus tamen ẽ in
relicto libertatis,quia potius uitiatur relictum liber-
tatis,quam ꝙ uerba directa libertatis reducantur ad
intellectum fideicommiſſi.l.ſi ſeruus legatus in.§.ſi
ſeruus alienus infra eo.titu.& quia ex dictis doct. nõ
colligitur concludens reſolutio. circa prædicta.Pro
pterea pro reſolutione,ultra ea,q̃ per alias dicuntur,
debes aduertere,ꝙ licet per illam.l.ii.C commu. de
leg.ſint exequata omnia uerba præceptiua, & præca
ria,& alia directa,per quæ teſtator diſponit,circa res
44 principaliter,non circa perſonam honoratam. † nõ
tamen dicta exequatio pertinet ad illa uerba,quæ di-
riguntur ad perſonam honoratam, ut circa ipſam di
ſponant,non uidemus ꝙ non pertinet ad uerbum,in
ſtituo,ſeu hæres eſto,quia adhuc,hęc uerba differunt
ab aliis uerbis communibus,ſeu obliquis,ut no.in.l.
centurio, & in.l.uerbis ciuilibus ſupra de uulga. &
propterea non pertinet ad hoc uerbum, liber eſto,
quia dirigitur ad perſonam ut circa illam diſponat,
& propterea hoc uerbum nunquam ſignificabit aliã
libertatem,quam directam, debes etiam ſcire, ꝙ per
d.l.ii.licet ſit inductum, ꝙ quodlibet uerbum legato
rum ſeu fideicommiſſorum conſtituat utrunque, ta-
men hoc eſt,quando utrunque,poteſt induci,ſed ubi
propter aliquam contrarietatem utrunque non poſ
ſet induci,ꝙ tunc unum tantum inducitur, uidelicet
illud quod prius illa uerba antea ſignificabant, ſi eo
modo poſſet ſuſtineri diſpoſitio,ſi uero dicto modo
non poſſet ſuſtineri, tunc ea diſpoſitio intelligetur
alio modo,& ſic iure fideicommiſſi, quia hæc inter-
prætatio eſt humanior,& per eam facilius diſpoſitio
ſuſtinetur,& hoc aperte uult tex.ibi, in uerſiculo ubi
45 autem,debes etiam ſcire,ꝙ nullum † uerbum in re-
licto libertati poteſt ſignificare utrunque,uidelicet le
gatum,& fideicommiſſum libertatis,quia eſt contra-
rietas,nam non poteſt eadem libertas eſſe directa, &
fideicommiſſaria,ut patet,nec poteſt eſſe in electio-
ne illius ſerui, an elligat magis fideicommiſſariam,
quia non poteſt directam repudiare.l.fin.§.ſi uero.C.
de teſta.manu.l.ſi non.l.eliaſcentia.§.i.ſupra de hæ-
red.inſti.§.ſi uero inſti.de hæred.inſtit. & de hæredũ
qual.& diff..§.i.ex prædictis ſequitur, ꝙ in quolibet
relicto,ſi uerba de ſui natura ſignificabant directam,
& diſpoſitio poſſit ualere in uim directe libertatis,ꝙ
intelligetur directa, ſiquidem non poterit ualere in
uim directe,tunc illa uerba ſignificabunt fideicom-
miſſariam,ut dicitur in.d.l.ii.uerſicu.ubi autem, ubi
uero uerba de ſui *natura ſignificabunt fideicommiſſa*
riam, tunc intelligetur *ſolum fideicommiſſaria*,
non autem directa propter contrarietatem ut ſupra
dictum eſt, & per hoc dico quòd illa exequatio uer
borum, de quibus habentur in d.l.ii.procedit etiam
in relicto libertatis,quia ſignificant, ſic unum, prout
aliud. Tamen non ſignificant utrumque ſimul, pro-
pter contrarietatem, quod etiam foret in aliis reli-
ctis, bene admitto,quòd illud uerbum,liber eſto,nul
lo modo admitti intellectum fideicõmiſſi. quia hoc
non eſt adequatum cum aliis uerbis per d.l.ii.& pro
pterea dico,ꝙ tex.in.d.l.ſi ſeruus legatus.§. ſi ſeruus
46 alienus † procederet,ubi libertas foret data, per hoc
uerbum, liber eſto, ſecus ubi per aliud uerbum di-
rectum, quod principaliter diſponeret circa rem,
puta, lego libertatem, uel do libertatem uel liber-
tatem habeas, ſeu accipias, quia hoc caſu ſi non
poſſet ualere relictum in uim directe libertatis, di-
ſpoſitio reciperet intellectum fideicommiſſi, ſeu fi-
deicommiſſarie libertatis,quia uerba illud etiam ſi-
gnificant,quare modo in caſu.d.§.alienus, uerba di-
recta non trahantur ad obliquũ,quamuis ſolum ſigni
ficent directum,alibi diximus,precipue in.l.centurio
47 ſupra de uulga. quæ modo ſit rõ † ꝙ uerba relata ad
actum grauati,in aliis relictis ſignificent,natura ſui,le
gatum directum,& ꝙ dominium tranſeat ipſo iure,
ſecus in relicto libertatis. Dicas ideo eſſe, quia actus
grauati,qui ſignificatur per uerba,repugnat directe li
bertati,propterea uerba non poſſint illam ſignifica-
re, non ſic in aliis relictis,ex quo ultra executionem
iuris, in eo, ꝙ transfert dominium ipſo iure, re-
quiritur etiã alia executio hominis,per quam tranſ-
fertur poſſeſſio, ut declarat Barto. in.l. cum qui-
dam.C.de conditio.inſer. & quantum ad hæc uer-
ba, poteſt conuenire ratio Ruin. ſed hoc modo

declarata. Quare modo libertas dicatur magis di-
recta quam legata. Reſpondeo, quia habet effectum
uerborum, per quem diſponitur circa perſonam ho-
noratam, non tantum effectum eorum uerborum, per
quem diſponitur ſolum circa rem, nam licet dicatur
lego libertatem, uel do libertatem, uel accipias liber-
tatem per hæc ita diſponitur circa perſonam hono-
ratam, prout circa rem de qua diſponitur, cur etiam
ſit, ꝙ appellatione legati non ueniat directa libertas.
48 †Dicas, ꝙ non eſt ea ratione, quam dicebat Rui. hic,
uidelicet, quia non eſſet legata, ſed quia per legatum
ſignificamus illam diſpoſitionem, per quam diſponi
tur circa res principaliter, et propterea non ſignificat
relictum libertatis directe, quia per illud equæ princi
paliter diſponitur circa perſonam honoratam & ſic
eſt aliud, u ltra legatum, faciunt, quę diximus ſupra in
rub. circa uerbum lego. Deueniendo modo ad dicta
49 per gl. & Bar. primo Bar. intelligit † ꝙ gl. noſtra hic.
& *in* §. *ſed non uſque, uelit* ꝙ non ſit aliqua differen-
tia, quoad effectum inter directam, & fideicommiſſa-
riam libertatem, & Bart. uoluit inducere quia dum
glo. dixit, ꝙ legata & fideicommiſſa fraternizant, ut
communes habeant actiones, & effectum, & nomen,
& poſtea uult ꝙ in nomine, ſaltē quoad uſum, ſit ho-
die differentia in fideicommiſſaria libertate, quia ſibi
conuenit nomen fideicommiſſarię, non legatariæ, ui
detur præſupponere ꝙ quo ad effectum, non ſit diffe
rentia, & propterea ꝙ ſicut ex legato libertatis indu
citur directa, ſic etiam ex fideicommiſſo *inducatur li*
bertas directa, & credo hanc fuiſſe *mentem glo. licet*
aliqui Mod. aliter *dicant, ſed non curo referre,* bene
uerum eſt ꝙ *glo. in. d. l. ii. C. communia* de lega. non
uidetur iſtud uelle prout in glo. eſt ea litera. poteſt er
go dici incorrectum &c. Et ita intelligit gloſ. ipſam
do. Ripa, pro quo facit, quia ipſa glo. uult ꝙ ſiue ab
hærede, ſiue a fideicommiſſario relinquatur fideicō-
miſſaria libertas, quòd non poſſit, ut liber, uendicare
ſtatim libertatem, in aliis uero relictis uult, quòd nō
tranſeat ex fideicommiſſo dominium ipſo iure, quā-
do a legatario relinquitur fideicōmiſſum, & ſic uult.
quòd in fideicommiſſo libertatis relicto ab hærede
non competat libertas directa, quod ſecus eſſet ut ibi
glo. præſupponit, quando foret relicta per uerba di-
recta ſed dum in glo. eſt illa litera. poteſt ergo dici
correctum prout habuit Bart. glo. uoluit idem, quod
glo. hic, dum poſtea Bar. dicit, quòd gl. communiter
ab omnibus Doc. repræhenditur per tria *iura,* quæ
idem Bart. hic allegat, quæ iura probant, quòd in fi-
deicommiſſaria libertate ſeruus non ſit illico liber
50 †*ſed requiritur factū ſeu manumiſſio hæredis, ſeu le*
gatarii, a quo fuit relicta. Eſt etiam alia differentia iu
ris patronatus quam ſtatim Bar ſubdit. Eſt etiam ter
tia differentia, quia in libertate relicta ſub diuerſis cō
ditionibus, ſi ſit directa attenditur leuior, ſi fideicom
miſſaria nouiſſima. l. quod traditum, & l. per fideicō
miſſum infra de cond. & demonſtrat. l. in libertati-
bus. ff. de manu. teſtamento ſic in directa libertate reli
cta ſub conditione dandi, ubi hæres, cui dādum erat,
recuſauit accipere, non eſt opus amplius eidem da-
re, quamuis uellet accipere l. ultima. C. de condit. in-
ſer. nō ſic in fideicommiſſaria Bart. in. l. cui fundus. in
fra. de cond. & demonſtra. ſic etiam dies, licet in cer
ta quando dummodo certa an, in directa reiicitur. l.
ſi poſt mortem. §. fi. infra. eo. licet aliud ſit in fideicō-
miſſaria. l. peculium in fi. de lega. ii glo. & doc. maxi
me Aret. in l. idem ſupra de uulg. item rupto teſtamē
to per querellam debentur fideicommiſſarie, ſolutis
xx. aureis pro quolibet ſeruo, ſed directa non, niſi in
caſu, quando poſt quinquenniū proponeretur quere
la. l. papinianus. §. fi. & l. ſeq. ff. de inoffi. teſtō omnes
51 iſte differentie procedunt † ex eadē cauſa, quia aliud
ē, ꝙ ualeat diſpoſitio in uim directe. Aliud ꝙ in uim
fideicommiſſarie hoc eſt, ꝙ libertas competat ipſo
iure, aut requiratur manumiſſio, ſeu factum alterius.
Nam ex hoc in conſequentiam reſultat differentia
iuris patronatus, quia debet originaliter induci, in p-
ſona eius, a quo procedit manumiſſio, & quia dire-
cta libertas non requirit factum alterius, propterea
non poteſt tolli per uoluntatem tacitam, ſed ſolum
per expreſſam, argu. l. ex parte infra. de adimen. lega.
& ſic non poteſt per ultimam conditionē adiectam,
tolli prima datio libertatis, quia non pōt tacite, & in
conſequentiam tolli & tunc quia nulla ex conditio-
nibus uidetur per aliā ſublata, erit libertas data ſub
pluribus conditionibus alternatiue, in quibus elle-
ctio eſt honorati l. ſi hæredi plures ſupra de condit.
inſti. tamen in ſeruo ius elligit pro ipſo leuiſſimam
conditionem, fideicōmiſſaria uero, quia requirit fa-
ctum alterius, propterea tacite per nouiſſimam datio
nem poteſt tolli prima, a qua tacite uidetur receſſum
l. ſicut. ff. de adimen. legatis, ſic quia directe ipſo iure
competunt, & libertates, quæ iam competierunt, nō
ſolent auferri per reſtitutionem in integrū ſit ꝙ ubi
habetur conditio pro adimpleta, quia hæres noluit
accippere id, quod dandum erat, cauſa conditionis
implende, procedat illa differentia inter directam &
fideicommiſſariam libertatē, de qua per Bart. in. d. l.
cui fundus, ſic ſit, ꝙ non poſſit competere directa, ru
pto teſtamento per querellam. Nam ꝙ conſequatur
libertatem, ſoluendo. xx. aureos, contradicit directe,
ea enim directa habetur ex teſtamēto, & per ſolutio-
nem. xx. aureorum, habetur ab hærede ab inteſtato,
inter uiuos, non ex teſtamento, ſed non repugnant
fideicommiſſarie, quia illa habetur etiam ad herede,
et ex manumiſſione inter uiuos, ſolum ſolutio. xx. au
reorum prodeſt directe, ad eius cōſeruationem, poſt
quam cepit competere prout poſt lapſum quinquen
nii, ut dicitur in. d. l. papinianus. §. fi. quia hoc caſu nō
impedit, quin ea ſit directa libertas, & ex teſtamento
manumiſſus, & propterea hæ omnes differentie re-
manent etiam de iure hodierno, quia procedunt in
conſequentiam eius, ī quo, directa libertas contraria
tur fideicommiſſarie. Quo uero ad aliam differentiā
ſupra relatam. per text. in. l. ſi poſt mortē. §. fi. infra. eo.
& l peculium in fi. infra. tit. i. quia eſt multnm dubia,
ut patet ex dictis Aret. in. d. l. idem. ſupra de uulga.
pro nunc nihil dico, ſolum addo, ꝙ tex. in. d. l. ſi poſt
mortem. §. fin. loquitur caſu quo, ſeruus eſſet legatus
uni, qui non eſſet hæres inſtitutus, & propterea ne-
ceſſe eſt ꝙ per dationem libertatis directe, quamuis
poſt tempus uideatur ademptum ipſum legatum, &
effectum inutile, quia ipſum legatum contrariatur di
recte libertati. Nam ſi tranſiret ſeruus in dominium
legatarii, non poſſet amplius eidem ſeruo compete-
re libertas directa, & propterea uidetur, ꝙ reiiciatur
illud tempus adiectum libertati, quia ceſſat cauſa, pro
pter quam preſumitur adiectum, uidelicet fauor dicti
legatarii, in fideicommiſſaria uero, quia legatum fa-
ctum primo, non contradicit fideicommiſſariæ, quæ
poteſt relinqui ab ipſo legatario, propterea non tol-
litur legatum, & cū ſubſiſtat fauor legatarii, propter
quem fuit tempus appoſitum, propterea tempus il-
lud non remouetur, & ita procedit text. in. d. l. pecu-
lium. §. fi. i. reſponſo, ſi tamen dixeris, quare non amo

uetur tempus,in caſu,de quo ibi in fin.cum tamen ſit
directa,prout apparet ex illis uerbis, liber eſſe iuſſus
eſt,& ex uerbo competit, dico rationem eſſe,quia tẽ
pus non uidetur adiectum in fauorem legatarii, tan-
quam legatarii tantum,ſed etiam in fauorem eius, tã
quam hæredis,quia legatum erat titio, qui fuerat in-
ſtitutus pro parte, quo caſu habet partem ſerui iure
hæreditario,itaque etiam,ꝙ ceſſet legatum,non pro
pterea ceſſat cauſa,& ratio, propter quam tẽpus fuit
appoſitum directe libertati, cogita tamen, quia hic
non examino perfecte cum non ſit locus ſuus.

℄ Redeundo ad dicta Bar.dum dicit,ꝙ ſolutio ſeu
intellectus Dini,dum intelligit tex. noſtrum, ſolum
in fideicommiſſis pecuniariis,non procedat,bene lo
quitur,quia hæc differentia inter directam,& fideicõ
miſſariam libertatem, non procedit ea ratione, quia
fideicommiſſum libertatis non ſit pecuniarium, ſed
alia ratione,ut ſupra dictum fuit.

℄ Dum etiam Bart. refert intellectum Pet. dicentis
ꝙ tex.non debet intelligi de fideicommiſſis, in qui-
52 bus circuitus erat inutilis † ſi ſenſus Pet. fuit, ꝙ non
ſit facta adequatio, quando is effectus, qui inducitur
per directum, nõ poteſt induci per fideicommiſſum
ſed ſolum quando illimet effectus, qui cauſare poſ-
ſunt per directum,cauſari etiam poſſunt per fideicõ-
miſſum.Pet.recte dixit,& eius intellectus concorda-
bit cum his que ſupra ego dixi. Nam tunc hoc eſſe
non poteſt alia ratione, quam quia ſit contrarietas,
quia is effectus qui cauſatur,intelligendo diſpoſitio-
nem iure legati,non poteſt cauſari,ubi illa intellige-
retur iure fideicommiſſi, quo caſu ceſſabit hæc ade-
quatio, quia alterum tantum poterit induci, ut pro-
bat tex.in.d.l.ii.declarando,ut ſupra dixi, & intelli-
gendo ſolutionem Pet.dicto modo, non obſtabunt
ea,quæ Bar.hic adduxit contra Petr. quia ultra ea,
quę dicunt doc.dicitur ꝙ licet ſit utilitas,an tranſeat
recta uia,an capiatur de manu hæredis. Tamen hæ
omnes utilitates etiam poſſunt cauſari,intelligendo,
ꝙ diſpoſitio ualeat in uim fideicommiſſi,ſed Pet. lo
quitur,quando hęc utilitas non poſſet cauſari,intelli
gendo diſpoſitionem in uim fideicommiſſi. Admit-
to etiam, ꝙ intelligendo ſolutionẽ Petri prout Bar.
intellexit, ꝙ eius ſolutio ſaluari poſſet ab impugna-
tionibus ipſius Bart.intelligendo,ꝙ nulla eſſet utili-
tas ex hoc circuitu ex uoluntate teſtãtis, ſeu ex legis
diſpoſitione. Nam utilitates, quas Bart. conſiderat
non procedunt ex teſtantis uoluntate,ſeu ex legis di
ſpoſitione,ſed tamen eſt etiam utilitas, quia ſi non
tranſiret dominium recta uia,& deberet capi de ma-
nu hæredis,fructus non deberentur, niſi a tempore
moræ,ſecus ſi tranſit ipſo iure,quia præcepti poſt adi
tam hęreditatem,quęruntur legatario.l.ſi tibi homo
§.cum ſeruus infra eo. tit. & quod ibi not. præterea
ſequeretur,ꝙ nulla foret utilitas ante hanc exequa-
tionem,utrum ualeret in uim legati,& recta uia tran-
ſiret,an uero per fideicommiſſum per miniſterium
hæredis,quod tamen non eſt dicẽdum,maxime pro
pter acquiſitionem fructuum,quæ procedit ex acqui
ſitione dominii,ut colligitur ex nota.per Bar.in.l.in
fideicommiſſaria.infra.ad trebell. & firmat Rui. in-
fra.in.q.ſeq.de fideicommiſſo uniuerſali, dum etiam
Barto.ponit illam utilitatem circa retentionem ſer-
53 uitutis reſultantem ex eo, † an legatum capiatur de
manu hæredis, an tranſeat ipſo iure, per.l.papinia-
nus de ſeruit.&.l.ſi ſeruus titii infra.eo.Bart. uidetur
præſupponere,ꝙ non obſtante ꝙ dominium rei le-
gate tranſeat ipſo iure in legatarium, ꝙ tamen per
aditionem hereditatis confunderetur ſeruitus,ſecun
do præſupponit,ꝙ non poſſet eſſe conſultum per re
tentionem,circa primum gl.in.d.l.papinianus, &.d.
l.ſi ſeruus titii,tenuit ꝙ non confundatur,quia domi
nium ipſo iure tranſit in legatarium.l.a titio.ff.de fur
tis,& propterea eſſet opus intelligere,ꝙ Bar. hic nõ
loquatur in legato puro ſed in diem, uel ſub condi-
tione,quia tunc omnino confunderetur ſeruitus per
aditionem do. Ripa hic,uult ꝙ etiam in legato pu-
ro cõfundatur. Nos de hoc dicemus unum uerbum
circa illam queſtionem an dominium tranſeat ipſo
iure,circa ſecundum Imo.Alex. & plerique Moder.
reprobant Bart.ex quo licet tranſeat dominium ip-
ſo iure,non tranſit tamen poſſeſſio, & quia eam ha-
bet neceſſe capere de manu hæredis. & propterea ꝑ
retentionem rei poterit ſibi eſſe conſultum, prout ẽt
dicitur in.d.l.papinianus,&.d.l.ſi ſeruus titii, ſed ſal-
uando Bar.dici poteſt ꝙ intellexerit, ꝙ ſit differen-
tia,quia primo caſu, quando dominium tranſit ipſo
iure,ſolus hæres non poteſt illam ſeruitutem de no-
uo conſtituere,ſed ſolum poteſt medio exceptionis.
obtinere, ꝙ nõ cogatur reſtituere,quoad legatarius
cõſtituat ſibi ſeruitutem, ut dicitur in.d.l papinianus
ſed ſi hæres haberet dominium in translatione do-
minii ipſe ſolus poſſet ſeruitutem conſtituere,ſeu re-
tinere.l.in tradendis.ff.communia prædio.Et hoc ẽ
quod uoluit dicere Bar.& de hoc eſt caſus.in.l.pen.
ff.ſi ſer.uend. Nam dicitur ibi,ꝙ ſi ex cauſa fideicom
miſſi hæres dat fundum,poteſt excipere ſeruitutem.

℄ Dum etiam Bar.pro ſolutione huius contrarii de
54 libertate diſtinguit,intentio Bart. † eſt dicere,ꝙ fidei
commiſſum poteſt operari,ꝙ ius directo tranſeat,ſi-
cut operatur legatum in his, i quibus teſtator poteſt
diſponere,ꝙ directo tranſeat ſicut per obliquum,ſed
in iis,in quibus teſtator non poteſt diſponere, quod
directo tranſeat fideicommiſſum non operatur iſtũ
effectum, ꝙ id quod relinquit teſtator directo tran-
ſeat,ſed ſolum operabitur ꝙ tranſeat per obliquum,
prout in re hæredis, ſeu alterius, relicta.l.ſi hæredis
ſeruus.l.ſi quis inquilinos.§.i.infra eod.l.non dubiũ.
infra de lega.iii.& in libertate relicta ſeruo alieno.l.
ſeruo.C.de teſt. manu l.ii.§.i.ſupra tit.i.& uult quod
hac ratione libertas relicta ſeruo proprio per fidei-
commiſſum,non acquiratur directo, quia ius patro-
natus,quod teſtator uoluit transferre in hæredẽ,non
potuit directo induci,declarando ut hic per eum, ſo
lutio Bart. eſt uera, quia clarum eſt, ꝙ his caſibus in
quibus teſtator nõ poteſt directo diſponere,ꝙ fidei-
commiſſum non poteſt habere hunc effectum lega-
ti,ut directo tranſeat, ſed ſolum effectum fideicom-
miſſi ꝙ per obliquum.Nam hoc caſu eſt illud con-
trarium,quod impedit, ne diſpoſitio poſſit habere ef
fectum utriuſque, & legati,& fideicommiſſi, ſed iſta
ſolutio non tollit contrarium de libertate relicta ſer
uo proprio per fideicommiſſum, quia poterat teſta-
tor dare illam directo,ſicut per fideicommiſſum, &
propterea hæc diſpoſitio fideicommiſſi debet ope-
rari,ꝙ directo tranſeat,ſi debet habere effectus lega-
ti prout dicitur in.l.noſtra &.§.ſed non uſque inſt.de
lega.dicere prout dicit Bar.ꝙ licet directo poſſit da
re libertatem, tamen non poteſt directo conſtituere
illud ius patronatus in hærede,non ſatisfacit, qa ius
patronatus non debuit haberi in cõſideratione,quo-
niam non uenit principaliter,ſed in conſequentiam.
l.ſi quis nec cauſam.ff.ſi cer.pet.& etiam quia adhuc
ſupereſt difficultas,quare magis uideatur uoluiſſe ꝓ-
uidere hæredi de iure patronatus, quando uſus fuit

uerbis fideicommiſſi quam legatorum in relicto li-
bertatis. Nam euitari non poſſet, quin adhuc ſit dif-
ferētia inter hæc uerba, propterea debes addere unū
uerbum ad ſolutionem Bar. & erit perfecta, & con-
cordabit cum ea ſolutione quam ſuperius diximus,
ut dicatur ſic, ꝙ ut fideicommiſſum habeat effectum
legati, quod directo transeat, requiratur ut poſſit di-
ſponere, quòd directo transeat. ut præſuppoſuit Bar.
adde etiam aliud uidelicet ꝙ etiam requiratur, ꝙ te-
ſtator poſſit diſponere, quòd utroque iure ualeret di-
ſpoſitio, & directo, & per obliquū. Nam in caſu quo
non poteſt diſponere, ꝙ directo transeat, res eſt cla-
ra, ut patet ex dictis Bar. ꝙ etiam quando non poteſt
diſponere, ut utroque iure ualeat, non habeat effectū
iſtud legati, ꝙ directo transeat, ſatis cōſtat, nam quia
non poteſt habere effectum utriuſque propter con-
trarietatem, ideo debet ſolum habere effectū, & uim
fideicommiſſi ut transeat per obliquum, quia ſolum
altero modo poteſt ualere, & prius debet ualere eo
modo, qui magis proprie per uerba ſignificatur, ut
aperte uult tex. in d. l. ii. §. ubi autem, & conſtat ex iis,
quæ ſupra dicta fuerunt circa intellectum illius text.
& per hanc rationem, tollitur obiectum de libertate
fideicommiſſaria, quia non poteſt relictū ualere utro
que modo, ut intelligatur ꝙ transeat directo, & per
fideicommiſſum, ut etiam fuit dictum ſupra.

¶ Habes tamen ex dictis Bar. ꝙ ubi directo, & recta
uia non tranſit, tunc honoratus dicetur rem habere
iure fideicommiſſi. ubi uero directo trāſit, ꝙ dicatur
eam habere iure legati, & ſi diceres, ſi relinquatur res
hæredis, uel alterius, diſpoſitio ualet in uim legati. l.
rem alienam. C. de le. l. non dubium de le. iii. l. ſi quis
inquilinos. §. i. infra eo. Reſpondetur ꝙ diſpoſitio
dicetur quidem ualere, utroque iure, quoad obliga-
tionem debendi, ſed non ut dicatur honoratus ha-
bere ipſam rem iure legati, ſed ab ipſo hærede, iure
fideicommiſſi.

¶ Dum Bart. in ſua diſtinctione concludit, ꝙ uſuſ-
fructus poſſit ipſo iure conſtitui per legatum, per. l. ſi
partem. §. i. ff. de ſeruit. concluſio Bar. eſt communis,
& uera, ut infra dicetur, & ad tex. in. l. ſi ab hærede. ff.
ſi uſuſfru. pet. de quo opponit Iaſ. ultra ſolutiones re
latas per eum, poſt gl. ibi, uera ſolutio eſt ut infra di-
cam loco ſuo dum Bar. concludit, quòd uſuſfructus
55 † qui legatur, ſit apud teſtantem, uere uel cauſatiue,
quia immediate poteſt illum conſtituere in perſona
legatarii, quod nō eſt in iure patronatus. Senſus Bar.
eſt, non ꝙ cauſalis quæ eſt apud teſtamentum tran-
ſeat in legatarium, nam in eo eſt alius uſuſfructus. l.
ſtipulatio iſta. §. ſi quis ita infra de uerb. oblig. ſed ꝙ
uſuſfructus formalis ipſo iure conſtituatur in legata-
rio. Nam licet non ſit formalis uere apud teſtantē,
dicetur tamen eſſe cauſatiue, quia is nouus uſuſfru-
ctus poteſt ipſo iure conſtitui in legatario, ſed nouū
ius patronatus diſtinctum ab eo, quod eſſet in perſo
na teſtantis, non poteſt conſtitui in perſona heredis
ipſo iure, & immediate, quia requiritur manumiſſio
hæredis, propterea illud tale ius, nec uere, nec ficte,
nec cauſatiue, ex cauſa immediata dicetur eſſe penes
teſtantem, & hoc modo declarando Bar. ſolutio pa-
tebit ad ea, q̄ contra Bar. adducuntur per Iaſ. & Rui.

¶ Dum glo. in fi. uult, ꝙ uniuerſalia fideicommiſſa
differant a legatis, & fideicommiſſis particularibus,
56 quia ab uniuerſali cogitur † adire hæres, non a par-
ticulari fideicommiſſario ſeu legatario. l. ſi quis omiſ
ſa. §. fi. ſupra ſi quis omiſſ. cauſa teſta. Bar. hic addit ra
tionem huius differentie per id quod habetur in. l.
apud iulianum. §. antiſtia, & l. cogi. §. fi. infra ad treb.
poſſet tamen inſtari, quare hoc caſu lex non induxit,
ꝙ tranſeant omnes actiones actiue, & paſſiue in lega
tarium, ut ſic ſine damno hæredis poſſet cogi adire,
quemadmodum induxit, ꝙ is cui ſit relicta quota hę
reditatis, ſi cogat hæredem adire tota hæreditas ad
eum tranſeat Iaſ. dicit, quia actiones non tranſeunt
in ſingularem ſucceſſore l. fi. §. fi. ff. de cōtrahē. emp.
ſed hoc non ſatisfacit, quia mediante reſtitutione, &
ceſſione tranſirent. dicatis ſolutionem eſſe, quia lex
non uoluit fieri reſtitutionem ex trebelliano, niſi ei,
quem teſtator ellegit ſibi ſucceſſorē. ſaltem per obli-
quum, cui uoluit teſtator reſtitui hæreditatem l. mu-
lier. §. ex aſſe. ff. de iure dot. Bart. in. l. qui ita. §. i. infra
ad treb. Rat. rationis quia non uoluit dare, ſucceſſo-
rem defuncto præter. eius intentionem, & propte-
rea ſi fieret ceſſio, ſeu reſtitutio, quia illa non fieret ex
trebelliano non eſſet tutus hæres, poſtquam reſtituit,
quin poſſet a creditoribus hęreditariis conueniri,
prout, conuenitur poſtquam uendidit hæreditatem
l. ii. C. de hæredita. uel actio. uendi. l. ii. C. de pa-
ctis, & ibi not. Nam non poteſt hæres inuitis cre-
ditoribus, ius paſſiuum in alium transferre, ut di-
cit Bald. in. l. ii. in prima oppoſitione. C. de pactis
per. l. ſi mandato meo. ff. mandati, Ex hac differen-
tia Rui. hic, & do. Rip. inferunt, ꝙ licet, caſu quo
ſit prohibita falcidia ualeat legatum ſine aditione. §.
ſi uero expreſſim, in auctē. de hære. & fal. per quem
tex. ita dicit Ang. ibi Bart. & omnes doct. in. l. nemo
57 poteſt. infra. eo. tamen fideicommiſſum † uniuerſale
non ualeret, ſi non eſſet facta aditio, quia poteſt im-
putari fideicommiſſario uniuerſali, ſi non compulit
hæredem adire, allegant Bal. in. l. filium quem haben
tem. ff. fami. hercisc. iſtud non diſcutio hic, quia latius
declaraui in. l. nemo poteſt. infra. eo. ubi etiam decla
ro qualiter itelligi debeat tex. i. d. §. ſi uero expreſſim.

¶ Circa ſecundam differentiam, quia de ueritate di
ctorum per Bar. hic uenit dicendum. infra dum dice
tur de actione in rem, propterea hic ſolum attinga-
mus, quæ ſit ratio, quare in fideicommiſſo uniuerſali
dominium non tranſit ipſo iure, prout tranſit in par
ticulari relicto, in hoc multum laborant doc. Ego di
58 co ꝙ rationes Bar. ſunt optime † ſi bene intelligan-
tur, quamuis doct. communiter reprobant. Et quod
plus eſt, dico ꝙ omnes ratiōes aſſignate per alios re
incidunt in idem cum ratione Bart. & pro declara-
tione debes ſcire ꝙ iſtud dictum, ꝙ dominium non
tranſeat ipſo iure. includit duo, primum ꝙ non ac-
quiratur fideicommiſſario, ſine eius conſenſu ſeu uo
luntate, aliud, quod non acquiratur ſine facto graua-
ti, debes etiam ſcire ꝙ intētio Bar. fuit dicere, ꝙ quia
res particulares ueniunt, non principaliter, ſed in
conſequentiam hæreditatis, propterea non potue-
runt queri fideicommiſſario ipſo iure, ex quo nec ēt
hæreditas potuit acquiri ipſo iure, & ſi non acquiri-
tur principale, multo minus illud, quod uenit queren
dum in conſequentiam principalis. Rationem hu-
ius, quare hæreditas non quæratur ipſo iure ſine cō-
ſenſu fideicommiſſarii reuocabiliter Bart. non po-
ſuit, quia erat per ſe nota, ꝙ non acquiratur ſine con
ſenſu. l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. ff. de acquiren. hæ
redita. not. in. l. i. C. qui admitti ſolum poſuit rationē
ſecundi uidelicet quare nō acquiratur ipſo iure, hoc
eſt ſine facto hęredis grauati, & dicit hoc eſſe, quia in
acquiſitione hæreditatis ſit trāslatio actionum quæ-
ſitarum hæredi, in fideicommiſſarium, & quia actio-
nes iam quæſite hæredi, non tranſeunt ſine ceſſione,

ſicut nec tranſit actio quæſita primo legatario in ſe-
cundum.l.imperator infra de leg.ii.propterea requi
ritur ceſſio,ſeu reſtitutio hæredis grauati, ad effectũ,
ꝙ acquiratur hęreditas fideicommiſſario, & hoc mõ
declarando hanc rõnẽ Bar. Nõ obſtant q̃ adducitur
in contrarium per doc.& primo non obſt.ꝙ in lega
to peculii,& gregis,trãſeat ipſo iure dominium cor
porum particularium,l. grege infra eo.l.ſi peculium
,inf.de pecul. leg.& tamen clarum eſt, ꝙ ueniunt in
conſequentiam peculii,& gregis, ſicut res particula-
res in conſequentiam hęreditatis.l.i.C.de euictio.l.
ſerui.ff.de euictio.l.proinde.ff.de edil.edic.Nã præ-
termiſſa ſolutione Soc. & Iaſ. hic diſtinguentium in
ter uniuerſitatem conſiſtentem in corporibus, prout
peculium,& grex,& uniuerſitatem, quæ ſine aliqui-
bus corporibus poteſt conſiſtere, prout eſt ipſa hęre
ditas.l.hæreditas.ff.de petitio.hæred. quia iſta ſolu-
tio non tollit difficultatem, ex quo per id non diffe-
runt huiuſmodi uniuerſitates,in hoc, de quo nũc agi
tur, uidelicet ꝙ in qualibet earum, particularia cor-
pora non ueniant in conſequentiam. Dicas,ꝙ ſolu-
tio colligitur ex prędicta declaratione.Nam ideo in
peculio,& grege,tranſit ipſo iure, dominium corpo
rum, quæ ueniunt in conſequentiam, ex quo tranſit
etiam ipſum ius peculii,& gregis,ut uult Bar.infra ea
dem.l colum.pen.ad fi.ubi dicetur & ideo nimirum,
ſi etiam in conſequentiam tranſit dominium rerum
particularium, *non ſic in hæreditate, quia ipſo iure
non acquiritur,& propterea non poteſt quæri domi
nium rerum particularium,quia ſolũ quęritur in con*
ſequentiam acquiſitionis hæreditatis, & *illa ratio.*
Imo. in.l. non amplius.§.fi. infra eod. quam refert,
& ſequitur Alex.hic,tendit in unum,cũ ratione Bar.
Nam dum dicunt,ꝙ ideo non tranſit dominium re-
rum particularium,quia abſurdũ eſſet,ꝙ tranſiret do
minium,& onus actionum ſeu obligationum rema-
neret penes grauatum,ad id ſpectat hæc ratio, quod
quia non tranſit hæreditas, ſeu ipſe actiones ipſo iu-
re.propterea nec etiam dominium rerum particula-
rium.Non obſtat ſecundo id quod contra has ratio
nes adduxit Are.in.d.l.non amplius.§.fi.quem etiam
ſequuntur in hoc Rui.& alii.Repeten.hic, ꝙ lex po
tuit facere ꝙ ipſo iure tranſeant actiones,prout fecit
in multis caſibus, de quibus in.l.penul.C.ad trebell.
Nam ſolutio eſt clara,ꝙ teſtator ex ſua diſpoſitione
non poteſt hoc facere,ꝙ ipſo iure ius quæſitum hæ-
redi ſeu legatario tranſeat in alium,ſine facto ſuo, &
multo minus actio,ut. infra declarabitur ad longum,
& dictum etiam fuit ſupra circa illam quæſtionem,
an hodie a legatario poſſit legari, ſed bene lex hoc
poteſt facere,quia lex fingit,ac ſi reſtitutio interueniſ
ſet,uel quia hæres grauatus negligat, uel non poſſit
reſtituere,quo caſu habetur pro facta,argu.l.iure ciui
li.ff.de cond.& demon.& de regu. iu.quod non po-
teſt facere teſtator,quia non poteſt fingere, ꝙ dicta
reſtitutio habeatur pro facta prout no. Bar.in in.l.ſi
is qui pro emptore in prima quęſtione principali ad
fi.ff.de uſucap.quem ſequũtur Soc.& Rui.in.l.ſi quis
in fundi uocabulo infra eo.ratio etiam Aret. reinci-
dit in idem cum ratione Bar.Nam dum dixit ꝙ fidei
commiſſarius aſſimilatur hæredi. & propterea ſicut
non acquiritur dominium hæredi ſine aditione.l.cũ
hæredes in princi.ff.de acqui.poſſ.ſic nec fideicom-
miſſario ſine reſtitutione. Nam hæc ratio ad id per-
tinet ꝙ ſicut hæredi non acquiritur dominium, niſi
in acquiſitione hæreditatis, quæ acquiritur ex aditio
ne,ſic non acquiritur fideicommiſſario,niſi in acquiſi

tione hæreditatis, quæ acquiritur *in reſtitutione*, &
hoc modo non obſtabit *impugnatio* Rui. hic, dum
dicit,ꝙ hæc ratio uidetur inferre, ꝙ ſicut ex ſola uo-
lũtate acquiritur hæredi dominium, ſic ẽt acquiratur
fideicommiſſario, ex declaratione uolũtatis ſine alia
reſtitutione.Nam ſolutio eſt, ꝙ aſſimilatio *nõ eſt in*
eo, ꝙ eodem modo quæratur hæreditas fideicom-
miſſario,prout hæredi quia immo in hoc conſtituit
differentiam,ſed ꝙ in utroque non acquiratur domi
nium,antequam acquiratur hęreditas. Quare modo
hæreditas acquiratur *hęredi* ex ſola uoluntatis decla
ratione,in fideicõmiſſario uero requiratur actus gra-
uati,Aret.hic non declarat,ſed Bart.ponit rationem
hic quia fit tranſitus actionum competentium graua
to in ipſum fideicommiſſarium, et ideo requiritur ceſ
ſio ſeu reſtitutio,ratio Rui.etiam hic reincidit in idẽ
cum ratione *Bar.uidelicet*, ꝙ grauatus factus hæres,
uerbo,uel facto,*in aditione*,non poſſit deſinere eſſe
hæres *in effectu, niſi mediante uerbo uel facto*,ſuo,
& actu *retroſimili*,hoc eſt ſine *reſtitutiõe uerbali uel*
reali, & propterea non *acquiritur hæreditas* fidei-
commiſſario ſine reſtitutione.*Nam pertinet ad hoc,*
ꝙ quia ſine reſtitutione nõ *acquiritur hæreditas*,pro
pterea nec ante reſtitutionem acquiratur *dominium,*
ſed in hoc dum dicit,ꝙ requiratur reſtitutio ea ratio
ne,quia requiratur actus grauati retroſimilis aditio-
ni,melior eſt ratio Bar.quia in actione quęſita primo
legatario.quamuis ipſo iure ſine aditione, & aliquo
uerbo uel facto ſuo,requiritur ceſſio ſeu reſtitutio, ut
transferatur in ſequentem legatariũ,ut hic dicit Bar.
& tamen hoc caſu ceſſat ratio Rui.uides igitur, ꝙ ra
tio Bar.ſic declarata eſt optima, & ꝙ rationes alio-
rum *reincidunt in idem cum ratione Bar.& aliorum*
rationes non poſſunt,*ſaluari, niſi in quantum inter-*
pretentur ꝙ conueniant cum *ratione Bar.ſupereſt* ta
59 men una dubitatio † An eo caſu,quo ipſo iure fit re-
ſtitutio hæreditatis fideicommiſſario, prout in caſi-
bus.d.l.penul.acquiratur ipſo iure hæreditas, & do-
minium ipſi fideicommiſſario etiam ignoranti, uel
abſque eius uoluntate,in hac queſtione,licet doc.cõ
muniter uelint,ꝙ non acquiratur niſi fideicommiſſa-
rio uolenti,per tex.ubi uidetur caſus, in.l.cogi.§.me-
tianus,& ibi in ſpecie Pau.de caſt.not.& in.l. i.§.quo
ties infra ad trebell. & propterea, ꝙ etiam hoc caſu
differat a legato particulari, in quo dominium ipſo
iure acquiritur ignoranti.l.cũ pater.§.ſurdo infra de
leg.ii.Rui.tamen contra hanc concluſionem ponde
rat doctrinam Bart.in.l.in fideicommiſſaria col.ulti-
ma.infra ad treb.dum Bar. ibi concludit ꝙ eo caſu,
quo reſtitutio fit ipſo iure, ꝙ fructus percepti negli-
gentia fideicommiſſarii debentur ipſi fideicommiſſa-
rio,ſicut debentur legatario,et ſic uidetur uelle ꝙ an
te petitionem fideicommiſſarius ſit dominus, quia
ex acquiſitione dominii procedit acquiſitio fructuũ
in legatario,& ad tex.in d.§.metianus,& in.§.i.qui ui
dentur requirere uoluntatem. Reſpondetur ꝙ lo-
quuntur de acquiſitione ireuocabili, in qua requiri-
tur uoluntas,etiam in legato particulari, ſed ſolutio
non eſt bona, primo quia contra text. in.d.§.metia-
nus,nam dicitur ibi,ꝙ in ſolidum actiones ſunt trãſ
late in preſentem fideicommiſſarium,qui coegit,er-
go dum uult ꝙ acquirantur ipſo iure alteri fideicom
miſſario,ſi uelint fideicommiſſum ſuſcipere, præſup-
ponit,ꝙ antequam uelint ſuſcipere,nedum reuocabi
liter ſibi acquiratur,quia ſi fuiſſent ſibi acquiſita, ſaltẽ
reuocabiliter,non dicerentur trãslate in ſolidum in
eum,cui facta fuit reſtitutio Secundo quia impoſſibi

60 le eſt† ꝙ hæreditas acquiratur reuocabiliter,cum nec
etiam quis reuocabiliter poſſit obligari quia ꝙ ſit in
uoluntate alicuius an uelit obligari uel ne contraria
tur obligationi,quæ eſt iuris uinculum, quo quis ne-
ceſſitate aſtringitur inſt.de obl.in principio,& niſi ſit
acquiſita hæreditas,non potuiſſet acquiri dominiũ.
Non ob.doctrina Bar.quia licet præſupponat, ꝙ an
te petitionem ſit acquiſitum dominium, & hæredi-
tas,non tamen præſupponit ꝙ ante declarationem
uoluntatis fuerit acquiſitum,quia declaratio uolunta
tis potuit fieri ante aliquam petitionem iudicialem,
ſeu interpellationem extraiudicialem.
61 ℂ Dum modo concludit Bart. † ꝙ actio primi lega
tarii non tranſit in ſecundum ſine ceſſione, per text.
in.l.imperator in principio infra de lega.ii.&.l.ſi le-
gatarius infra de lega.iii.concluſio Bart. eſt uera, &
communiter approbata,difficultas eſt reſpondere ad
text.in.l.ſi quis ſeruum.§.certam infra de lega.ii.Nã
ſolutio Bart. ꝙ text. ille loquatur de utili, quamqui-
dem habet ante ceſſionem, ſed text. in.l.imperator
loquatur de directa, quam habet ex ceſſione, patitur
duas difficultates.Nam primo limitat tex in.d.§.cer-
tam qui loquitur indiſtincte, ſecundo præſupponit
ꝙ per ceſſionem queratur directa,quod eſt cõtra gl.
in.l.iii.ff.pro ſoc. &.l.qui ſtipendia.C.de procu.ſolu
tio eſt,ꝙ Bar.loquatur de utili, quę oritur ex cauſa,
quia actio competens primo legatario ſit hipotheca
ta ſecundo fideicommiſſario, qui habet actionem
contra primum, ut.l.nomen.§.i.quæ res pig.oblig.
poſſunt,non autem loquitur de utili perſonali ad a-
liud,quod præſupponitur,ꝙ per ceſſionem,queratur
directa,eſt ſolutio,ꝙ ſecũdus fideicommiſſarius dici
tur ſubſtitutus primo, ut dicitur in d.§.certã, quia eo
caſu quo hæres non ſoluerit rem primo legatario, te
netur illam dare,& ſoluere ſecundo fideicommiſſa-
rio,& eo caſu eſt grauatus dare ſecundo, tanquam ſi
illi ſecundo ab hærede foret legatum.l.i.C.de his
quæ ſub modo.l.ſi ab eo.ff.de uſufruc.declarat Bar.
in.l.fideicommiſſum infra eo. & propterea ſequitur.
ꝙ per ceſſionem queratur directa illi ſecundo, quia
facit,ꝙ eueniat caſus,ſeu conditio, ſub qua illud le-
gatum intelligitur relictum ab illo hærede illi ſecun
do legatario,& hæres ſit directo grauatus dare ſecũ
do,ſicut enim haberet directam, caſu quo primus le-
gatarius repudiaſſet legatum.uel in perſona eius fo-
ret effectum caducum.l.unica.§.ſinautem ſub condi-
tione.C.de cad.toll.& per Bart. in.d.l.fideicommiſ-
ſum,ſic etiam per ceſſionem, ex quo per illam extin-
guitur in totum obligatio,qua tenebatur hæres da-
re primo,& per illam purificatur conditio, ſub qua
hæres fuit grauatus dare ſecundo.Et ideo ſequitur,ꝙ
ante ceſſionem ſecundus non aget,niſi utili actione,
quę oritur ex hypotheca,ut dicit Bar.in.d.§. certam,
poſt ceſſionem.ſiquidem uelit agere ex ea obligatio
ne,qua tenetur hęres primo, tunc aget quidem utili
perſonali,et forte hoc uoluit Bar.in.d.§.certam,dum
dixit,ꝙ ex ceſſione habet directam, nam intelligit,
hoc eſt perſonalem quia dixit directam ad differen-
tiam utilis,uidelicet ſeruiane,uel quaſi, aut uult age-
re,tanqam ex legato ſibi relicto ab hærede, tanquam
eius conditio euenerit, quia per illam ceſſionem
factum fuit,ꝙ hæres non poſſit ſoluere primo,& tũc
aget directa, non tanquam in eum tranſlata,per ceſ-
ſionem, ſed cuius conditio ſit per ceſſionem purifica
ta,ut patet ex predictis,& hoc etiam modo potuit in
telligi,quod dicit Bart.ibi, & ſic non contrariabitur
iis,quæ hic dixit.Ex hoc quod dicit Bar.ꝙ actio pri-
mi legatarii non tranſit in ſecundum ſine ceſſione,in
62 fert Alex.† ꝙ nec dominium rei legate tranſibit ipſo
iure a primo legatario in ſecundum,ſed requiritur re
ſtitutio.mouetur,quia ſi non tranſit rei uendicatio,
nec ẽt dñium,& quia cum primus ſit dñus, ſecundus
non poteſt effici dominus ipſo iure,quia ſic ſequare
tur,ꝙ duo eſſent domini inſolidũ,contra.l.ſicut cer-
ti.§.ſi duobus uehiculum ff.cõmodati, hanc opinio-
nem,ultra Imo.quem refert Alexan.tenuerunt Bald.
Pau.de caſt. Cor.i.d.l.ii.ſequitur Iaſ.hic,hæc opinio
eſt uera,& indubitata.Nam ultra tex.in.l.ſiquis uſum
fructum.ff.de uſufruc.lega.qui text.optime probat,
non tantum, quia in eo dicatur, ꝙ primus induxerit
ſecundum in fundum ſed ex eo quia uult ꝙ de rigo-
re iuris per mortem, ſeu capitis diminutionem pri-
mi uſusfructus foret finitus,& in eo quod dicit tex.
in fin.ꝙ prætor ex equitate id agere debet, ut ſerue-
tur quod futurum eſſet,ſi ei cui ex fideicommiſſo re
ſtitutus eſſet,legati iure acquiſitus fuiſſet, quæ uerba
aperte denotant, ꝙ ipſo iure non tranſit uſusfructus,
quia ſic diceretur acquiſitus iure legati,ſed per reſtitu
tutionem,dum uult ꝙ habeat ex cauſa fideicommiſ-
ſi,& tex. præſuponit ꝙ ſi iure legati ſecundus fuiſſet
conſecutus,ꝙ tunc nedum de rigore iuris poſſet di-
ci finitus uſusfructus per mortem primi. & hoc mo-
do non procederent ſolutiones quæ dantur ad illũ
tex. dum reſpondendo dicunt tenentes contrariam
opinionem, ꝙ loquatur de inductione in fundum,
non ad effectum conſtituendi uſumfructum, ſed ad
effectum,traditiõis, ſeu quaſi ipſius iuris uſusfructus.
ſolum poteſt reſponderi,ꝙ tex. ille procedat de iure
fforum,quo iure non poterat a legatario legari, ſed
ſolum per fideicommiſſum relinqui.§.i.inſti.de ſing.
re.per fideicomm.relic.quæ ſolutio præſupponit ꝙ
de iure fforum non poſſet legari,ſed de iure nouiſſi-
mo poſſit,quod aliqui præſuppoſuerunnt, ſed non
bene,ut ſupra diximus,probatur etiam ex alio,quod
quia dominium acquiſitum primo ſit reuocabile, ic-
circo per eum non potuit ipſo iure acquiri ſecundo
hanc conſequentiam facit Bal. in.l.i.in fi.C.de cõd.
inſti.& huic dicto non ob.tex.in l. qui in aliena.§.in
terdum.ff.de acqui.hæredita.per quem tex.Rui.hic,
& aliqui Mod.dicunt,ꝙ conſequentia,quã facit Bal.
non ſit bona.Nam eſt ſolutio,quia in tex.illo non ac
quiritur per filium de nouo illud ius ſui,& neceſſa-
rii hæredis,ſed ſolum operatur ꝙ illud ius ſui, & ne-
ceſſarii hæredis, quod prius erat quæſitum patri,ſibi
conſeruetur, & non auferatur per eius exheredatio-
nem,ut ibidem declaraui & latius in.l.qui ſe patris.
C.unde liberi, poſſet.etiam dici defendendo conſe-
quentiam Bald.ꝙ in caſu dicti §.interdum,licet illud
ius foret iure prætorio reuocabile per beneficium ab
ſtinendi, non tamen erat reuocabile de iure ciuili,
quia eo iure remanet ſuus,& neceſſarius, pro nunc
tamen,non pono iſtam conſequentiam Bal.pro con
ſtanti,quia non fuit datum tempus ad cogitandum.
Sed ultra prædicta, iſta opinio probatur inneuitabili
ratione. Nam aut uolumus,ꝙ ſecundus dicatur ha-
bere dominium a primo legatario, & tunc hoc eſſe
non poteſt,niſi ejus actus interueniat, prout dicimus
in fideicommiſſo,& propterea non poteſt ipſo iure
dominium tranſire in ſecundum,aut uero uolumus,
ꝙ ſecundus dicatur habere illud a teſtatore,nõ a pri-
mo legatario, & hoc caſu uideretur in neceſſariam
conſequentiam teſtator adimere a primo, & tranſ-
fere in ſequentem.l.ſicut in annos, & quod ibi no.ff.
de adimen.lega.not.in.l.ſi pluribus, & ibi do. Iaſo

late infra eod.in.l.ſi fortidianum.C.de lega. & hoc
caſu,primus non diceretur amplius legatarius, quia
ſibi ademptum eſſe legatum, nec diceretur legatum
ſecundo a primo,ſed ſolum ab herede, quia primus
legatarius,nõ diceretur amplius honoratus. Et pro-
fecto mirum eſt,ꝙ doct.in hac quæſtione dubitaue-
rint,quia cum in iure deciſum ſit manifeſtiſſime, ꝙ
ubi teſtator legauit ſecundo ſub commemoratione
primi,quod uideatur in neceſſariam conſequentiam
adimere a primo,iuxta not.in.d.l.ſicut, &.d.l.ſi pluri
bus cum ſimilibus,uidere potuerunt, ꝙ præſupponi
tur non poſſe fieri,ut dominium a primo, iure lega-
ti in ſecundum ipſo iure tranſeat, quia ſic in neceſſa-
riam conſequentiam, non uideretur ademptũ a pri-
mo,ſed legatum a primo illi ſecũdo,quid plus, ſi per
teſtatorem poſſet,poſtquam ceſſit dies legati & quæ
ſitum ipſo iure dominium legatario,adimi res lega-
ta ipſo iure a legatario,& dominium ipſius in alterũ
transferri,quomodo neceſſe foret, ꝙ legatum purũ
ſi ſub conditione adimatur,uideretur datum ſub cõ-
traria conditione.l.ſi legatum infra de adimen.lega.
l.aliquando infra de cond. & demonſtratio.l. quod
pure infra quando dies leg.ced.nam poſſet legatum
purum remanere,& poſtea in euentum conditionis
uideretur ipſo iure ademptum, uides igitur ꝙ dum
lex uult ꝙ ademptio conditionalis in neceſſariã cõ-
ſequentiam facit legatum purum cõditionale, quod
præſupponit,ꝙ legatum,poſtquam ceſſit dies,& quę
ſitum ſit legatario non poſſit ipſo iure adimi poſſet
infinita deduci ſed prædicta ſufficiant, & propterea
neſcio qua ratione gloſ.in.d.l.ii.in uerſic. in rem.C.
communia de legatis,quam ibi ſecuti fuerunt plures
Rui.Crotus,et quidam Mod.Repeten.hic tenuerint
oppoſitam ſententiam contra dictas rationes quæ
ſunt ineuitabiles,nec tex.in.d.§.certam,aliquid facit,
quia intelligi debet uel ꝙ ille ſecundus agat utili ſer
uiana,prout ibi intelligit Bart. uel ꝙ agat directa,tan
quam euenerit conditio,ſub qua ipſe intelligitur ſub
ſtitutus primo,quo caſu uidetur ſibi relictum ab hæ-
rede, non a legatario tantum,ut per Bart.in.d.l.fidei
commiſſum.Non ob.tex.in.d.l.i.in fi.communia de
lega.quia loquitur tex.ille quando primo legatario
fuit facta traditio rei legate. Nam ex hac traditione
quæritur ſecundo utilis rei uendicatio contra ip-
ſum,quaſi ꝙ traditio facta ſit ea mente, ut alteri reſti-
tuat,& nomine ſuo,& nomine ſecundi, prout dici-
mus in fideicommiſſo uniuerſali quia facta reſtitutio
ne primo fideicommiſſario,a primo in ſecundum ip
ſo iure ſine reſtõne tranſeunt actiones.l.penultim.C.
ad trebell. quaſi ꝙ reſtitutio hęredis uideatur facta
63 utrique,non obſt.tex.in.l.fi.C.de lega.quia licet† ibi
dicatur,ꝙ poteſt dari legatum ad tempus,ut poſt tẽ-
pus finiatur,& dominium ipſo iure reuertatur ad hæ
redem,non propterea arguit,ꝙ legatum a principio
datum ſimpliciter,& indeterminate,poſſit poſtquam
eius dies ceſſit,& acquiſitũ fuit ipſo iure, adimi, hæc
enim diuerſa ſunt,quia primo caſu, non dicitur adi-
mi ſed finiri,quod datum fuit,quia datum ad tẽpus,
hoc ſecundo caſu non diceretur finiri, ſed adimi il-
lud,quod datum fuit,primo caſu finitur,quia diſpoſi
tio teſtantis fuit limitata, & ultra illud tempus non
habet effectum in hoc ſecundo caſu adimitur ex no
ua teſtãtis diſpoſitione,et reuocatur diſpoſitio,poſt-
quam eius dies ceſſit,quamuis duret,quę omnia ſunt
admodum diuerſa, & propterea ad hunc caſum di-
cta lex non poteſt ſe extendere ad correctionem.ll.
prædictarum.

Circa aliam tertiam *differentiam*, ꝙ uniuerſale ua-
64 leat,quamuis hęreditas non ſit ſoluendo†prout inſti
tutio hęredis,non autem ſingularia.l.ſi hæres ab eo:
infra ad trebell.rationem ponit Bar.*ut hic per eum*.
Quæ ratio eſt optima.Nam pręſupponit ꝙ non poſ
ſent ualere in præiudicium grauati hæredis,quia nõ
poteſt grauari ultra uires hæreditarias.l.ſi *uniuerſe*.
C.de lega.et propterea ſi ualerent,fieret *conditio cre*
ditorum deterior,quia ſolum in eorum *pręiudicium*
poſſent ualere. Non ob.ꝙ contra rationem Bar. *ad*
duxit Rui.hic,uidelicet ꝙ de iure iſto fforum hæres
obligatur in ſolidũ creditoribus hæreditariis.l.quæ
dotis ſupra ſol.matri. Nam *reſpondetur ꝙ quidem*
obligaretur creditoribus,tamen ex eo ꝙ ipſis ſoluen
dum foret, etiam ſatisfaceret legatariis, ſi ad eorum
præiudicium legata ualuiſſent,et ratio Rui.reincidit
cum ratione Bart.quia dum dicit,ꝙ uniuerſale ualet
quia nunquam dicitur excedere uires hæreditarias,
hoc tendit ad id,quod dicit Bar. ꝙ propterea condi
tio creditorum non ſit deterior,dum dicit, ꝙ parti-
cularia ideo non ualent,quia poſſunt excedere uires,
pariter hoc reincidit in idem cũ eo,quod *dicit Bart*.
ꝙ non ualent,quia dum excedunt uires,conditio cre
ditorum fieret deterior,unde nõ ex eo tantum ꝙ ex-
cedant uires,infertur ꝙ non ualeant,ſed quia eorum
ualiditas foret in pręiudicium creditorum, & pro-
pterea quando eorum ualiditas non eſt ad præiudi-
cium creditorum ualent,quamuis hæreditas non eſ-
ſet ſoluendo,ut in caſu,quando non eſſet confectum
inuentarii,quia ualerent in præiudicium hæredis ut
hic per Bart.alios caſus enumerat Iaſ. ut hic per eũ.
¶ *Circa alias tres differentias uidelicet quartã,quin*
tam,& ſextam,quia de his tangitur ordinarie.in.l.cũ
filio infra eo.ibi reſeruo dicendum.
¶ Septimam differentiam ponit Bar. quod licet par
ticulare fideicommiſ.poſſit reſtitui procuratori in rẽ
65 ſuam † non tamen poſſit reſtitui uniuerſale fideicom
miſſum per.l.ſi mulier.§.ex aſſe.ff.ad treb. & opinio-
nem Bart.ſequuntur communiter docto.hic, & in.l.
apud iulianum.§.utrum.infra ad trebell. Rõ eſt, quia
non aliter reſtitutio fieri poteſt ex ſenatuſconſulto
trebelliano,quam in fideicommiſſarium prout teſta-
tor diſpoſuit,hoc enim modo per reſtitutionem trã-
ſirent actiones paſſiue hęreditarie quibus hæres erat
obſtrictus et pro illis non eſſet obligatus.l.i..§.i.infra
ad trebel.Sed ſi alteri reſtitutio fiat hæreditatis, quia
non fieret,prout teſtator diſpoſuit, & non ex trebel-
liano,propterea non transferret actiones paſſiuas in
eum,& ipſe hæres remaneret obligatus adhuc cre-
ditoribus hæreditariis, hanc rationem ponit text. in
d.§.ex aſſe,& Bar.in.l.quo enim.§.i.infra ad trebell.
& ratio rationis eſt, quia nõ poteſt hæres inuitis cre
ditoibus ius paſſiuũ in alium transferre.l.ſi mandato
meo.§.i.ff. mandati bal. in.l.ii. in.i. oppoſitione.C.
de pactis.Et prædicta concluſio eſt uera,& indubita
ta quamuis Crot.hic per quædam,quæ parum urgẽt
teneat oppoſitũ,& ſi dicas,quæ ſit ratio, quare actio,
quæ competit fideicommiſſario ſecuta aditione hæ
redis non poſſit dedi,cum tantum nulla ratione im-
pediri poſſit ceſſio actionis.l. quod ſi minor.ff.de
mino.Reſpondetur ꝙ actio poteſt cedi. tamen quia
hęres non tenetur,nec poteſt cogi niſi ad illam reſti
tutionem ex trebelliano,per quam poteſt transferre
actiones paſſiuas,propterea non poteſt cogi ad faciẽ
dũ reſtitutioem alteri,quam fideicommiſſario, ut di-
ctum fuit. Infertur tamen, ꝙ ſi ceſſionarius petat ab
hęrede,ꝙ compellatur reſtituere hæreditatem fidei-
com-

commiſſario,ꝙ tūc procederet libellus,et reſtitutio, ut dicunt Ange.Cuma.Imo.& Alex. in.d.l.apud iulianum.§.utrum. poſt Bald. in.l.pen.C.ad treb. Si di-

66 cas,quæ ſit ratio,† quare eo modo, quo fideicommiſſum uniuerſale eſt tranſmiſſibile ad heredem fidei commiſſarii.l.cogi.§.idem metianus infra ad trebel. Bart.& communiter omnes doct. in.l cum filio.col. fi.infra eo.ſic ēt non poſſit cedi.cum ſit regula, ꝙ oē quod eſt tranſmiſſibile eſt ceſſibile.l.ex pluribus, & quod ibi not.ff.de admi.tutor. Reſpōdetur ultra eo, quæ dicit Iaſ. in.l.cū ſecundum.C.de fideicomm. ꝙ ea ratione eſt tranſmiſſibile,quia reſtitutio,quæ fit hęredi illius fideicommiſſarii fingitur facta ipſi fideicōmiſſario tranſmittenti, & ſibi fingitur quæſita hæreditas.l.ſi infanti in uerbo quaſi infanti queſita, & ibi Bald.no.C.de iu. delib. dixi in.l.iii.infra eo.& propterea diceretur facta ex trebelliano dicta reſtitutio, & tranſibunt actiones paſſiue.quia fingitur facta illi, in quem diſpoſuit teſtator, quod non eſt in ceſſione fideicom.quia ceſſionarius non petit reſtitutionem ſibi fieri,tanquam procuratori illius fideicom.& eius nomine,ut ſic fingi poſſit facta reſtitutio,& acquiſita illi fideicommiſſario hereditas,ſed petit proprio nomine ſibi reſtitui hæreditatem,& eo modo,quo non poſſet fingi factam fuiſſe reſtitutionem fideicommiſſario & ſibi acquiſitam hæreditatem,et ipſe fideicommiſſarius non obligaretur creditoribus,hereditariis, bene infertur,ꝙ ſi ceſſionarius peteret hæreritatem ſibi reſtitui nomine cedentis, tanqum procurator fideicommiſ. agendo actione directa, quæ competit fideicom.cuius exercitium conſequitur ex ceſſione.l. emptor.C.de hæred. uel actio.uend.ꝙ tunc ſibi deberet fieri reſtitutio,quia fieret tanquam procuratori illius fideicom.& ipſe reciperet nomine illius fideicō. prout poteſt fieri ſimplici procuratori,ut i.d.l.apud iulianum.§.utrum,& in.d.l.qui ita.§.i.& ita determinat Ang.in.l.ſi uſuſfructus in principio de nouatio. ſequitur Alexan.in.d.§. utrum, ex quibus patet ſolutio ad ea, quæ contra communem adducebantur ꝑ Crot.hic,& habes declaratam concluſionem cōem, ꝙ non poteſt reſtitui fideicomm. ceſſionario ex trebelliano,niſi eo mō fiat, ꝙ cenſeatur facta fideicom. cedenti, & obligationes tranſeant in dictum fideicommiſſarium & requiritur ꝙ ceſſionarius, uigore ceſſionis, cenſeatur habere mandatum ad acceptandum reſtitutionem nomine cedentis.

¶ *Succeſſiue extra glo.querit Bart.pro quibus legatis competat actio perſonalis.& concludit ꝙ regu-*

67 *lariter*† pro legatis,quæ alterius utilitatem continēt, & ualent de iure cōi, detur actio ex teſtamento, quæ concluſio ſecundum eū.& communiter alios procedit,non tantum in legatis,quæ relinquuntur in teſtamento,ſeu codicillis teſtamento confirmatis, ſed ēt in codicillis ab inteſtato, licet hoc caſu detur utilis ex teſtamento,ut per glo. in.l.fi.in uerbo agnationi, & ibi Iaſ.C.de codicillis.Pau.de caſt. in.l.ii.C.communia de lega. eſt uerum ꝙ Ripa dicit competere etiam hoc caſu directam ex teſtamento,ſed hoc non proſequor,quia non eſt magni momenti, Procedet etiam in legatis conſeruatis per authen. ex cauſa.C. de lib.præter. in teſtamento rupto propter præteritionem & exhæredationem,ut per Bart. in.d.authē. colum.penult.&.l.i.in.ix.q.ſupra titu.i.per text.in.l. fi.ſupra de hæred.inſti.ſequuntur alii omnes, ſed iuxta hanc concluſionem ſunt plures dubitationes pri-

68 ma eſt.† an pro legatis conſeruatis coniunctis perſonis per edictum, de lega.præſtan.competat actio ex teſtamento,in hac dubitatione ſunt opiniones communis eſt,ꝙ detur actio ex teſtamento, quam tenuerunt Bal.& Ang.in.l.i.C.de bo.poſſ.contra.tab.glo. & Bart.in.l.i.infra.de lega.præſtan.& ſequuntur cōmuniter doct.hic,ſed Iaſ.quem ſequuntur quidam repeten.hic,dicit non competere actionem,ex teſtamēto,ſed actionem in factum. Motus ea ratione, ꝙ ex quo conſeruantur per edictum prætoris. iccirco cōpetet actio in factum,quæ oritur ex edicto pretorum .§.fi.inſt.de interdic.l.quoties & ibi gl.ff.de preſcrip. uer.& quia conſeruantur ex priuilegio ſpeciali, fauore perſonarum,non quia ualeant de iure communi,quo caſu non competit actio ex teſtamēto. ut per Bar.hic.Tu uero teneas opinionem primam,quę eſt communis & uera,pro qua facit,ꝙ ex edicto de leg.

69 præſtan.† non inducitur obligatio nec ualiditas legatorum,uerum quia legata ualent de iure ciuili. edictum non inducit obligationem,ſed conſeruat illā, quam ius ciuile induxit ex ipſo teſtamento. Nam ſi legata non ualerent de iure ciuili, ceſſaret illud edictum.l.is qui in poteſtate infra de lega.præſtan.propterea ſequitur,ꝙ agetur actione ciuili, quæ oritur ex teſtamento,remoto impedimento cōtra.tab.bon. poſſ.per illud edictum,& per hoc patet ſolutio ad obiecta. Nam non agitur actione oriente ex edicto, ſed actione ciuili conſeruata per edictum, & legata ualent de iure communi licet conſeruentur ex priuilegio & ſpeciali fauore perſonarum.

70 ¶ *Alia eſt dubitatio*,an dicta concluſio† procedat in legatis,quæ non continent alterius utilitatem,ſed ſolum concernunt author.teſtatoris. In hac dubitatione Bar.& communiter doct.hic concludunt,ꝙ non, uerum hoc caſu ſolum competet officium iudicis, ꝑ .l.quintus infra de annu. lega. &.l.hæredi.ff.de pet. hæredita.l.meuia.ff.de manu.teſta.Iaſo. tñ hic dicit, ꝙ pōt cōpetere actio famil.herciſ.per tex.in d.l.quintus,& in.l.his conſequenter.§.primo,ſup.fam.herciſ. ubi habetur, ꝙ pro fideicōmiſſo,qđ fiat monumētū, datur actio famil. herciſ. ſed ſolutio eſt, ꝙ illa actio datur eo caſu,quo intereſt cohæredis, ꝙ monumentum fiat,ut ibi poſſit ſepelliri, & propterea contineret utilitatem alterius. Et in his terminis loquitur tex.in dicta.l.quintus,ut ibi dicit glo.& tex. in dicta. l.his conſequenter.§.ſed cum monumentum,ſed caſu quo non intereſſet hæredis,tunc ſolum ueniret officio iudicis in dicta actione dicta.l.his conſequenter.§.idem erit, quare modo tex.in dicto.§.ſed cum monumentum,uelit etiam dari actionem præſcript. uer.eo quia intereſt hæredum,quos ſequitur ius monumenti,& an intelligi debeat,prout ibi dicit Barto. quando unus hæres dedit partem ſuam cohæredi, ut faciat monumentum,non declaro nunc, quia eſt extra propoſitum materiæ noſtræ. Ratio autem dictæ concluſionis eſt,quia ex dicto legato nulla oritur obligatio,quia nullius utilitatem continet.& propterea nulli queretur obligatio,iccirco ſolum ſupereſt, quod authoritate iudicis compellatur ſeruare teſtantis uoluntatem, ut dicit text. in.d.l.quintus, &.d.l. hæreditas.

71 ¶ Alia eſt dubitatio, an procedat dicta † concluſio in legatis,quæ licet contineant alterius utilitatem, tamen non continent commodum pecuniariū, Imol. quem ſequitur Alexander hic dixit ꝙ non, & ſequūtur alii magis communiter hic, uerum ꝙ ſolum hoc caſu competet officium iudicis, allegant.l.ſi cui legatum.infra de conditio.& demonſtratio. &.l.filiuſfamilias.§.ſecundum uulgarem, infra eodem, ubi pro

fideicommiſſ. quo pater grauatur emancipare filios, non datur actio, ſed extra ordinem,& ſic officio iudicis cogitur emancipare,poſtquam agnouit id ꝙ ſibi fuit relictum,& ſi dixeris,contra,non ne pro libertate competit actio.l.libertates.de manu teſtamento.l. cogi.§.ſed ſi ſeruo ſuo.infra ad trebell.& tamen relictum libertatis non continet commodum pecuniarium.l.plane la.ii.infra eod. Reſpondetur ꝙ non competit actio pro conſecutionem libertatis. † Nã

72 ſi ſit directa,clarum eſt,ꝙ non competit,quia ipſo iure eſt liber,non etiam pro fideicomm.libertate, quia quoties per eum,qui tenetur dare fideicommiſſariam libertatem fit mora libertati,ſeruus ipſe ſine manumiſſione perducitur ad libertatem, uel habetur pro manumiſſo ſecundum conſtitutionem diuerſorum ſenatuſconſultorum de quibus in.l.cum uero.§.ſubuentum,&.§.penul.& fi.ff.de fideicomm. liberta. & per Azo in ſumma eiuſdem tituli, adeo ꝙ medio actionis non conſequitur, ut dominus condemnetur ad eum manumittendum,ſed per ſenatuſcoſulta in caſu more peruenit ad libertatem.& ſolum competit ſeruo,cui eſt relicta libertas per fideicommiſſum, facultas adeundi prætorem,& petere ꝙ dominus euocetur ad dandum ſibi libertatem, ad effectũ conſtituendi dominum in mora, ut dicitur in.d.§.ſubuentum, & eo.modo intelligitur id quod dicitur in.d.l.libertates &.d.l.cogi.§.ſed ſi ſeruo.& in.l.uix certis ff de iud.&.l.is cui.ff.de in ius uocand bene uerum eſt,ꝙ facta mora per dominum & ſic in caſu,quo fuerit locus conſtitutioni per quam ſeruus perducitur ad libertatem, quòd ſibi competit actio, non per quam conſequatur libertatem,ſed per quam declaretur liber,& ſe defendat uel tueatur et hoc modo intelligo quod dicit tex.in.d.l.ſi cui legatum,uidelicet. ꝙ prætor fideicommiſſ.eos ſeruos in libertate tuetur.Nam non debet intelligi, ꝙ pretor condemnet dominos ad manumittendum, ſed ꝙ illos factos liberos per conſtitutionem ſenatuſconſulti , ſine manumiſſione tuetur,& defendit,in libertate ſibi relicta per fideicõ. & ideo non bene dicit iudicio meo. Rui. hic, dum poſt Paul.de caſt.in.d.l uix certis dicit, quòd pro libertate fideicommiſſaria competit officium iudicis, non autem actio,quia ſeruus non eſt capax actionis. l.quod attinet.ff.de regu.iu.Nam hoc attento ſequerer quòd nulla eſſet differentia an quis eſſet grauatus emancipare filios,an manumittere ſeruos, quia etiam iſto caſu competeret officium iudicis, ut dictũ fuit,& tamen text.in.d.l.ſi cui legatum uult , quòd ſit

73 differentia, † niſi ſaluando intelligas, ꝙ loquũtur de officio iudicis.ad euocandum dominum in iudicio, & ad conſtituendum illum in mora,non ad condemnandum dominum ad manumittedum quia ipſo iure perducitur ad libertatem,ſi dominus eum non manumittat,ut ſtatim dictum fuit,ſed quando pater grauatur emancipare filios, competit officium iudicis, per quod pater condemnatur ad emancipandum filios,non ꝙ filii propter moram patris efficiantur,ipſo iure,ſui iuris,quæ autem ſit ratio,quare non competat actio ,ſi relictum non contineat commodum pecuniarium,ponit tex.in.d.l.filiusfamilias.§.ſecundum uulgarem,quia illud commodum,prout eſt patria poteſtas , eſt ineſtimabile, hoc eſt, non recipit eſtimationem pecuniarium,& ideo non poteſt quis per teſtatorem in eo grauari,quia cum nõ poſſit grauari ultra quantitatem relicti,l. imperator.§. ſi centum infra de lega.ii.Non propterea grauari poteſt in eo. quod non recipit eſtimationem pecuniariam, quia incertum eſt, an ſit minus uel plus eo,quod relictum eſt. Quæ autem ſit ratio, cur licet non competat actio. tamen ſubueniatur per officium iudicis, ponit text. in.d.l.ſi cui legatum quia cum agnouit relictum factum ſibi ea contemplatione , ut filium emancipet, equum eſt quòd cogatur filium emancipet. Ad aliud uolo quòd aduertas. quia text. in d.l.filiuſfamilias.§.ſecundum uulgarem, & id quod dictum fuit de fideicomm.continente commodum

74 non pecuniarium † intelligitur reſpectu grauati, ita colligitur ex.d.§.ſecundum uulgarem.dum conſiderat patriam poteſtatem. quod eſt commodum, quo priuatur pater grauatus,ſic etiam infertur ex d.ratione ſuperius relata,& ideo ſequitur, quòd licet fideicommiſſario acquireretur commodum non pecuniarium, tamen a grauato auferretur commodum pecuniarium quòd tunc poſſit actio competere. & hoc modo poſſet tolli obiectum quod fieri poterat de relicto libertatis , nam antequam facta eſſent ſenatuſconſulta, per quæ ſit liber abſque manumiſſione ſeruus, quando dominus eſt in mora dandi libertatem,uideretur, ꝙ ex dicto relicto actio competiiſſet,ſi ea ratio non obſtitiſſet, quia ſeruus non eſſet capax actionis.l quod attinet infra de regu. iur. Nam ſolutio eſſet, quòd licet reſpectu ſerui dicatur commodum non pecuniarium , aliud tamen eſt reſpectu grauati,quia a grauato aufertur commodum pecuniarium, uidelicet dominium ſerui, & ideo competiiſſet actio. niſi per ſenatuſconſulta perueniſſet ad libertatem, & niſi ipſe ſeruus eſſet incapax actionis.

75 ¶ *Alia eſt dubitatio,an pro legatis† conſeruatis per titulum.ſi quis omiſſa cauſa teſtã. competat actio ex teſtamento in hoc ſunt opiniones,Nam Bald.& Sal.* in.l.fin.C.eod.Alexan.& *magis communiter docto.* hic,poſt Bar. in.l.ſi pecuniam ſupra ſi quis omiſſ.cã teſtõ dicunt dari actionem in factum, quia oritur ex edicto prætoris.§.fin. inſtit.de interd l.quoties.ff. de preſcrip. uer.Sed Rui. Cro.& Rip.hic uolunt,quòd competat actio ex teſtamento directa, quia non uidetur ratio differentie, inter hæc legata, & illa,quæ conſeruantur per edictum, de legat. præſta. in quibus dictum fuit ſupra dari actionem ex teſtamento, & quia in.l.duo hæredes,& in.l.ſi dolo ſupra ſi quis omiſſ. cauſa teſta. dicitur, ꝙ legata perinde debentur ac ſi ex teſtamento eſſet adita hæreditas, quæ uerba denotant,ꝙ detur actio ex teſtamento,ut eſt caſus in.l.ſi.ſupra de hæred.inſtit. prout ita intelligit Bart. in.l.prima,in.ix.q.ſupra titulo primo & in.d.authẽ. ex cauſa,& ratio eſt,quia dictio perinde, denotat, ꝙ ſit per omnia idem Bart. in.l.i.ff. de receptato. & in extrauaganti ad reprimendum in uerſic. perinde. & quia tex.in.l.ſi eadem,in eod.titu. ſi quis omiſ. cauſa teſta.uult ꝙ pro dictis legatis competat rei. uendicatio,iccirco,etiam actio ex teſtamento directa. Tu teneas primam opinionem , quæ eſt uera & cõmunis, uidelicet ꝙ competat ſolum actio in factum. Ratio

76 quia † in caſu illius edicti,obligatio legatorum magis oritur, ex fraude, & dolo illius hæredis omittentis adire ex teſtamento, & poſſidentis magis ab inteſtato, quam ex teſtamento.l.i.in princ.&.§.ſi autem &.l.quia autem.§.ſi patronus ſupra ſi quis omiſſ. cauſa teſta. Bald.& Sal.in.l.ſi.C.ſi omiſ. ſit cauſa teſt. Refert & ſequitur Alexand. hic, igitur non poteſt competere actio ex teſtamento . quia per hanc actionem non poteſt denotari cauſa obligationis legatorum, uidelicet fraus. & dolus , quod eſt proprium actionis,l.i.ff.de eden.l.edita.C.de edendo, & pro

pterea requiritur actio in factum; per quam denote-tur fraus. & dolus, quidant cauſam obligationi, ex quo ſequitur, ꝙ quia uariatur obligatio, in caſu il-lius edicti, propterea debet actio uariari, quia quæ-libet obligatio habet propriam actionem, quam pa-rit. l. licet §. ea obligatio. ff. de procu. & ſic quælibet cauſa habet ſuam propriam actionem. l. ſingulis ff. de except. rei iudica. Apparet ultimo ex alio quia
77 actio, quæ datur in caſu illius edicti † eſt datiua. l. i. in his uerbis, in eos actionem pollicetur, & in. l. ſi dolo, in uerbo danda eſt actio, & in d. l. ſi duo, in uerſic. ex hac parte edicti legatorum actio datur ſu-pra ſi quis omiſſ. cauſa teſtam. Quæ uerba denotant, quòd actio ſit datiua, ut dixit Barto. in. l. cum mota colu. fin. C. de tranſa. ideo ſequitur, quòd non com-petat actio ex teſtamento, quia illa eſt natiua, nam non erat neceſſe illam impetrare, uerum ipſo iure competebat, & ad obiecta eſt facilis ſolutio, nam ad primum de legatis conſeruatis per titulum de legat. præſtan. Reſpondetur quòd in caſu illius edicti non uariatur obligatio, quia legata ualent de iure ciuili, & de iure ciuili uidelicet teſtamentum, & ideo re-manet eadem actio ex teſtamento, quia remanet ea-dem obligatio, quæ oritur ex teſtamento, ut ſupra d. fuit, non ſic in edicto, ſi quis omiſſ. cauſa teſtam. quia uariatur obligatio, iam enim ſublata erat obligatio, quæ iure ciuili oriebatur ex teſtamento, & per edi-ctum inducitur obligatio ex fraude, & dolo illius hę-redis, propterea debet uariari actio, & ea competere, quæ cõpetit ex edicto, quia ex edicto inducitur obli-gatio legatorum.

℄ ad aliud, de. d. l. ſi duo, & l. ſi dolo. iuncto text. in l. fin. ſupra de hæred. inſtit. eſt ſolutio, quòd illa uer-
78 ba denotant † competere actionem ex teſtamento, caſu quo in lege non dicatur cauſam obligationis uariari, & etiam actionem, ita procedit tex. in. d. l. ſi. Nam dicitur ibi, legata ex poſteriore teſtamento eā præſtare debere ac ſi poſterioribus tabulis ipſa fuiſ-ſet hæres ſcripta, & ſic dicit, quòd debeantur ex hac cauſa. ſecus autem ubi in lege dicatur, quòd uarietur obligatio ſeu cauſa obligationis ex teſtamento, pro-ut in caſu noſtro, quia tunc dicta uerba non poſſunt denotare, quòd ſit actio ex teſtamento, nam tunc nõ poteſt eſſe per omnia idem, quia eſſet contrarietas, ut per Barto. in. d. extrauaganti ad reprimendum, in uerbo perinde, Ad ultimum de. l. ſi eadem, ſolutio eſt, quòd licet competat rei uendicatio, non tamen competit actio ex teſtamento, rationem diuerſitatis dicemus in ſequen. q. de actione in rem, & ſi dicatur
79 quæ utilitas ſit † an competat actio ex teſtamẽto, uel actio in factum. Reſpondeo quòd iure antiquo erat maxima differentia, quia erant diuerſe formule ipſa-rum actionum, & quia una erat natiua, & non erat opus illam impetrare, uidelicet actio ex teſtamento. actio uero in factum, quia erat datiua impetrabatur, ſed iure nouo ſolum eſt utilitas in hoc, ꝙ in actione ex teſtamento, quia habet inſtar actionũ bone fidei. l. in minorum. C. in qui. cau. in integrum reſtit. non eſt neceſſ. propterea ueniunt fructus a die more, iuxta. l. uideamus. §. ſi actionem. ſupra de uſu. quod non eſſet in actione in factum, quia cum ſit ſtricti iuris, ſolum ueniunt a die litis conteſtate. l. cum fundus, & quod ibi no. ſupra ſi cer. pet. & ita dicunt communiter doct. hic. oppoſitum dicunt Rui. Crot. & Rip. hic, ui-delicet quòd in hac actione in factum uenirent fru-ctus a die more, quia eſt ſubrogata loco actionis ex teſtamento, & ideo ſapit. eius naturam. l. ſi quis eum §. qui iniuriarum ſupra ſi quis cautio. l. i. §. belliſſime. infra ut legato. nomine caueatur, ſed hoc nihil eſt, quia hoc procedit, quando eſt eadem cauſa obliga-tionis, quia id, quod dat cauſam uni obligationi, dat cauſam alteri, ita loquitur text. in. d. §. iniuriarum, & in. d. §. belliſſime, ſed nõ procedunt in caſu noſtro, in quo uariatur cauſa obligationis, quippe dolus, & fraus dant cauſam huic actioni in factum, non au-tem teſtamentum ſeu aditio, quæ dant cauſam actio ni ex teſtamento. §. hæres inſtitut. de obligat. quæ ex quaſi contractu. l. apud iulianum. §. fin. ff. ex qui. cau. maio.

℄ Alia eſt dubitatio, an in caſu quo conditio, lega-
80 torum habetur pro ad impleta, † pro legatis illis cõ-petat actio ex teſtamento. In hac q. doct. diſtinguunt duos caſus, quòd aut habetur pro adimpleta de iure communi, prout quando eſſet conditio negatiua, & præſtatur cautio mutiana. l. mutiane infra de condit. & demonſt. uel ſtaret per eum, in cuius perſona eſſet implenda conditio, quominus impleretur. l. cum pu pillus. l. iure ciuili infra de cond. & demonſt. & tunc competet actio ex teſtamento, ita Bart. & commu-niter doct. in l. in teſtamento in fi. infra de condit. & demonſt. & communiter doct. in. l. ii. C. de inſtit. & ſubſtit. per iura preallegata, eſt uerum ꝙ glo. in. d. l. ii. quam ſequitur Bald. in rubr. de officio iudi. tenuit, ꝙ competat officium iudicis, per illum text. in uer-bo extraordinario auxilio, quod ſignificare uidetur officium iudicis. l. ſi cui legatum in uerſi. extraordi-nem, & ibi glo infra de condit. & demo. & in. l. cum filiusfamilias uiaticum, ubi gloſ. ſupra ſi cer. pet. ta-men ad illum text. reſpondent Bart. & communiter doct. in. d. l. in teſtamento, quòd illa uerba non deno tant in caſu illo officium iudicis, ſed ꝙ illud auxi-lium legis, per quod conditio habetur pro adimple ta, magis uenit ex equitate, attenta interpretatione, quam ex rigore ſecundum ſig. uer. allegando. l. pen. in princ. & §. i. infra de cond. & demonſt. communis opinio eſt uera, tamen ſolutio ad text. in. d. l. ii. non ē bona, ꝗa nullibi probatur, ꝙ quia ex interpretatio-ne aliquod beneficium competat, iccirco dicatur ex traordinarium. Vnde pro ſolutione dices, quòd tex.
81 † in illis uerbis, nec extraordinario auxilio indiges &c. loquitur de remedio reſtitutionis in integrum, ut ſenſus ſit, nõ indiges reſtitutione in integrum, per quam reſtituaris ad implendum conditionem, quæ non fuit adimpleta. Et ſi dices, ꝙ hic intellectus non poteſt procedere, quia præſupponitur ibi ꝙ ſi ſtetiſ-ſet per illum conſobrinum, ꝙ illud extraordinarium auxilium competeret, & tamen eo caſu non poſſe agi de reſtitutione ad implendum conditionē, quia eo caſu habetur ipſo iure pro adimpleta. d. l. iure ciui li. Reſpondeo ꝙ iſtud procederet, quando ſemper ſtetiſſet per eum conſobrinũ, & nunquam ſtetiſſet per ipſam filiam, ita loquitur tex. in. d. l. iure ciuili cũ concordantibus, ita probat tex. in. l. penu. §. i. infra de cõd. & demõ. in his uerbis, ſi non poſt morā titii ſim phorus deceſſerit, ſed in caſu. d. l. ii. ſtetit a principio per ipſam filiam, quominus conditio adimpleretur, quia exiſtimabat, ꝙ illa conditio, tanquam inductiua uiduitatis, non ualeret, & ideo quamuis ex poſt ſtetiſ ſet per ipſum conſobrinum, quia tamen a principio ſteterat per filiam, iccirco non poteſt cenſeri pro a-dimpleta, ſolum igitur ſupereſt dubitatio, an ſit con-cedenda reſtitutio in integrum, attento quòd illa a

principio non paruit ex quò exiſtimabat illam con-
ditionem non ualere, text. ille reſpondet, ꝙ ſi non
ſtetit per eum conſobrinum, quòd non competeret
reſtitutio in integrum, quia ea ſola cauſa ignorantie,
ex quo exiſtimabat illam conditionem non ualere,
tanquam inductiuam uiduitatis, cum ſit ignorantia
iuris, non eſſet iuſta cauſa dandi reſtitutionem in inte
grum. ex illa clauſula generali, ſi qua mihi iuſta cauſa
uidebitur, bene præſupponit quòd ſi etiam ſtetiſſet
per eum conſobrinum, quòd eſſet hæc, iuſta cauſa.
82 † Nam poſito, ꝙ conditio eſſet, ſi illa filia infra trien
nium nuberet conſobrino, & a principio paratus eſ-
ſet conſobrinus nubere, tamen ſtetit per filiam, quia
nolebat illi nubere, & eximabat illam conditonem
non ualere, ex poſt, durante adhuc triennio filia, co-
gnito, ꝙ conditio ualebat, noluit nubere conſobri
no, & ipſe recuſauit, adeo ꝙ ſtetit per conſobrinum,
quominus infra triennium ſibi nupſerit, conditio nõ
põt haberi ꝓ adimpleta quia a principio filia fuit in
mora & ſtetit per eam, & ideo dicitur defecta, & eſt
locus ſubſtitutioni, ut dicitur in. ea. l. in princ. hæc ta-
men erit iuſta cauſa, propter quam debeat concedi re
ſtitutio in integrum ad adimplendum dictam condi
tionem, ac ſi eſſet infra dictum tempus triennii, quia
licet a principio ſteterit per eam, tamen adhuc ante
lapſum triennii, quo tempore potuit parere condi-
tioni fuit parata, ſed impedita fuit per conſobrinum,
& licet hoc non ſufficiat, ut *conditio haberi debeat*
pro adimpleta ipſo *iure, quia potuit a principio nu-*
bere, & non nupſit, tamen ſufficit, ut concedenda ue-
niat reſtitutio in integrum, quia impeditur etiam im-
plere per illum conſobrinum, & iſte eſt intellectus.
d. l. & ſi dices, ꝙ intellectus eſt diuinatiuus, intellige-
re ꝙ conditio ſit reſtricta ad certum tempus, quo-
83 niam illa cõditio ſi nupſerit † ſemper poteſt imple-
ri, ut declarat Pau. de caſt. in. d. l. ii. & quamuis Iaſ. ibi
uelit, ꝙ intelligatur infra triennium, a die puberta-
tis, ubi eſſet impubes uel a die mortis teſtatoris ubi
fuiſſet pubes, per text. in. l. ii. §. ad filiorum. C. quando
& qui. par. pars deb. lib. x. & quod ibi dicit Barto. ta-
men ille tex. non probat, quia loquitur de illa condi
tione, ſi nupſerit, adiecta a lege ad diſpoſitionem
eiuſdem legis, non autem de conditione hac, ſi nup-
ſerit, adiecta a teſtatore diſpoſitioni ipſius met teſta-
toris. Reſpondeo, ꝙ neceſſe eſt, ut intelligamus illũ
text. altero ex duobus modis, uel ꝙ illa conditio ſit
reſtricta ad certum tempus, uel quòd filia alteri nup
ſerit, uel dictus conſobrinus nupſerit, nam aliter nõ
poſſet dici defecta, nec poſſet eſſe locus ſubſtitutio-
ni, cuius oppoſitum dicitur in tex. illo, alius eſt caſus
84 † quando conditio habetur pro adimpleta, non de
iure communi, ſed de iure ſpeciali, ex aliquo ſpeciali
priuilegio, & in hoc caſu ẽ magna difficultas, & ſunt
contrarie opiniones. Communis eſt, quòd hoc caſu
non competat actio ex teſtamento, ſed ꝙ competat
actio in factum uel conditio ex lege, quam poſt Bar.
in. d. l. in teſtamento in fi. ſecuti fuerunt communiter
doct. ibi, & hoc. adducunt l. ſi peculium. §. is cui. ff. de
ſtatulib. & l. cum ita infra de condit. & demonſt. ubi
habetur, ꝙ ex quo in caſu illo conditio habetur pro
adimpleta, non de iure communi, ſed ſpeciali fauore
libertatis, ꝙ ideo ſeruus perueniret ad libertatem, iu
re conſtituto, non ex teſtamento, & ideo non com-
petet actio ex teſtamento. Contrariam ſententiam,
quòd immo etiam hoc caſu competat actio ex teſta-
mento, tenuerunt Imo. & Soc. in. d. l. in teſtamento.

Rui. & Crotus hic, per text. in. l. ſtichum. §. penul. in-
fra de ſtatulib. ibi enim, quamuis *conditio* habeatur
pro impleta fauore libertatis, tamen ſeruus ſit hæres
ex teſtamento, nam ſolutio communis ad illum tex.
quòd illud uerbum, ex teſtamento, exponi *debeat*, id
eſt propter teſtamentum, ſed iure conſtituto. *uiolat*
illum tex. adducunt ſecundo, quia in. l. fi. ff. de hęred.
inſtituen. quamuis legata ſuſtineantur de iure ſpecia
li, tamen datur actio ex teſtamento. eodem modo
per titulum de lega. præſtan. conſeruantur legata
ſpeciali fauore coniuncte perſone, & tamen compe-
tit actio ex teſtamento, ut ſupra dictum fuit. adduci-
tur etiam text. in. l. prima. §. lex falcidia infra ad. l. fal-
cid. ubi legata debentur actione ex teſtamento, quan
do ualet teſtamentum per fictionem legis cornelie,
ad tex. in. d. l. ſi peculium. §. is cuius, & d. l. cum ita, re-
ſpondent duobus modis, primo quòd ſenſus illorũ
uerborum ſit, dum *dicit*, ex conſtituto potius iure,
quam ex teſtamento, hoc eſt. ex extenſione potius,
quam ex uerbis teſtamenti, & ita reſpondet Soc. in
d. l. in teſtamento, poſt *Imol.* ibi, & Bald. in authen.
ex cauſa. in. vi. oppoſitione, & attenta hac ſolutione
competeret ſolum actio utilis arg. not. per *Bart.* in
l. ſi curatoris. C. de neg. geſtis, alio modo reſpondẽt
Rui. & Crot. ꝙ ſenſus illorum uerborum, ex conſti
tuto potius iure &c. eſt ex ſpeciali potius iure, quam
ex teſtamento, hoc eſt, quam iure communi, & atten
ta hac ſolutione, dicunt poſſe competere directam
actionem, prout in caſu. d. l. fi. quæ ſolutiones mani-
feſte uiolant illa iura, ut conſtabit ex iis, quæ infra di
cam circa intellectum. dd. ll. & d. l. ſtichum. §. penul.
do. Rip. pro *concordia opinionum diſtinguebat*, ꝙ
ſi conditio *habetur* pro *impleta ex ſpeciali priuile-*
gio, præter mentem *diſponentis, tunc non agitur ex*
teſtamento, ſed iure conſtituto, ita *procedat. l. ſi pecu*
lium. §. is cui, & concluſio communis ſupra relata. *Si*
uero habetur pro adimpleta ſecundum pręſumptam
mentem teſtantis, tunc agetur actione ex teſtamento,
non obſtante ꝙ habeatur pro impleta ex priuilegio,
& ita intelligit procedere text. in. d. l. ſtichum. §. pen.
& aliam opinionem contrariam, Sed hæc diſtinctio
non ſatisfacit, quoniam in omnibus conditionibus
ſemper debemus intueri præſumptam mentem teſtã
tis. l. in conditionibus primum locum in princ. infra
de cond. & demonſt.

¶ Tu modo aduerte, ꝙ reſolutio huius difficultatis
tota conſiſtit in intelligentia rationis decidendi, qua
85 re in caſu † d. l. ſi peculium. §. is cui, & d. l. cum ita, ubi
is cui erat dandum deceſſit poſt mortem teſtatoris,
quo caſu habetur pro impleta, fauore libertatis fit li-
ber ex conſtituto iure, potiuſquam ex teſtamento. &
in caſu. d. l. ſtichum. §. pen. quando is, cui erat dandũ,
deceſſit ante mortem teſtantis, quo caſu habetur etiã
pro adimpleta ſpeciali fauore libertatis, fit tamen li-
ber ex teſtamento. Hoc non declarant doct. & licet
Alb. & Bened. de plumb. in. d. l. ſtichum. §. pen. quos
referunt, & reprobant quidam Mod. hic, & male, di-
cant ꝙ illa iura conſtituunt differentiam inter hos
caſus, quando deceſſit is, cui dandum erat poſt mor-
tem uel in uita teſtantis, tamen non aſſignant ratio-
nem. Tu uero dic, ꝙ ratio, quare non fit liber ex
teſtamento, ſed ex conſtituto iure, quando deceſſit
poſt mortem teſtantis, eſt, quia hoc caſu conditio
non habetur pro adimpleta, ſecundum illam inter-
pretationem, quæ fuit a principio in teſtamento tem
pore mortis defuncti, ſed habetur pro adimpleta ſe-

cundum aliam interpretationem, quæ ex poſt facto
inducitur ex diſpoſitione iuris, diuerſam ab ea, quæ
fuit in ipſo teſtamento a principio, & tempore mor
tis teſtatoris, ſed quando deceſſit in uita teſtantis, tũc
fit liber ex teſtamento, quia conditio habetur pro
adimpleta, ſecundum interpretationem, quæ fuit
a principio in ipſo teſtamento. Nam pro declara-
86 tione ſciendum eſt, ꝙ ratio quare † conditio dandi
habetur pro defecta quando non poteſt impleri pro
pter caſum fortuitum, non obſtante, quòd non ſtet
per honoratum quominus impleatur, ſecundũ doct.
eſt, quia hæc eſt conditio mixta, & ideo deficit pro-
ut aliæ mixtæ. l. in teſtamento la. ii. l. cum ita datur in-
fra de condit. & demonſt. l. legatum. C. de conditio.
inſer. nam ſi eſſet poteſtatiua non deficeret, uerum
ſufficeret, ut haberi poſſet pro impleta, ꝙ non ſtaret
per honoratum, quominus impleretur, Bart. & alii in
l. quæ ſub conditione. §. quoties ſupra de conditio.
inſtitu. & in d. l. in teſtamento. Eſt uerum, quod ego
ſolitus ſum aliter dicere, uidelicet ꝙ ratio quare de-
ficiat conditio dandi, quando non poteſt impleri
per caſum fortuitum, ſit, quia cum adimpleatur in
commodum alterius, dicetur adiecta hæc conditio
non tantum ob id, pareatur teſtantis uoluntati, ſed et
contemplatione actus dationis explicande in com-
modum tertii & ideo ad hoc ut haberi poſſit ꝓ im-
pleta, non ſufficit quòd honoratus paratus ſit illam
adimplere, & non ſtet per eum, quominus pareatur
teſtantis uoluntati, uerum requiritur ꝙ actualiter de-
tur, & ita procedit tex. in. d. l. in teſtamento. *Si uero*
eſſet conditio quæ *ſolum cenſeretur adiecta ob id*,
ut *pareretur teſtantis uoluntati, non autem* contem-
platione actus deducti in conditione, quia non ten
dit ad commodum alterius ꝙ conditio impleatur,
prout in hac, ſi aſcenderit capitolium. l. ſi iam facta in
fin. infra de cond. & demon. & in illa, ſi titius poſue-
rit ſtatuas in municipio. l. ſi titius eod. titu. de condi.
& demo. tunc ſemper habetur pro impleta, & quan-
docunque conſtat, ꝙ non ſtat per honoratum quo-
minus pareatur uoluntati teſtantis, ut dicitur in. dd.
ll. quod latius alibi declaraui, nunc non proſequor,
quia non pertinet ad materiam noſtram. In propo-
ſito igitur, quando is, cui dandum eſt gratia implen-
di conditionem a ſeruo, cui eſt relicta libertas, uiuit
tempore quo teſtator moritur, a principio ſumitur
iſta interpretatio, ꝙ hęc conditio ſit mixta, ſecũdum
rationem doct. uel ſecundum rationem meam, ꝙ *in-*
telligatur adiecta non ſolum ob id, ut pareatur teſtã-
tis uoluntati, ſed *etiam* contemplatione dationis,
nam tunc non ſubeſt ratio ſeu cauſa, quare aliter de-
beat *intelligi quam ſit ex natura ipſius* conditionis,
& *ſecundum iſtam interpretationem* nunquam poſ-
ſet haberi pro adimpleta, caſu quo is decederet, an-
tequam ſeruus eidem daret. Quinimmo diceretur de
ficere. Sed ſi habetur pro adimpleta iſtud contingit,
quia illo mortuo, lex fauore libertatis recedit ab illa
interpretatione, quę fuit a principio in ipſo teſtamen
to, & de nouo interpretatur, ꝙ intelligatur conditio
mere poteſtatiua, ſecundum rationem doc. uel ſecũ
dum rationem meam intelligatur adiecta ob id tan-
tum, ut pareatur teſtantis uolũtati, & ſic habetur pro
adimpleta dicta conditio, aliter illam intelligendo
uel interpretando, quam intelligeretur a principio
in ipſo teſtamento, ſed quando is cui erat dandum,
mortuus eſſet ante teſtatorẽ, quia a principio ſubeſt
rõ ſeu cauſa, quare fauore libertatis intelligi debeat

illa conditio dandi poteſtatiua, uel adiecta ob id ſo-
lum ut pareatur teſtantis uoluntati, & aliter quam re
gulariter intelligi ſoleat, tũc a principio, a lege dicta
conditio eo modo interpretatur, ut ſic poſſit haberi
pro impleta omni caſu, quo non ſtabit per ipſum ſer
uum, quominus pareatur uoluntati teſtantis, iccirco
hoc caſu dicitur fieri liber ex teſtamento, quia condi
tio habetur pro impleta ſecundum illam interpreta-
tionem primam, quæ fuit a principio in ipſo teſtamẽ
to. Et ideo dico, ꝙ non eſt ea ratio, quam dicebant
Bart. & doct. uidelicet quia habetur pro impleta de
iure ſpeciali, non de iure communi, ſed quia habetur
conditio pro impleta ſecundum aliam interpretatio
nem, diuerſam ab ea, quæ fuit a principio in ipſo te-
ſtamento. Ita dicendum eſt circa intellectum. dd, ll.
Vtrum modo ex hac differẽtia cauſetur hic effectus,
87 † ꝙ primo caſu detur actio ex teſtamento, alio uero
detur actio in factum, uel conditio ex lege, prout di-
cebat Bar. hic, & communiter doct. debes aduertere
quia iudicio meo doct. non bene loquuntur, nam
non reperitur, ꝙ iure conſtituto conditio habeatur
pro impleta, niſi in caſu prędicto fauore libertatis, et
pro libertate nunquam competit actio, per quam qs
conſequatur libertatem, ſed ſolum actio per quam
quis declaretur liber, uel ſe defendat, & tueatur in li-
bertate. Nam ſi ſit directa fit ipſo iure liber, ſiue ex
teſtamento, ſiue iure conſtituto, ſi ſit fideicommiſſa-
ria, poſt moram fit liber per ſenatuſconſulta abſque
manumiſſione. ut dictum fuit ſupra in tertia dubita-
tione, propterea non poteſt competere, nec actio ex
teſtamento, nec actio in factum, uerum agere debet
negatoria, per quam petat ſe liberum declarari, quæ
non eſt perſonalis, ſed in rem, de qua habetur in. l. ſi
de poſſeſſione. C. de probatio. An autem poſſit in
alia re, quam in libertate haberi dicta conditio pro
adimpleta ex ſpeciali priuilegio, in iure ego non re-
perio iſtud niſi in libertate, ſolum poſſet attentari, ꝙ
etiam hoc in legato relicto ſeruo una cum libertate,
ſub ea conditione dandi, caſu quo mortuus eſſet is,
cui erat dandum, ante teſtatorem, nã tunc quia a prin
cipio fauore libertatis intelligitur eo modo, ut habe
ri poſſit pro adimpleta, quandocunque nõ ſtabit per
ſeruum, quominus pareatur uoluntati teſtantis. uide-
tur etiam eo modo intelligi, quoad legatum, prout
quoad libertatem, ut ſit uniformis interpretatio. l. iã
hoc iure ſupra de uulg. & pro hoc facit, quia hoc ca
ſu fit liber ex teſtamento, ut dictum fuit ſupra per tex.
in. d. l. ſtichum. §. pen. igitur legatum debetur, hoc ui-
detur uelle tex. in. d. l. ſi peculium. §. is cui, a contrario
ſenſu. Nam dum dicit, ꝙ ea ratione non debetur le-
gatum in caſu illo, quia fit liber ex conſtituto iure, po
tiuſquã ex teſtamẽto, ſic & quia habetur conditio ꝓ
impleta, ex conſtituto iure, magiſquam ex interpreta
tione, quæ fuit a principio in teſtamento, uidetur uel
le, ꝙ ſi haberetur pro impleta iuxta illam interpreta-
tionem, quæ fuit a principio teſtamenti. fauore liber
tatis, ꝙ etiam legatũ deberetur & tenendo iſtud, poſ
ſet tunc dubitari; an ad legatum ipſum competeret
actio ex teſtamento, uel actio in factum, uel conditio
ex lege, & in hoc ego dicerem, ꝙ competeret actio
ex teſtamento, cum petatur ex ea diſpoſitione legati,
cuius conditio habetur pro impleta, iuxta interpre-
tationem, quæ fuit a principio in ipſo teſtamento.
88 Dubitatur etiam hic per Alexan. & alios Mod † an
pro legatis debitis hæreditate non adita ex diſpoſi-
tione ſtatuti competat actio perſonalis, in qua dubi-

tatione ſunt tres opiniones, prima fuit Bal.in.l.i.C.ſi omiſ.cauſa teſta.ꝙ nulla cõpetat actio perſonalis, q̃a ceſſat contractus aditionis, ex quo oritur obligatio perſonalis.l.apud iulianum.§.fi.ff.ex qui. cau.in poſſ. catur gl.in.l.unica.§.cũ igitur.C.de cad.toll.ſequitur Alex.hic, qui addit, ꝙ ex quo ceſſat ſubiectũ paſſiuũ, in quo ſubſiſtat obligatio perſonalis, & aduerſus q̃d poſſit implorari officium iudicis ꝙ propterea ne dũ competet officium iudicis, per not.per Ang.Imo.& alios in.l.qui filio.§.i.ſupra de hære.inſt. alia fuit opinio Soc.ꝙ immo competit utilis actio perſonalis ex teſtamento, quia ſicut ſtatutum uoluit, ꝙ legata debeantur non obſtante, ꝙ hereditas non ſit adita, uidetur etiam uelle neceſſarium antecedens.ſ.ꝙ detur actio, & ad obiectum ſupra factum reſpondet, ꝙ uerum eſt, ꝙ antequam detur curator hæreditati iaceti, ꝙ nulla competet actio perſonalis ex teſtamento, quia non ē perſona, quæ obligetur & contra quã agi poſſit. ſed poſtquam legatarii petierint, ꝙ curator detur dictæ hæreditati, iuxta.l.ſecundam.ff.de cura.bo.dan. tunc incipiet competere utilis perſonalis actio, contra dictum curatorem quia eſt perſona ipſius, in quo, tanquam in ſubiecto paſſiuo, ſubſiſtat obligatio, & aduerſus quem agi poſſit, ſed eius opinio reprobatur ꝑ Rui.quia preſupponit, ꝙ nõ ſit nata actio, antequam detur curator, & ꝙ legatarii petant curatorem, cum tamen ſolum hi petant curatorem, qui habent actionem aduerſus defunctum ut *dicitur in.d.l.ii.*

℄ Tertia fuit opinio Rui hic, qui dicebat, ꝙ *immo* competit actio perſonalis ex teſtamento, & ad obiectum reſpondet, ꝙ immo adeſt hereditas, quę poteſt de nouo obligari ex diſpoſitione.l.ſeu defuncti, ut in.l.debitor de neg.geſt.in.l.ad diem.ff de uerb.oblig. & in ipſa hæreditate, tanquam in ſubiecto paſſiuo ſubſiſtit dicta obligatio perſonalis, contra quam hæreditatem iacentem agi poterit. hec opinio non placet, quia † hæreditas non eſt capax alicuius obligatio-

89 nis actiue ſeu paſſiue de nouo inducende, ſed tantũ eius quæ ſit cauſata in perſona defuncti, uel fingi poſſit cauſata, quia nihil aliud eſt hereditas quam ſucceſſio in uniuerſum ius, quod defunctus habuit.l. nihil aliud infra de uer.ſig. hoc idem uult tex.in.l.fi.in fin. .ff.de uſucap.& in.l.uſusfructus.ff.de ſtip.ſer. hoc dixit Bal.conſil.lxiii.in fi.in prima parte, & ibi allegat. l.ſi unus.§.fi.ff de pac.& l.mortuo.ff.de fideiuſſ.& ad .d.l.ad diem, eſt ſolutio, ꝙ illa conditio retrotrahitur ad tempus ſtipulationis, ut fingatur quæſita ante mortem defuncti ad.l.debitor eſt ſolutio, ꝙ illa obligatio cauſatur ex eo, ꝙ fuit, uerſum in utilitatem rerum hæreditariarum & ſic cauſatur in conſequentiam eorum, quæ ſunt in hereditate. Ego ſequor opinionem Bal.& Alex.ꝙ nulla detur hoc caſu actio perſonalis,

90 nec officium iudicis, † quia credo, ꝙ ex ui huius ſtatuti, hæreditate non adita, bona hæreditaria debeant adiudicari legatariis, ſecundum ordinem authentice hoc amplius.C.de fideicommiſſis, & §.ſi uero expreſſim in auctentico de hered.& fal.unde fit, ꝙ non agerent actione ex teſtamento perſonali, neque officio iudicis, ſed ſolum actione in rem, contra occupatores bonorum, quia ſecuta acceptatione bonorum, eſſent loco hæredis, & agerent eo modo, quo ageret hæres, & ex hoc ſequitur, ꝙ non ſit opus dare curatorem, quia lex municipalis curatione bonorum & hæreditatis demandat legatariis. Predicta procedũt, quando ſtatutum diſponit, ꝙ legata debeantur etiam hæreditate nullo modo adita, ſed ſi diſponeret tantummodo, ꝙ debeantur hæreditate non adita ex teſtamento ita ꝙ requireretur *aditio* ab inteſtato, iuxta no.per gl.& doc.in.d.l.qui filio.§.i.tunc abſque dubio competeret actio perſonalis cõtra uenientes ab inteſtato, quæ ēt competit pro *legatis relictis* in codicillis ab inteſtato, ut hic dñs Barto.& alii. Nam tunc effectus huius ſtatuti eſſet, ꝙ teſtamentum intelligeretur habere clauſulam codicillarem.l.condicillis in fi.infra de leg.ii.Alex. in.l.nemo põt infra.eo.

℄ Quid modo, ſi ſtatutum diſponens ꝙ legata debeantur hæreditate non adita, diſponeret ēt ꝙ hæres inſtitutus oĩno teneatur ad ipſa legata. an agatur actione ex teſtamento uel conditione ex lege, Alex. hic dixit, ꝙ conditione ex lege, pro.l.i.ff.de condit. ex lege, per no.per Bar.in omnes populi col.fi.ſupra de iuſti.& iure, ſequuntur alii hic. Tu uero aduerte,

quia ſi ponimus caſum † quando ſtatutum loquatur, 91

ꝙ filius ſuus, non obſtante repudiatione, teneatur ad legata uidetur ꝙ omnino competat actio ex teſtamẽto. Nam circumſcripto ſtatuto, de iure ciuili eſt ſuus, & neceſſarius, ſed a pretore habet filius beneficium abſtinendi.§.ſed his permittit prætor, inſti.de hæred. qual.& diff. & propterea huiuſmodi ſtatutũ uidetur auferre & tollere beneficium abſtinendi quod ſibi tributum fuerat a pretore & uidetur operari, ꝙ filius ſit ſuus & neceſſarius abſque beneficio abſtinendi, ꝑut prius erat de iure ciuili, ex quo fit, ꝙ ſtatutum non inducat obligationem legatorũ de nouo, ſed tollat impedimentum abſtenſionis, ꝑ quam impediebatur ne *ipſo iure ciuili* obligaretur ad legata, iccirco adhuc *cõpetet actio ex teſtõ faciũt, quæ dixi* ſup. in legatis, *q̃ conſeruantur per titulum de lega.præſtã.*& ex hoc patet *ſolutio ad tex.in.d.l.i.*& no.per Bar in.d.l.oẽs populi, quia *loquuntur in caſu quando per.l.nouam* inducitur obligatio, ſed *in caſu noſtro nõ inducitur* obligatio de nouo ſed q̃ prius erat ante *beneficium* abſtenſionis, remoto dicto beneficio, cõſeruatur. aut uero ſtatutum loquitur de filio emãcipato uel extraneo hærede, & tunc dico, ꝙ ſtatutum iſtud non ualeret, prout et dicit Iaſ.hic, quamuis Alex.quẽ ſequuntur Rui.& do.Rip.tenuerit ꝙ ualeat, nam nõ ſolum irrationabile, & abſonum ē, ꝙ pauper poſſit, inſtituẽdo diuitem, obligare illum ad præſtandum maxima legata, ut hic dicebat Iaſ.ſed ēt eſt abſonum, ꝙ quis cogatur inuitus effici heres alterius, & obligari oneribus hæreditariis, quamuis hæreditas eſſet ſoluẽdo l. quia poterat infra ad treb. quia non debet præſcribi alicui, cur metuat adire hæreditatem cum plures poſſint eſſe rões, per quas iuſte recuſat ad ire, & abſq̃ rõne, & irratiõabiliter cogeretur adire, & iõ ſequitur ꝙ nõ ualeat huiuſmodi ſtatutum, capitulo erit autẽ lex pri.diſtinctione Bar.i.d.l.oẽs populi in.iii.q.iii.principalis, nam ſi cogeretur ad ſolutione legatorum, cogeretur in conſequentiam adire, quia per ſolutionẽ legatorũ inducit̃ aditio.l.ſi auia.C.de iure delib. Nõ ob.deciſio Bal.in.l.dotis.C.de iure dotium, ꝙ ualeat ſtatutũ, quo cauetur, ꝙ titius repudians, nõ obſtãte repudiatiõe, obligetur ad debita paterna, quia ut dicit Iaſ deciſio Bal.loquit̃ in filio, qui de iure ciuili ē ſuus & neceſſarius. Nos uero loquimur in filio emãcipato, uel extraneo. Nõ ob.q̃d dicũt Rui.& Rip.hic, ꝙ ſtatutũ ſit factũ cũ rõne, ut qs inuitet̃ ad adeundũ, & ne qs decedat ſine hærede, et cõſulatur nõ tm̃ defuncto, ſed ēt legatariis, quia rñdeo ꝙ immo diſponẽdo ꝙ legata ualeãt ēt hæreditate nõ adita, ut ſatis eſſe cõſultũ defuncto, ſeu legatariis, q̃a bõa adiudicarent̃ ipſis tanq̃ hr̃dibus, & eſſent loco hr̃dis, ut in.d.§.ſi uero expreſſim, et in.d.auc.hoc amplius, ut ꝑpa nulla ſit, rõ

propter quam quis cogi debeat inuitus ad acceptan-
dum hæreditatem dicti teſtatoris,& rationabilius eſt
conſtituere legatarios loco hæredis ipſius defuncti,
quam facere aliquem hæredem inuitum ipſi de-
functo. Nec ſolutio quam ipſi dant ad rationem
Iaſo. procedit, uidelicet quòd ſtatutum non uide-
tur admodum rigoroſum, attento ꝙ poteſt hæres in
ſtitutus adeundo cum beneficio inuentarii, euitare,
ne ex dicta aditione damnum ſentiat,& non oblige-
tur ultra uires hæreditarias, quia, ut dixi, etiam hoc
caſu eſſet rigoroſum & irrationabile cogere aliquem
adire,& ſe implicare oneribus hæreditariis, cum ſint
multe rationes, ob quas timere poſſit maximum da-
mnum ex dicta aditione, d.l. quia poterat.

℄ Secunda quæſtio principalis Bart. eſt, pro quibus
legatis competat rei uendica. & Bart. diſtinguit tria
membra, & circa primum membrum legati uniuer
ſalis, ex dictis Bart. habetis primam concluſionem,
92 ꝙ ſi ſit legatum † uniuerſale, quia legata ſit quota hæ
reditatis teſtantis, quòd ante reſtitutionem non com
petit rei uendicatio, nec tranſibit dominium rerum
particularium. Quæ concluſio eſt uera, & ab omni-
bus approbata. mouetur Bart. quia iſtud legatum e-
quiparatur fideicommiſſo uniuerſali. l. ſiquis ſeruum
.§. fin. infra titulo primo. l. mulier. §. ſi infra ad trebel.
igitur ante reſtitutionem non tranſibit dominium re
rum particularium, nec rei uendicatio, prout in fidei-
commiſſo uniuerſali. l. facta. l. reſtituta. infra ad treb.
ratio prædictorum ſatis patet ex iis, quæ dicta *ſunt*, ſu
pra in glo. circa primam,& ſecundam *differentiam*
fideicommiſſi *uniuerſalis*.

93 ℄ † Alia eſt *concluſio Bart.* ꝙ *ſi ſit legatum* uniuerſa
le, *quia ſit legatum peculium*, quòd tunc a principio
competet rei uendicatio. Concluſio Bart. eſt uera,&
ab omnibus approbata, pro qua eſt caſus, quem Bar.
allegat in. l. ſi peculium infra de pecul. lega. intelli-
genda tamen eſt iſta concluſio, ꝙ competat rei uen-
dicatio ad particularia corpora peculii, ita loquitur
tex. in. d. l. ſi peculium, ſed non ad ipſam uniuerſita-
tem peculii, quia cum ſit uniuerſitas iurium & corpo
rum, non poteſt uendicari l. uendicatio. ff. de rei uen
di. Bart. & doct. in rubrica ſupra ſolut. matri. Sed iux
ta iſtam concluſionem ſtat difficultas, quæ ſit ratio
diuerſitatis inter legatum quote hæreditatis, & lega
tum peculii, nam prima facie uidetur ꝙ non ſit diffe-
rentia, quia ſicut hæreditas non poteſt uendicari, ſed
ſolum petitur actione perſonali, ſeu mixta. Idem eſt
in ipſa uniuerſitate peculii. d. l. uendicatio, et ibi Bar.
& Bart. in. d. rub. ſolut. matrim. & ſicut in hæreditate
ſunt *actiones actiue* & paſſiue, ſic etiam in uniuerſita
te peculii. l. i. §. item ſi hæres. ff. quando ac. de pecu.
eſt anna. l. & an ancillarum. §. ſi ſeruus. ff. de pecullio.
d. l. peculium, reſpondeo, ꝙ in legato quote hæredi-
tatis, quia ad eius ualiditatem requiritur, ꝙ hæredi-
tas prius per aditionem ſit acquiſita hæredi. l. ſi ne-
mo. ſup. de teſt. tutell. toto tit. infra ad treb. iccirco nõ
potuit acquiri legatario, ſeu fideicõmiſſario, niſi fiat
reſtitutio per hæredem,& propterea nec ẽt potuit ac
quiri dominium rerum particularium, quæ ſolum
acquiruntur in conſequentiam acquiſitionis hæredi-
tatis, ut dictum fuit ſupra circa primam differentiam,
aliud eſt in legato peculii, *quia ad eius ualiditatem*
non requiritur ꝙ peculium tranſeat in dominium
hæredis, iccirco poteſt *directo* ſine actu hæredis trã-
ſire a teſtatore in legatarium. l. a titio. ff. de furtis, et in
conſequentiam dominium rerum particularium exi
ſtentium in peculio,& ſi iterum inſtabis, quia etiam
in caſibus, in quibus hæreditas acquiritur ſine reſti-
tutione, quos ennumerat glo. in. l. penul. C ad treb.
non tamen acquiritur hæreditas, & dominium re-
rum particularium, antequam ſit hæreditas acce-
ptata per fideicommiſſarium, ſeu legatarium. l. i. §. ſed
quoties. l. cogi. §. metianus infra ad trebel. quia in hę-
reditate ſunt actiones actiue,& paſſiue, ut dictum fuit
ſupra igitur idem dici debet in legato peculii, quòd
licet ad eius acquiſitionem non requiratur reſtitutio
ſeu ceſſio hæredis, quòd tamen requiratur accepta-
tio legatarii, ex quo continet actiones paſſiuas dom.
Rip hic fatetur contrarium, quòd non acquiratur an
94 te acceptationem. Tu uero dic, quòd actiones † paſ-
ſiue de peculio non ſunt mere perſonales, ſed uel
ſunt perſonales in rem ſcripte uel dicuntur perſona-
les cum adiectione rei, & propterea competunt ſo-
lum contra poſſeſſorem peculii, quamuis non ſit do-
minus, ita declarat Barto. in. l. i. colum. iiii. ff. de pe-
culio, & proprerea ſequitur, quòd non impediunt
acquiri dominium peculii ipſo iure ante agnitio-
nem, nam non tranſeunt actiones paſſiue, nec obli-
gationes in legatarium cum ipſo iure peculii, ante
traditionem peculii, ſed reſident penes eum, qui eſt
poſſeſſor peculii, ut eſt text. in. d. §. item ſi hæres, &
Bart. in. d. l. i. non ſic in hæreditate, quia in ea ſunt
obligationes mere perſonales, quæ reſident in ip-
ſo iure hęreditatis, & cum eo tranſeunt, quamuis
non *tranſeat poſſeſſio* rerum hæreditariarum. l. i. in-
fra de bono. poſſ. l. cum hæredes in princip. infra
de acquiren. poſſeſſ. & *ideo*, quia non tranſit ius
hæreditatis ſine dictis obligationibus, non poteſt
acquiri reuocabiliter ante agnitionem, quia ipſe
obligationes non poſſunt acquiri reuocabiliter.
Nam hoc implicat contradictionem, ꝙ ſit obliga-
tio, & ſit in uoluntate, an quis uelit eſſe obligatus,
uel ne, quia non erit aſtrictus ex neceſſitate, quod
eſt de ſubſtantia obligationis inſtitu. de obligatio.
in principio.

℄ Alia eſt concluſio, quòd in legato uniuerſali
95 † gregis, illico competit rei uendicatio. Conclu-
ſio eſt uera, & ab omnibus recepta, & de ea eſt
caſus in. l. ſi grege infra eodem & ſecundum Iaſo.
hic, non tantum uendicatio competit contra uni-
uerſitatem gregis, ut dicit tex. in. d. l. uendicatio, &
in. l. i. in fin. ff. de rei uendica. ſed etiam contra ſingu-
la corpora, Rui. uero dicit hic, quòd ſingula cor-
pora non uendicantur, ſed ſolum uniuerſitas gre-
gis, per text. in d. l. i. in fin. contra quem text. ſecun-
dum eum inaduertenter Iaſ. dixit, ſed dic quòd im-
mo etiam ſingula corpora uendicantur, ut eſt caſus
in. d. l. ſi grege, nec text. in d. l. i. in fin. dicit oppoſi-
tum, quia licet dicat, quòd quamuis ſingula cor-
pora non ſint actoris, quòd tamen gregem poteſt
uendicare, quia uendicat gregem, non ſingula cor-
pora, & ipſe eſt dominus gregis. Non tamen ne-
gat, quòd ſi ſingula corpora ſint ipſius, qui ſit do-
minus gregis, quin ſingula corpora poſſint uen-
dicari.

℄ Quæ uero ſit ratio cur uniuerſitas gregis, non
autem peculii poſſit uendicari, declarant Barto. &
alii in. d. rubr. ſoluto matrimonio ubi etiam dixi, dic
uti ibi.

℄ Circa aliud membrum legati generalis conclu-
dit Bart. quòd licet in caſu, quando ſit generale,
ex quo legata ſint omnia bona, non tranſeat do-
minium, nec competat uendicatio, ante reſtitu-
tionem, quia habet uim fideicommiſſi, uniuerſa-

lis, ut.l.quoties.§.ſi ff.de uſufruc. & d.l.cogi in prin-
cipio,& declarat Idem Bar. in.l.ſi quis ſeruum.§.fi.in
fra tit.i.ꝙ tamen in legato generali partis bonorum,
96 ſtatim competit rei uendicatio † ita Bar.hic, dum ſe
remittit ad not. per eum in.l.non amplius.§.fi.infra.
eod.ubi expreſſe hoc dicit.Concluſionem Barto.ſe-
quitur Imo.in.d.§.fi.& pro illa uidetur text. in.l.po-
teſt.infra.eo.ubi dicitur,ꝙ legatarius poteſt uendica
re portionem,ſed communiter doct.in.d.§.fi.& in.l.
ſi quis bonorum in princ.infra eo. tenet contrarium,
quia non poteſt a principio competere rei uendica-
tio,cum non tranſeat a principio dominium in lega
tarium partis bonorum,ut per Bar.& docto.in.d.l.ſi
quis bonorum per illum text. qui uult ꝙ non debeã
tur fructus legatario ex huiuſmodi legato, niſi a die
more.Nam cum ſit in facultate hæredis ſoluere eſti-
mationem, uel preſtare partem bonorum.d.l.non
amplius.§.fi.igitur non tranſibit dominium ipſo iu-
re, ſicut nec tranſit ex legato alternatiuo.l.huiuſmo-
di.§.ſi ſtinchum.infra.eod.Rui.uero hic dicit, ꝙ im-
mo ex legato partis bonorum tranſit dominium ip-
ſo iure,quia bona tãtum ſunt in obligatione,eſtima-
tio uero eſt in facultate ſoluendi, ideo ob id non im
peditur translatio dominii rei legate.l.ſi quando.§.i.
& ibi Bar.infra eo.& ad id quod dicitur de legato al
ternatiuo,reſpondet ꝙ utrumque eſt in obligatione,
& ideo impeditur translatio dominii.

℄ Quid dicendum.Ego concludo, & hæc eſt ueri-
tas,ꝙ ſi querimus, *an ex huiuſmodi legato partis bo
norum tranſeat ſtatim dominium recta uia in legata*
rium, & dico ꝙ non prout eſt communis opinio
Bart.& aliorum.in.d.l.ſi quis bonorum, per illum
text. & quia licet bona ſint ſolum in obligatione, &
eſtimatio ſolum in facultate ſoluendi, tamen cum ſit
incertitudo, in quo fieri debeat executio legati,iccir
co debet impediri translatio dominii,quæ ſit a lege.
Nam cum ea reſpiciat executionem legati, non obli
gationem,ideo ad impediendam dictã dominii tran
slationem,ſufficit ꝙ ſit incertitudo rei, in qua fieri de
bet executio legati,quamuis non ſit incertitudo rei,
quæ ſit in obligatione.Si uero quærimus,an ex dicto
legato ſtatim competat rei uenddicatio legatario, ut
illico poſſit partem bonorum uendicare, concludo
ꝙ ſic,et ita procedat opinio Bar.in.d.l.non amplius
.§.fi.& tex.in.d.l.poteſt.Dices tu ꝙ iſta duo uidentur
implicare contradictionem, ꝙ non tranſeat domi-
nium, & competat rei uendicatio. Reſpondeo ꝙ
hoc non eſt uerum,nam licet quis a principio nõ ſit
dominus,dummodo tamen certum ſit, ꝙ acquiſitu-
rus ſit dominium in litis conteſtatione, poterit pro-
ponere rei uendicationem, & iudicium procedet,
quia ſufficit,ꝙ actio ſit competitura in litis, conteſta
tione,caſus eſt in.l.ſi titius,& ibi declarant gl.et Bar.
infra de uer.oblig.no.in.l.nuda.C.de contrahen. &
committ.ſtipulatione.Cũ igitur hæres ammittat illã
facultatem ſoluendi eſtimationem,quando patitur li
tem conteſtari ſuper bonis. antequam offerat eſtima
tionem.l.ſi inſulam & quod ibi. no.ff.de uer.obliga.
& ſublata dicta facultate illico tranſit dominium, &
uere competit rei uendicatio legatario, propterea ſe
quitur ꝙ a principio potuit rei uendicatio intentari,
& hoc modo iſte opiniones poſſunt reduci ad con-
cordiam & ſaluatur Barto.a contrarietate. Nec ob.
97 ſi dixeris,† ꝙ in legato alternatiuo uidetur eſſe eadẽ
ratio,quia dum hæres patitur litem conteſtari ſuper
uno,uidetur illud elligere.d l.ſi titius.l.quod in hæ-
rede.§.elligere.ff.de tribut. Reſpondetur, ꝙ ideo nõ
poteſt competere rei uendicatio *ad unum*,quia non
ſumus certi,ꝙ ad illud competat rei uendicatio in li
tis conteſtatione,cum poſſit elligere *debitor* ꝙ aliud
ſit in obligatione,nec contra id ꝙ ſupra *dixi*, ꝙ ſta-
tim non tranſeat dominium,obſtat text. *in.l.*ſi quan
do.§.i.infra eod. allegatus per Rui. & *quod ibi di-
cit* Bart. Nam ſi uolumus intelligere ꝙ tex. *ille uel-
lit*,ꝙ agatur rei uendicatione. Solutio erit ꝙ intelli-
gi debet ſecundum prædictam diſtinctionem,ꝙ poſ-
ſit agi rei uendicatione,non quia ſtatim tranſeat do-
minium a principio,ſed facta mora per hæredem in
præſtatione quantitatis, & ſic in litis conteſtatione
tranſibit dominium, & uere competet rei uendica-
tio,& ita intelligi debet,quod ibi dicit Bart.dum di-
cit ꝙ ſimpliciter tranſit dominium,quia intelligi de-
bet poſtquam hæres fuit in mora,dum patitur litem
conteſtari ſuper fundo, antequam offerat quantitatẽ,
ne uideatur contrariari iis,quæ dixit in.d.l.ſiquis bo
norum. Credo tamen,quod text. *ille* in.d.l.ſi quan-
98 do.§.i. † non loquatur de *rei uedicatione*, ſed de
actione hypothecaria, *quicquid dicat* Barto. *ibi*
Nam text. loquitur in fideicommiſſo, *ex quo*, de
iure fforum, non competebat rei uendicatio, quia
hoc de nouo fuit inductum per Iuſtinianum.l.i.&
ſecunda.C. communia de lega. ut dictum fuit ſu-
pra in gl.i. & ex fideicommiſſo de iure fforum non
poteſt acquiri dominium fideicommiſſario ipſo iu-
re,ſed requiritur miniſterium & opera grauati hęre-
dis,ut ſupra dictũ fuit,nec poſſumus dicere, ꝙ in ca-
ſu.d.l.ſit ſpeciale,propter alienationẽ factam ab hæ
rede grauato,quia,ꝙ per alienationem rei ſubiecte fi
deicommiſſo acquiratur dominium ipſo iure fidei-
commiſſario,*& rei uendicatio, fuit inductum de no*
uo per Iuſtinianum*.l.fi.C.communia de leg.& ideo*
neceſſario tex.ille debet intelligi *de perſecutiõe fun*
di,ratione hypothece,quæ de iure fforum compete-
bat pro re relicta per fideicommiſſum,ut infra dice-
tur in quæſtiõe de actione hypothecaria. Nec obſtat
ꝙ tex.ille dicat in fine,ꝙ eſtimatur fundus, quæ eſti-
matio non cadit in hypothecaria. Nam reſpondeo,
ꝙ ſenſus illius tex. eſt,ꝙ dum agitur contra hæredẽ,
eſtimatur fundus,aduerſus quem hæredem nõ com-
petit hypothecaria,cum nec etiam poſſideat fundũ,
ſed perſonalis actio, ſed dum agitur hypotecaria
contra illum,in quem facta fuit alienatio, ꝙ is poſſit,
preſtando illa centum, inhibere illam rei perſecutio
nem,quia ſicut hæres,præſtando illam ſummam, ca-
ſu,quo non poſſit præſtare rem,liberaretur, eodem
modo ille tertius,preſtando illam ſummam,poſſit li
berare illam rem ab hypotheca, & a perſecutione il-
lius pignoris,& tenendo iſtum intellectum, quẽ pu-
to uerum,tex.ille nullo modo obſtaret prædictis.

℄ Circa tertium membrum legati ſingularis ſeu in
ſpecie plura concludit Bar. primum ꝙ ſi legatum ſit
in genere ſeu alternatiuum,ꝙ ante ellectionem non
competit rei uendicatio pro primo Bar.allegat tex.
in.l.apud amphidium infra de optio. lega. &.l.iii.§.
ſciendum.ff.ad exhib.pro ſecundo allegat tex. in.d.
l.apud amphidiũ & in.l.huiuſmodi.§.ſtichum infra
eo.& in.l.ſtatu liberum.§.ſtichum infra titu.i.iſta con
cluſio eſt uera, nec habet difficultatem.ſecundo con
cludit Bart.ꝙ ex legato in ſpecie,pure & ſimpliciter
facto,regulariter tranſit ſtatim dominium, ipſo iure,
& competit rei uendicatio.l.ſi tibi homo.§.cum ſer-
uus infra eod.d.l.a titio.ff.de furtis.l.i.C.communia
de lega.hanc concluſionem limitat Bar.primo quã-
do legatur res aliena.l.rem alienam.C.eo.l.non du-
bium

bium infra de lega.iii.& quando legaturres hæredis.
99 l.ſi hæredis ſeruus inf. eo. ſed ſtat difficultas.†an hęc
limitatio procedat, quando dominus rei conſentit
teſtatori,Iaſ.hic poſt Ange.in.l.i.C.communia de le
ga.qui loquitur in re extranei,et poſt Bal.in.d.l.i.qui
loquitur in conſenſu,& re hæredis,tenet ꝙ ſic,per ra
tiones de quibus hic per eum. in contrarium Iaſ. pō
derat doc.Bar.ſupra in.iii.col.dum dicit,ꝙ non poſ
ſum tibi dare rem alienam,niſi redimam,uel i'le con
ſentiat,ſed non obſtat,quia uerba Bar. denotant qui-
dem,ꝙ conſenſus domini circa actum dationis ope-
retur translationem dominii,non ꝙ conſenſus circa
actum legandi tantum illud operetur, ita ꝙ non re-
quiratur traditio. Limitat etiam Bar. ut non proce-
dat in re legata,ut per hęredem uendatur. quia eo ca
ſu non tranſit dominium,nec competit rei uendica-
tio niſi oblato pretio.l.uxori.§.agri plagam infra de
legat.iii.ſed an oblato prætio competat rei uendica
tio,ſunt opiniones,de quo dicas ut per Bar.ibi iuxta
iſtam concluſionem ſunt plures dubitationes, prima
100 *eſt ante hæc concluſio* procedat in legato tacito,†ut
ex eo *tranſeat* dominium ipſo iure, & competat rei
uendicatio,in hoc ſunt opiniones. Nam Bar.hic,&
in.l.ſeruum filii.§.fi.infra eo.tenet ꝙ non, ſequuntur
communiter doct.hic,& ibi,per tex.in.d.l.ſeruum fi-
lii.§.fi.& in.l.emptor.§.ancillam iuncta gloſ.ff.de rei
uendicatio,& in.l.i.§.ſi decem, & quod ibi not.Bart.
infra ut lega.nomine caueatur,& quia in ſimili habe
mus ꝙ licet in donatione expræſſa oriatur actio.l.ſi
quis argentum.C.de donatio. *non tamen oritur ex*
præſumpta,& tacita.Bar. *in.l.iuriſgentium.§.quinim-*
mo.ff.de pactis Bal.& Ang.in ea.l.§.ſed cum nulla.
¶ *Contrarium tenuit Aret. in.d.l.*ſeruum filii.§.fi.ſe-
quitur Rui.hic,per tex.in. l.ſi fundum ſub conditio-
ne.§.qui fundum infra eod.& quia ex tacita donatio
ne,quæ reſultat ex eo,ꝙ quis rem ſuam conducit ab
eccleſia,trāsfertur dominium ipſo iure in eccleſiam,
prout ex expreſſa Bar.& Alex.in.l.ſi rem aliquam.ff.
de acqui.poſ.& ideo ex tacito legato,eodem modo
debet transferri dominium,prout ex expreſſo. Præ-
terea hæc diſpoſitio quamuis tacita debet intelligi
legatum,et fideicommiſſum.l.ſecunda.C.communia
de leg. igitur ex ea debet tranſire dominium ipſo iu
re,quia alias non poſſet ualere in uim legati,ut ſupra
dictum fuit,circa intellectum.d.l.ſecunde. Quid di-
cendum,abſque dubio uera,& in dubitata eſt cōmu-
nis opinio,per iura ſupra allegata, nam ſolutiones
*Aret.& Soc.*non poſſunt procedere,ut ſtatim dicam.
probatur *etiam dicta* communis concludenti ratio-
ne.Nam ſi *relictum debet eſſe tacitum, requiritur* ꝙ
*ſolum proueniat ex interpretata uoluntate,*præter &
ultra ſignificatum uerborum,quia ſi ex ſignificatione
uerborum.eſſet expręſſum,non tacitum,Bar.in.l.uxo
rem.§.agri plagam infra de le.iii.in.l.prætor in prin.
infra de ope. no. nuntia. in.l.fideiuſſor.§.meminiſſe.
infra eo. igitur ſequitur ꝙ non poterit eſſe legatum,
101 ſed ſolum fideicommiſſum quia † ut ſupra diximus
in rubrica, diſpoſitio, quæ ſolum prouenit ex tacita
uoluntate,preter & ultra ſignificationem uerborum,
nunquam dicitur eſſe legatum, ſed fideicommiſſum.
Nec obſt.tex.in.d.l.ſecunda,quia aduertendum eſt,
ꝙ.d.l.diſponit,ꝙ eadem uerba ſignificāt utrumque,
& legatum,& fideicommiſſum, & propterea bene ſe
quitur,quod ubi diſpoſitio fideicommiſſi ſit expreſſa
per eius uerba,quòd intelligitur etiam eſſe legatum,
tamen non ſequitur, quòd ubi diſpoſitio fideicom
miſſi non ſit expreſſa per uerba,ſed ſolum proueniat
ex tacita uoluntate, præter & ultra ſignificatum uer-
borum,quòd illa diſpoſitio intelligatur legatū, quia
hoc non dicitur in.d.l.& ex tacita uoluntate non in
ducitur legatum,ſed ſolum fideicommiſſum, ex hoc
neceſſario ſequitur, quòd quia non ſit legatum, ue-
rum ſolum fideicommiſſum,quòd non poteſt tranſire
dominium ipſo iure,quia hic effectus, quòd tranſeat
dominium ipſo iure,ſolum cauſatur in quantum di-
ſpoſitio ualet in uim legati dictum fuit ſupra circa in
tellectum.l.noſtre,& dicte.l.ſecunde ex quibus ſequi
102 tur † quòd uerus eſt intellectus Bar. ad text. in.d.l.
ſeruum filii.§.fi.quòd ratio.quare illa ſeruitus uie nō
ſit ipſo iure conſtituta,ſit ex eo, quia relictum uie ſit
tacitum,& propterea ſolum ualet in uim fideicom-
miſſi.Nam alius intellectus Aret. quòd ratio ſit.quia
uſufructuario non debetur ſeruitus,ſed ſolum facul-
tas facti.l.ii.§.i.ff.ſi ſer. uendic. nullo modo poteſt
procedere,tum per illud quod dicit Soc.quòd immo
ibi conſtituebatur ſeruitus.l.damnas.§.fi.infra de uſu
fruc.lega. tū per illud,quod dicit Rui.hic,quòd fru-
ctuario debetur ſaltem ius eūdi perſonale,quod po-
teſt ipſo iure conſtitui,ut in.d.l.damnas.§.fin.Nam ꝓ
intelligentia debes aduertere,quòd in caſu.d.l.ſeruū
filii.§.fi.&.d.l.damnas.§.fi.quando non poſſet haberi
aditus ad fundum,cuius uſusfructus eſt legatus, niſi
per fundum alteri legatum,in conſequentiam uide-
tur uelle teſtator,conſtituere ſeruitutem, non tantum
ad commodum fructuarii,ſed etiam ad commodum
hæredis,ad quem pertinet proprietas fundi, quia eo
caſu,etiam ꝙ non eſſet legatus uſusfructus,tamē poſ
ſet hæres excipere ſeruitutem uie per fundum lega-
tum.l.teſtatrix in princio.ff.ſi ſerui.uendicetur,decla
rat Bar.in.l.i.ff.de ſeruitu.leg. & illa ſeruitus non eſt
ipſo iure conſtituta,ſed neceſſe habet hæres illam ſer
uitutem redimere,& poſtea præſtare fructuario, quā
uis igitur fructuario acquiratur ſolum ius perſonalē
eundi,uel facultas facti,ſeruitus tamen eſt in illlo re-
licto tacito quæ tamen non eſt ipſo iure conſtituta,
cum non habeat cauſam continuam, & relictum ſit
tacitum,ut per Bar.in.d.l.i.& per hoc tollitur etiam
alius intellectus Pet.& Imo.ad illum text. quem re-
fert,& ſequitur Rui.hic,quem etiam ex alio repro-
bat Alex.in.d.§.fi.& in.l.ſi ſocer.§.lucius.ff.ſolu.mat.
Eodem modo infertur,quòd uerus ſit intellectus gl.
103 Bart.& aliorum,† ad tex.in.d.l.emptor.§.ancillam,
uidelicet ꝙ in tex.illo non tranſeat dn̄ium ipſo iure,
ex quo relictū ſit tacitū præter & ultra ſignificatū uer-
borū,& probatur ex uerbis, de quibus in tex.dum ibi
dr̄,ꝙ peculiū nō fuit legatū, & ꝙ mancipiū ſit hr̄di-
tariū,nō obſtāte ꝙ uideatur ſibi tacite relictū, exquo
eam filiam ex hæredauit contemplatione dotis, &
peculii,ea ratione redita,unde ſequitur, quòd illud
tacitum relictum non poteſt ualere in uim legati, &
quòd ex eo non tranſit dominium, quinimmo mi-
rum eſt, quòd Aret.& Rui.poſt. Imo.& Alexan.in
.d.§.lucius intelligant aliter illum tex.uidelicet quòd
dominium tranſeat ipſo iure ex illo relicto, & quòd
ideo ibi dicitur,quòd detur exceptio,quia filia erat in
poſſeſſione. Nam cum de iure ſſorum clarum eſſet,
quòd ex fideicommiſſo non poterat tranſire domi-
nium ipſo iure, ut ſupra dictum fuit, quia nec com-
petebat rei uendicatio,clarum etiam erat, quòd ex
ſola mente præter & ultra ſignificationem uerbo-
rum non poterat induci legatum ſed ſolum fidei-
commiſſum, ut patet ex iis, quæ dicta fuerunt ſupra
in rubr.impoſſibile eſt igitur,ꝙ in caſu.d.§.ancillam,
ex illo tacito relicto,quod inducitur præter, & ultra

ſignificationem uerborum,poſſit tranſire dominium
ipſo iure,& expreſſe text. ille præſupponit, ꝙ hæres
habet rei uendicationem contra filiam, ad ancillam,
ſed ꝙ filia ſit tuta exceptione,igitur aperte uult,ꝙ nõ
104 tranſeat dominium. ad text. † in.d.l.ſi fundum ſub
conditione.§.qui fundum procedit ſolutio Soc. licet
Rui.dicat,ꝙ non habet rationem in ſe.ibi enim teſta
tor legauit fundum excepta uilla,ſeu edificio,quo ca
ſu apparet ꝙ teſtator non uoluit legare fundum libe
rum,ſed cum illa ſeruitute, & ideo ſequitur ꝙ ſerui-
tus non ſit conſtituta ex nouo tacito relicto, ſeu ex
noua tacita diſpoſitione,ſed ex quo legatum expreſ-
ſum fundi fuit reſtrictum, quia non intelligitur lega-
tus fundus liber ſed cum illo onere, & propterea in
telligitur cõſtituta in ipſo legato expreſſo de fundo
cum dicta exceptione.ad aliud, ꝙ ex ficta & præſum
pta donatione tranſit ipſo iure dominium in eccle-
ſiam.Solutio eſt, ꝙ in caſu illo ultra fictum titulum
donationis,eſt etiam ficta traditio,in eo ꝙ quis con
ducit rem ſuam ab eccleſia,et ideo non bene dicitur,
ꝙ ex ſola tacita donatione dominium transferatur,
quia transfertur;mediante tacita, ſeu ficta traditione.
ad illud quod poſſet etiam in contrarium adduci,ui
delicet ꝙ ſicut ex expreſſo legato ſeu fideicommiſſo
tranſit dominium ipſo iure ſic ex tacito, quia par eſt
uirtus taciti, & expreſſi.l.cum quid.ff.ſi cer.pet. ſolu
tio eſt ꝙ in caſu tacito eſt ſolum fideicommiſſum,&
ideo non trãſit,quia etiam ex fideicommiſſo expreſ-
ſo non tranſit,ſed tranſit ex legato, quia intelligitur
etiam eſſe legatum.

¶ Habes igitur ex prædictis notare quòd diſpoſitio
105 fideicommiſſi,quæ prouenit ſolum ex uoluntate,† ſo
lum ualet in uim fideicommiſſi,nunquam autem ua-
let in uim legati, & quòd diſpoſitio.l.ii.quæ uult ꝙ
eadem diſpoſitio ualeat utroque modo & in uim le-
gati,& fideicommiſſi,ſolum habet locũ in caſu, quo
diſpoſitio illa ſit expreſſa,& proueniat ex ſignifica-
tione uerborum,non autem ſi ſolum ex tacita mẽte.
Habes etiam inferre,quòd ubi diſpoſitio ſolum ua-
let in uim fideicommiſſi,ex eo non trãſit dominium
ipſo iure. ex quibus habes,quòd eſt utilitas maxima
aliquando cognoſcere,an ex ſola uoluntate, præter
& ultra ſignificationem uerborum inducatur legatũ,
an uero fideicommiſſum.

106 Secunda eſt dubitatio, quando † ex legato in diem
tranſeat dominium,& incipiat competere rei uendi
catio, Alex.& communiter doc. ut hic referunt Iaſ.
& Ripa,concludunt,ꝙ ante diem non tranſit domi
nium per.l.ſempronius athalus infra de uſufruc.leg.
l.ſi uſumfructum.§. plane.ff. uſufruct. quemad. ca-
ueat,& præſupponunt omnes,ꝙ ſtatim poſt diem ip
ſo iure tranſeat dominium. Iſta concluſio commu-
nis eſt,uera, nam qua ratione ante diem debet tranſ
ferri dominium cum ante euentum diei nihil ope-
raretur, & quemadmodum dies ſuſpendit executio-
nem legis. Cor.in.l.fi.§.ſed quia.C. communia de
legatis, eodem modo ſuſpendit translationem do-
minii. aduerte tamen, quia adueniente die fingetur
quęſitum dominium legatario, uſque a die mortis.l.
ſi poſt die.§.fi.infra quando dies lega.ced.& ideo an
te diem dicetur legatum,quia fingetur ante diem fa-
cta donatio rei legate,& delibatio hęreditatis.

107 ¶ Tertia eſt dubitatio, an † pro legatis conſeruatis
per titulum,ſi quis omiſ.cauſa teſt.competat rei uen-
dicatio.in hac dubitatione ſunt opiniones,nam Bal.
& Sal.in.l.fi.C.ſi omiſſ.cauſa teſta.& Angel.in.l.uni-
ca in eo.titulo, tenent, quòd competet a principio
rei uendicatio,nec ex dicto legato dominium ſtatim
ipſo iure tranſibit. Mouentur,quia licet per illud edi
ctum conſeruentur legata, non tamen conſeruantur
priuilegia legatorum,& quia eo caſu hæres obliga-
tur ex delicto uidelicet propter fraudem,ſeu dolum,
quem committit in ommittendo ex teſtamento. &
adeundo ab inteſtato,ideo non competit rei uendica
tio,nec hypothecaria. quia non oriuntur ex delicto.
.l.reſcripto in princ.ff.de pac. Contrarium tenuit
Alex.hic col.xviii.& Cor.in.d.l.fi.Ego ſequor iſtam
opinionem,quòd competat rei uendicatio, & tran-
ſeat ipſo iure dominium ex huiuſmodi legatis.Nam
dum per illud edictum legata conſeruantur,fit etiam,
quòd ualeant in uim legatorũ,iccirco in conſequen
tiam fit,quòd ex ipſis legatis dominium tranſeat ip-
ſo iure ſine miniſterio grauati quia alias non ualerẽt
in uim legati ut dictum fuit ſupra circa intellectum.
.l.noſtrę,&.l.ii.C.communia de leg.& ideo dico, ꝙ
tex.in.l.ſi eadem.ff.ſiquis omiſſ.cauſa teſta. qui uult.
quod legatarius in caſu illius edicti uendicabit,intel
ligi debeat proprie de rei uendicatione,licet Iaſ. ſu-
pra in præcedenti quęſtione principali de actione
perſonali aliter intelligat illum tex. Non ob. ꝙ non
conſeruantur priuilegia legatorum,quia reſpondeo,
ꝙ translatio dominii ſine miniſterio grauati hære-
dis,uenit ex natura legati,non ex priuilegio, quia ſi
non fieret dicta translatio,non competeret diffinitio
legati,ut dictum fuit ſupra in rubrica,& propterea ui
detur conſeruatum legatum,quoad effectum transla
tionis dominii.l.ſi duo ſupra de acqui.hæredi.Non
ob.ꝙ pro dictis legatis non poſſit competere actio
ex teſtamento.ſed actio in factum datiua, ut ſupra di
ctum fuit,quia ſolutio eſt,ꝙ ideo non poteſt compe
tere actio ex teſtamento,quia uariatur cauſa obliga-
tionis,ex qua oritur actio perſonalis,non ſic in reali,
quia cauſa ipſius realis actionis non uariatur. Nam
cauſa ipſius eſt dominium.l.in rem ff.de rei uendic.
non autem cauſatur ex delicto ſeu fraude illius om-
mittentis adire ex teſtamẽto,& quamuis fraus, & do
lus ommittentis det cauſam, ꝙ legatum cõſeruetur,
& dominium acquiratur legatario,quia tamen in rei
uẽdicatione ſufficit deducere dominium,abſque eo,
ꝙ ex primatur cauſa,per quam illud ſit acquiſitum.l.
& an eandẽ.§.actiones.ff.de excep.rei iud. propterea
nihil obſtabit,quominus poſſit rei uendicatio inten
tari,& ideo etiam patet ſolutio ad aliud, uidelicet ꝙ
rei uendicatio non oritur ex delicto,quia ut dixi, nõ
oritur ex delicto,ſed ex dominio. delictum tamen
dat cauſam, ꝙ legatum conſeruetur, ex quo legato
acquiritur dominium. Ex prædictis infertur ꝙ pro
legatis,in ꝗbus conditio habetur ꝓ impleta,prout in
cautione mutiana,& aliis caſibus,de quibus per Bar.
108 in.l in teſtõ infra de condi.& demon. † cõpetit rei
uendicatio,& ex ipſis tranſibit dominium ipſo iure,
quam opinionẽ tenuit Paul.de caſt.in,l.titio fundus
inf.de cõd.& demõ.& Alex.hic,quos ſequit Rui. li
cet Bal in.d.l.titio fundus,per illum tex.in uerbo.de
dit,teneat oppoſitum & male.Nam ſi iſto caſu cõſer
uatur inſtitutio directa.l.mutiane.l.iure ciuili.inf. de
cõd.& demõ.ſi ẽt conſeruatur libertas,ut cõpetat iu
re directo.l.ſi peculiũ.§.is cui.ff.de ſtatuli.& ẽt legatũ
conſeruabitur in uim legati ut eſt caſus in.d.§.is cui.
uerſ.diuerſa.Nec ob.tex.in.d.l.titio fundus in uerbo
dedit,quia ſolutio eſt,ꝙ ex quo hęres tradendo rem
legatam,et recipiendo cautionẽ,facit actum,per quẽ
acquiritur dominiũ,iccirco quoquomõ dr̃ dare,quã
uis ipſo iure ex legato trãſferatur in legatariũ.ad alia

quæ adducuntur in contrarium, patet ſolutio ex iis, quæ ſupra dicta fuerunt.

¶ Quarta eſt dubitatio, an ubi eadem res eſt legata
109 duobus inſolidum † tranſeat dominium ipſo iure a principio,& competat rei uendicatio. & circa iſtam dubitationem diſtinguẽdum eſt, aut fuit expreſſum, ꝙ cuilibet inſolidum debeatur,& hoc caſu Bar.& cõmuniter doc.in.l.ſi pluribus infra eo.concludunt, ꝙ ante ellectionem non tranſit dominium,nec competit rei uendicatio. Nam cum cuilibet uideatur legata res,uel eſtimatio,iccirco quodlibet legatum cenſebitur alternatiuum,& ideo non trãſibit dominium ante electionem,nec etiam poteſt intentari rei uendicatio,quia non ſumus certi, ꝙ in litis conteſtatione ſit competitura rei uendicatio,quia poteſt hæres elligere,ꝙ res detur alii legatario, & eſtimatio actori, & hoc caſu iſta concluſio non habet difficultatem, per ea,quæ dicta ſunt ſupra in legato alternatiuo, quia militant in caſu iſto,ex quo,ſequitur,ꝙ fructus percepti ante litem conteſtatam, ſeu moram ex re legata, ſpectabunt hæredi, ut dicitur in.l.ſi quis bonorum in princi.infra eod. aut uero non fuit expreſſum ꝙ cuilibet inſolidum debeatur,ſed partes faciunt ſibi partem per concurſum,& hoc caſu eſt dubitatio, quia ſunt opiniones,nam Ang.in.l.fi.§.ubi autem per illũ tex.in uerſi.ſi uero non omnes,tenet,ꝙ non tranſeat dominium ſtatim,nec competat rei uendicatio, ſequitur Are.in.d.l.ſi pluribus. Oppoſitum tenuit Bar. in.l.iii.infra de ſer.leg.per illum tex. uidelicet quòd immo a principio acquiratur cuilibet per partes, & uidetur ſequi Alexan. in.l.plane.§.ſi coniunctim infra eo.Ego ſequor iſtam opinionem, pro qua ultra tex. in.d.l.iii.uidetur caſus in.l.titio & ſeio cum duabus ſequen.ſupra ad.l. acqui.Nec ob. ſi dicatur ꝙ ille tex.loquitur in duobus legatariis, qui ſunt coniuncti re,& uerbis,inter quos proprie habet locum ius accreſcendi,ſed quæſtio noſtra ſtat in duobus coniunctis re tantum,inter quos eſt locus iuri non decreſcendi.d.l.fi.§.ubi autem, nam reſpondeo, ꝙ ſicut in.d.l.titio & ſeio,fingitur retro accreuiſſe, ſic in.d.l. fin.§.ubi autem fingitur uſque a principio non decreuiſſe,non ꝙ a principio uere fuerit acquiſita res ipſi inſolidum, ſed ſolum pro parte ſua uere fuit acquiſita,ſed altero repudiante, per fictionem, dicitur ſibi uſque a principio inſolidum quæſita, & ita intelligi debet tex.in.d.§.ubi autem, & propterea cuilibet a principio dicetur acquiſitum per partes dominium rei legate,quia nulli poteſt dici totum acquiſitum uere,altero repudiante,ſed ſolum per fictionem.

110 ¶ Vltima eſt dubitatio an ex legato † conſtituatur ipſo iure uſusfructus,& alie ſeruitutes perſonales, & ſtatim a principio competat cõfeſſoria.In hac dubitatione ſunt opiniones. Nam Aret.hic,& Iaſ. ſupra colum.xii.quamuis loquatur in fideicommiſſo, & Rui.hic quamuis loquatur ante præſtitam cautionem,tenent,ꝙ non cõſtituatur ipſo iure,nec competat rei uendicatio,allegant tex.in.l.ſi ab hærede ſupra ſi uſusfruct.peta.qui tex.in eo,ꝙ præſupponit, ꝙ ualet impoſitio ſeruitutis in fundo, cuius uſusfructus erat legatus,facta per hæredem,in conſequentiã præſupponit, ꝙ non ſit ipſo iure conſtitutus, quia tunc non ualeret conſtitutio dicte ſeruitutis.l.ſed ſi quid §.ſed nec.ff.de uſufruc.qui tex.dicit,ꝙ tenetur hæres conſtituere uſumfructum facto ſuo,inducendo legatarium in fundum,igitur ſequitur, quòd non eſt ipſo iure conſtitutus, quia rurſus conſtitui non poſſet.l. §.ex pluribus.ff.de acquir. poſſ.l. ſequitur.§.lana.ff. de uſucap.et hoc quòd teneatur hæres facto ſuo conſtituere uſumfructum, firmat Bart.in.l.ii.§.& harum .ff.de uerbo.obligatio.& ſolutiones docto. ad dicta iura non uidentur procedere,ut hic per Ruinus poſt Aret.

¶ Contrarium, ꝙ immo uſusfructus ipſo iure conſtituatur ex legato,et ꝙ ſtatim competat confeſſoria, concludunt Bal.in.l.ii.C.communia de lega. Soc. & do.Ripa hic,& uidetur eſſe de mente Bar.ſupra in ſecunda oppoſitione ut ibi dixi,& hanc eandem opinionem tenuerunt glo.& Bar.in.l.corruptionem.C. de uſufruc.& pro iſta opinione allegatur, quia eo modo,quo alie ſeruitutes reales ipſo iure conſtituuntur ex legato.l.ſi partem.§.primo. ſupra ſi ſer. uendi. eodem modo uſusfructus,& alie ſeruitutes perſonales,allegatur etiam tex.ubi uidetur caſus in.l.plane.§. pen.in uerbo uendicare infra eo. & in.l.ſiquis uſumfructum.in uerbo,ipſo iure,infra de uſufruc.le. Quid dicendum? ego teneo iſtam opinionem, ꝙ ipſo iure ex legato conſtituatur uſusfructus, pro qua ultra doc.allego tex.in.l.unica.§.dies.inf.qñ dies uſusfruc. leg.ce.dr.n.ibi, ꝙ ideo ante aditam hæreditatem nõ cedit dies uſusfructus, qa tũc conſtituitur uſusfructs, cũ quis frui põt,& ſic ſenſus ẽ,ꝙ nõ cedit dies,anteꝗ conſtituatur,& dum cedit dies,conſtituitur. ſecundo pro iſta opinione facit, quia ſi ſolum ex legato induceretur obligatio conſtituẽdi uſumfructum,male diceret tex. in.d.l.iii.in principio dum dicit, ꝙ iure legati conſtituitur uſusfructus, quia ſolum induceretur obligatio, ſed facto hæredis conſtitueretur uſusfructus.& ad tex.in.d.l.ſi ab hærede & d.l.iii.§.dare, eſt ſolutio ultra doct.præſupponẽdo prius unum,quod eſt neceſſarium pro reſolutionem huius quæſtionis, & plurium infra dicendarum,uidelicet, ꝙ non tantũ
111 de iure nouo,ſed etiã de iure fforum† erat in facultate legatarii agere,uel rei uendicatione, tanquam ipſo iure dominium foret in eum trãſlatum,uel perſonali actione,tanquam non eſſet translatum, ſed hæres foret obligatus transferre dominium, caſus eſt in .l.cum filius.§.uariis infra titulo primo, & dicemus infra & propterea legatarius de iure fforum poterat uenire tanquam legatarius, per rei uendicationem, uel tanquam fideicommiſſarius per actionem perſonalem,caſus eſt in.l.teſtatrix in princip.ſupra ſi ſerui. uendicetur,in his uerbis,aut legatarius fundum uendicaſſet,aut ex cauſa fideicommiſſi ſibi dari deſideraret,quæ uerba aperte denotant hoc, ꝙ idem legatarius poteſt uenire,tanquam legatarius, poteſt etiam uenire tanquam fideicommiſſarius, & ubi uenit tanquam legatarius uendicat,ubi tanquam fideicommiſſarius non uendicat,ſed deſiderat ſibi dari,& propterea agit perſonali ad dandum,eodem modo in legato uſusfructus,uel alterius ſeruitutis, eſt in facultate ipſius legatarii,uenire tanquam legatarius, & agere confeſſoria, tanquam ex ipſo legato,uſusfructus ſit ipſo iure conſtitutus,uel elligere perſonalem, & agere contra hæredem,tanquam ſit obligatus conſtituere, & non ſit conſtitutus ipſo iure.& hoc caſu non intelligetur conſtitutus uſusfructus ipſo iure, quia legatarius elligit,ꝙ cõſtituatur facto hæredis,ex hoc patet
112 ſolutio ad tex.†in.d.l.ſi ab hærede, ꝙ ibi legatarius ellegit agere actione perſonali contra hæredem, tanquam ipſe teneatur conſtituere uſumfructũ facto ſuo, ut probat tex.ille in his uerbis,ex teſtamento petitus ſit,& ideo eo caſu non intelligitur ipſo iure conſtitutus, & ſeruitus impugnatur, ſed obligatur hæres ad intereſſe, ſed ob id non negatur, quòd ſi elli

geret confeſſoriam,tãquam uſusfructus eſſet ipſo iure conſtitutus. quin poſſet ſimul impugnare ſeruitutem impoſitam,agendo negatoria,tanquam ſeruitus non potuiſſet conſtitui propter uſumfructum, qui ſibi ipſo iure fuiſſet acqſitus.d.l.ſed & quid.§.ſed nec, eodem modo patet ſolutio ad text.in d.§.dare,& ad Doctrinam Bar.in.d.§.& harum,quia ſtat ſimul, ꝙ ſit ipſo iure conſtitutus uſusfructus,& poſſit agi confeſſoria,& ꝙ hæres teneatur ad conſtituendum,quia eſt in facultate legatarii elligere quid uelit, prout ſtat ſimul,ꝙ tranſeat ipſo iure dominium ex legato,& cõpetat rei uendicatio,& hęres teneatur ad dandum,& cõueniri poſſit actione perſonali.d.l.cum filius.§.uariis,& infra dicetur,& utilitas aliquando eſt maxima uenire magis ex perſonali , uelut ex fideicommiſſo, quam rem uendicare,prout aliquando utilius eſt domino condicere rem ſuam conditione furtiua,& ſic perſonali,quam agere rei uẽdicatione.l.ſi.in fi.ff.uſufruc.quemadmodum caueat.l.prima.ff.de cond. fur. §.ſic itaque inſt.de actio.& dato caſu, ꝙ poſſeſſio rei legate perueniſſet ad tertium, ſine culpa hæredis, ex reali poſſet ſolum agere contra illum tertium poſſeſſorem,qui poſſet negare defunctum fuiſſe dominum & per conſequens legatarium nõ acquiſiuiſſe dominiũ,ex legato & iſto caſu grauaretur legatarius onere probandi,utilius igitur eſſet ager contra heredem perſonali,tanquam ſit obligatus ad dandũ quia non grauaretur iſto onere probandi,nec hæres poſſet negare rem fuiſſe teſtatoris,cum eſſet in bonis eius tempore mortis , eodẽmodo in uſufructu,& in caſu d.l. ſi ab hærede , eſt utilius aliquando agere perſonali contra hæredem,tanquam obligatum facto ſuo conſtituere uſumfructum,quam confeſſoria. Nam in caſũ.d.l.ſi uellet agere contra eum,cui fuit ſeruitus cõſtituta,negatoria,tanquam ſeruitus non potuerit per heredem conſtitui, propter uſumfructum iam ſibi ex legato teſtatoris acquiſitum, tunc is,qui aſſerit ſeruitutem ſibi competere,ex facto hæredis, poſſet negare uſumfructum fore ipſo iure conſtitutum, negãdo fundum hæreditarium,quia diceret eſſe de patrimonio hæredis, ita ꝙ legatarius grauaretur onere probandi,& ſi facto hæredis conſtituetur uſusfructus,erimus certi ꝙ ſit facto conſtitutus . Si uero ſolum iure legati , ipſo iure dicetur conſtitutus , non erimus de hoc certi , niſi conſtet fundum fuiſſe in dominio teſtatoris ; & prędicto modo debet reſolui hæc queſtio.

¶ Sexta eſt dubitatio,quid in legato earum rerũ, quę uſu conſumuntur iſta dubitatio non poteſt pertinere ad ipſum uſumfructum,nam cum in iis rebus non poſſit eſſe uſusfructus formalis,diſtinctus a proprietate,ſolum dicitur conſtitui quaſi uſusfructus formalis,per ipſam cautionem,quam preſtat legatarius , ut dicitur in.§.conſtituitur,&.§. ſequenti inſtitu. de uſufruc.ſolum poteſt pertinere ad proprietatem,quæ uidetur relicta legatario,an ex legato predicto acquiratur ipſo iure legatario, & in hac quæſtione ſi quæri-
113 mus † an tranſeat ſtatim proprietas in legatarium,ante preſtitam ſeu oblatam cautionem , dicendum eſt ꝙ non,& in hoc omnes cõueniunt,ſi uero querimus an ſtatim tranſeat poſt oblatam cautionem,licet non ſit actualiter præſtita,qaia hæres illam non recepit,et in hoc ſunt opiniones nam Alex.hic tenet ꝙ tranſit, quia proprietas uidetur legata.l.ſi.ſupra de uſufruct. earum rerum quæ uſu conſu. & doctrinam Bar. in.l. uxori.§.agri plagam infra de lega.iii.ſequitur Ripa, hic qui refert Bald.in.l.i.ff.de uſufrc. earum rerum, idem tenentem. Opppoſitum tenuerunt Soc. & Iaſo hic,poſt Pet.de Anch.conſi.cclxviii.principale dubium uidelicet ꝙ requiratur,ꝙ cautio præſtetur,ſed an præſtita cautione trãſeat ipſo iure proprietas abſque traditione hæredis,ſunt etiam opiniones , quia Soc.Iaſ.& Pet.de Anch.conſi.iii.non eſt dubium, ultra alios ſupra relatos,tenent ꝙ ſic, opoſitum uoluit Bar.in.l.prima.§.ſi decem in archa,per illum tex.ff.ut legatorum nomine caueatur ſequitur Ruinus hic & ad doctrinam Bart. in.d.§.agri plagam reſpondetur, ꝙ eſt communiter reprobata,ut per eundem Alexã. in.l.ſi fideiuſſor.§. meminiſſe.infra eo.& ad tex.in.d. l.ſi.reſpondetur,ꝙ licet ibi dicatur, ꝙ ſit legata proprietas,ꝙ tamen non debetur ex uerbis , ſed debetur ex quadam neceſſitate,ut dicit Barto.in.d.§.ſi decem, quæ ſolutio non bene ſatisfacit,quoad text.in.d.l.ſi. quia aperte dicit,ꝙ pecunia ſit legata . Quid dicendum ? Ego ſequor opinionem Bar.& Rui.hic,ꝙ nõ tranſeat proprietas ipſo iure,etiam præſtita cautione ſed requiratur traditio hęredis,per tex. in d.§.ſi decẽ, & per rationem de qua per Bart.ibi, quia proprietas non uenit in hoc relicto niſi tacite,& in conſequentiam,ex quadam neceſſitate,quo caſu nunquam tranſit dominium ipſo iure,ut ſupra dictum fuit,& ꝑ tex. in.l.ſi tibi uini & olei,in uerſiculo proprietas ad legatarium transferri debet.ff.de uſufruc.earum rerũ que uerba denotant ꝙ proprietas non tranſeat recta uia a teſtatore in legatarium,ſed ab hærede in legatariũ , & propterea ꝙ non ipſo iure , ſed per actum grauati hæredis . Non obſt.tex. in.d.l.ſi.nam aduertendum eſt quia loquitur in caſu,quãdo teſtator expreſſe grauat legatarium ad reſtituendum pecuniam hæredi, & hoc caſu procedit,quod ibi dicitur ; ꝙ pecunia ſit legata,nam ſi uoluit ꝙ ex legato & diſpoſitione teſtatoris legatarius teneatur reſtituere pecuniam,iccirco etiam uidetur uelle.ꝙ eandem habeat ex legato , ſed queſtio noſtra procedit in alio caſu , quando nõ fuit grauatus reſtituere pecuniam a teſtatore , & illa obligatio non inducitur ex diſpoſitione teſtãtis, ſed ex cautione, quam præſtat ipſe uſufructuarius, & tũc non dicitur legata pecunia, ſed præſtanda per hæredem ex quadam neceſſitate ipſius uſusfructus , ut dicit Bar.in.d.l.i.§.ſi decem.

¶ Circa quæſtionem de hypothecaria,ex dictis Bar. habes plures concluſiones,prima eſt,ꝙ ubi pro legatis non competit rei uẽdicatio,ſed actio perſonalis , ꝙ abſque dubio competit actio hypothecaria.l.i.& ii.C.communia de lega.ſequuntur omnes. Circa tamen hanc concluſionem ſunt plures dubitationes .
114 Prima eſt an hæc concluſio † procedat de iure fforum. circa iſtam,Bar. hic.& in.l.is cui.§.poſtquam ff. ut in poſſ.lega.tenet ꝙ ſic per.l.creditoribus ff.de ſeparat.bo.ſed communiter doc.tenent oppoſitum, ut hic dicunt Alex.& Mode. quia hypotheca pro legatis uidetur ꝙ ſit inducta de iure nouo per Iuſtinianũ .d.l.i.&.ii.&.l.ſi.C.de ſacroſan.eccle.ad text. in.d.l. creditoribus reſpondent,uel ꝙ loquatur in hypotheca expreſſim conſtituta per teſtatorem, uel de hypotheca contracta ex pręt orio pignore, q̃ tamen ſolutiones uidentur diuinatiue. Ego uero dico,ꝙ pro re relicta,de iure fforum competebat hypothecaria per textum in.l.ſiquis ſeruum.§.certum, ſecundum intellectum Bar.infra de lega.ii.& etiam ibi no.Imo.quẽ tex.etiam hic allegat Rui.eſt etiam alius caſus in.l.ſi quando.§.i.infra eod. nam tex. ille neceſſario debet intelligi de actione hypothecaria, non autem de rei uendicatione,prout ſupra dixi,& in his terminis pro

cedit opinio Bart. pro qua facit ratio, quia non uide-
tur dubium, quin teſtator uelit rem relictã fore obli-
gatam legatario ſeu fideicommiſſario, & propterea
abſque dubio in ea re contrahebatur hypotheca, quã
teſtator poterat inducere. d.l.i. uerſiculo cum enim,
quo uero ad alias res, de iure ffforum non compete-
bat ipſo iure hypotheca, niſi poſt miſſionem in poſ-
ſeſſionem, & poſt contractum pignus prætorium. l.
ſecunda. C. qui potio. in pigno. habeantur. l. ſi poſt-
quam. C. ut in poſſ. lega. in caſu etiam ſeparationis
bonorum competabat hypotheca, quia eo caſu lex
preferebat legatarios creditoribus hæredis. d.l. cre-
ditoribus, ſed de iure nouo fuit inductum, ꝙ ipſo iu-
re competat hypothecaria cõtra omnes res teſtantis
.d.l.i. & .ii. & d.l. fi. & in his terminis procedat com-
munis opinio. Secunda dubitatio eſt, an dicta conclu
115 ſio procedat † quamuis pro re legata competat rei-
uendicatio nam licet clarum ſit, ꝙ procedat abſque
dubio in aliis rebus, magna tamen eſt dubitatio an
procedat in eadem re legata, pro qua competat rei
uendicatio. In hac dubitatione ſunt opiniones, nam
glo. Bar. & Bal. in. d.l.i. & gl. in §. noſtra autem inſtit.
eo. tenuerunt, ꝙ hoc caſu prædicta concluſio nõ pro
cedat, & ꝙ non competat hypotehecaria, quia cum
legatarius habeat dominium rei legate, non poteſt
eadem res ſibi pignorari. l. neque pignus. ff. de regu.
iu. & quia ut hic addit Rui. propter eandem ratio-
nem non ualet emptio rei legate facta per legatariũ,
ut eſt glo. communiter approbata in. l. huiuſmodi §.
qui ſeruum. infra eodem. Oppoſitum tenuerunt Bar.
& communiter doct. hic, uidelicet ꝙ etiam in re le-
gata, pro qua competat rei uendicatio, competat hy
potheca. Mouetur Bart. quia cum legatarius habeat
dominium de iure ſpeciali, propterea poteſt rem ip
ſam habere in pignus, ut eius dominium acquirat ſe
cundum regulas iuris, ut in. l. in bello §. ſiquis ſeruũ
infra de captiuis, ubi qui habet dominiũ de iure ſpe-
ciali poteſt uſucapere, ut habeat dominium per re-
gulas iur. commuuis, ſed hanc rationem Bar. repre-
hendunt Soc. & Rui. hic, quia deciſio text. in. d. §. ſi
quis ſeruum, procedit, ex quo illud dominium erat
reuocabile, etiam inuito domino, quo caſu, quamuis
eſſet quæſitum de iure communi, tamen poſſet domi
no pignorari. l. ex ſeſtãte §. latinus, de excep. rei iud.
.l. debitori infra ad trebel niſi ſaluando rationem, &
fundamẽtum Bar. dicamus, ꝙ ratio tex. in. d. §. ſi quis
ſeruum non conſiſtit in eo, quia illud dominium fo-
ret reuocabile inuito domino, ſed quia dominium ẽ
acquiſitum in eius priuilegium, non poteſt per alium
allegari contra ipſum, ꝙ dominium ſit ſibi acquiſi-
tum, & ꝙ propterea non potuit uſucapere, quia ſic
eius priuilegium in odium retorqueretur, contra. l.
quod fauore. C. de. ll. ſed bene poteſt conſiderari, an
ſit reuocabile, ad denotandum caſum, in quo poſſit
eſſe utile domino, ꝙ non dicatur ex priuilegio quæ-
ſitum, & hoc modo põt eſſe ſolutio ad glo. in. d. l. hu
iuſmodi §. qui ſeruum, quia ibi nullitas allegatur per
legatarium, ex quo ipſe poteſt dicere dominium ſibi
acquiſitum. ſed non dicitur ibi, ꝙ alius poſſit allega-
re nullitatem emptionis ex eã cauſa quia dominium
foret quæſitum legatario. Soc. hic dixit, quòd pignus
conſiſtit in poſſeſſione, iuxta no. in. l. ſi rem aliquam.
.ff. de acqui. poſſ. & .l. rem alienam. ff. de pigno. actio.
ſed reprobatur, & bene per Rui. quia poſſeſſio defun
cti per mortem extinguitur, & hęres acquirit nouam
poſſeſſionem, non per additionem, ſed ex apprehen
ſione. l. cum hæredes in principio infra de acquiren.
poſſ. et eſt poſſeſſio diuerſa a poſſeſſione defuncti. l. i.
§. ſceuola. ff. ſiquis teſta. liber eſſe iuſſus fuerit, propte
rea in ea non conſiſtet pignus, & multominus ſi poſ
ſeſio rei fuerit penes tertium, quæ exinde ad hære-
dem reuertatur. Quid dicendum? Ego puto quòd iſte
opiniones poſſint ad concordiam reduci, ut dica-
mus, quòd ſi legatarius poſtquam ellegit rei uendi-
cationem pro legato. & ſic ꝙ elligit in uim legati, &
uoluit dominium fuiſſe ſibi ipſo iute acquiſitum, ſine
facto hęredis, uult poſtea agere hypothecaria, & hoc
caſu credo ꝙ non quia in his terminis proprie pro-
cedit regula tex. in. l. neque pignus, & opinio Glo. &
Bar. in. d.l.i. nam uidentur loqui eo caſu, quo legata-
rius ellegerat actionem in rem, nec hoc caſu ratiões
adducte in oppoſitum obſtarent, quia cum illud do-
minium ſit irreuocabiliter acquiſitum, et ab omnibus
poteſt allegari ſibi fore acquiſitum, & ipſe legatarius
non poteſt petere, ꝙ perfectum hæredis, ſeu traditio
nẽ ſibi acquiratur, quia uidetur renũciaſſe illi actioni
perſonali per quam poterat cogere hęredem ad dan
dum. l. cum filius §. uariis infra de lega. ii. propterea
non poteſt procedere diſpoſitio tex. in. d. §. ſi quis ſer
uum, & gl. in. d. §. qui ſeruum. Aut uero agit hypothe
caria a principio, & hoc caſu procedet communis
opinio Bart. & aliorum. Ratio, quia tunc non uide-
tur elligere legatarius habere illam rem in uim lega-
ti ſed in uim fideicommiſſi, tanquam hęres teneatur,
ſibi ad dandum, & propterea competet hypotheca-
ria, tanquam ſi a principio ſolum competiiſſet perſo
nalis ex cauſa fideicommiſſi, & hoc uoluit Bar. dum
dicit, ꝙ dominium eſt queſitum de iure ſpeciali &c.
quaſi ꝙ poſſit legatarius illam acquiſitionẽ repudia-
re, & uelle ꝙ per regulas iuris communis ſibi acqui-
ratur, puta, ex traditione hæredis, & hinc procedet
pignus & hypotheca, tanquam eſſet ſibi acquiſitum;
ut latius dicam infra in ſequẽ. q. & ultima, quomodo
concurrat actio in rem & perſonalis.
116 ¶ Tertia dubitatio eſt, † an iſta concluſio procedat
etiam in legatis pro quibus ſolum competit officiũ
iudicis, in hac non uidetur eſſe difficultas Barto. hic
quem doct. communiter ſequuntur, tenet ꝙ ſic, quia ſi
cut hæres poteſt compelli. l. hæreditas in ſi. ff. de pet.
hæred. ſic poſſunt compelli res hæreditarie. l. de pol
licitationibus in fi. ff. de pollicita. & ſi dicatur, quòd
officium iudicis non præſupponit obligationem ue
re & proprie. l. qui per colluſionẽ §. fi. ff. de ac. empt.
Reſpondetur, quòd ſaltem præſupponit quaſi obli-
gationem, ut no. glo. in. l. ſi ſeruum §. fi. infra de uerb.
obli. Bar. in. l. fi. infra de iniuriis.
¶ Quarta eſt dubitatio, an inſta concluſio procedat
117 † in legato conditionali ante euẽtum conditionis,
ut agi poſſit hipothecaria cõtra res teſtatoris aliena-
tas per hæredem pendente conditione, in hac dubi-
tatione ſunt opiniones, Nam Imo. Cuma. Rui. &
communiter Moder. hic tenent, quòd ſic, per text. in
.l. qui Balneum §. i. uer. ſed ſi hæres. ſupra qui potio
in pig. hab. ubi hipotheca conuentionalis conſtituta
per hæredem, pro legato cõditionali, retrotrahitur,
ſed iſtud fundamentum parum facit, prout dixit Bal.
no. in ſuo tractatu poſt Ant. ibi, quia text. expreſſe lo
quitur in expreſſa hipotheca conuentionali, facta per
hæredem, Nos autem loquimur in tacita, quæ oritur
ex diſpoſitione legis, ex ipſo legato, & quæ propte
rea oriri non poteſt ex legato conditionali, antequã
dies legati cedat, cum etiam conditio impediat nati-
uitatem actionis perſonalis, & realis, & non retrotra-
hatur in legatis, l. quæ legata. ff. de regu. iu. Nec obſt.

ſi dicatur, prout dicebant prædicti doct.quòd in.d.l.
118 Balneum.† retrotrahatur perſonalis obligatio ex legato,quia alias non poſſit conſiſtere hypotheca.l.ſideiuſſor obligari in principio,& quod not.Bart. infra de fideiuſſoribus, Quia reſpondeo,quòd ibi,non tantum eſt illa perſonalis obligatio ex legato,quia illa non retrotrahitur,ſed etiam eſt perſonalis ex conuentione,quoniam hæres. promittit de ſoluendo legatum in euentum conditionis,& hypothecat bona ſua,& illa perſonalis ex ſtipulatione retrotrahitur ad tempus ſtipulationis,nõ autem retrotrahitur perſonalis ex legato,quia hoc eſt impoſſibile. Non etiã poteſt procedere aliud fundamentum.quòd in legatis debet retrotrahi conditio,quoad actionem perſonalem,& hypothecariam,ſaltem ea ratione, ne ſit in facultate hæredis excludere ipſum legatarium.ab illa tacita hypotheca legati. quia hoc eſt impoſſibile, cum ante euentum conditionis, legatum non ſit in rerum natura.l.i.de reg. catho.& quia ſi hoc caſu retrotraheretur conditio,eſſet etiam in neceſſariam cõſequentiam tranſmiſſio legati conditionalis, ut dicã in l.tertia.&.l.cum filio infra eod. Contrariam opinionem tenuit Bal.nouell.in tractatu dotis in decima parte ad ſi.Motus,quia ante euentum conditionis,non poteſt dici nata obligatio,ſeu actio perſonalis ex dicto legato,cum conditio in legatis nõ retrotrahatur.d.l.que legata,ergo nec etiam hypotheca dicetur oriri ante euentum conditionis, quia non poteſt eſſe ſine perſonali,& propterea in rebus alienatis non poteſt contrahi hypotheca, nã tempore alienationis patet,ꝙ non erat contracta, quia nondum euenerat conditio legati,poſt euentum conditionis, etiam non potuit contrahi, quia iam res ipſa erat in dominio tertii,quid dicendum? Ego reſpondeo, ꝙ præcedens opinio eſt uera,quæ etiam eſt magis cõmunis,difficultas eſt inueſtigare rationem dicte concluſionis,ut ſaluari poſſit abſque eo, ꝙ recedamus a regulis iuris,unde pro declaratione dico aduertendum ad duo, primum eſt ꝙ huiuſmodi hypotheca,
119 † quæ competit pro legato,non oritur ex ipſa diſpoſitione legati quin ſic diceretur oriri ex diſpoſitione teſtantis,ſed oritur ex legis diſpoſitione, quæ uoluit ꝙ omnia bona teſtantis ſint hypothecata tacite pro legatis,prout ſi teſtator expreſſe diſpoſuiſſet, ꝙ omnia bona ſua forent hypothecata pro legatis, ita expreſſe dicitur in.d.l.i.uerſi.cum enim,iuncto uer. ſeq. ſicut igitur quando teſtator diſpoſuiſſet generaliter, ꝙ omnia bona ſua forent hypothecata, hypotheca cauſaretur ex illa generali diſpoſitione, non ex particulari legato eodem modo debet cauſari ex illa tacita legis diſpoſitione,ꝙ omnia bona ſint hypothecata,& propterea cauſari poteſt etiam pro legato conditionali, antequam eius dies cedat, quia licet nondum ceſſerit dies legati particularis, ceſſit tamẽ dies illius diſpoſitionis,per quam ſiue per teſtantem, ſiue per legem bona hypothecantur, & propterea antequam cedat dies legati, erit tamen nata hypotheca pro dicto legato,aduertendum etiam eſt ad aliud, ꝙ
120 huiuſmodi hypotheca † non tantum accedit obligationi perſonali,quæ oritur ex legato particulari, ſed etiam illi obligationi,quæ oritur ex quaſi contractu hęredis,qui ſit in aditione,ex qua obligatur generaliter ad obſeruantiam, & pręſtationem omnium relictorum in teſtamento.§.hæres inſtit.de oblig.quæ ex quaſi contractu.l.apud iulianum.§.ſi.infra qui.ex cau. in poſſe.eatur,dices tu non ne eſt eadem obligatio, quæ oritur ex quaſi contractu hæredis in aditione,& illa,quæ oriur ex teſtamento,ſeu legato. Reſpondeo ꝙ non,quia illa quæ oritur ex ipſo quaſi contractu eſt generalis,& per eam obligatur hæres ad preſtandum omnia legata relicta in teſtamento, etiam ꝙ legata ſint conditionalia, & ſtatim oritur in ipſo quaſi contractu,ſed illa quæ oritur ex ipſo legato eſt particularis ad illam uel illam,rem legatam,& hæc particularis oritur ſolum eo tempore,quo cedit dies legati,& uenit dies obligatiõis.l.cedere diem.ff.de uerb. ſig.toto tit.infra qñ dies lega.cedit,ex his igitur duobus infertur, ꝙ ante euentũ cõditionis ſit nata hypotheca pro ipſo legato ſub cõditione,& ꝙ ẽt ſit perſonalis obligatio ex quaſi contractu aditionis,cui accedit hypotheca,abſque eo,ꝙ conditio legati retrotrahatur,quoad perſonalem obligationem, ſiue quoad ipſam hypothecam,contra regulam.d.l.quæ legata, ſicut ẽt dixi,ꝙ in.d.l.balneum, illa hypotheca accedit perſonali obligationi quę oritur ex conuentione ſeu ſtipulatione hæredis,non ex perſonali, quæ oritur ex legato,& propterea nulla ſit retrotractio.et ꝓpterea ceſſabunt multa; quæ per Mode. adducuntur contra communem in.l.ſi is qui pro emptore.ff.de uſucap.& in.l.ſi filiusfami.infra de uerbo. oblig. per illum text.

121 ¶ † Quinta eſt dubitatio an pro legato liberationis competat hypotheca. In hac dubitatione ſunt opiniones prima fuit,ꝙ non,quam tenet Bar. & magis communiter doct.in.d.l.i.communia de leg.per tex.in.l.i.§.ſi debitori.ff.de lib.leg. ubi dicitur ꝙ in ſimili legato hæres non cogitur ad cauendum,quia legatarius eſt tutus exceptione. oppoſitum tamen tenuerũt Ricar.Cin.Corn. in.d.l.i.& plures alii Mod. poſt Rui. hic,mouentur,quia in hoc legato datur legatario actio perſonalis contra hæredem, ut liberet ipſum legatarium per pactum,uel per acceptilationẽ .l.quod mihi.l.iii.§.nunc de effectu de lib.lega. ergo etiam debet competere hypothecaria.d.l.i.in ſi. & quia ſi poteſt cogi hæres ad liberandum,ſic etiã bona teſtantis.l.de pollicitationibus infra de pollicita. prout etiam argumentatur Barto.hic, & ad tex.in.d. .§.ſi debitori.reſpondet,ꝙ loquitur in cautione,quæ de nouo petitur ab hærede,in qua eſt magna diuerſitas,ex quo per eam heres obligatur de nouo, & per eam magis grauatur hæres in preſtando fideiuſſore, quod nõ eſt in tacita hypotheca inducta per legem, nam per illam non obligatur de nouo,nec ita grauatur hæres. Quid dicendum, Ego reſpondeo ꝙ hæc opinio Bart.& communis,eſt uera & optime probatur per tex.in.d.§.ſi debitori,dum dicit,ꝙ cautio non præſtatur,quia legatarius habet legatum, cũ ſit tutus exceptione,quæ ratio tex.quia legatum habet,ſic militat ad impediendum,ne poſſit agi hypothecaria, ſicut ne poſſit peti cautio de nouo, quamuis admittamus ꝙ per cautionẽ in plus grauetur hæres,nec obſtat,ꝙ detur actio perſonalis, ut legatarius liberetur per acceptilationem. Nam pro ſolutione aduerten-
122 dum eſt,quòd illa actio † perſonalis,non oritur immediate ex ipſa diſpoſitione legati, ſed oritur ex liberatione, quam ipſo iure conſecutus fuit ex legato, quia ex legato liberationis ipſo iure acquiritur liberatio,& ex ipſa liberatione oritur illa actio, ꝙ quotieſcunque quis eſt liberatus ab aliqua obligatione, cum reperiatur ex ea obligatione obligatus ſine cã, habet actionem ſeu condictionem,quòd illa obligatio tollatur.l.prima,et per totum titulum.ff.de cond. ſine cauſa, & ita intelligi debet text.in.d.l.iii.§.nunc de effectu, nam debet intelligi non de effectu, qui

immediate cauſatur ex ipſa diſpoſitione legati,uide
licet de ipſa liberatione legata, quia iam ipſum lega
tum liberationis conſecutus fuit, ut dicit text. in.d.l.
prima.§.ſi debitori,ſed de effectu qui cauſatur ex ipſa
liberatione quęſita per ipſum legatum, quod patet,
nam loquitur etiam de exceptione doli,quæ nõ quę
ritur ex ipſa diſpoſitione legati,ſed ex ipſa liberatio-
ne quam fuit conſecutus, & propterea non poteſt
pro hac cauſa competere hypothecaria,quia illa cõ-
petit ad hoc,ut quis conſequatur rem ſibi legatam.
ita loquitur.d.l.prima,&.ii communia de legatis,nõ
autem ad hoc ut conſequatur id, quod querendum
uenit,non ex ipſa diſpoſitione legati,ſed ex ipſa re le
gata,dices forte, ꝙ immo ex ipſa diſpoſitione uenit,
ꝙ liberetur ut dicitur in.d.l.quòd mihi.ff.de libera le
ga.Reſpondeo quòd tex.ille non loquitur in legato
liberationis,ſed in fideicommiſſ.& propterea de iu-
re fforum non competebat ipſo iure liberatio,ſed ſo
lum uidebatur grauatus hęres ad liberandum & pro
pterea petit fideicommiſſarius,ut liberetur prout di-
citur ibi,non ſic eſt de iure nouo, quo iure intelligi-
tur legatum,& fideicommiſſum, unde liberationem
ipſo iure conſequeretur,ad idem eſt tex.in.l.ſi credi-
123 toris.C.de fidecom.† & ideo exceptio,quæ compe-
tit ex fideicommiſ.deſcendit ex uoluntate, ut dicitur
in.d.l.ſi creditoris,quæ uero competit legatario ex
liberationis legato, dicitur exceptio doli.d.§.ſi de-
bitori.

ℭ Sexta eſt dubitatio,an procedat in bonis propriis
hæredis,& an ſint tacite hypothecata pro legatis, &
ubi teſtator non diſpoſuit, clarum eſt quòd non ſunt
hypothecata,caſus eſt in.l.i.in fi.C.communia de le-
gatis,niſi quando hæres fuiſſet contumax, quia tunc
lapſis ſex menſibus contrahitur in bonis hæredis pi
gnus prætorium.l.certa.ff.ut in poſſ.lega.quod intel
lige,ut declaret Bar.in.d.l.i.in ultima oppoſitione,
124 ſed dubitatio eſt † in caſu, quo expreſſe teſtator di-
ſpoſuiſſet,quòd bona hæredis ſint hypothecata, an
propter id ipſo iure cõtraheretur hypotheca,in hoc
ſunt opiniones,nam Imo.Alex.& Areti.in.l.ſi hære-
dis ſeruus infra eod.dicunt,quòd non,quia ſicut non
poteſt teſtator facere,quòd dominium rerum hære-
dis ipſo iure tranſeat in legatarium.d.l.ſi hęredis ſer
uus,ſic etiam non poteſt facere, quod ipſo iure con-
ſtituatur in ipſis bonis pignus, quod etiam eſt ius
reale, ſed contrarium tenuit Rui.& ſecuti ſunt qui-
dam repeten.hic,qui ſaltem uolunt, quòd contraha-
tur in ipſa aditione hæreditatis, hypotheca, ex con-
ſenſu ipſius hæredis,mouentur per quædam,ad quæ
reſpõſio patet ex dictis Are.in.d.l.ſi hæredis ſeruus.
Ego ſequor opinionem Imo.& Are.& Alexan.quæ
uidetur magis communis,& ad fundamenta iſtorũ,
maxime ad ultimum,ultra Are.reſpondeo, quòd hic
125 quaſi contractus hæredis in aditione† non ſe exten-
dit ad conſtitutionem hypothece pro legatis.Ratio,
quia ſolum ſe extendit ad creditores & legata.§.hæ-
res inſt. de oblig. quę ex quaſi contrac.l.apud iulia-
num.§.fi.infra ex qui.cau.in poſſ.eatur,ſed iſta conſti
tutio hypothece,de ſe,non eſt legatum, quia non eſt
ad diminutionem hęreditatis, igitur ad ipſum non
ſe extendit,quaſi contractus aditionis,ubi tamen hoc
126 eſſet in legato † quia hæres grauaretur expreſſe ad
conſtituẽdum hypothecam ſpecialem in bonis ſuis,
tunc quidem,quatenus intereſſet partis,poſſet agi, ꝙ
illam conſtitueret,prout poteſt grauari ad pręſtan-
dum fideiuſſorem pro alio.l.tribus.ff.de uſufruc. ea-
rum rem,quæ uſu.conſu. non tamẽ propterea hypo
theca poterit conſtitui ipſo iure, ſed requiritur factũ
grauati hæredis,ut dictum fuit.

ℭ Vltima eſt dubitatio,an pro ſupplemento legiti-
me competat hypotheca, hanc quęſtionem late pro
ſequitur Rui.hic,ſed hanc non proſequor hic, quia
latius dicturus ſum,in l.in quartam.infra ad.l.fal.ubi
etiam alii tangunt.

127 ℭ Poſtremo querit Bart.† quomodo poteſt con-
currere actio perſonalis & actio in rem,de qua quæ-
ſtione,Bar.ſe remittit ad no.per glo in.d.§.noſtra au
tem.inſt.eod. & in.d.l.prima C.communia de lega-
tis,dubitatio huius quæſtionis non ſtat in eo, quo-
modo poſſint cumalari in eodem iudicio,quia expe
ditum eſt,ꝙ non poſſunt.d.l.cum filius.§.uariis.ff.de
lega.ii.ſed quomodo poſſint eidem competere, &
unus,& idem habere utranque actionem,cum tamen
actio in rem præſupponat legatarium fore dominũ
.l.in rem,in principio.ff.de rei uendic. uero perſona
lis præſupponat agentem non eſſe dominum, ſed
reum conuentum teneri ad dandum.l.ubi autem nõ
apparet.§.fi.ff.de uerb. oblig. & quia pro re propria
non datur actio perſonalis niſi contra furem.l.fi.§.fi.
ff.uſusfruc.quemad.caueat.§.ſic itaque inſt.de actio.
& quòd ibi nota ad hanc quæſtionem uariis modis
reſpondet docto.i.ꝙ in caſu noſtro perſonalis non
competat ad dandum,ſed ad tradendum poſſeſſio-
nem,& hoc uidentur ſequi magis communiter doct.
hic.ut dicunt Rui.et Repeten.hic poſt glo.in.d.§.no
ſtra autem,ſed ut.infra dicam, illa gloſ.habuit alium
intellectum,& aliter eam intelligit Bart.in.l.cũ filius
.§.uariis.iſta ratio non eſt bona,per plura,quæ hic di
cit Rui.& ultra eum confunditur, quia attenta dicta
ratione, non tollerentur iſte due actiones, electio-
ne,contra.d.§.uariis, nam competerent ad diuerſa,
quo caſu non tolluntur electione, quamuis ex alia
regula poſſit impediri cumulatio,ut patet ex no. per
Bart. & communiter doct.in.l.edita.C.de edendo.
Pręterea, quomodo poſſet dari ratio,quare duo hæ-
redes eiuſdem legatarii non poſſint agere ad partes
ſuas,quas habent in eodem legato, diuerſis actioni-
bus, uidelicet unus actione in rem, & alius actione
perſonali,ſed debent omnes conuenire, ut agant ea-
dem actione, ut dicitur in.l.huiuſmodi.§.fi.infra eo.
ſecũda,ratio ſolet aſſignari,ꝙ proponendo perſona
128 lem legatarius † uidebatur renunciare actioni in
rem, & dominio, quod manifeſte uoluit Bart. in.l.
ſi hæredis ſeruus infra eod.& in.l.cum filius.§.uariis,
quod etiam antea tenuerunt Rica.Malumbra, quem
refert Cy. in d.l.prima, ſequuntur Imo. & Paul. de
caſt. hic, & ratio rationis eſt, quia quando poſt agni
tionem legatarius elligit perſonalem, nunquam cen
ſetur fuiſſe dominus, ſi uero elligit rei uendicatio-
nem,ſemper cenſetur fuiſſe dominus,& iſta ratio po-
tuit eſſe bona, declarando tamen ut infra dicetur.
Iſta tamen ratio patitur difficultatem, quia cum poſt
agnitionem, Dominium fuerit legatario irreuocabi-
liter acquiſitum, non uidetur, ꝙ poſſit aliqua ratio-
nem fingi, ꝙ nunquam fuerit dominus,ſeu ꝙ potue-
rit dominio renunciare, ut dicebat Bal.in.d.l.ſi hæ
redis ſeruus,qui propterea reprobat dictam rationẽ,
pro quo eſt gl.in.l.ſi ita hæreditatem ſupra de cond,
inſt.ad hanc difficultatem reſpondet Alexan.hic, ꝙ
immo ſola uoluntate poteſt habere dominium pro
derelicto cum habeat poſſeſſionem rei,per not. in.l.
ſi quis uim.§.differentia.ff de acqui.poſſ. & in.l.natu
raliter.§.nihil commune in.ii.&.iii.lectura eod. titu.
de acquir.poſ.ſed iſta ſolutio,non poteſt procedere,

per ea quæ dixi in.d.§.nihil commune in.ii.lectura,
quia eſt impoſſibile, quòd uideatur quis proponen-
do unam actionem renuntiaſſe dominio ſibi irreuo-
cabiliter acquiſito,aliter reſpondet Ruin. hic, ꝙ ubi
legatarius agit perſonali uidetur renuntiaſſe domi-
nio,antequam agnoſcat, ſaltem ſecundum ordinem
intellectus, arg.l.illud.ff.de acqui.hæred. ſed hoc nō
eſt generale,quia ſi foret facta agnitio legati, ante-
quam ageret perſonali,puta, interpellando extraiudi
cialiter,tunc illa renuntiatio dominii diceretur poſt
agnitionem,& ſic militaret eadem difficultas, aliter
reſpōdet Bar.in.d.l.i.poſt Alber.de ſali.quem refert,
poſt Cyn.ibi & idem Bar.in.l.fi.C.de ſac.ſan.eccl.ꝙ
129 quia habet legatarius † dominium de iure ſpeciali,
propterea etiam ſibi poteſt competere perſonalis,
arg.l.in bello.§.ſi quis ſeruum.ff.de capti.ſed iſta ſo-
lutio,non euacuat difficultatem,quia ſi poſt agnitio-
nem fuit irreuocabiliter acquiſitum,ut ſupra dictum
fuit propterea ꝓcedit regula.d.l fi.i ſi. ſup.uſusfruc.
quemad.caueat.ꝙ rem ſuam non poſſit condicere,
& text.in.d.§.ſi quis ſeruum,non obſtat, ex quo ut di-
cebant Bal.& Imol.in.d.l.i.& communiter doc.hic,
ibi dominium fuit reuocabiliter acquiſitum, ſed ul-
tra hoc etiam ob.quia non eſt uerum,ꝙ legatario ſit
queſitum dominium de iure ſpeciali,quia immo eſt
quæſitum ex propria natura legati, cum habeat uim
legis.§.diſponat in authen.de nuptiis, & per ea quæ
ſupra dicta fuerunt,alii,ut Imo.quem ſequitur Ruin.
dicebant,ꝙ ſicut odio furum fuit ſpecialiter inductū,
ꝙ quis poſſit a fure rem ſuam condicere.d.l.fi.in fin.
ſic etiam hoc fuit inductum ſpeciali fauore legatarii,
ut poſſet rem ſuam ſibi quæſitam ex legato petere
actione perſonali,ſed iſta ſolutio non poteſt ſubſiſte-
re,quia expreſſe dicitur in.d.l.fina.ꝙ nemo poteſt cō
dicere rem ſuam ab alio quam contra furem,quid de
bet.Ego dico,ꝙ ſolutio,ſeu ratio Bar.in.d.l.ſi hære-
dis ſeruus, & in.d.§.uariis poſt Ricard.mal.& Cyn.
quam etiam ſecutus fuit Pau.de caſt. hic, ſit optima,
ſi recte declaretur,nam ſciendum eſt, ꝙ eadem diſpo
ſitio legati uidel icet & i uim legati, & in uim fideic.
quia intelligitur utrunque & legatum & fideicom.ut
dicitur expreſſe in.l.ii.in.fi.C.cōmunia.de leg.et pro
pterea eſt in facultate ipſius legatarii, an uelit rem re
lictam,ex legato,an eam uellit ex fideicommiſ.quod
de iure nouo clariſſimum eſt ut dicitur in.d.l.ii.hoc
etiam eſt pluſquam clarum de iure fforum, per.l.pen.
ſupra ſi ſer.uend.ubi expreſſe dicitur, ꝙ poteſt legata
rius uendicare fundum legatum, uel ex cauſa fidei-
130 comm.petere ꝙ ſibi detur,dum igitur legatarius † el
ligit perſonalem actionē declaratur ꝙ agnoſcit reli-
ctum in uim fideicom.& propterea declaratur, ꝙ nō
agnoſcit illud in uim legati,& propterea, ꝙ domi-
nium non fuerit ſibi quæſitum,ubi uero elligit rei uē
dicationem,declaratur,ꝙ agnoſcit relictum in uim le
gati,et ꝙ propterea dominium fuerit ſibi acquiſitum
a die adite hæreditatis uere, hæc probantur in.d.l.
131 pen.ut ſupra declaraui hoc eſt,quod dicit Bar.† in.d.
l.ſi hæredis ſeruus, dum dicit,ꝙ aut elligit perſona
lem legatarius in caſu illius tex.& tunc dicitur com-
perere actio in factum,tanquam ꝙ non fuerit domi-
nus a prin.Aut uero elligit actionem in rem, & tunc
aget actione furti, tanquam a principio dominium
fuerit,ſibi quæſitum, nam hæc uerba ad hoc pertinēt
quia primo caſu elligit uiam fideicommiſſ. ꝙ ideo
non dicatur ſibi dominium acquiſitum.ii.caſu uide-
tur elligere uiam legati,& tunc dicatur dominium ſi
bi quæſitum,hoc etiam uidetur uelle Bart.in.d.§.ua-
riis,dum dicit,ꝙ elligendo perſonalem iam non ha
bet actionem in rem,dum elligit actionem in rem, iā
non habet perſonalem,nam uidetur ad id pertinere,
quia primo caſu habet ex fideicom. ideo non habet
nec actionem in rem nec dominium.ii.caſu, quia eſt
ex legato,iam non habet perſonalem,quæ competit,
tanquam ex fideicommiſ.& Bar.ibi intelligit,ꝙ hoc
uelit glo in.d.§.noſtra autem inſti.eo.quaſi ꝙ ſenſus
gl.prędicte fuerit,ꝙ ubi elligerit uiam legati,& ſic ſit
dominus,ꝙ tunc non potuit agere perſonali,niſi ra-
tione poſſeſſionis, ſed ꝙ per illam electionem ſit ſu-
blata perſonalis pro re ipſa legata & ita glo. conue-
niet in eundem ſenſum cum Bart.& declarando hoc
modo non obſtabunt,quæ in contrarium adducun-
tur, dum dicebatur, ꝙ poſt agnitionem dominium
fuit irreuocabiliter acquiſitum, ergo non poteſt re-
pudiare quia reſpondetur, quòd contrarium proce-
dit,quando relictum agnouiſſet in uim legati,& acce
ptaſſet habere rem iure legati,tanquam ſibi ex legato
quæſitam,nam hoc caſu non poteſt illi dominio re-
nunciare,nec agere perſonali, prout quando incipit
rem ipſam uendicare,ſed in caſu noſtro,licet agnoue
rit relictum,tamen non præciſe agnouit in uim lega
ti,ſed dum agit perſonali,declaratur,ꝙ illud agnouit
in uim fideicō.ut dn̄ium habeat ex facto et miniſterio
hæredis non autem ipſo iure,ex ui legati,et hoc mo
do intelligi debet tex.in.l.ſi tibi homo.§.cum ſeruus
infra eo.& in.l.quædam.de reb.dub.Et iſta eſt ratio,
132 quare † duo hæredes eiuſdem legatarii debent con
ſentire,ut agant uel reali tantum,uel perſonali tantū
ut dicitur in.d.l.huiuſmodi.§.fin.quia eadem diſpoſi
tio relicti non debet diuerſo iure cenſeri,uidelicet, ꝓ
parte legatum,& pro parte fideicomm. ſed uel ex to
to legatum,uel ex toto fideicomm. & ſi unus ageret
pro parte ſua actione perſonali.alius uero pro parte
ſua,actione in rem,cenſeretur pro parte fideicom.&
pro parte legatum.

¶ Sed pro intellectu huius, quod dicitur, ꝙ domi-
nium tranſeat ipſo iure in legatarium, & competat
rei uendicatio,uidendum eſt,quando acquiratur do
minium rei in ſpecie,pure,& ſimpliciter legate, lega
tario,& qualiter,due ſunt concluſiones communes,
& uere, in prædicta queſtione prima ꝙ acquiratur
dominium legatario,a die,quo cedit dies legati,quā
uis ante aditam hæreditatem,ſed per fictionem ſecū-
da eſt concluſio ꝙ tale dominium acquiratur uere,
adita hęreditate ſed quemadmodum aditio retrotra
hitur ad tempus mortis teſtantis.l.hęres quandocun
que ſupra de acquir.hære.ut fingatur a tempore mor
tis adiuiſſe,ſic etiam ut fingatur a tempore mortis ex
legato quæſitum dominium legatario, & licet hæc
133 concluſio communis ſit uera,† & indubitata,tamen
reperti fuerunt contradictores.Nam Pet.Cum.Lan-
cel.Dec. & quidam alii Mod.tenuerunt,quòd nullo
modo,nec uere,nec ficte,acquiratur dominium lega-
tario ante aditam hæreditatem,ſed,ut dixi, commu-
nis eſt uera,pro qua eſt caſus in.l.a titio.ff.de furtis,
qui communiter allegatur,eſt etiam caſus in.l.ſi dies
in princ.infra quando dies leg.ced.ubi dicitur quòd
ſi dies non ſit appoſita legato,preſens debetur, & cō
feſtim pertinet ad eum cui datum eſt. eſt etiam alius
caſus in.l.ſi poſt diem.§.fi.cod.tit. quando dies lega.
ced.ibi.n.dicitur,ꝙ ſi legatarius, tempore quo cedit
dies legati,ſit ſub aliena poteſtate,quamuis ante adi-
tam hęreditatem manumittatur,uel alienetur legatū,
tamē acquiritur ei,quia erat dominus, tempore quo
ceſſit dies legati,& propterea præſupponit,ꝙ finga-
tur

tur eo temporis quæſitum,non autem tantum in adi
tione,quia ſic uel ſibi manumiſſo,uel ei in quem alie
natus eſſet,acquireretur,accedit, quia ſi ante aditam
hæreditatem legatarius decedẽs tranſmittit. toto tit.
infra quando dies lega.ced.ergo ante aditam hære-
ditatem fingitur quæſitum conſequentia patet, quia
134 ad hoc† ut tranſmittatur, neceſſe eſt,ꝙ fingatur quæ
ſitum tranſmittenti,ut eſt caſus,in.l.ſi infanti, in uerſi.
quaſi infanti quæſita,& ibi Bald. not.C.de iure deli-
ber.in.l qui duos ſupra. de uulga. dicam latiſſime in
.l.cum filio.infra eo.& in.l.hæredes mei.§.cum ita in
fra ad trebel.& propterea tollitur ſolutio tenentium
contrariam ſententiam dum dicebant,non procede-
re argumentum de tranſmiſſione ad acquiſitionem,
quia uerum eſt,ꝙ non procedit argumentum,quoad
acquiſitionem ueram,ſed bene quoad fictam,quia il-
la eſt neceſſaria,ut fieri poſſit tranſmiſſio. Nec obſt.
quod legatum in diem non acquiratur ante diem
.l.ſempronius attalus infra de uſufruct. lega. & ta-
men tranſmittatur. Nam licet ante diem non ac-
quiratur uere . tamen fingitur ante diem quæſi-
tum.d.l.ſi poſt diem.§.fin. Præterea translatio domi
nii cauſatur ex legato,igitur debet retrotrahi ad tem-
pus,quo cedet dies legati & legatum eſt in rerum na
tura.quia effectus retrotrahitur ad tempus ſuæ cauſæ,
prout in contractibus, quia quandocunque naſcatur
actio et obligatio,ſemper retrotrahitur ad tempus ſti
pulationis, ut eo tẽpore uideatur acquiſita.l.ſi filius
fam.ff.de uerb.obli.nec ob.ſi dicatur, quod *aliud* ſit
in legatis,quia in ipſis non retrotrahitur *conditio.l.*
135 quæ legata.ff.de reg.iur.*nam ſolutio eſt † quòd non*
retrotrahitur *conditio uoluntaria ad tempus* mortis,
quia ante euentum conditionis uoluntarie legatum
non dicitur eſſe in rerum natura.l.i.infra de re. cath.
ſed bene retrotrahitur conditio, neceſſaria quæ non
impedit diem legati cedere,& legatum eſſe in rerum
natura,ut dicetur in.l.iii.infra eo. poſtremo pro hac
communi facit ineuitabilis ratio non ante aditã hæ
reditatẽ dicitur legatum,toto ti.infra quando dies le
ga.ced.ergo ante aditã hæreditatem dicetur eſſe do
natio,& hæreditatis delibatio,ut patet ex diffinitio-
ne legati,& conſequenter dicetur eſſe doni datio.l.ſe
natus.§.i. infra de donatio.cauſa mor. ergo a primo
ad ultimum,ſequitur,quòd ſi eſt legatum ante aditã
hæreditatem,quòd etiam ſit translatio dominii in le
gatarium,poſſent infinita deduci, ſed prædicta ſuffi-
ciant,ad rationes in oppoſitum eſt facilis ſolutio, nã
dum dicitur,quòd res legata dicitur ante aditionem
eſſe hæreditatis.l.legatum ita *infra de* leg. ſecundo.
& dicitur eſſe hæreditaria.l.ſi *iuſſu in ſi*.infra de fur-
136 ti.*eſt ſolutio,quòd hæc* non repugnant, † quòd ante
aditam *hæreditatem*, *dicatur eſſe uere* hæreditatis
dominium rei legate.& tamen ſecuta aditione dica-
tur,ſeu fingatur fuiſſe legatarii,prout dicimus, quòd
dum pater eſt apud hoſtes captiuus, filius uere eſt
ſui iuris tamẽ ſi pater ab hoſtibus reuertatur, fingitur
fuiſſe in patris poteſtate.§.ſi ab hoſtibus inſt.qui.mo.
ius patrie poteſta.ſol.ſic, ante aditam hæreditatem,
res hæreditarie dicuntur in dominio hæreditatis ue
re,tamen adita hęreditate finguntur fuiſſe hęredis.d.
.l.hæres quandocunque.Ad aliud , quòd hæc fictio,
quia eſt translatiua,non poſſit ſumi, *quia in extremo*
ad quod,uidelicet, *in tempore* ante aditam hæredi-
tatem ſit inhabilitas in actu.& in potentia, quia ante
aditam hæreditatem, non poſſit agnoſci, nec re-
pudiari legatum.l.iulianus infra eod.l. optione in-
fra de optio. lega. gloſ. in.l.quia autem.§.i.in uerbo
legatum.ff.quæ in frau. credito.Iaſ. in.l.legatum de-
latum infra eo nam ſolutio eſt,quòd licet ſit inhabili-
tas agnitionis,eſt tamẽ habilitas illius acquiſitionis,
quæ ſit ipſo iure per legem,ẽt ante agnitionem,nam
ſi accedente aditione ſuccedit habilitas dicte acqui-
ſitionis in actum,ut ſtatim dicam, cum illa retrotrahi
tur,ſequitur neceſſario,ꝙ ſit habilitas in potentia, ad
aliud,ꝙ fructus percepti antę aditam hæreditatem,
non pertinent legatario ſed hæreditati, & ſic etiam
alie acceſſiones,ut eſt caſus in.l.huic ſcripture.ff.ad
.l.acquil.& magis communis concluſio in.l.ſi tibi
homo.§.cum ſeruus infra eo.eſt ſolutio,ꝙ hæc fictio
137 †.non poteſt operari,cum ſit translatiua,niſi in his,
quæ ſtant in pendenti,& lex uoluit eſſe in pendenti,
ut in.d.§.ſi ab hoſtibus, &.l.proinde.ff.ſi cer. pet. &
expreſſe Ant.de but. in.c.præterea de appel. Refert
& ſequitur Iaſ.in.l.ſi is qui pro emptore nu.cccx.in-
fra de uſucap.propterea ſolum operatur circa diſpo
ſitionem legati,quæ ſtat in pendẽti,& ea, quæ imme
diate cauſantur ex ipſo legato, prout ipſa acquiſitio
dominii,quia illa acquiſitio dominii ſtat in penden-
ti,in conſequẽtiam eius, quia diſpoſitio legati ſtat in
ſuſpenſo,non autẽ operatur circa acquiſitionem fru
ctuum,quia illa acquiſitio fructuum cauſatur ex do-
minio, non autẽ ex legato.d.ſi tibi homo.§.cum ſer-
uus infra eo.Bar.in.l.in fideicomm.infra trebel. nam
aquiſitio fructuum non ſtat in pendenti,quamuis ſtet
in ſuſpenſo diſpõ legati,ſic quamuis dicta fictio ope
retur,ꝙ dominium ſerui legati *uideatur* quæſitum le
gatario a die mortis,non tamen operatur, ꝙ eidem
fingatur quæſitum dominium alterius rei legate ei-
dem ſeruo,ut eſt caſus in.l.cũ legato ſeruo infra qñ
dies lega.ced.ratio eſt,quia acquiſitio dominii ſerui
legati cauſatur ex legato ipſius ſerui, mihi facto, &
ideo ſtat in pendenti,ſicut ipſa diſpoſitio legati,quo-
ad per aditionem confirmetur.Sed acquiſitio rei le-
gate ipſi ſeruo cauſatur ex dominio ipſius ſerui,non
ex legato ipſius ſerui,propterea,quia non ſtat in pen
denti,ex eo quia ſtet in pendenti diſpoſitio legati,cir
ca id dicta fictio non operatur,operabitur igitur præ
dicta fictio effectum tranſmiſſionis, ut dixi, opera-
tur etiam effectum acquiſitionis rei legate in perſo-
na eius,ſub cuius poteſtate erat legatarius tempore,
quo cedit dies legati.d.l.ſi poſt diem.§.fin. operabi-
tur etiãm,quòd ſi legatarius faceret teſtamentum, in
quo legaret bõa mobilia,ſeu immobilia,uel donaret
inter uiuos, ante aditam hæreditatem, quo caſu in-
telligimus de pręſentibus.l.ſi ita.l.medico.ff. de aur.
& argen.le.tamen legatum eidem factum ueniret in
dicto legato,ſeu donatione,quia diceretur fore ipſi-
us,tempore teſtamenti,ſeu donationis,prædicta con
cluſio communis nõ procedit in legato uſusfructus,
quia cum eius dies non cedat,niſi a die adite hæredi
tatis.l.ii.cum ſeq. infra quando dies leg. ced.l.circa
quando dies lega.uſusfru.ced. non poteſt fingi quæ
ſitus ante aditam hæreditatem, tempore mortis de-
functi,& propterea contra hæredem differentem adi
re hæreditatem,ut differat legatum uſusfructus,ẽ pro
dita actio,de qua in l.uſusfructus.la ſecũda.ff.de uſu-
138 fruc. ℭ Alia etiam concluſio cõis, † ꝙ immo acq-
ratur uerum dominiũ a die adite hr̃ditatis, ſed reuo-
cabiliter,ante agnitionem: eſt uera & indubitata : &
mirũ eſt ꝙ aliquis auſus fuerit contradicere nam præ
ter id qd̃ tex.dicit ꝙ acqrit́ ignoranti.l.cũ pr̃.§.ſurdo
inf.de le.ii.& ꝙ acqratur ſtatim adita hr̃ditate:ut in.l.
ſeruo legato i pri.if.e.,pbat́ aliis neceſſariis fundamẽ
139 tis & rõnibus:nã ſi acqſi. q̃ ſit p legẽ†ſit ipſo iure ſi

ne conſenſu eius cui acquiritur.l.etiam inuitus.ff.de
acqui.re.dom.l.ſeruus uetante.ff.de uerbo. obl.ergo
etiam acquiſitio,quę fit per diſpoſitionem teſtatoris,
quia habet uim legis.§.diſponat in authē.de nuptiis,
præterea non diceretur legatum,donatio in teſtamē
to relicta,nec a defuncto relicta, prout diffinitur lega
tum,ſi requireretur conſenſus legatarii ad acquiſitio-
nem,ſicut propter id,quia ad acquiſitionem hæredi-
tatis requiritur conſenſus hæredis, inſtitutio ipſa nō
dicitur donatio,ut late dictum fuit in rubri. ſed quid
fortius,de hoc habemus caſum in.l.fi.ff. communia
prædiorum.nam in tex.illo dicitur, ꝙ quia ſeruitus
non poteſt conſtitui per partes, ꝙ ſi debet conſtitui
in fundo communi,neceſſe eſt ꝙ omnes domini cō-
ſtituant,& ſi ſeparatim conſtituāt in actu inter uiuos,
ꝙ ex cōſtitutione nouiſſimi cetere omnes confirmā
tur,perinde ac ſi omnes ſimul cum nouiſſimo conſti
tuiſſent,ſubdit tex.ꝙ aliud erit,ſi dicti domini in eo-
rum teſtamentis legauerint ſeruitutum, quia tunc nō
ualeret,niſi ponamus caſum,ꝙ pariter eorum hære-
ditas adeatur,& ſubdit text. rationem. Non enim ſi-
cut uiuentium, ſic & defunctorum actus ſuſpendi re-
ceptum eſt,& ideo tex.ille cnncludit duo, primum,
ꝙ in ipſa aditione acquiratur,& ideo,ſi diuerſo tem
pore hæreditas adiretur, omnia legata forent nulla,
quia per partes non potuit acquiri ſeruitus,nam ſi in
agnitione tantummodo acquireretur,ſufficeret,ꝙ eo
dem tempore omnia legara agnoſcerentur, quia ſic
eodem tempore *in ſolidum ſeruitus acquireretur*,
uult etiam tex.ꝙ *ubi dies legati cedit*, ꝙ non poteſt
ſtare in pendenti,quia ſtatim adita hęreditate inducit
effectum acquiſitionis rei legate ultimo probatur qa
ſi ad acquiſitionem legati requireretur agnitio lega-
tarii,ſequeretur ꝙ iſta cōditio, ſi legatarius uolet uel
ſi agnouerit, eſſet neceſſaria,& propterea ꝙ eius ex-
preſſio non faceret legatum conditionale.l.iii.infra
eo.Hoc tamen eſt falſum,et contra tex.in.l.ſi ita.§.illi
ſi uolet.infra eo.ergo,& antecedens, ſequitur igitur,
ꝙ ante agnitionem ſit ipſa acquiſitio, & ꝙ illa agni-
tio.ſeu repudiatio, requiratur, non ad inducendum
ipſam acquiſitionem,ſed uel ad confirmandum, ſeu
reſoluendum illam acquiſitionem factam a lege, &
propterea eſt falſa opinio Petr. Cum. & Lancell.
Dec.qui dicebant,ꝙ uera acquiſitio ſit in agnitione,
ſed ꝙ fingatur facta tempore adite hæreditatis, & eo
rum qui dicebant,ꝙ ante agnitionem,nec uere, nec
ficte diceretur facta acquiſitio,ſed ꝙ per agnitionem
fieret acquiſitio,quæ tamen retrotrahetur ad tempus
adite hæreditatis,ut dicatur eo tempore uere facta,
& ad rationes, q̄ adducuntur in contrarium,eſt faci-
140 lis ſolutio,nam ad id,† ꝙ ante agnitionem dicatur
dominium rei legate eſſe in pendenti.l.ſi tibi homo
.§.cum ſeruus infra eo.l.ſeruum filii.§.i.infra eo.l.pro
inde.ff.ſi cer.pet.l.quedam.ff.de re.dub. optime pro
cedit ſolutio communis,ꝙ dicitur ſtare in pendenti
propter acquiſitionem ireuocabilem,nam ſenſus ē,
ꝙ quia illa acquiſitio eſt reuocabilis,quoad agnoſca
tur,ꝙ propterea ſtat in pendenti,quoad fiat irreuoca
bilis,non quin dicatur quæſitum etiam uere,ſed quia
illa acquiſitio eſt reuocabilis,& uenit reſoluenda, ca
ſu,quo legatū repudietur, & ita reſoluatur, ut habea
tur ac ſi non eſſet facta ſed per hoc nō infertur, quin
antea uere fuerit acquiſitum ſicut dicimus, ꝙ quan-
do filius eſt effectus ſui iuris propter patris captiuita
tem,licet eius ſtatus pendeat propter fictionem po-
ſtliminii,quia per reuerſionem patris ab hoſtibus,re-
ſoluitur uſque a principio illa exiſtentia ſui iuris filii,
ut ſemper uideatur fuiſſe in patris poteſtate,ut in.d.§.
ſi ab hoſtibus,non ex eo fit,qn,patre decedēte apud
hoſtes,uere dicatur ſui iuris fuiſſe uſque a principio,
prout hæc,& plura alia declarat glo.in.l.cum pater.
ff.de nego.geſt.ſic igitur,quotieſcunque quid dicitur
pendere ex futuro euentu, non quia ex futuro euen-
tu inducatur,ſed quia ex futuro euentu declaratur,an
id,quod eſt actum,ſit reſciſum uſque a principio, uel
confirmatum,propterea talis pendentia non arguit,
quin antea illud dicatur uere actum, ſeu acquiſitum,
ratio,quia illa declaratio,quę ſumitur ex futuro euen
tu,nihil de nouo inducit,ſed declarat.l.hæredes pa-
lam.§.i.ſupra de teſta & hoc eſt,quod dicit tex.in.d.
l.quedam dum dicit,& apparet quid actum eſt. Non
igitur poſſumus dicere,ꝙ agnitio inducat acquiſitio
nem,quia ſic etiam diceremus, ꝙ repudiatio induce-
ret acquiſitionem rei legate in hærede,quia ex ea de
claratur ꝙ a principio fuit acquiſita hæredi, cum ta-
men clarum ſit, ꝙ ex aditione hæredis ſit acquiſita,
non ex repudiatione legatarii,non etiam arguit, ꝙ
antea non ſit uere quæſitum,quia illa pendentia non
eſt circa id,an ſit quæſitum uel ne, ſed an reſoluenda
ueniet illa acquiſitio,uel non, ut in ſimili habetur in
dicto.§.ſi ab hoſtibus,non ob.ꝙ text. in dicto.§.cum
ſeruus cum ſimilibus,loquatur, per uerba, intelligi-
141 tur,ſeu uidetur, † quæ denotant fictionem, ut nota.
in.l.ſi is qui pro emptore per Bartolum, & alios.ff.
de uſucapionibus,quia ſolutio eſt, ꝙ denotat fictio-
nem,quando per illud uerbum, lex aliquid uult indu
cere de nouo,ſecus eſt,ubi ſolum uult declarare id,
quod actum eſt, quia tunc non importat fictionem.
Nam *exponitur,hoc eſt declaratur,cognoſcitur, ap-
paret,demonſtratur, & ſic de ſingulis, caſum habes*
in dicto.§.ſi ab hoſtibus,*caſum,etiam habes,in.l.uen-*
tre,ſupra de acquiren.hæredi. in quantum *loquitur*
de uentre uacuo,& uult tex.ꝙ ubi cognoſcitur,quod
uenter fuit uacuus,ꝙ filius in poteſtate,ſuus eſſe intel
ligitur nam illud uerbum,non importat,ꝙ ſit hæres
ficte,quia clarum eſt,ꝙ uere eſt ſuus,& illud uerbum,
intelligitur,exponitur,hoc eſt,apparet,ſeu declaratur
ſic eſt in caſu noſtro per agnitionem legatarii,nō in-
ducitur aliquid de nouo, ſed declaratur ꝙ acquiſitio
iam facta per legem in aditione, non fuit infirmata,
ſeu reuocata,aut reſciſa,ſed cōfirmara, propterea nō
importat fictionem,ſic quia repudiatio declarat, ꝙ a
principio ſit reuocata,& reſciſa illa acquiſitio facta ꝑ
legem,& ꝙ per aditionem hęres acquiſiuit dominiū
rei legate,cum dominio hæreditatis, propterea non
intelligitur ſecundum fictionem,ſed ſecundum ueri-
tatem.Non obſtat text.in.l.legatum ita infra tit.i.dū
dicit,ꝙ legatum,ita dominium rei legatarii facit pro
142 ut hæreditas hæredis res ſingulas.† Nam text. ille
obſtaret,ſi ſenſus illorum uerborū eſſet, prout aliqui
arbitrantur,uidelicet,quod eo modo quo hæreditas
acquiritur hæredi, ita dominium rei legate acquiri-
tur legatario.Nam tūc directo ſequeretur,ꝙ ſicut hæ
reditas non acquiritur ante agnitionem,ſic nec lega-
tum. Sed illa uerba non poſſunt recipere iſtum ſen-
ſum,non enim dicitur ꝙ eo modo acquiratur domi
nium rei legate,quo acquiritur hæreditas ſed dicitur
ꝙ legatum facit dominium rei,legatarii,prout hære-
ditas,hæredis,res ſingulas,quę uerba id ſolum deno
tant,ꝙ eo modo quo acquiſita hæreditate,hæreditas
ipſa facit,ꝙ res ſingule ipſo iure acquirantur hęredi,
ſic etiam legatum facit ꝙ dn̄iū ipſo iure acquiratur le
gatario, & licet hr̄ditas nō acq̄ratur ante agnitionē,
tamen facit,ꝙ res ſingulas acquirantur hæredi, abſq;

eo,ꝙ res ſingule agnaſcantur,ſic etiam legatum facit quòd dominium rei legate acquiratur, abſque agnitione,& hoc modo de directo text. ille probat communem,& in alio idem text probat communem, dū dicit quòd eo pertinet, ut dominium recta uia ex defuncti uoluntate in legatarium tranſeat; nam ſi text. uult,quòd tranſeat ex uoluntate defuncti, igitur præſupponit,quòd agnitio non ſit neceſſaria, quia diceretur tranſire etiam ex uoluntate legatarii. Non ob. tex.in.l.ſi ita hæreditatem.ſupra de condi. inſti. Nā

143 † pro ſolutione dico,quòd illa uerba tex.neque hæreditas neque legatum aliter poterit acquiri, quam ſi poſt impletam conditionem id egerit ſcriptus hæres uel legatarius,pro quod hæreditas, uel legatum acquiri ſolent,minime probant, quòd ante agnitionem,non acquiratur legatum,quia,ut dicunt communiter doc.ibi poſt gl.tex.ille loquitur de acquiſitione irreuocabili,& quæ fit ex uoluntate ipſius legatarii, quod aperte conſtat,quia intentio tex. eſt, denotare, ꝙ per adimplementū cōditionis, nō inducatur aditio hæreditatis,nec agnitio legati, & propterea patet,quòd loquatur de acquiſitione,quæ fit ex uoluntate legatarii,& huiuſmodi agnitio,non aliter contingit quam ſi fiat id per quòd hæreditas ſeu legatum, queri ſolet,ſubaudi,ex uoluntate, & per hoc non uidetur negare text. quin ante agnitionem fiat acquiſitio per legem,licet non ex uoluntate legatarii. Non ob.tex.in.l.cum uero.§.fi.infra de fideicomm.hære. in his uerbis,proponamus enim legatarium,ſeu fidei commiſſarium nondum nactum dominium ſerui. Nam pro ſolutione dico, ꝙ illa uerba intelliguntur

144 de illa acquiſitione,† quæ fit de iure communi per traditionem ſeu apprehenſionem poſſeſſionis, non autē intelligi poteſt de illa acquiſitione reuocabili, quæ fit a lege ante agnitione nec etiam de irreuocabili,quæ fit in ipſa agnitione ,cum loquatur de illa, per quam legatarius obligatur manumittere ſeruum ſibi legatum,& poſtquam,ſi non manumittat,poſſet conſtitui in mora,ut ſic poſſit per ſenatuſconſultum ſeruus ille perduci ad libertatem, & talis obligatio, et mora eſſe non poteſt,niſi poſt traditionem ſerui legati.l.ſi legatarius infra de lega.iii.& ante traditione non poſſet manumittere,ut dicit glo in.d.§.fi.in uerbo,impeditur. Non ob.ꝙ ſeruitutes debite fundo legato per fundum hæredis,confundantur.l.huiuſmodi §.edes,&.l.legatum eſt.§.fi.infra eo. & eodem modo ſeruitutes debite fundo hæredis per fundum legatum.l.ſi ſeruus titii.§.i.inf. e.l. papinianus.ff.de ſeruit. quia dico,ꝙ per hoc non ſequitur,ꝙ dominium utriuſque fundi,tam dominantis.quam ſeruientis in omni caſu fuerit apud hæredem, ex quo dicta iura non dicunt ꝙ ſemper confundātur.Sed in eo caſu,in quo confunderentur,adhibet illa remedia, de quibus in. dd.ll.ad effectum, ut iterum imponantur ſeruitutes.

145 † & ideo exemplificari poſſunt. dd.ll.quando legatum eſſent in diem,uel ſub conditione,ut exemplificat gl.& doc. ibi.poſſent etiam exemplificari in legato puro,in caſu,quando legatarius agit perſonali,tanquam hæres ſit obligatus ad dandum, & omittit rei uendicationem,quòd poteſt facere,etiam de iure ſtotum.l.cum filius.§.uariis.infra de lega.ii.l.pe.ff.ſi ſer. uendicetur,& ſupra dictum fuit.Nam tunc diceretur dominium fuiſſe quæſitum hæredi, quia legatarius, non acceptauit illam uiā, ꝙ ipſo iure ſit ſibi acquiſitum,& propterea his caſibus ſeruitutes confunderentur,ſed non propterea ſequitur,ꝙ ſi legatum eſſet purum,& legatarius elligeret rei uendicationem,& uellet ꝙ dominium ipſo iure intelligeretur ſibi quæſitū, ꝙ tunc dicte ſeruitutes confunderentur, ex quibus omnibus patet ꝙ concluſiones communes ſupra firmate ſunt indubitate, in caſu quo legatarius ellegit rei uendicationem,ſed in caſu quo e legit perſonalem, nunquam cenſeri poterit dominium ipſo iure acquiſitum,ut ſupra dictum fuit.Et ita cum laude Dei fit expedita iſta lex prima.

F I N I S.

SOLENNIS REPETITIO legis tertie de lega.i.eiuſdem domini Hieronymi Tornielli iuriſconſulti Clariſ. per quam & inuoluta ipſius legis materia dilucidatur,& plurima uniuerſalia principia circa conditionum materiā, hactenus incognita declarantur.

SVMMARIVM.

1 *Conditiones de adeunda hæreditate, de quibus in lege noſtra non faciunt legatum conditionale, & qui ſit ſenſus huius deciſionis, & num.9.*

2 *Ratio deciſionis de qua in lege noſtra, non eſt illa, quam arbitrantur docto. uidelicet, quia conditiones ſint expreſſe eo modo, quo tacite inſunt, ſed quia conditiones de aditione hæreditatis retrotrahuntur.*

3 *Qui effectus reſultet ex eo, quòd per conditiones, de aditione hæreditatis legatum non fiat conditionale.*

4 *Conditiones, quæ tacite inſunt non faciunt legatum conditionale.*

5 *An conditio tacita legis ſubrogata in locum conditionis expreſſe a teſtatore faciat legatum conditionale.*

6 *An prætor dum remittit conditionem iuramenti ſubintelligat illud onus de dando uel faciendo id quòd honoratus iuſſus eſt iurare.ſe daturum uel facturum in uim conditionis,uel in uim modi,& ibidem de intellectu.l.quæ ſub conditione.§.quoties ſupra de conditio. inſtitutio.*

7 *Quæ ſit ratio, quare conditiones tacite a lege ſubintellecte non faciant legatum conditionale, & num ſequen.*

8 *Conditio teſtatoris uoluntaria non ſolum ſuſpendit effectum cauſandum ex legato, ſed etiam ipſius legati diſpoſitionem, ut ante euentum conditionis non dicatur legatum, ſed conditio ſubintellecta a lege ſolum ſuſpendit effectus legis cauſandos ex legato, & ibi de ratione diuerſitatis, & num.ſeq.*

10 *Quibus caſibus conditio tacita ſubintellecta a lege faciat legatum conditionale & impediat tranſmiſſionem, & ibi de ratione, quare in.l.cum ita*

infra quando dies legati cedat.conditio tacita im pediat tranſmiſsionem,& ibidem remiſsiue,quomodo dignoſcatur,an conditio tacita ſit ex legis diſpoſitione , an ex teſtantis diſpoſitione .

11 Conditio tacita ſubintellecta a lege facit contractū conditionalem , & de ratione diuerſitatis inter contractum & legatum .

12 Quæ ſint illæ tacite conditiones ſubintellectæ a lege, quæ non faciant actum inter uiuos conditionalem .

13 Quod alio reſpectu dicatur legatum conditionale , & diem legati cedere, quam dicatur contractus conditionalis , & ibi de ratione,cum nu.ſeq.

14 Conditio in contractibus non ſuſpendit ipſum contractum quoad diſpoſitionem,uerum ſolum quoad effectum, uidelicet quoad actionem & obligationem,& ibi de ratione diuerſitatis ; quare aliud ſit in legatis,quam in contractibus,& nu ſeq.

16 Legatum dicitur conditionale duplici reſpectu, & dies dicitur cedere in legatis duplici reſpectu contractus uero dicetur conditionalis uno reſpectu tantum,& uno tantum reſpectu dies dicetur cedere in contractibus .

17 Ratio quare in contractibus conditio retrotrahatur,ſecus autem ſit in legatis .

18 Ratio quare actio & obligatio ex contractu conditionali tranſmittatur,& tamen non tranſmittatur legatum conditionale, & ibi quòd ad effectum ut quid tranſmitti poſſit requiritur, ut fingatur acquiſitum tranſmittenti ante eius mortē .

19 Ratio quare in contractibus pendente conditione dicatur debitum ſaltem large & improprie , ſecus autem ſit in legatis .

20 Quando hæc conditio,ſi ſeius hæres erit,adiecta legato dicatur expreſſa.eo modo,quo tacite ineſt, & quando aliter,cum nouem ſequentibus .

21 Quod in dubio legatum uideatur relictum ab illo hærede in cuius perſona ſit adſcripta conditio .

22 Quibus caſibus legatum relictum ab uno hærede tantum debeatur a ceteris cohæredibus, quibus portio ipſius accreſceret.

23 Quòd hæc conditio , ſi ſeius hæres erit cenſeatur expreſſa prout tacite ineſt,& quòd non obſtante, quòd legatum poſſit aliter deberi ex diſpoſitione legis quòd tamen cenſeatur expreſſa prout tacite ineſt .

24 Ratio,quare non obſtante, quòd legatum poſſit aliter deberi , ex legis diſpoſitione , & tacita uoluntate defuncti dicta conditio , ſi ſeius hæres erit , cenſeatur expreſſa prout tacite ineſt , & num.37.

25 Quòd ubi legatum poteſt aliter deberi ex teſtantis diſpoſitione expreſſa ut puta , quia ſit in teſtamento adiecta clauſula codicillaris, dicta conditio cenſeatur expreſſa aliter quam tacite inſit.

26 An in caſu quo teſtator expreſſe diſpoſuiſſet, quòd portiones accreſcerent cohæredibus cum onere legatorum , & quòd ſubſtitutus teneatur ad legata cenſeatur dicta conditio expreſſa aliter quam inſit .

27 Quod ubi ab omnibus inſtitutis fuit legatum relictum ſub conditione,ſi ſeius hæres erit,quòd dicta conditio cenſeatur expreſſa eo animo ut faciat cōditionem pro portionibus cohæredum, ſed nō pro portione ſci.

28 Quibus caſibus per conſtitutionem ſeueri de qua in .l.ſi titio & meuio.§.iulianus infra tit.i.prouiſum ſit,quòd portio unius hæredis accreſcat ceteris cum onere legatorum , & ibi de intellectu.d. §.iulianus & .l.titio.§.fi.infra quando dies legat. cedat.

29 Cōditio in dubio intelligitur expreſſa eo modo quo tacite ineſt , quamuis propter id diuerſo iure determinaretur.

30 Hæc conditio,quiſquis mihi hæres erit & conſimiles ſemper cēſentur expreſſe prout tacite inſunt, niſi in teſtamento ſit clauſula codicillaris .

31 An hæc clauſula,quiſquis mihi hæres erit habeat uim clauſulæ codicillaris,& ibi de cōcordia Bar. qui ab omnibus in hoc articulo contrarius exiſtimatur & numero ſequen.

32 Quòd nec in teſtamentis nec in contractibus ex cōſenſu circa unam diſpoſitionem inferri poſſit adeſſe conſenſum circa aliam .

33 Qua ratione adiectio clauſulæ codicillaris operari poſſit , ꝙ illa uerba , quiſquis mihi hæres erit cenſeri debeant expreſſa eo animo,ut conſtituant conditionem cum duobus ſequen.

34 Ratio quare illa conditio,ſi quid factum erit, ſiue non erit alternatiue adiecta legato impediat trāſmiſſionem,& ibi de intellectu.l.huiuſmodi infra quando dies lega.ced.

35 Quod per clauſulam codicillarem nunquam cenſeatur repetitum a ceteris uenientibus ab inteſtato illud legatum, cui adiecta fuit conditio, quiſquis ex ſupraſcriptis hæres erit,uel ſi ex teſtamēto adeatur hæreditas .

36 An ubi clauſula codicillaris non eſt expreſſa a teſtatore,ſed ſpecialiter ex priuilegio in aliquibus caſibus ſubintelligatur ex legis diſpoſitione, in dictis caſibus , hæc uerba quiſquis mihi hæres erit cenſeri debeant expreſſa aliter quam inſint .

37 Ratio diuerſitatis,quare dicta uerba, quiſquis mihi hæres erit cenſeantur potius expreſſa aliter quam inſint in caſu , quo legatū poſſit deberi ex teſtantis diſpoſitione expreſſa,quam ubi ſolū poteſt deberi ex legis diſpoſitione,& tacita uoluntate defuncti,& ſupra nu.24.

38 An quando pluribus ſubſtitutis teſtator legat ſub hac conditione,ſi omnes adierint hæreditatē dicta conditio dicatur expreſſa prout tacite ineſt , uel alio modo .

39 Quod omni caſu quo conditiones de aditione hæreditatis ſunt expreſſe aliter quam inſunt,quod habentur pro conditione,quoad effectū,ut ipſis non exiſtentibus legatum deficiat .

40 An conditiones de aditione hæreditatis in caſu quo ſunt expreſſe aliterquam inſunt faciant legatum conditionale, quoad effectum ut tranſmitti non poſſit cum pluribus ſeq.

41 Quod nunquam dictæ conditiones de aditione hæreditatis impediant transmiſsionem quando cenſetur aliter expreſſe, quam inſunt, & habentur pro conditione propter adiectionem clauſulæ codicillaris.

42 Quod conditio aliquando dicatur ineſſe legatis quamuis ſit expreſſa aliter quam tacite inſit.

43 Quod regula & diffinitio labeonis, de qua in.l.ſi titio.§.et idem infra quando dies lega.ced. procedat quamuis cōditiones de aditione hæreditatis, & ille ſub quibus hæredes ſunt inſtituti, ſint aliter expreſſe, quam inſint in legatis, & ibi de intellectu.d.§.& idem.

44 An ubi legatum ſit ab omnibus hæredibus, ſub cō ditione, ſi alter eorum ſit hæres per dictam conditionem impediatur transmiſsio legati.

45 Qui ſit ſenſus & ratio prædictæ regulæ labeonis, & quæ ſit ratio quare conditiones de aditione, & & ille ſub quibus hæredes ſunt inſtituti non impediant transmiſsionem.

46 Quod conditiones de aditione hæreditatis, & ille ſub quibus facta fuit inſtitutio adiectæ legatis nū quam faciant legatum conditionale, quoad diſpoſitionem uerum ſolum quoad actionem & obligationem, & ibi de ratione.

47 An conditiones, ſub quibus facta fuit inſtitutio, adiectæ legatis ſemper faciant conditionem, quoad effectum, ut illis non exiſtentibus legatum deficiat.

48 An ubi legatum fuit legatario ſub conditione, & deinde ſub eadem conditione grauatus ſit idem legatarius, an fideicommiſſum relictum a legatario cenſeri debeat conditionale, ita ut non poſſit tranſmitti.

49 Ratio quare conditio, quiſquis mihi hæres erit, adiecta exhæredationi cenſeatur adiecta aliter quam inſit, quamuis propter hoc uitietur exhæredatio & teſtamentum, & nu. ſeq.

50 Quod exhæredatio operetur omnes effectus ſuos ante aditionem hæreditatis, & quòd illa cōditio, quiſquis mihi hæres erit, non ineſt exhæredationi, uerum ſolum ad comprobandum uel reſoluendum effectus cauſatos ab exhæredatione, & qui fuerit ſenſus Bar. in ſol.l.iii.§.filius.ff.de lib. & poſthu.

51 Conditio appoſita ad reſolutionem contractus non facit contractum conditionalem,

52 Ratio quare illa conditio ſi uolet, adiecta legato faciat legatum conditionale, & cenſeatur expreſſa aliter quam inſit.

53 Conditio ſi uolet, non dicetur ineſſe legato, quia nō ſuſpendit aliquem effectum legait, ſed ſolum dicetur in eſſe ad confirmādum, uel reſoluendum effectus cauſatos ex legato.

54 Quæ ſit ratio.l.actus legitimi infra de regu.iur. in eo quod dicitur, ꝙ ſi in acceptilatione exprimatur conditio, quæ tacite inſit, quòd uitietur acceptilatio.

55 Quæ ſit ratio eius, quod dicitur in.l.huiuſmodi in principio, uidelicet quòd ſi fiat legatum ſub conditione, ſi legatarios ſatiſdederit de adimplendo modum quòd conditio cenſeatur expreſſa prout taci te ineſt, & legatum cenſeatur purum.

56 Conditiones de eo, ad quod quis diſpoſitiue tenetur intelliguntur & regulantur iuxta terminos dictæ diſpoſitionis & nu.ſeq.ad fi.

57 Generalis theorica circa illum articulum, an & quando conditiones, quæ tacite inſunt cenſeri debent expreſſe prout inſunt, & quando ali o modo.

58 An hæc uerba, ſub ea conditione, addita per teſtatorem conditioni tacite adiectæ legatis faciant, quòd teſtator cenſeatur uoluiſſe facere legatum conditionale ad effectum ne poſſit tranſmitti.

59 An illa uerba, ſub illa conditione, operentur, quòd conditio, quæ tacite ineſt expreſſa in legatis habeatur pro conditione quoad effectum ut ea non exiſtente legatum deficiat, et ibi remiſſiue ex quibus coniecturis colligi poſsit quòd teſtator uelit tacitas conditiones impedire tranſmiſsionem.

60 Quando expreſsio eorū, quæ tacite inſunt per modum diſpoſitionis aliquid operetur, & prius quid in caſu quo diſpoſitio iuſit de neceſsitate ex legis diſpoſitione.

61 Quod ubi diſpoſitio ineſt præter uoluntatem, quòd tunc expreſſum facit ceſſare tacitum, & aliquid operatur, ſecus ubi ineſt ſecundum uoluntatem diſpoſitiuam.

62 Quomodo cognoſcatur utrum aliquid inſit ex legis diſpoſitione præter uoluntatem diſpoſitiuam, an uero ſecundum uoluntatem diſpoſitiuam.

63 Qui effectus cauſentur ex eo quòd expreſſum facit ceſſare tacitam legis diſpoſitionem, & facit quòd cenſeatur diſpoſitio hominis & non legis.

64 Quæ ſit illa differentia, quam uoluit conſtituere Bar. inter caſum, quando illud tacitum, quod exprimitur ineſt ex legis diſpoſitione preter uoluntatem diſpoſitiuam teſtantis & contrahentium, an ex tacita diſpoſitione hominis.

65 Quæ fuerit intentio Bar. in ſol. ad.l.fi.C.de inſtit. & ſubſtitutio.&.l.precibus.C.de impuberum.& quæ ſit uera ratio, cur pupillaris expreſſa excludat matrem, ſed non tacita.

66 Generalis theorica ex mente Bart. in illo articulo an expreſsio eius, quod diſpoſitiue ineſt, aliquid operetur.

67 An expreſsio diei, quæ tacite ineſt ex legis diſpoſitione, facta per arbitrum impediat purgationem moræ, & ibi an arbiter poſſit coarctare illud tēpus, quod datur iudicatis.

68 Quæ ſit ratio, quare dies ſubintellecta a lege gratia miſerationis non conſtituat quem in mora, & an idem ſit in die ſtatuto per arbitrum uel a con-

*bentibus gratia miſerationis, et quomodo dicatur
apponi dies ſolum gratia miſerationis.*

69 *An ſocietas cõtracta ſuper legitimis hæreditati-
bus extendatur ad legitimas hæreditates, quæ
deferuntur ex teſtamento, & ibi de ratione, qua
re dicte hæreditates ueniant in dicta ſocietate nõ
obſtante, quòd dicantur teſtamentarie.*

70 *An hæreditas debeatur uenientibus ab inteſtato ſe
cundum uoluntatem defuncti diſpoſitiuam, an
uero præter & ultra eius uoluntatem.*

71 *An ſtante ſtatuto, ꝙ partes cogantur ad compromi
ſum, ubi a partibus ſimpliciter fiat compromiſ-
ſum illud cenſeri debeat uoluntarium uel neceſſa
rium & ibi per diſtinctionem opiniones doct. con
trarie ad concordiam reducuntur.*

72 *Quæ ſit ratio differentie, quare expresſio conditio
nis, quæ ineſt ex necesſitate non faciat, quòd il-
la conditio dicatur etiam eſſe ex uoluntate, & ta
men expresſio diſpoſitionis, quæ ineſt de neceßita
te ex legis diſpoſitione facit, quòd illa diſpoſitio di
catur etiam eſſe ex uoluntate ipſius diſponentis.*

73 *Generalis doctrina ad cognoſcendũ quando id quod
in eſt tacite per modum diſpoſitionis intelligatur
expræſſum eo modo, quo tacite diſpoſitum eſt, uel
alio modo, per quam plures deciſiones legum
& doctorum quæ adinuicem repugnare uideban-
tur ad concordiam reducuntur, uſque ad fi-
nem comenti.*

HEC VERBA Iſta lex.iii. eſt
multum notabilis, & eius materia
non perfecte a ſcriben. declaratur.
Principalis deciſio legis noſtre ẽ,
ꝙ tres conditiones de adeunda
hæreditate teſtatoris, de quibus in
tex. non faciant ſubiectum legatũ
1 conditionale, † circa quam deciſionem, de pluribus
dubitatur, et primo, qui ſit ſenſus huius deciſionis, cõ
muniter docto. dicunt, ꝙ ſenſus eſt, ut nihil operen-
tur iſte conditiones, ſed hæc expoſitio mihi nõ pla-
cet, quia hoc non dicitur in tex. & aliud eſt dicere, ꝙ
conditio non facit legatum conditionale, aliud, ꝙ ni
hil operatur, quia ut infra dicetur, aliquando iſte con
ditiones operantur aliquid, quamuis non faciant le-
gatum conditionale, quoad effectum, ut impediatur
tranſmiſſio legati. Dices igitur ſenſum fore, ꝙ expreſ
ſio harum conditionum non facit conditionem in
legatis, quoad effectum, ut impediat diem legati ce-
dere, & eius tranſmiſſionem, prout etiam dicitur in
gl. non tamen ꝙ per hoc negetur, quin quoad alios
effectus habeat uim conditionis & aliquid operetur,
ut infra declarabitur, ſecundo dubitatur, quæ ſit ratio
decidendi. doct. communiter reſpondent, rationem
2 eſſe, † quia conditiones, quæ tacite inſunt ex legis
diſpoſitione, non faciunt legatũ conditionale. l. con
ditiones quæ extrinſecus infra de conditio. & de-
monſtr. l. quod pure. l. cum illud aut illud. §. fin. infra
quando dies lega. cedat. & hac ratione iſte conditio
nes, de aditione hęreditatis non faciunt legatum cõ
ditionale, quia tacite inſunt, ex legis diſpoſitione, nõ
enim ualet legatum, niſi adeatur hæreditas. l. ſi nemo
ſupra de teſtamenta. tutell. l. eam quam. C. de fidei-
commiſ. & propterea dicunt doct. ꝙ ſi iſte conditio
nes forent expreſſe alio modo, quam tacite inſint, fa
cerent legatum conditionale, per text. in. l. ſi titio. §. fi.
infra quando dies lega. ced. ex quo tunc ceſſaret præ
dicta ratio. Sed, iudicio meo, hæc ratio non eſt bona,
nec poteſt adaptari ad legem noſtram, quamuis in ſe
uera ſit, & per plura confunditur. Et primo, quia
lex noſtra ſimpliciter, & indiſtincte determinat, ꝙ di
cte condltiones nõ faciunt legatum conditionale, &
tamen, attenta, prædicta ratione debuiſſet diſtingue-
re, an ſint expreſſe eo modo, quo inſunt, uel aliter. Se
cundo, quia lex noſtra, ſi præſupoſuiſſet iſtam ratio-
nem, expreſiſſet formam inſtitutionis, & legati, ad ef-
fectum ut colligi poſſet, ꝙ iſte conditiones forem
expreſſe eo modo, quo tacite inſunt, prout facit tex.
in. d. l. tiiio. §. primo.

¶ Tertio, quia tex. nullam conſtituit differentiam, in
ter hanc conditionem. quiſquis mihi hæres erit, & il
lam, ſi ſe ius hæres erit & tamen, ſi attendimus præ-
dictam rationem & opinionem. eſſet differentia in
aliquo caſu, uidelicet, quando plures forent inſtituti,
et ab omnibus legatum, nam tunc hæc conditio quiſ
quis mihi hæres erit non faceret legatum conditio-
nale quia expreſſa foret, prout tacite ineſt, & tamen
illa, ſi ſeius hæres erit hoc caſu faceret legatum con-
ditionale, quia non ineſt tacite, quando plures ſunt in
ſtituti, & ab omnibus fuit legatum. Dices igitur ratio
nem decidendi eſſe, quia quemadmodum aditio re-
trotrahitur ad tempus mortis. l. hæres quandocun-
que ſupra de acquiren. hæreditate. l. quòd dicitur ſu-
pra de teſtamen. mili. ita etiam retrotrahuntur condi
tiones de aditione hæreditatis, & iccirco non fa-
ciunt legatum cõditionale, quoad effectum, ut impe
diant diem legati cedere, & tranſmiſſionem, quia cõ-
ditiones, quæ retrotrahuntur, non habent uim, & ef-
ficaciam conditionum, ad impediendum tranſmiſ-
ſionem, & diem legati cedere, ut ſtatim infra declara
bitur, unde concludo, ꝙ quamuis iſte conditiones
de aditione hæreditatis, forent expreſſe aliter quam
tacite inſint, procederet tamen deciſio legis noſtre,
& legatum non eſſet conditioſiale, nec obſtat text. in
d. l. ſi titio. §. fi. quia fateor, ꝙ non eſſent ſuperuacue, et
aliquid operarentur, ut ibi dicitur, tamen nego, ꝙ ha
beant efficaciam conditionum, ad impediendum
diem legati cedere, & eius tranſmiſſionem, nec iſtud
dicitur in tex. illo, & per hanc rationẽ conſtituta fuit
illa diffinitio, ſeu regula Labeonis, de qua in. d. l. ſi ti-
tio. §. & idem, & in. l. ſi. dies. §. fi. infra quando dies le
ga. ced. uidelicet, ꝙ non impeditur tranſmiſſio lega-
ti, quoties certum ſit ſecuta aditione debitum iri, ut la
tius infra declarabitur. Tertio dubitatur, qui ſit effe-
3 ctus, † ꝙ per has conditiones, legatum non ſit condi
tionale, ad iſtud reſpondet gl. Cy. Bal. & Pau. de caſt.
in. l. unica. §. cum igitur. C. de cadu. toll. & communi-
ter doct. hic ꝙ effectus eſt, ut non impediant diem le
gati cedere a die mortis teſtatoris, & tranſmiſſione le
gati decedente legatario ante aditionem hæredita-
tis toto titulo infra quando dies legat. ced. tamen
quoad alios omnes effectus, iſte conditiones habent
uim & efficaciam conditionum, nam faciunt defice
re legatum, ubi deficiunt, quia non adeatur hęreditas
d. l. ſi nemo. d. l. eam quam ſimiliter impediunt, quòd
actio & obligatio non naſcatur antequam exiſtant,
& hæreditas adeatur. l. hæredis aditio in princi. infra
quando dies lega. ced. l. & eleganter. §. item ſi ſeruum
ſupra de dolo. l. ſi tibi homo. §. cum ſeruus infra eo.
ex quo habes inferre, ꝙ legatum non dicatur eſſe

conditionale,ubi conditio adiecta nō impedit diem legatis cedere,& eius tranſmiſſionem, quamuis quo ad alios omnes effectus, habeat uim & efficaciam conditionis,ita infertur ex text. noſtro, iuncta prædicta declaratione, concordat text. in.d.l.conditiones quæ extrinſecus,& in. d.l.ſi titio.§.i.rationem huius infra declarabimus,quamuis alii non tangunt.
4 ¶ Notant primo docto.ex textu. noſtro,† ꝙ conditiones,quæ tacite inſunt ex legis diſpoſitione, non faciunt legatum conditionale, concordant text.in.d. .l.conditiones, in.l.cum illud aut illud.§.fi.&.l.quod pure infra quando dies lega.ced. in.l.quod in rerum in princ.ubi Iaſ. infra eod.quod tamen intellige, ut ſtatim dixi, uidelicet quoad effectum, ut impediant diem legati cedere,& eius tranſmiſſionem, nō quoad alios. Ampliatur iſtud notabile per docto.ut procedat,quamuis teſtator expreſſiſſet iſtas conditiones, quæ tacite inſunt,de qua ampliatione latiſſime infra dicetur ſecundum ordinem Bar. ampliatur ſecundo, per Aret.& communiter Moder.hic, ut procedat in
5 † conditione legis, ſubrogata in locum conditionis expreſſe,a teſtatore,prout in caſu, quando legatū relinquitur ſub conditione,ſi legatarius iurauerit ſe aliquid daturum facturumve, nam pretor remittit illam conditionem appoſitā a teſtatore,& loco illius conditionis ſubitelligit illam tacitam conditionem, ſi legatarius dederit,uel fecerit id,quod dare uel facere iuſſus eſt iurare, & hæc conditio ſubintellecta a prætore, in locum dictę conditionis iuriſiurandi adiecte per teſtatorem, non facit legatum conditionale, nec impedit tranſmiſſionem.l.quæ ſub conditione.§.fin.ſupra de cond.inſt. *Verum circa hoc debes aduertere,quia iſti præſupponunt, ꝙ pretor ſubintelligat,in uim conditionis illud onus dādi uel faciendi id,*quod iuſſus eſt legatarius iurare,& idem dicunt Bar. & Pau.de caſt.in.d.§.fi.per tex.in.d.l.quæ ſub conditione.§.quoties,ubi dicitur, ꝙ hæres inſtitutus non aliter habebit actiones hæreditarias,quam ſi dederit uel fecerit id, quod dare uel facere iuſſus eſt iurare,nam iſtud cum bona uenia doc.eſt falſum,
6 & ueritas eſt, ꝙ lex non ſubintelligit † illud onus in *uim conditionis,ſed diſpoſitiue in uim modi, ut eſt caſus in.d.l.quę ſub cōditione.§.idem eſt,&.in.l.hæc ſcriptura infra de conditio. & demoſtra. & in.l.non dubium.§.primo infra de lega.iii. & ratio huius eſt, quia ſicut prius conditio erat ſolum de iurando, ad dandum uero,ſeu faciendum legaturius obligabatur ex uinculo iuramenti,remiſſa conditione iuramenti per prætorem,uoluit lex, ꝙ diſpoſitiue legatarius teneatur ad id,ad quod obligatus foret præſtito iuramento, ſolummodo propter iuſiurandum.* & ad tex.in.d.§.quoties eſt ſolutio, retorquendo illum ad oppſitum. in eo enim pręſupponitur, ꝙ non impediatur aditio hæreditatis,nec eius delatio,& per conſequēs, ꝙ non impediatur acquiſitio iurium,& actionum,& ꝙ non ſubintelligatur illud onus in uim conditionis, & dum in eo dicetur, ꝙ non aliter habebit actiones hæreditarias, intelligi debet de exercitio actionum, quia antequam det uel faciat, repelleretur exceptione, & ubi nunquam daret uel faceret,priuaretur commodo hæreditatis. Accedit,quia ſi diceremus,ꝙ lex ſubintelligeret illud onus in uim conditionis, ſequeretur, ꝙ diſpoſitio pretoris, per quam remittitur conditio iuramenti, afferret maximum damnum hæredi,ſeu legatario cui eſſet iniuncta dicta conditio,nam non poſſent conſequi relictum,antequam dent, uel faciant, ubi etiam non poſſet dari uel fieri, niſi poſt longum tempus, quamuis prius ante dictam remiſſionem, præſtito iuramento de dando uel faciendo, conſequerentur relictum, antequam darent uel facerent, concludes igitur quod lex ſubintelligat illud onus,non in uim conditionis, ſed in uim modi,quemadmodum ſi legatum relictum foret ſub eo modo,ut illud det uel faciat,ex quibus ſequitur quod, iſta ampliatio non probatur, per dictam.l.quæ ſub conditione.§.fi.quæ etiam confunditur per regulam,ꝙ ſubrogatum ſapit naturam eius in cuius locum ſubrogatur.l.ſi eum.§.qui iniuriarum ſupra ſi quis cautio.
¶ Iuxta iſtud notabile ſunt alique dubitationes,pri
7 ma eſt,†quare conditiones tacite a lege ſubintellecte non faciant legatum conditionale,ut impediant diē legati cedere,& eius tranſmiſſionem, cum tamen ſecus ſit in conditione teſtatoris uoluntaria, quamuis tacita.l.aliquando infra deconditio.& demon.l.qđ pure.§.primo infra quando dies lega.ced.Huic dubitationi reſpondet Bal.hic,rationem eſſe, quia impedire tranſmiſſionem,eſt impedire iudicium defuncti, & ideo non debet impediri per conditionem legis, licet poſſit impediri per conditionem teſtatoris, argumento.l.ſi in teſtamento ſupra ſi quis omiſ.cau.teſta. qui tex.nihil facit,hanc ſequuntur Iaſ.& alii Moder.hic, ſed hęc ratio non eſt bona, & falſum eſt, ꝙ tranſmiſſio ſit ex iudicio teſtantis quia hæres legatarii,ad quem fit tranſmiſſio,non accipit legatum ex iu*dicio teſtantis.l.ſed & ſic in ſi.infra.de leg.iii.Bar.* & *alii.in.l.cum filio col.ii.infra eo.* prætereа conditio legis aliquando impedit tranſmiſſionem.l.cum ita in prin.infra quando dies lega cedit.Bar. in.l.cum illud aut illud,eo. tit.& diſpoſitio legis papie,quæ diſponebat,ꝙ ante apertas tabulas,non cederet dies legatorum impediebat tranſmiſſionem.l. unica.§.cum igitur.C.de cadu.toll.Vera ratio eſt,iudicio meo,ꝗa
8 conditio teſtatoris uoluntaria, † non ſolum ſuſpendit effectum cauſandum ex legato, uerum etiam ipſum legatum,ſeu ipſius legati diſpoſionem, nam ante conditionem non dicetur eſſe legatum, caſus eſt in.l.prima infra de regula catonia.in his uerbis,non eſſe datum legatum uerius eſt,quam inutiliter datū, & uoluit glo.in.d.l.prima,in uerbo, cauillamur, & Bar.ibi col.ſi.circa illam quæſtionem, quæ ſit ratio. quare regula catoniana,non habet locum in legatis conditionalibus,hoc idē pet text.in.d.l.i.dixit Aret. cōſi.clv.periculoſum eſt, col.iiii.circa medium.iſtud etiam uidelicet, ꝙ ante conditionem non dicatur eſſe legatum,uoluit Cuma.in.l. ſi filius infra de uerb. obli.refert & ſequitur Soci. conſi.xli.nu.xxviii.uclu. iiii.iſtud etiam,iudicio meo,ſentit gloſ.in rubrica infra de conditio. & demon. dum diffiniendo dixit,ꝙ conditio eſt ſuſpenſio legati, iſtud etiam manifeſte probatur,quia ante conditionem,nō dicetur eſſe donatio,nec delibatio hęreditatis. ſed ſolum poſtquam extitit conditio,iccirco ſolum poſt euentum conditionis incipiet eſſe legatum quia tūc incipit eſſe eius diffinitio.l.i.§.dolum ſupra de dolo. hoc etiam præſupponit tex.in.l.uſuſfructus infra de ſtipulatio. ſeruo. nam text. ille aſſignando rationem diuerſitatis, quare ualeat legatum uſuſfructus,relictum ſeruo hæreditario,& tamen non ualeat ſtipulatio uſuſfructus quamuis conditionalis,facta per ipſum ſeruum,dicit iſtud eſſe,quia dies legati non ſtatim cedit,ſed ſtipulatio,licet conditionalis, ex præſenti tempore uires capit, quamuis ex ea, petitio ſuſpenſa ſit, quæ uerba manifeſte denotant,ꝙ in legato non tantum dicatur

ſuſpendi petitio,ſed etiam ipſa diſpoſitio legati,& ꝙ non dicatur eſſe legatum antequam cedat dies,prædicta etiam comprobantur quia in legatis,ſolum inſpicimus,an ualeant tempore quo cedit dies legati. .l.cum legato ſeruo.l.hæredis aditio.§.fi.infra quando dies lega.ced.iccirco denotatur, ꝙ tunc incipiat eſſe legatum,quando dies cedit.Hæc igitur eſt ratio, quare conditio uoluntaria teſtatoris faciat legatum conditionale,quia ſuſpendit ipſam diſpoſitionem,& impedit diem legati cedere,ut non dicatur eſſe legatum ante euentum conditionis,& hæc eſt ratio, quare etiam impedit tranſmiſſionem quia neceſſe eſt , ꝙ prius incipiat eſſe legatum,ante quam tranſmittatur. hanc rationem ponit tex.in.l.huiuſmodi.infra quan do dies lega.ced.ibi enim text.aſſignando rationem, quare non tranſmittatur legatum factum ſub conditione,ſi illud factum erit,ſiue ſi factum non erit, ſi legatarius decedat, antequam alteruter caſus contingat,dicit quia prius ſemper debet præcedere cauſa , ex qua debeatur,ecce ꝙ manifeſte uult,ꝙ ante euentum conditionis non dicatur eſſe diſpoſitio legati,ex qua res legata debeatur,& iſta ſit ratio,quare non trãſmittatur hec,ratio ceſſat in conditione ſubintellecta ex legis diſpoſitione,illa enim non ſuſpendit diſpoſitionem legati,quia ante euentum dictæ conditionis dicitur eſſe legatum,ſed ſolummodo ſuſpendit effectus legis cauſandos ex legato, uidelicet, actionem & obligationem.d.l.hæredis aditio in princ. propterea non dicetur facere diſpoſitionem legati conditionalem,quia illam non ſuſpendit. nec impedit diẽ legati cedere,quia ut dixi, incipit eſſe legatum , ante euentum huius conditionis,nec impedit tranſmiſſionem,ubi legatarius decederet ante hanc conditionẽ ſub intellectam a lege,quia diſpoſitio,ſeu cauſa legati,ex qua debitum contrahitur,extat, quando legatarius decedit , licet nondum exiſtat conditio tacita,&
9 ſi iterum inſtabis , quæ ſit ratio rationis, † uidelicet, quare conditio teſtatoris uoluntaria magis ſuſpendat ipſam diſpoſitionem legati , quam conditio tacita ſubintellecta a lege, reſpondetur rationem eſſe, quia in legato ſunt effectus donationis,ſeu. delibationis hæreditatis,qui immediate fiunt a teſtatore , qui effectus proprie dicitur legatum.l.legatũ eſt in prin. infra eo.l.legatum infra de lega.ii.Sunt etiam alii effectus,qui cauſantur ex lege,uidelicet,actio & obligatio,ſeu petitio,iccirco conditio appoſita ex uoluntate teſtantis ſuſpendit diſpoſitionem legati , quia reſpicit actum teſtantis,ſeu effectum , qui proprie dicitur legatum,ſed conditio ſubintellecta a lege non ſuſpendit diſpoſitionem legati,quia non reſpicit actũ, ſeu effectum uel diſpoſitionem teſtantis , uerum ſolummodo effectum petitionis cauſandum ex lege,iccirco facit,ꝙ ſolum petitio dicatur eſſe ſub conditione,& in ſuſpenſo,non ipſa legati diſpoſitio , ut uult text. in.d. l.hæredis aditio , & iſta eſt ratio, quare in text. noſtro, & in. d.l.conditiones quæ extrinſecus , dicatur, ꝙ iſte conditiones tacite non habeãt uim & efficaciam conditionum, quoad effectum, ut faciant legatum conditionale , quia non ſuſpendunt ipſam diſpoſitionem legati & legatum , quoad diſpoſitionem,dicitur purum,& ſolum effectus petitionis cauſandus ex diſpoſitione legati per legem dicetur eſſe
10 ſub conditione,bene fateor, ꝙ omni caſu quo † per conditionem legis ſuſpenderetur effectus ille donationis,ſeu delibationis,qui proprie dicitur legatum , ꝙ tunc conditio ipſa impediret diem legati cedere , & faceret illud legatum conditionale , etiam quoad diſpoſitionem, exemplum poſſet poni , quando lex manifeſte iſtud diſponeret,ut olim diſpoſitum fuerat per legem papiam.d.l.unica.§.cum igitur , uel quando non poſſet fingi quæſitum ante euentum dictæ cõditionis,ut in legato uſuſfructus.l.unica.ſupra quando dies uſuſfruc.lega ced.l.ii.infra quando dies leg. cedit.& in legato relicto ſeruo hæreditario.d.l.cum legato ſeruo.d.l.hæredis aditio.§.fi.& prout eſt in caſu.d.l.cum ita, nam cum illud legatum alternatiuum non poſſit acquiri ante electionem,& electio in caſu.d.l.fieri non poſſit antequam pamphila pariat,iccirco,cum electio non poſſit retrotrahi niſi ad tempus,quo pamphila pariat ante non cedit dies legati, nec fieret tranſmiſſio quia antea nõ poſſet fingi quęſitum,& notabis prædicta quia uera ſunt,& reſoluũt plures difficultates,ut ex infra dicendis apparebit . Secunda eſt dubitatio quomodo cognoſcamus , an ſit conditio tacita ex teſtantis diſpoſitione , an uero ex legis diſpoſitione,reſpondeo , ꝙ iſtum articulum examinant doct.maxime Rui. in.l.ſtichum qui meus erit infra eo.ibi dicam .

11 ¶ Tertia eſt dubitatio,an hæc conditio tacita†ſubintellecta a lege faciat contractum , ſeu ſtipulationem conditionalem,ſed hæc dubitatio nõ habet difficultatem , quoniam clarum eſt , ꝙ ſic.l.interdum. & ibi glo.l.inter ſtipulantem.§.ſacram,et ibi Bar. col.iiii.infra de uer. obli.l.in rebus.l.ſtipulationum.l.promittendo in princi.ſupra de iure dotium . Difficultas eſt in aſſignando rationem diuerſitatis,quare aliud ſit in legatis,quam in contractibus,cum,prima facie, uideretur potius dicendum totum oppoſitum,ex quo alibi habemus quod conditio omnino extitura facit legatum conditionale.l.huiuſmodi.infra quando dies lega. ced. non autem contractum.l.ſi pupillus.§.qui ſub conditione infra de nouatio. & ſimiliter cõditio mortis facit legatum conditionale.l.quibus diebus .§.quidam titio.l.hæres meus infra de condit.& demon.non autem contractum.l.nam ſi cũ moriar cũ. .l ſequenti.ſupra de conditio.indebi.ſed ratio prædictorum conſtabit ex iis,quæ infra dicentur in ſequẽ. nota.& ſi inſtabis,ꝙ immo de mente Are. Alexã.Iaſ. & aliorum Moder.hic ſit,ꝙ conditiones tacite a lege ſubintellectæ non faciant contractum , ſeu actum
12 inter uiuos conditionale, nam dicunt, † ꝙ expreſſio harum conditionum, in actibus inter uiuos, nõ facit actum conditionalem,& exemplificat in illa conditione,ſi ſatiſdederit,quæ ineſt in datione tutelle.l.muto.§.ſi ſub conditione ſupra de tutell. & in illa conditione tacita,ſi titius ſuperuixerit, quæ ſubintelligitur in promiſſione,& titius ibit pro te Romam,ut hic dicit Ripa poſt Dec.conſi.ii.quem refert,& in illis cõditionibus,ſi beneficium uacat, ſi alia beneficia reſignauerit,ſi debitum fidelitatis iuramentum præſtiterit,quæ tacite inſunt in collatione beneficii,ſeu in ellectione prelati,ut per Abb.poſt glo.ibi in cap.ſignificaſti el primo de electione,& late per Ripam hic . Reſpondetur ꝙ prædicti doct.loquuntur in illis conditionibus, quæ ſubintelliguntur, non ad impediendum omnes effectus,ſed ſolum aliquos,ut eſt illa cõditio,ſi ſatiſdederit, quæ non impedit conſtitutionẽ tutoris,cum ſit tutor ante ſatiſdationem.l.i.&.ii.& p totum titulum.C.de tutore & curatore qui non ſatiſde.uerum ſolummodo impedit adminiſtrationem , & in illis conditionibus , quæ non ſubintelliguntur ad impediendum natiuitatem actionis & obligationis , uerum ſolummodum adimpediendum, ne extinguatur,ſeu finiatur obligatio iam cauſata, ut eſt in

illa

illa conditione, ſi titius ſuperuixerit, quæ ſubintelli-
gitur in promiſſione, ꝙ titius ibit pro te Roman, nō
ad impediendum, quin ſtatim naſcatur obligatio, ſed
ad impediendum, ne ex poſt per mortē titii, finiatur
& extinguatur obligatio, idem etiam eſt in illis con-
ditionibus, quæ tacite ſubintelliguntur in ellectione
prelati, et beneficii collatione ut infra dicā circa con
trarium. l. actus legitimi infra de regu. iur. non autem
loquuntur prædicti doct. de illis conditionibus, quæ
tacite ſubintelliguntur in cōtractu inter uiuos, ad im
pediendum natiuitatem actionis & obligationis, de
quibus eſt dubitatio, et quæſtio noſtra, quoniam, ut ſu
pra dictum fuit, non eſt dubium, quin huiuſmodi cō-
ditiones faciant contractum & ſtipulationem condi
tionalem. ¶ Noto ſecundo ex text. ꝙ alio reſpectu
13 † legatum dicitur conditionale, & diem legati cede-
re, quam dicatur contractus conditionalis, & diem
in contractu cedere, nam contractus dicitur cōditio-
nalis eo reſpectu, quia actio & obligatio ſuſpenditur
in aliquem futurum euentum, qui poteſt ſe habere ad
eſſe, & non eſſe, & dicitur dies cedere in contractu,
eo reſpectu quia oritur oblig. & actio. l. cedere diem
infra de uer. ſigni. nam, ut ſupra dictum fuit, conditio
tacita facit contractum conditionalem, eo ſolum re-
ſpectu, quia ſuſpendit, actionem & obligationem, &
impedit diem cedere in contractu, eo reſpectu, quia
impedit natiuitatem actionis & obligationis in lega
tis uero aliud eſt, quia non dicitur conditionale, eo
reſpectu quia actio & obligatio ſuſpēdatur in aliquē
futurum euentum, ex quo non obſtante, ꝙ per *tacitā*
conditionem actio & obligatio *ſuſpendatur, non iō*
tamen dicitur *conditionale, ut in tex. noſtro cum cō*
cordantibs. & non obſtante, ꝙ nondū ſit nata actio
& obligatio, dicetur tamen cedere dies legati, ut per
totum titulum infra quando dies lega. ced. adeo ꝙ
non dicetur diem cedere in legatis, eo reſpectu, quia
ſit nata actio et obligatio. Inquirenda eſt igitur ratio
prædictorum. docto. communiter in. l. unica. §. cū igi
tur poſt gl. ibi. C. de cadu. toll. & in. d. l. cedere diem,
dicunt, ꝙ duplici reſpectu legatum dicitur conditio-
nale, & diem legati cedere, primo quoad tranſmiſſio
nem, & hoc reſpectu poteſt dici purum, & ꝙ dies le-
gati cedat, antequam naſcatur actio & nō obligatio,
& non obſtante ꝙ actio & obligatio ſit ſuſpenſa in
aliquem futurum euentum, alio etiam reſpectu dici-
tur legatum conditionale, & diem legati cedere, ui-
delicet quoad actionem & obligationē, & hoc mo-
do dicetur conditionale, quoties actio & obligatio
ſit ſuſpenſa in aliquem futurum euentum, quamuis ꝑ
conditionem *tacitam. l. prima, in fi. infta* de conditi.
& demon. nec dies dicetur cedere, quoad actionem
& obligationem *ante natiuitatem* actionis & obliga
tionis. d. l cedere diem, in contractibus uero, non di-
cimus ꝙ diſpoſitio ſit conditionalis, quoad tranſmiſ
ſionem, quia ſemper tranſmittitur, etiā pendente cō-
ditione. §. ex conditionale inſti. de uer. obliga. uerum
ſolummodo dicimus contractum conditionalem,
quoad actionē et obligationē, & iō, quoad actionem
& obligationem, contractus & legatū non differunt,
quia eodem modo in utroque, quoad actionem &
obligationem dicetur eſſe diſpoſitio conditionalis,
& diem cedere, differentia ſolum erit, quoad trāſmiſ
ſionem, quia legatum dicitur conditionale. & diem
legati cedere quoad tranſmiſſionem, non autem con
tractus, ex quibus infero, ꝙ conditio tacita tantum-
dem operatur in legatis, quantum in contractibus,
nam licet in legatis non operetur, ꝙ legatum ſit con
ditionale, & ꝙ dies legati non cedat, quoad tranſmiſ
ſionem, tamen quoad actionem & obligationem o-
peratur eoſdem effectus in legatis, quos operatur in
contractibus, quia facit, ꝙ quoad actionem et obliga
tionem, legatum ſit conditionale, & dies non cedat,
prout in contractibus, & in predictis bene dicunt do
cto. tamen quia non propterea declarant, quare, quo
ad tranſmiſſionem, legatum dicatur conditionale, nō
autem contractus, iccirco debes aduertere, ꝙ ratio
predictorum eſt, quia in legatis conditio non ſolum
ſuſpendit effectum legati, ſed etiam ipſam diſpoſitio
nem, ut ante conditionem non dicatur eſſe legatum,
14 ut dictum fuit ſupra in præcedenti notabili, in † con-
tractibus uero conditio non ſuſpendit ipſam diſpo-
ſitionem, ſed ſolum actionem et obligationem caſus
eſt in. l. uſusfructus infra de ſtipul. ſeruo. in his uerbis,
quia ex præſenti tempore uires capit ſtipulatio, & ſi
ex ea petitio ſuſpenſa ſit, quæ uerba manifeſte ſignifi-
cant, ꝙ ante conditionem dicatur eſſe ſtipulatio, &
ꝙ per conditionem non dicatur ſuſpendi diſpoſi-
tio ſtipulationis, ſed ſolum petitio probatur etiam,
quia neceſſe eſt, ꝙ naſcatur aliqua obligatio ex con-
tractu ante conditionem, ſaltem illa, ne partes poſ-
ſint recedere a contractu. l. ſicut. C. de actio. & oblig.
l. iii. §. ſicut ſupra commodati iccirco ſequitur, ꝙ ante
conditionem dicatur eſſe contractus. quia alias non
poſſet ex contractu conditionali cauſari dicta obliga
tio. Tertio probatur, quia ſtipulationi conditionali
competit diffinitio ſtipulationis. l. v. §. ſtipulatio. infra
de *uer. oblig. igitur* eſt ſtipulatio ante conditionem,
quia ſi adeſt diffinitio ſtipulationis ante conditio-
nem, neceſſario dicetur adeſſe diffinitum. l. i. §. dolum
ſupra de dolo. Et ſi inſtabis, ꝙ immo ſuſpenditur di-
ſpoſitio ſtipulationis, ſeu contractus per conditio-
nem, ex quo alibi dicitur, ꝙ ſtipulatio recipit dilatio
nem. l. interdum in princi. infra de uerb. obllig. & ꝙ
per euentum conditionis dicatur committi ſtipula-
tio. l. ſi quis ſtipuletur eo. titu. & ſtipulatio dicitur ſu-
ſpendi. l. cum ad præſens ſupra ſi cer. peta. Reſpon-
deo, ꝙ in dictis legibus capitur ſtipulatio, pro ipſa
obligatione uerborum, & pro effectu iuris cauſando
ex ſtipulatione, prout exponunt glo. & communiter
docto. in. l. i. in princi. infra de uer. oblig. ut ibi. etiam
latius dixi, & ſi iterum inſtabis, quæ ſit ratio differen
15 tie † quare in legatis conditio ſuſpendat ipſam diſpo
ſitionem, ut antea non dicatur eſſe legatum, ſecus au
tem ſit in contractibus, quia tantummdo ſuſpendit ef
fectus iuris cauſandos ex contractu, non ipſam con-
tractus diſpoſitionem, Reſpondetur, ꝙ in legatis cō-
ditio ſuſpendit effectum donationis, ſeu delibationis
hæreditatis, qui non differt a legato, ſed idem eſt, ꝙ
ipſum legatum, ut ſupra dictum fuit, iccirco dicitur
ſuſpendi ipſum legatum, in contractibus uero condi
tio non dicitur ſuſpendere conuentionem, ſeu pro-
miſſionem, quia illa ſit de præſenti, & licet ſuſpendat
effectus iuris eauſandos ex ipſa conuentione, non ta
men dicetur ſuſpendi conuentio. quia effectus diffe-
runt ab ea, tanquam cauſa, & cauſatum, & non ſunt
idem cum ipſa conuentione. Ex prædictis ſequitur,
16 ꝙ legatum † poteſt dici conditionale duplici reſpe-
ctu, primo, quoad ipſam diſpoſitionē legati, quæ po-
teſt ſuſpendi per conditionem, ubi eſt uoluntaria. &
ex diſpoſitione teſtantis. poteſt etiam dici conditio-
nale, non quoad diſpoſitionem, ſed ſolum quoad
actionem & obligationem, ubi actio & obligatio ſu
ſpenditur per conditionem tacitam a lege ſubintel-
lectam. contractus uero non dicuntur cōditionales,
quoad ipſam diſpoſitionem, quia conuentio ipſa nō
ſuſpenditur per conditionem, ſed ſolum quoad effe-

ctum iuris cauſandum ex ipſa conuentione , ſiue ſit
conditio uoluntaria,ſiue tacita, ſubintellecta a lege ,
ſic dicimus cedere diem in legatis. duplici reſpectu,
primo quoad ipſam diſpoſitionem legati,dum inci-
pit eſſe legatum in rerũ natura,& de preſenti,& hoc
modo dicitur cedere infra quando dies lega. ced.
totum ; dicitur etiam cedere diem, quoad actionem
& obligationem , quando incipit eſſe obligatio &
actio,ſed tunc nõ proprie dicitur dies legati,ſed dies
actionis & obligatiõis.d.l.cedere diem. in contracti
bus uero non dicimus cedere diem contractus , ex
quo contractus ſemper incipit eſſe de præſenti, dum
contrahitur,ſolum dicimus cedere diem actionis &
obligationis,quando incipit eſſe actio & obligatio ,
ex prædictis reſoluo plures difficultates,quæ nullibi
per doc.reſoluuntur,& primo,quãuis ſit magna diffi
cultas apud doct.in inueſtigatione rationis differen-
17 tie,quare in contractibus conditio † retrotrahitur.l.
ſi filius infra de uer. oblig.ſecus autem ſit in legatis
.l.quę legata.infra de reg.iur.ex quo doc in.d.l.ſi fi-
lius,& in.l.ſi is qui pro emptore infra de uſucapi.aſſi
gnant uarias & diuerſas rationes, quæ omnes repro
bantur,ut late per Iaſo.poſt alios, quos refert in.d.l.
ſi is qui pro emptore col.lxx.cum quatuor ſequenti-
bus. uera tamen ratio differentie colligitur ex prædi
ctis,ꝙ ideo in contractibus actio & obligatio , quæ
naſcitur poſt euentum conditionis ex ipſo cõtractu,
retrahitur, ut fingatur acquiſita tempore contractus,
ex quo antequam *exiſtat conditio , incipit eſſe con-*
tractus & actio & obligatio debet retrotrahi ad tem
pus contractus, quemadmodum effectus debet retro
trahi ad tempus ſue cauſe,a qua producitur,aliud eſt
in legatis,ubi ſit conditio uoluntaria, quia cum lega
tum non incipiat eſſe antequam exiſtat conditio,pro
pterea actio & obligatio, quæ producitur ex legato,
non poteſt retrotrahi,niſi ad tempus,quo exiſtit di-
cta conditio,quia tũc temporis incipit eſſe legatum,
non autem ad tempus mortis, antequam incipiat le-
gatum , quia hoc eſſet impoſſibile , cum non poſſit
actio & obligatio fingi quæſita, antequam exiſtat cã
legati, a qua producitur,& cauſatur. & prædicta ratio
comprobatur,quia ubi legatum incipit eſſe tempore
mortis , quamuis actio & obligatio ſuſpendatur per
conditionem tacitam tamen dicto caſu, in legatis a-
ctio & obligatio retrotrahitur ad tempus mortis, qa
eo temporis incipit eſſe legatum,et dies eius ceſſit.l.
ſi poſt diem in fi.infra quando dies leg.ced.d.l.quæ
legata,& iſta ratio eſt uera , & indubitata , reſoluitur
etiam alia difficultas,uidelicet quæ ſit ratio,quare pẽ
18 dente conditione,legatum † non tranſmittatur,toto
tit.infra quando dies lega. ced. & tamen tranſmitta-
tur actio & obligatio ex contractu conditionali.§.ex
conditionali inſt.de uerb.oblig.nam ratio colligitur
ex prædictis,quia cum contractus ſit in rerum natura
ante conditionem,& ob id actio & obligatio retro-
trahitur ad tempus contractus,ut tunc fingatur quæ
ſita , ſequitur , ꝙ tranſmittatur , quia fingitur quęſita
tranſmittente,ante eius mortem, ſecus eſt in legatis ,
quia cum non incipiat eſſe legatum ante conditio-
nem,& actio et obligatio propter id non poſſit fingi
quæſita ante conditionem, iccirco non poteſt tranſ-
mitti per legatarium,cum non poſſit fingi quæſita le
gatario,ubi decedit pẽdẽte conditione,hanc ratio-
nem ponit tex.in.l.huiuſmodi infra quando dies le-
ga.ced.dum expreſſe dicit,ꝙ ad effectũ,ut poſſit trã
mitti res legata,requiritur,ꝙ præcedat cauſa , ex qua
debeatur & ſic incipiat legatum eſſe, antequam dece
dat legatarius.& ratio rationis eſt,quia requiritur, ꝙ
fingatur quæſitum tranſmittenti ad effectum ut tranſ-
mitti poſſit ut eſt caſus in.l.ſi *infanti,in* uerſi.quaſi in
fanti quæſita.& ibi Bal.not.col.ii.uerſic.iiii.oppono
.C.de iure delib.quod etiam probatur,*quia lex* parifi
cat tranſmiſſionem, quæ fit in hæredes *legatarii* ,&
acquiſitionem, quæ fit illis . ſub quorum poteſtate
eſt legatarius.d.l.quæ legata, igitur in *tranſmiſſione*
attenditur dicta fictio,ꝙ fingatur quæſita actio a prin
cipio,prout attenditur in acquiſitione , quæ fit *illis* ,
qui habent legatarium in poteſtate tempore quo ce
dit dies legati.d.l.ſi poſt diem.§.fi. & ideo uidemus ,
ꝙ ubi non poteſt fingi quæſitnm legatario tempore
mortis , ꝙ non cedit dies legati , nec tranſmittitur ,
quamuis ſit ſolum cõditio tacita, ut eſt in caſu.l.cum
ita in principio infra quando dies leg.ced.& de hoc
latiſſime dixi in.l.hæredes mei.§.cum ita infra ad tre
bellia.Tertio reſoluitur alia difficultas,quare in con-
19 tractibus, † *etiam pendente conditione,*dicatur debi
tum,ſaltem large & *improprie,in legatis uero* nullo
modo *dicatur debitum pendente conditione,* ut eſt
caſus.in.l is cui *infra de actio.& obli. nam ratio col-*
ligitur ex prædictis,ꝙ ideo ſit, quia ante conditionẽ
non dicitur eſſe legatum , ſed ante *conditionem di-*
citur eſſe ſtipulatio ſeu contractus, *quę omnia nota-*
bis,quia uera ſunt,& ab aliis non declarata, & reſol-
uunt plures alias difficultates , quas in preſentiarum
non refero.

ℭ Noto ultimo regulam,ad quam communiter al-
legatur lex noſtra, uidelicet,ꝙ expreſſio eorum,quæ
tacite inſunt,nihil operatur, de qua , qualiter proce-
dat,dicam infra ſecundum ordinem Bar.et ibi etiam
declarabo.*an deciſiones ,quas docto. hic* in notabili
bus allegant pro *concordantibus,procedant,* & ada
ptari poſſint ad hanc *regulam.*

ℭ Circa glo.in uerbo,ſeius,& *in uerbo, conditiona*
le,pro reſolutione eorum,quę dicuntur in gl. & per
Bar.& docto.circa illas, principaliter de duobus ui-
dendum eſt, primo , quando iſte conditiones de adi
tione hæreditatis cenſeri debeant expreſſe,aliter quã
inſunt & eo animo ut faciant conditionem . Secun-
do,quem effectum operentur,ubi cenſentur expreſſe
aliter quam inſunt.

ℭ Circa primum, ſunt plures quæſtiones , & *prima*
20 † eſt de hanc conditione,ſi ſeius hæres erit,quando
dicatur expreſſa eo modo,quo tacite ineſt,& in hac,
ex mente gl .Bart.& aliorum habes diſtinguere tres,
caſus,primus eſt, ubi ipſe ſeius ſolus eſſet hæres inſti
tutus,et hoc caſu abſque dubio diceretur expreſſa eo
modo,quo tacite ineſt,non enim poſſet legatum ua-
lere,ipſo Seio non adeunte, & in his terminis intelli
gunt legem noſtram . Alius caſus eſt , quando alii eſ
ſent inſtituti ſimul cum,ipſo Seio, tamen ab ipſo tan-
tum foret legatum ſub dicta conditione, ſi Seius hæ-
res erit,nam tunc etiam diceretur expreſſa eo modo,
quo tacite ineſt, & in his terminis Bart.intelligit tex.
in.l.in conditionibus.§.primo infra de condi.& de-
mon.glo.tamen in.d.§.primo,intelligit , ꝙ ibi unus
tantum ſit inſtitutus,et ꝙ primus in caſu dicti.§.pona
tur pro nomine proprio,prout accipitur pro nomi-
ne proprio in.l.quoties.§.ſed cum primum ſupra de
hæredi.inſtit. tamen,ut etiam hic dicit Iaſ. uerior eſt
intellectus Bar.uidelicet,ꝙ ibi ſint plures inſtituti, &
probatur in uer.ſequenti, ſed ſi ſic , in quo dicitur , ſi
primus & ſecundus hæres erit, & ſi iterum inſtabis ,
ꝙ intellectus Bar.ad illum tex.ſit diuinatiuus , quate-
nus intelligit,ꝙ ſolum ab illo primo ſit relictum le-
gatum,cum hoc non dicatur in tex. Reſpondeo , ꝙ
iſtud colligitur ex illomet text.attento , ꝙ in dubio.

21 † præſumitur legatum relictum ab illo hærede,in cu
ius perſona ſit adſcripta conditio , quemadmodum
ſubſtitutio cenſetur facta illis tantum hæredibus, qui
ſunt nominati in conditione,Barto.& alii in.l.i.in.v.
quæſtio.ſupra de uulga.& iõ uidemus,ꝙ tex.in.l.ſi ti
tio.§.fi.infra quando dies leg.ced.dum ponit caſum,
quando legatum relictum fuit,ſub illa conditione, ſi
ſeius hæres non eſſet, dicit ꝙ expreſſim ab omnibus
fuit legatum,nam per iſtud denotatur , ꝙ præſuppo-
nat,ut intelligeretur relictum tantum ab illo nomina
to in conditione,niſi expreſſe fuiſſet relictum ab om
nibus,ſed contra iſtam cõcluſionem obſtat, quia iſta
conditio,ſi ſeius hæres erit, non uidetur ineſſe de ne
ceſſitate attento ꝙ non adeunte Seio,legatum poteſt
confirmari per aditionem aliorum coheredem, qui-
bus portio Sei accreſceret cum onere. Ad iſtud reſpõ
det Bar.ꝙ immo ineſt de neceſſitate, ad effectum, ut
poſſit legatum deberi eo modo, quo teſtator diſpo-
ſuit,uidelicet ab ipſo Seio, & licet poſſit deberi a co-
heredibus tamen hoc non eſt, prout uoluit , ſeu di-
ſpoſuit teſtator,uerum ex legis diſpoſitione, quæ fa-
cit portionem unius accreſcere aliis cohæredibus
cum onere,ſed circa hanc ſolutionem Bar. obſtat dif
22 ficultas, † quia ipſe uult, ꝙ in caſu.d.l.in conditioni
bus.§.primo, portio illius primi accreſcat cohæredi-
bus cum onere illius legati relicti ab illo primo,& ta
men hoc uidetur falſum,quia regula eſt , ꝙ ubi lega-
tum relinquitur nominatim ab uno hærede, non de-
beatur a cohæredibus,quibus accreſceret portio ipſi
us,eo non exiſtente hærede.l.celſus uer.ꝙ ſi alicuius
infra de leg.ii.Barto.in.l.ſi titio & meuio.§.iulianus
infra de lega.ii.& in.l.quæ conditio. infra de condi.
& demon. Iaſ.& Rui. pro ſolutione diſtinguunt, ꝙ
aut fuit relictum ab uno hærede nominatim, ſub no
mine appellatiuo,& procedat deciſio Bar.hic & tex.
in.d.l.in conditionibus.§.primo, uidelicet, ut poſſit
deberi a cohæredibus , aut fuit relictum ab uno ſub
nomine proprio,& procedat deciſio text.in dicta l.
celſus,uidelicet, ꝙ non debeatur a cohæredibus.ad-
ducunt ad comprobationem huius diſtinctionis no.
per Bar.in ſimili in.l.lucius.§.meuia per illum tex.in
fra ad trebell.& in.l.turpia.§.fi.infra eo.ubi Bar.con-
ſtituit differentiam,an hæredes ſint grauati nomina-
tim,per nomina propria , an ſub nomine appellati-
uo,quoad effectum,ut uideantur grauati, uel pro uiri
libus portionibus, uel pro hæreditariis,ſed iſta ſolu-
tio,& diſtinctio non eſt bona,attento ꝙ ſemper uide
tur legatum relictum nominatim non obſtante, ꝙ re
linquatur ab uno,ſub nomine appellatiuo.l.nomina
tim infra de lega.iii. Nec obſtant not. per Bart.in.d.
.§.meuia,quia dico,ꝙ quoad alios,qui non continen
tur ſub nomine appellatiuo,ſemper grauamen dice-
tur iniunctum nominatim.d.l.nominatim , &.l.iii.§.
nominatim ſupra de iniuſto.rupto teſta.l.ii.ſupra de
lib.& poſth.ſed quoad eos, qui cõtinentur ſub dicto
nomine appellatiuo,non dicetur iniunctum nomi-
natim,& ideo non poterunt cenſeri grauati pro uiri
libus,& ita procedunt no.per Bar.in.d.§.meuia,& in
.d.turpia.§.fina.

¶ Tu uero pro ſolutione,ſic diſtingues,ꝙ ubi nomi
natim,& expreſſe ab uno relinquitur,& tunc indiſtin
cte procedat deciſio.d.l.celſus, uidelicet , ut non de-
beatur a cohæredibus ſiue ſub nomine proprio, ſiue
appellatiuo relictum ſit,ubi uero non fuit expreſſim,
& nominatim relictum ab uno,uerum ſolum præſu-
mitur relictum ab uno,quia in eius perſona fuit ad
ſcripta conditio,& tunc procedat deciſ.d.§.primi,&
bar.hic,uidelicet, ꝙ portio iſtius accreſcat cum one-
re huius legati aliis cohæredibus & ratio differentie
ſatis patet,quia tunc debet attendi hæc coniectura,ꝙ
tantum ab illo,qui fuit nominatus in conditione, ui
deatur legatum,quando eſt hæres quia per hanc præ
ſumptionem ſeu coniecturam, legatum non uitiare-
tur,ubi uero ipſe non eſt hæres,ſed alii tantum , non
debet attendi hæc coniectura,ſeu præſumptio quòd
ab illo tantum cenſeatur relictum,quia per hanc con
iecturam legatum extingueretur,argu.l.quoties infra
de uer.oblig.& de reg.iur. Accedit, quia ſi ſolum ab
illo nominato uideretur relictum, quando ipſe non
eſſet hæres illa uerba, ſi primus hæres erit , facerent
conditionem,quia in defectum dicte conditionis le-
gatum deficeret.d.l.celſus in fi.& tamen hoc eſt con
tra tex.in.d.l.in conditionibus.§.primo, in quo dici-
tur,ꝙ non faciunt conditionem,& ideo ꝙ non defi-
ciat legatum,quamuis ille primus non ſit hęres,nam
ſi deficeret legatum,illo non exiſtente hærede , illa
ſcriptura faceret conditionem .

¶ Redeundo ad dicta Bar.habes colligere ex dictis
23 ipſius,ꝙ duobus modis hæc conditio, † ſi ſeius hæ-
res erit,dicetur expreſſa prout tacite ineſt in legatis ,
primo modo,quando nullo alio caſu poteſt ualere
legatum,quam in caſu quo dicta conditio exiſtat, ſe-
cundo modo,quando poteſt ualere alio caſu.tamen
non ex diſpoſitione teſtantis, ſed ex legis diſpoſitio
ne,nam dicetur ſaltem ineſſe , ad effectum ut debea-
tur legatum eo modo,quo teſtator diſpoſuit,& Bart.
exemplificat iſtud ſecundum duobus modis , primo
quando poſſet deberi a cohæredibus, ex legis diſpo
ſitione,quæ facit accreſcere portionem illius Sei , cũ
onere dicti legati de quo ſtatim dictum fuit,ſecundo
exemplificat,quando poſſent deberi legata ab inte-
ſtato,per titulum ſi quis omiſ.cau.teſt.quia ipſe Seius
omiſ.cau.teſta.in fraudem adiret hæreditatem ab in-
teſtato,nam non obſtante, ꝙ legatum poſſet ualere,
quamuis non exiſtat conditio illa,ſi ſeius hæres erit ,
ex teſtamento , tamen quia non poſſet ualere ex di-
ſpoſitione teſtantis,quia in eum caſum,nihil teſtator
diſpoſuit,ſed ſolum ex legis diſpoſitiõe dicetur dicta
conditio expreſſa eo modo, quo tacite ineſt, ad effe
ctum ut legatum debeatur ex teſtamento,prout teſta-
tor diſpoſuit,exemplificant doct.etiam aliis modis ,
uidelicet,quando Seio non exiſtente hærede , legata
poſſent deberi a filio exheredato,ſeu pręterito , per
authen. ex cauſa.C.de lib. præteritis nam quamuis
poſſit ualere legatum , Seio non exiſtente hærede. ta
men dicetur expreſſa eo modo quo tacite ineſt , ad
effectũ ut debeatur eo modo,quo teſtator diſpoſuit ,
uidelicet,a Seio,nam a filio non debetur ex diſpoſi-
tione teſtantis,ſed ex legis diſpoſitione , ita dicunt
Alex.Soci.Iaſ.& communiter Moder.hic, reprobata
opinione Bal.in.d.authen. ex cauſa colu.xii.in.iiii.
oppoſitio.exemplificant etiam in caſu,quando poſ-
ſet legatum deberi a ſubſtituto,Sei,illo non exiſtente
hærede,quia,eo non obſtante,illa cõditio,ſi ſeius hę
res erit,dicetur expreſſa eo modo,quo tacite ineſt,ad
effectum,ut debeatur legatum a Seio , prout teſtator
diſpoſuit.nam a ſubſtituto legatum non debetur ex
diſpoſitione teſtantis.quia de hoc teſtator nõ diſpo-
ſuit,ſed per diſpoſitionem.l.licet imperator inf.eod.
tit.& ita dicunt Rui.& dominus Ripa hic , & pro
hac opinione uidetur caſus , quem allegat Rui.in.l.
ab exhæredati.§.fi.infra eo.eſt uerum,ꝙ.d.Iaſ.in ſub-
ſtituto tenuit contrarium,quia dicit,ꝙ legata deben
tur a ſubſtituto per diſpoſitionem teſtantis , ex quo

cenſentur repetita,ſed male dicit,quia licet uideātur
repetita a ſubſtituto,non tamen debentur a ſubſtitu-
to ex diſpoſitione teſtantis expreſſa, ſed ex preſum-
pta & tacita, per expreſſam diſpoſitionem.d.l.licet
imperator,et ideo non diceretur deberi a ſubſtituto,
prout teſtator uoluit, ſeu expreſſe diſpoſuit. Sed cir-
24 ca prædicta ſtat difficultas,qua ratione,† cum in om-
nibus prædictis caſibus,legatum poſſit deberi a co-
hæredibus,ſaltem ex tacita, & præſumpta uoluntate
defuncti,quamuis dicta conditio , ſi ſeius hæres erit,
non exiſtat,debeat hæc cōditio dici expreſſa eo mo
do,quo ineſt,& non alio,& hoc doct.non declarāt,
ſolum Soci hic,in caſu quando poſſunt legata debe-
ri ab inteſtato per titulum ſi quis omiſ.cauſa teſta. &
per authen.ex cauſa adducit iſtam rationem, quia di
ctis caſibus,fingitur adita hæreditas ex teſtamento
.l.ſi duo ſup.ſi quis omiſ.cauſa teſta. & ideo fingitur
uerificata dicta conditio , unde dicetur expreſſa eo
modo.quo tacite ineſt,quia requiritur, ꝙ uere uel fi-
cte dicta conditio exiſtat,ſed iſta ratio non eſt bona,
nam falſum eſt,ꝙ lex fingat hæreditatem fuiſſe aditā
per illum Seium nominatum in conditione,in caſu.
d.authen.ex cauſa nec ꝙ fingatur adita ex teſtamen-
to,ſeu ꝙ competat actio directa ex teſtamento,in ca
ſu tituli ſi quis omiſ.cauſa teſt. prout dixi in l.prima
ſupra eo.præterea dicta ratio non pertinet ad alios
caſus,uidelicet quando debentur legata a cohæredi
bus,uel a ſubſtitutis. unde pro *ratione prædictorum
aduertendum eſt,ꝙ quemadmodum illa conditio.ſi
legatarius dederit decem hæredi, adimpletur in per
ſona eius,qui non eſt inſtitutus* , quādo ipſe tenetur
ad legata,ſiue ſit hæres ab inteſtato,ſiue per cōtra ta
bulas.l.is qui in poteſtate.§.fi.ſupra de lega.præſtan.
eodem modo dicta conditio,ſi ſeius hæres erit. de-
bet cenſeri relata ad omnes.a quibus legatum poteſt
deberi,& in perſona eorum debet poſſe adimpleri
dicta conditio,ſiue ſit cohæres Sei,ſiue heres ab inte
ſtato,ſiue ſit filius,in caſu.d.authen.ex cauſa , ſiue ſit
ſubſtitutus,& ratio eſt,quia perſona Sei cenſetur ex-
preſſa in ea conditione,ex eo quia teſtator exiſtima-
bat,ꝙ tantum ab illo legatum debendum eſſet, non
quin uelit,ꝙ per aditionem aliorum , poſſit cōditio
adimpleri & ab aliis deberi. & hac ratione cenſetur
expreſſa eo modo,quo tacite ineſt,non obſtante, ꝙ
in conditione ſit expreſſa perſona Sei .
¶ Prædicta limitantur per Bar.& doct. hic, ut non
25 procedant † caſu quo legatum poſſet deberi ex teſtā
tis diſpoſitione expreſſa,etiam in caſu, quo ſeius nō
eſſet hæres, quia tunc dicta conditio , ſi ſeius hæres
erit,dicetur expreſſa aliter quam inſit,& eo animo,ut
faciat conditionem . Iſtud exemplificat Bar.in caſu,
quando eſſet adiecta clauſula codicillaris, nam cum
poſſit deberi illud legatum a uenientibus ab inteſta-
to,quamuis Seius non ſit hæres ex diſpoſitione teſtā
tis iccirco dicta cōditio dicetur expreſſa eo animo ,
ut faciat conditionem . Effectus huius eſt, ꝙ Seio nō
exiſtente hærede,legatum non debeatur,& per dictā
conditionem denotabitur,ꝙ dictum legatum nō ui
deatur repetitum ab aliis uenientibus ab inteſtato,ut
infra declarabo . Ratio predicte limitationis eſt, qa
non poteſt cenſeri appoſita dicta conditio,tanquam
neceſſaria ad effectum,ut ualeat legatum eo modo ,
quo teſtator diſpoſuit,cum etiam potuiſſet alio mo-
do ex diſpoſitione eiuſdem ualere,iccirco ne cenſea
tur omnino ſuperflua contra.l.ſi quando in princip.
infra eo dicetur expreſſa eo animo , ut faciat condi-
tionē. Sed dubitatur,an *in caſu quo teſtator* expreſſe
26 diſpoſuiſſet,ꝙ portiones accreſcerēt † cohæredibus
cum onere legatorum, & ꝙ *ſubſtitutus teneretur* ad
legata,utrum, dicto caſu,illa conditio, ſi ſeius hæres
erit,cenſeri debeat expreſſa,prout tacite *ineſt* , an eo
animo,ut faciat conditionem . Hanc dubitationem
non tangunt docto.prima tamen facie,ex *dictis Bar.*
& aliorum.hic,uideretur dicendum, ꝙ cenſeatur ex-
preſſa eo animo ut faciat conditionem,dum dicunt,
ꝙ iccirco cenſeatur expreſſa, prout tacite ineſt , non
obſtante,ꝙ poſſit legatū deberi a ſubſtituto,ſeu a co-
hærede,quia ab illis non debetur ex diſpoſitione te-
ſtantis nā uidētur uelle,ꝙ ubi ab illis deberetur ex di
ſpoſitiōe teſtātis,ꝓut in caſu nr̄o,ꝙ cēſeretur expreſ-
ſa eo animo,ut faceret conditionē.Ego tamē in caſu
iſto teneo contrariū,quia ſi iſta diſpoſitio teſtantis ꝙ
legata debeantur a cohæredibus,uel a ſubſtituto , fa-
ceret,ꝙ illa uerba ſi ſeius hæres erit, haberentur pro
conditione.operaretur contrarium effectum , quia ſi
non fuiſſet *iſta diſpoſitio expreſſim* facta per teſtato-
rem,legata fuiſſent *debita* a cohærede,& a ſubſtituto
ex legis diſpoſitione.*Si modo facit iſta diſpoſitio,ꝙ*
dicta uerba habeantur pro *conditione*,ſequitur ꝙ ēt
faciat ꝙ Seio non exiſtente hærede, *legatū deficiat* .
ut non poſſit deberi nec a cohærede,nec a ſubſtituto
.l.celſus in fi.infra titu.i.& hic effectus eſt contrarius
dicte diſpoſitioni facte per teſtatorem. unde non de
bet ſumi dicta interpretatio.l.legata inutiliter inf. de
adimen.lega.uerum potius ſumi debet alia interpre
tatio,uidelicet quòd per dictam diſpoſitionē decla-
retur,quòd illa uerba,ſi ſeius hæres erit non ſunt ex-
preſſa *eo animo,ut faciam conditionem*, quia appa-
ret,quòd *Seio non exiſtente hærede,uoluit* legata de
beri a cohærede *ſeu ſubſtituto,nec ob. quòd expreſ-*
ſio horum uerborum foret ſuperflua , *quia admitto*,
ꝙ ſit ſuperflua,tamen dico, quòd potius debet hoc
tollerari,quam quòd ſumatur interpretatio , per quā
diſpoſitio teſtantis operetur contrarium effectum .
Non obſtat id quod ſupra dictum fuit,de clauſula co
dicillari,quia quamuis dicamus, quòd propter dictā
clauſulam,ſumatur cōiectura, quòd illa uerba ſint ex-
preſſa eo animo.ut faciant condtionem , *ita ut non*
cenſeatur illud legatum,cui non ſit adiecta dicta con
ditio,repetitum uenientibus ab inteſtato,nō propte-
rea dicta clauſula operatur contrarium effectum,quia
ſi dicta clauſula non adeſſet, legatum non fuiſſet de-
bitum a uenietibus ab inteſtato,& defeciſſet non adi
ta hæreditate ex teſtamento.
27 ¶ Tertius caſus eſt quando plures ſunt inſtituti, † &
expreſſim ab omnibus fuit relictum ſub dicta condi-
tione,ſi ſeius hæres erit.& hoc caſu non eſt dubium,
quin cenſeatur expreſſa eo animo ut faciat conditio
nem,non eo modo,quo tacite ineſt,ita Bart.& doct.
hic,& in his terminis intelligunt tex in.d.l.ſi titio.§.
fi.inf.quando dies lega.ced.dicunt tamen iſtud pro-
cedere quoad portiones aliorū, ſed non quoad por
tionem Sei,quia quoad illā dicetur expreſſa eo mō ,
quo ineſt ut dicitur in.d.l.ſi titio.§.fin.effectus huius
concluſionis eſt,ꝙ Seio non adeunte deficiat legatū
proportionibus cohæredum, quia proportiōe ipſo-
rum facit conditionē,ſed proportione illius Sei non
deficeret,ſed accreſceret eius portio cohęredibus cū
onere,& ſi inſtabis ꝙ immo tempore Pomponii au-
thoris.d.l.ſi titio, portio non accreſcebat cum onere
legatorum,quia iſtud poſtea inductum fuit per con-
ſtitutionem ſeueri,ut dicitur in.l.ſi titio & meuio.§.iu

lianus infra de lega.ii. Reſpondeo, ꝙ ubi expreſſim
ab omnibus hæredibus legatum relinquebatur, tunc
portio *unius* accreſcebat aliis cum onere,etiam ante
conſtitutionem ſeueri,ut eſt caſus in.l.ſi duobus.§.pri
mo *infra* e.& in his terminis preciſe loquitur.d.l.ſi ti
tio.§.fi.Et ſi iterum inſtabis,ꝙ immo conſtitutio ſeue
ri loquitur in caſu,quando ab omnibus fuit relictum
ex quo ubi legatum tantũ ab uno relinqueretur, non
poſſet deberi a cohæredibus, & ceſſaret conſtitutio
ſeueri.l.celſus infra de leg.ii.ut dicunt Bart. & com-
muniter alii in.d.l.ſi titio & meuio.§.iulianus, quam
uis Pau.de caſt.ibi teneat,ꝙ diſpoſitio.d.l.celſus cor
rigatur per conſtitutionem ſeueri de qua in.d §.iulia
28 nus. Reſpondeo,ꝙ ſunt plures caſus diſtinguendi †
primus quando expreſſim ab omnibus fuit relictum,
& iſto caſu,etiam ante conſtitutionem ſeueri, portio
unius accreuiſſet aliis cum onere.d.l.ſi duobus.§.pri
mo d.l.ſi titio in fi.alius eſt caſus,quando nec expreſ
ſim ab omnibus,nec expreſſim ab uno legatum fuit,
ſed ſolum preſumptiue,& per interpretationem, ab
uno *uidetur relictum*,prout quando interpretatio ſu
mitur,ꝙ *ſit relictum* ab illo hærede,in cuius perſona
fuit expreſſa conditio,& iſto caſu ante conſtitutionẽ
ſeueri.portio iſtius non accreuiſſet aliis cum onere,
ſed poſt dictam conſtitutionem accreſcit.ut eſt caſus
in.d.l.in conditionibus.§.primo infra de condit. &
demon & in his terminis preciſe loquebatur conſti
tutio.ſeueri,de qua in.d.§.iulianus, nam ſumitur inter
pretatio,ꝙ legatum ſit relictum ab illo nominato in
conditione,ſi ipſe ſit hæres, ſin minus *ſumitur inter-*
pretatio,ꝙ ab omnibus *ſit relictum, ut dictum fuit* ſu
pra & hoc *modo debet declarari dictum Bar.*& alio
rum *in d.§.iulianus,dum dicunt*, ꝙ conſtitutio ſeue-
ri loquitur,quando legatũ fuit relictum ab omnibus,
nam intelligi debet,quãdo interpretari poteſt,ꝙ om
nes grauauit,ut puta,in caſu propoſito, quia licet in
caſu quo nominatus in conditione ſit hæres, legatũ
cenſeatur ab ipſo ſolum relictum, tamen ubi ipſe nõ
eſſet hæres,cenſeretur relictum ab omnibus, & hoc
modo declarando mentem Bar.intellectus ipſius ad
.d.§.iulianus poteſt ſuſtineri,nec erit cõtra illum tex.
ut ibi dicebat Pau.de caſt.Tertius eſt caſus, quando
nominatim,& expreſſim ab uno fideicommiſſ. ſeu le
gatum reliquit,quia illum nominauit in diſpoſitione
legati,non autem tãtummodo in conditione, & iſto
caſu portio iſtius grauati non accreſcit ceteris cohæ
redibus cum onere,etiam poſt conſtitutionem ſeue-
ri,& in his terminis preciſe loquitur.d.l.celſus, licet
aliter dicat Paul.de caſt in d.§.iulianus,ſed non bene
loquitur,ſi iterum inſtabis,ꝙ *immo non ſit uerum*,ꝙ
in caſu.d.l.ſi tit.§.fi.portio illius Sei nominati in con
ditione accreſcat *aliis* cũ onere,ex quo tex. ille uult,
ꝙ quoad portionem *dicti Sei* perinde habeatur, ac ſi
eſſet ſolus inſtitutus ſub dicta cõditione,ſi heres erit,
igitur uidetur uelle,ꝙ Seio non exiſtente hærede,le-
gatum pro ſua etiam portione deficiat,prout defeciſ
ſet,ſi eſſet ſolus hæres inſtitutus.Sed ſolutio eſt,ꝙ eq
paratio ſit ibi de uno caſu ad aliũ quoad hoc ut utro
que caſu illa conditio quoad portionem Sei non ua
leat, & in hoc idem eſt utroq; caſu, ſed equiparatio
non ſit quoad *alia*,quia ubi eſt ſolus inſtitutus, ipſo
non exiſtente hærede deficit teſtm̃,& legatum deficit
propter defectum teſtĩ,non preciſe ex eo, quia Seius
non eſt hæres,ſed ubi eſt cum aliis inſtitutus,teſtamẽ
tum non deficit,propterea quia Seius non ſit hæres,
ex quo confirmatur aditione aliorum,unde ſi defice
ret legatum pro portione *dicti Sei*, neceſſario dicen-
dum eſſet,ꝙ deficeret propter defectum dicte condi
tionis,& ꝙ dicta conditio ualeret etiam in portione
Sei,cuius contrarium dr̃ in tex.ex prædictis habes de
clarationem intellctus.d.l.ſi tit.§.fi.& reſolutionẽ eo
rum,quæ in contrarium adduxit Soc hic, col.prima,
uerſiculo tertio limita,& ex dicto tex.in d.§.fi.dũ de-
cidit,ꝙ dicta conditio pro parte Sei intelligitur, pro
ut tacite ineſt,pro parte uero aliorum tanquam con
29 ditio uoluntaria.Habes etiam inferre † ꝙ illa preſum
ptio,ꝙ in dubio cõditio intelligatur expreſſa eo mo
do,quo tacite ineſt,debet attẽdi, quamuis propter id
diuerſo iure determinaretur, quia eſſet pro parte ne-
ceſſaria,& pro parte uoluntaria,ita eſt caſus ibi,adeo
ꝙ per dictam preſumptionem recedimus a regula.l.
eum qui edes infra de uſucap.&.l.iam hoc iure ſup.
de uulgar.eum ſimilibus eſſent plura alia dicenda cir
ca illum articulum,quomodo portio unius hæredis
accreſcit aliis cum onere legatorum, quæ prætermit
to.quoniam non pertinent ad materiam legis noſtre
prædicta tamen dicta fuerũt pro reſolutione eorum,
quæ Soc.dixit contra communem,& pro declaratio
ne.d.l.ſi titio.§.fin.

℄ Secunda eſt quæſtio,quando hæc conditio, quiſ-
30 quis mihi hæres erit dicatur † expreſſa eo modo quo
tacite ineſt,& quando eo animo, ut faciat conditio-
nem,& circa hanc conditionem Bar.et communiter
doct.*faciunt duas* concluſiones.prima eſt,quòd ſi nõ
ſit *clauſula codicillaris in* teſtamento,ſemper dicetur
expreſſa eo modo,quo *tacite ineſt*,ſiue ſit dictũ, quiſ-
quis mihi hæres erit, ſiue *quiſquis* ex ſupraſcriptis
hæredibus, ſiue ſi ſcripti hæredes adierint uel ſi ex
teſtamento adeatur hæreditas, nam non poteſt
aliter legatum ualere, niſi aliquis ſit hæres ex te-
ſtamento.dict.l.ſi nemo ſupra de teſtamen. tutell. &
in hac prima concluſione non eſt difficultas, ſecun-
da concluſio eſt, quòd ubi eſſet clauſuſa codicilla-
ris, uidelicet,ſi diſpoſita *in* teſtamento non poſſunt
ualere iure teſtamenti, quòd ualeant iure codi-
cillorum, quòd dicte conditiones intelligerentur
expreſſe aliter quam tacite inſunt, & eo animo ut
faciant conditionem. Ratio huius concluſionis
eſt, quia cum poſſit legatum deberi a uenientibus
ab inteſtato, in caſu quo deficiat dicta conditio,
quia nullus ſit hæres ex teſtamento expreſſa diſpo-
ſitione teſtantis,iccirco dicetur rexpreſſa eo animo,
ut faciat conditionem,ſequuntur,ut *dixi*, communi-
ter docto.

℄ Iuxta iſtam concluſionem ſunt alique difficulta-
tes, prima eſt quia *illa* concluſione attenta ſeque-
31 retur. quòd iſta uerba, † quiſquis mihi hæres erit,
ſemper facerent conditionem, ex quo habent uim
clauſule codicillaris, ſaltem in iis, quæ pertinent
ad grauamen hæredum, prout ſunt legata, ut per
Barto. in.l. ex duobus.§.primo poſt gloſ. ibi ſupra
de uulgar. & ratio, quare habeant uim clauſule
codicillaris eſt, quia negari non poteſt, quin te-
ſtator multomagis uoluerit grauare uenientes ab in-
teſtato, quos minus dilexit, unde cum dicta uerba
ex largo ſignificatu cõprehendant etiam uenientes
ab inteſtato iccirco importabunt diſpoſitionem,
per quam legata cenſentur repetita a uenientibus ab
inteſtato. Huic difficultati reſpondetur ex men-
te docto. quòd dicta uerba, quiſquis mihi hæ-
res erit, non habent uim clauſule codicillaris, &
ita fuit de mente Barto. hic,& ſequuntur communi-

ter doct ut hic dicunt Alex.& Iaſ. & latius in.d.l.ex
duobus.§.primo , ex quo dicta uerba, quiſquis mihi
hæres erit,intelliguntur,uidelicet, ſi ex teſtamento a-
deatur hæreditas.l.ſi in teſtamento uerſiculo quare
ſupra ſi quis omiſſa cau.teſta.et pro hac opinione ,
ultra dictam rationem,allegant tex.in.l.ſi plures in-
fra de.lega.iii.ad quem eſt ſolutio, ut per Bar.in.d.l.
ex duobus,allegat etiam Soc. hic poſt Aret. in.d..§.
primo,tex.in.l.quidam referunt ſupra tit. proximo,
ſed ad illum eſt ſolutio, ut per Bart. ibi, ꝙ illud uer-
bũ, quiſquis mihi hæres erit,in caſu.d.l.fuit reſtrictũ
ad inſtitutos in primo gradu, & propterea non po-
teſt uerificari in ſubſtitutis, quæ ſolutio probatur ex
uerbis, de quibus in text.ibi ut ab inſtitutis codicilli
confirmarentur,allegant etiam doc.tex. in.l.qui libe
ris.§.hæc uerba ſup. de uulg.&.l.qui hæredi in prin.
infra de conditio.& demonſtra.quæ iura uolunt, ꝙ
hæc uerba,quiſquis mihi hæres erit, intelligantur ſo
lum de iis,quos teſtator expreſſe honorauit, non de
aliis,quos ſolum tacite, uel in conſequentiam,ſed ad
hæc iura eſt ſolutio,ꝙ loquuntur in iis,quę pertinẽt
ad commodum hæredum , in iſtis enim dicta uerba
non intelliguntur de uenientibus ab inteſtato , quia
ex eo ꝙ uoluit illud commodum pertinere ad ſcri-
ptos hæredes,quos plus dilexit,non infertur, ꝙ ue-
lit pertinere ad uenientes ab inteſtato, quos minus
dilexit,ſed opinio Barto. in.d.l.ex duobus.§.primo
procedit in iis,quæ pertinent ad onus hæredem , in
quibus conſtat,ꝙ ea ſit uoluntas teſtantis , ut ſint in-
iuncta uenientibus ab inteſtato quos minus dilexit,
ex eo quia illa iniunxit ſcriptis hæredibus,quos ma
gis dilexit ad doctrinam Bart. in.l.ex duobus.§.pri-
mo,reſpondent prædicti doct.ꝙ eſt falſa,& ꝙ oppo
ſitum uoluit idem Bar.hic,quid dicẽdum? Ego alias
dicebam, ꝙ Bart. non eſt contrarius,& ꝙ poteſt ad
concordiam reduci,quia in.d.l.ex duobus.§. primo,
loquitur quando fuiſſet dictum,quiſquis mihi hæres
erit,det titio decem,quo caſu dicta clauſula,quiſquis
mihi hæres erit,cenſetur appoſita in extremo diſpo
ſitiuo,& ideo per dictam clauſulã,quiſquis &c. poſ-
ſunt uideri grauati uenientes ab inteſtato, ſed Bart.
hic loquitur, quando dicta clauſula fuit ſolum poſi-
ta in extremo conditionali, non autem in diſpoſiti-
uo,prout quando fuiſſet dictum , quiſquis mihi hæ-
res erit,lego fundum titio, & ideo non poteſt dicta
clauſula importare diſpoſitionem,per quam cenſere
debeant grauati uenientes ab inteſtato , quia illud ,
quod ponitur in uim conditionis non ſolet induce
re diſpoſitionem.l.ſi quis ſub conditione dandorũ
decem ſup.ſi quis omiſ.cau.teſt.& ex hoc inferebam
ad concordiam dictarum opinionum, ut concluſio
cõis procedat duobus caſibus , primo quando hæc
uerba,qſquis mihi hæres,ſunt poſita in extremo con
ditionali,& hoc caſu loquitur lex noſtra & Bar.hic,
ſecundo,quando licet ſint poſita in extremo diſpoſi
tiuo tamen reſpiciant commodum hæredũ , & hoc
caſu procedit tex.in.d.l.qui liberis.§.hæc uerba,& in
.d.l.qui hæredi.§.primo quod etiam uult Bar.in.d.l.
ex duobus.§.primo,ſed concluſio Bar. in.d.§.primo
procedat in a lio tertio caſu, uidelicet, quando hæc
duo concurrũt,& ꝙ hæc uerba quiſquis mihi hæres
erit,ſunt poſita ĩ extremo diſpoſitiuo,& ꝙ agatur de
iis, quæ pertinent ad onus hæredum, ſed in præſen-
tiarum puto aliter dicendum,uidelicet , ꝙ hæc opi-
nio communis.ſit indiſtincte uera,& ꝙ nunquam di
cta uerba habeant uim & effectum clauſule codicilla
ris.Moueor,quia ex eo ꝙ apparet,quem uoluiſſe fa-

32 cere teſtamentum, † conſtat non adeſſe uoluntatem
faciendi codicillos.l.non codicillum.C.de teſt.et ex
eo ꝙ quis aliquos grauat ex cã teſtĩ,non põt inferri,
ꝙ ſit uoluntas grauandi uel eoſdẽ uel alios in cã in-
teſtati,caſu quo teſtm̃ nõ ualeat.l.ex teſtõ.C.de fidei-
com.& quia nunquam ex conſenſu unius diſpoſitio
nis põt inferri conſenſus circa aliã diſpoſitionẽ,pro
ut de ultimis uoluntatibus eſt tex.in.d.l.non codicil
lũ &.d.l.ex teſtõ,&.l.fi.§.illud.C.de codicil.&.l.pri.
ſupra titul.pri.& in contractibus eſt tex. in.l.i.§.eum
qui ſup.da conſt.pecu.& ideo cõiter dicunt Bart. &
doct.in.l.i.§.ſi quis ita infra de uer.obli.ꝙ ubi agitur
de totali diſpoſitione,tũc procedat regula negatiua,
ſi non ualet quod agitur,ut agebatur,nec etiã ualet
ut ualere poteſt,de quo latius dixi in dict.§.ſi quis ita.
Cum igitur non appareat,ꝙ teſtator uelit diſpoſita ꝑ
eum ualere in uim codicillorum, quia iſtud non ex-
preſſit, iccirco ex eo teſtamento , non poteſt inferri
adeſſe uoluntatem grauandi eoſdẽ hęredes uel alios
ex cã inteſtati,& omnino dicta uerba, quiſquis mihi
hæres erit, intelligi debent ex teſtamento , cum non
appareat,ꝙ teſtator uelit facere aliam diſpoſitionem
quam teſtamentum,ut intelligantur ſecundum ſubie
ctam materiam.l.ſi inſulam ſupra de preſcrip.uerbis,
& hæc eſt ratio eius,quod dicitur in.d.l.ſi in teſtamẽ
to,uerſiculo quare ſupra ſi quis omiſ.cauſa teſta. Nec
ob.pro præſumptio ſit,teſtatorẽ multomagis uoluiſ
ſe grauare uenientes ab inteſtato,quos minus dilexit,
ut dicebat Bar.in.d.l.ex duobus.§.primo nam reſpõ-
detur,ꝙ argumentum procederet , ubi diſpoſitio te-
ſtamenti non uariaretur, & remaneret eadem cauſa
teſtĩ,ſed qñ uariatur diſpoſitio,& ceſſat cauſa teſtamẽ
ti,& deuinimus ad cauſam inteſtati,non poteſt ſequi
dicta illatio,nam eſt diuerſa ratio,quia cenſeri poteſt,
ꝙ de dictis legatis diſpoſuit ea ratione,ut teſtatus de
cederet,& cũ dicta ratio ceſſet in cauſa inteſtati, pro-
pterea non poteſt fieri dicta illatio , ꝙ debeantur ex
cauſa inteſtati, argumento.l.adigere.§.quamuis infra
de iure patrona.faciunt plura alia quæ dixi in.d.§.ſi
quis ita quod multomagis procedit in caſu, quo di-
cta clauſula,quiſquis mihi hæres erit. refertur tantũ-
mõ ad legata,nã tunc,cũ nõ poſſit operari,ꝙ inſtitu-
tio ualeat in uim codicillorũ,nõ ẽt habebit uim clau
ſule codicillaris reſpectu legatorũ,non.n.põt ſumi il
la interp̃tatio,ꝙ teſtator uelit eadẽ diſpoſitionẽ teſtĩ,
caſu quo non poſſit ualere in uim teſtĩ:pro parte ua-
lere iure codicillorũ:& pro parte nõ, & ꝙ diuerſo iu
re cẽſeatur,argumẽto.l.eũ qui edes inf. de uſucap.&
l.iam hoc iure ſup.de uulg.cũ ſimilibus. ¶ Alia eſt
difficultas:qa non uꝛ̃ poſſibile:ꝙ clauſula codicillaris
operetur:ut dicta uerba: qſquis ex ſupraſcriptis mihi
hæres erit:uel ſi ex teſtõ adeat h̃ditas:cenſeri debeãt
expreſſa eo animo:ut faciãt conditionẽ:& aliter quã
33 inſint:nã aut tenemus † illã opinionẽ:ꝙ iſtud legatũ:
cui dicta cõditio eſt appoſita:ſit repetitũ ab oĩbus ue
nientibus ab inteſtato:ꝑ dictã clauſulã codicillarem:
prout cenſentur repetita quecunque alia diſpoſita in
teſtamento gl.in.l.ex teſtamento.C.de fideicom. &
in.l.qui aũt in uerbo,derelicta ſupra ſi quis omiſ.cau
ſa teſta.Bart.in.l.i.col.i.ſupra tit.i.quam opinionem
tenuerunt Areti.Alexan.Soci.Iaſo.Ruin.& commu-
niter Moder. hic & uidetur impoſſibile : quod per
dictam clauſulam codicillarem inducatur : ut di-
cta uerba conſtituant conditionem, quia attenta præ
dicta opinione per dictam clauſulam aufertur potius
a dictis uerbis uis & effectus cõditionis,quam prius
habebant,declaro . Si dicta clauſula codicillaris nõ

fuiſſet appoſita,illa conditio tacita,quiſquis ex ſupra
ſcriptis hæres erit,uel ſi ex teſtamento adeatur hære
ditas,habuiſſet uim & effectum conditionis, quoad
iſtud ut in eius defectum,quia ex teſtamẽto non adi-
retur hereditas,legatum deficeret.l.ſi nemo ſupra de
teſtamenta.tutel.l.eam quam.C.de fideicom.& dicta
clauſula aufert iſtum effectum,quia operatur,ꝙ lega-
tum non deficiat,ſed debeatur a uenientibus ab inte
ſtato,quamuis dicta conditio, quia nullus ex ſupra-
ſcriptis ſit hæres ex teſtamento, non exiſtat. augetur
difficultas,quia ſi teſtator apponendo clauſulam co-
dicillarem uoluit legatum a ceteris uenientibus ab
inteſtato deberi, quamuis dicta conditio deficiat,igi
tur cenſeri magis debet,ꝙ uoluerit a dicta conditio
ne recedere, quam facere cõditionem in legato per
dicta uerba,& ſi dices,prout hic dicit Alexan.ꝙ licet
ſtante clauſula codicillari,non inducatur, ꝙ illa uer-
ba habeant uim & effectum conditionis,quoad effe-
ctum ut ea non exiſtente,legatum deficiat, quia fuit
etiam repetitum ab aliis ſuccedentibus ab inteſtato,
tamen operabitur dicta clauſula,ꝙ illa uerba habeãt
uim conditionis,quoad impediendum tranſmiſſio-
nem, quia teſtator non uidetur, apponendo dictam
clauſulam codicillarem,recedere a dicta cõditione,
quiſquis mihi hæres erit, uel ſi ex teſtamẽto adeatur
hæreditas,ſed potius addere aliam conditionem, al
ternatiue,ut cẽſeatur illud legatum relictum ſub dua-
bus conditionibus, alternatiue, uidelicet, ſi ex teſta-
mento,uel ſi ab inteſtato adeatur hæreditas, ex quo
ſequuntur duo,ut ipſe dicebat,primum,ꝙ dicta con-
ditio intelligetur expreſſa aliter quam ineſt, nã ineſt
ſolum ſimplex conditio,ſi adeatur hæreditas, & fuit
expreſſa in legato duplex conditio alternatiue, uide
licet,ſi ex teſtamento,uel ab inteſtato. Aliud ꝙ inte-
rim impedietur tranſmiſſio,decedente legatario ante
quam alteruter caſus contingat.l.huiuſmodi infra
quando dies lega.ced. Reſpondetur,ꝙ iſta declara-
tio ſeu ſolutio Alexan.nullo modo poteſt ſuſtineri,
ex quo in legato relicto ex teſtamento, & ab inteſta-
to ineſt illa conditio,ſi adeatur hæreditas, uel ex te-
ſtamento,uel ab inteſtato, nam requiritur, ꝙ altero
caſu adeatur hæreditas,cum in cauſa inteſtati non ſu
ſtineatur legatum,niſi etiam ab inteſtato adeatur hæ
reditas.gl.in.l.qui filium §.primo, in uerbo codicil-
lis ſupra de hæredi. inſti.l.ii.& ibi Bar.infra de fidei
comm.hæredita.& iſti duo caſus aditionis ex teſta-
mento,uel ab inteſtato non continentur copulatiue
in hac conditione,ſi adeatur,quæ tacite ineſt in hoc
legato relicto ex teſtamento,& ab inteſtato, ſed alter
natiue iccirco quamuis iſti duo caſus aditionis ex-
primantur alternatiue, non deberent propterea dici
expreſſi aliter quam tacite inſunt, tanto magis quia
in dubio conditio intelligi debet expreſſa eo modo,
quo tacite ineſt,ut in.l.noſtra, &.l.in conditionibus
§.i.infra de cond.& demonſtra.&.l.ſi titio.§.fi.infra
quando dies lega.ced.nec eſt uerum, ꝙ impediretur
tranſmiſſio per iſtas duas conditiones,ſi ex teſtamen
to,uel ſi ab inteſtato adeatur hæreditas alternatiue
adiectas,etiam ꝙ intelligãtur expreſſe, tanquam due
conditiones,& aliter quam tacite inſunt, ut infra di-
34 cetur.nec obſtat tex.in.d.l.huiuſmodi.† quia ille tex.
potius probat contrarium, & retorquetur ad oppoſi
tum,nam aduertendum eſt, ꝙ ratio deciſionis dicte
legis.uidelicet, ut legatum relictum ſub conditione,
ſi quid factum erit,ſiue factum non erit,non tranſmit
tatur decedente legatario antequam alteruter caſus
contingat,non obſtante ꝙ dicta conditio ſit omni-
no extitura,ea eſt,quia in dicta conditione ineſt tem
pus incertum, quod ſui natura in ultimis uoluntati-
bus impedit tranſmiſſionem.l.dies incertus infra de
conditio.& demon.& ratione dicti temporis incerti
impeditur tranſmiſſio in caſu.d.l.huiuſmodi ita uult
tex.ille,dum ſuam deciſionem probat a ſimili,per il-
lud quod dicitur de legato relicto,cum hęres morie
tur,ut non tranſmittatur,quamuis ſit certum omnino
debitum iri,quo caſu clarum eſt,ꝙ impeditur tranſ-
miſſio,ratione temporis mortis, quod eſt incertum.
d.l.dies.l.hæres meus infra de conditio. & demon.
Hæc ratio ceſſat in iis conditionibus, ſi adeatur hæ-
reditas ex teſtamento,ſiue ab inteſtato,quoniam non
ineſt aliud tempus, quam aditionis,quod licet ſit in
certum, quia ignoratur quando ſecutura ſit aditio,ta
men ſui natura non inducit conditionem in ultimis
uolũtatibus,quamuis expreſſe illud tempus teſtator
denotauerit.d.l.in conditionibus primum locum.§.
primo,iccirco nulla ratione impediri poteſt trãſmiſ
ſio per has conditiones, cum ceſſat ratio temporis
incerti conſiderata per.d.l.huiuſmodi. Si etiam uo-
lueris dicere,prout dicebat Soc.hic nu.ix.ad fin. quẽ
ſequitur Ripa num.xix. uidelicet ꝙ ex quo in caſu,
quando non eſſet clauſula codicillaris, & legatum
deberetur ſolum ex teſtamento, illa conditio, ſi ex
teſtamento adeatur hæreditas, ineſſet preciſe, & de
neceſſitate ſequitur,ꝙ adiiciendo clauſulam codicil
larem,per quam idem legatum uidetur repetitum ab
inteſtato, ꝙ dicta conditio non inſit amplius de ne-
ceſſitate preciſa, quia non requiritur preciſe, ꝙ ex te
ſtamento adeatur hæreditas,et ideo dicetur expreſſa
aliter quam tacite inſit,reſpondeo, ꝙ hæc declaratio
Soci. nihil eſt,quia fateor, ꝙ ſit aliter expreſſa, quam
inſit in legato relicto ſolum ex teſtamento,tamen di
co ꝙ dicetur expreſſa eo modo, quo tacite ineſt in
legato relicto ex teſtamento, & ab inteſtato in quo
ineſt ꝙ uel uno,uel alio modo adeatur hæreditas.un
de cum teſtator cenſeatur uoluiſſe, ꝙ legatum debea
tur ex cauſa inteſtati,ubi ex teſtamento non ſit adita
hæreditas,iccirco non poteſt cenſeri expreſſa eo ani
mo ut faciat conditionem,ſed magis prout tacite in
eſt in legato relicto,& ex teſtamento & ab inteſtato,
& ea quæ dicit Soci.de tranſmiſſione,uidelicet, ut le
gatarius decedens,dum hæredes ex teſtamento deli
berant,utrum adeant,non tranſmittat, ſed decedens
poſtquam defuit cauſa teſtati & hæreditas eſt deuo-
luta ad cãm inteſtati,tranſmittat ẽt anteꝗ heredes ab
inteſtato adeant,ſunt manifeſte falſa.qa, ut inf. dice-
mus nullo modo per has cõditiones de aditione hę
reditatis,qualitercunqȝ ſint expreſſe impediri põt trã
ſmiſſio. Aut uero uolumus tenere aliam opinionem,
uidelicet,ꝙ legatũ,cui fuit adiecta dicta cõditio, quiſ
quis ex ſupraſcriptis hæres erit,uel ſi ex teſtõ adeatur
hæreditas, non cenſeatur repetitũ a ceteris uenienti-
bus ab inteſtato, ꝗ opinio fuit de mente aliquorum,
quos inf.referã,& tunc apparebit qdẽ, ꝙ dicta uerba
faciunt conditionẽ,quia ſi nõ eſſent expreſſa, legatũ
cenſeretur repetitum a uenietibus ab inteſtato,& fuiſ
ſet debitũ quãuis ex teſtõ, & per ſupraſcriptos hære
des nõ fuiſſet adita hrẽditas,ſed expreſſio dictorũ uer
borũ operatur,ꝙ nõ debeať ab inteſtato,et indefectũ
aditionis ex teſtõ nã quamuis ſine clauſula codicilla
ri defeciſſet legatũ non adita hrẽditate ex teſtõ, tñ de
feciſſet,ſiue dicta uerba fuiſſet expſſa,ſiue nõ, qa deſti
tutũ eẽt teſtm̃,ſed appoſita clauſula codicillari nõ de
feciſſet legatũ,niſi.d.ꝟba fuiſſet expſſa,iccirco dr̃, ꝙ
expſſio dictorũ ꝟborũ,ſtãte clauſula codicillari,cõſti

tuit conditionem,& censetur facta eo animo , ut fa-
ciat conditionem,& operatur ꝙ legatum nō debea-
tur,nisi adeatur hæreditas ex testamento,quamuis, ſi
dicta uerba non eſſent expreſſa, legatum poſſet debe
ri ex teſtatis diſpoſitione,propter clauſulam codicil-
larem,etiam ex cauſa inteſtati.Et attenta iſta opinio-
ne incidimus in aliam difficultatem,quia hoc modo
legatum uidetur relictum ſolum ex teſtamento , & a
ſcriptis hæredibus , iccirco requiritur, ꝙ omnino ex
teſtamento & a ſcriptis hæredibus adeatur. unde cū
dicta conditio inſit de neceſſitate in hoc legato reſtri
cto ad cauſam teſtati, & ad ſcriptos hæredes,propte
rea dicetur expreſſa eo modo,quo tacite ineſt,quem-
admodum in caſu quando fuit relictum legatum no-
minatim a Seio,ſub conditione,ſi ſeius hæres erit,un
de ſequitur,ꝙ dicta expreſſio non poteſt conſtituere
conditionem.Sed huic difficultati reſponderi poteſt,
ꝙ ex quo per conditionem adiectam, legatū reſtrin-
gitur ad cauſam teſtamenti , & ad ſcriptos hæredes,
& ad caſum,ꝙ ex teſtamento , & per ſcriptos hære-
des adeatur hæreditas, non ideo dicetur neceſſaria,
quia non regrebatur,niſi fuiſſet adiecta,& ſi non eſſet
expreſſa legatum fuiſſet debitum,etiam ex cauſa inte
ſtati,per clauſulam codicillarem,uerum dicetur con-
ditio uoluntaria,quia ſolum requiritur, poſtquā fuit
expreſſa , unde ſequitur , ꝙ faciat conditionem, qua
non exiſtente legatum deficiat,an autem faciat con-
ditionem per quam impediatur tranſmiſſio legati in
fra dicam.Quid concludendum in hac diffcultate ?
35 Ego concludo,ꝙ per clauſulam codicillarem † non
uī repetitum ab inteſtato huiuſmodi legatū, cui fuit
adiecta dicta conditio , quiſquis ex ſupraſcriptis,uel
ſi ex teſtamento adeatur hæreditas, & ꝙ ideo dicta
uerba expreſſa faciunt conditionem,quia operantur,
ꝙ in defectum dicte conditionis legatum deficiat, &
non debeatur ab aliis hæredibus ab inteſtato. Moue-
or,quia ſi legatum relictum ab uno in cauſa inteſtati
non debetur ab aliis ſuccedentibus etiam ab inteſta-
to.l.i.in fin. infra de leg.iii.Bar.in.l.ſi quis cum nullū
in ultimis uerbis ſupra tit.i.iccirco huiuſmodi lega-
tum relictum ſub dicta conditione a ſcriptis hæredi-
bus non poterit in cauſa inteſtati cenſeri relictum ,
per dictam clauſulam,ab aliis quam a ſcriptis hære-
dibus.Secundo moueor,quia ſi aliter diceremus , ſe-
queretur,uel ꝙ dicta uerba, quiſquis ex ſupraſcriptis
heres erit,eſſent ſuperflua, contra .l.ſi quando in prin
ci.infra eo.uel ſi uolumus,ꝙ non ſint ſuperflue appo
ſita,ſed ut faciant conditionem,ſequeretur,ꝙ teſtator
apponendo dictam clauſulam codicillarem, uidere-
tur incontinenti ſe corrigere , & a dicta conditione
recedere,contra.l.non ad ea,infra de conditio.& de
mon.hoc idem colligitur ex deciſione Imo.hic,quā
uis illam reprobent Areti.& Alex. hic, & male iudi-
cio meo,nam uult, ꝙ ſi duobus inſtitutis hæredibus
ab altero legatum ſit,ſub conditione , ſi ipſe hæres
erit, non uideatur , quamuis adſit clauſula codicilla-
ris, repetitum iſtud legatum ab alio,quam ab eo , in
cuius perſona conditio fuit expreſſa,nam ex hoc in-
fertur,ꝙ ex quo in caſu noſtro legatum fuit a ſcriptis
hæredibus ſub conditione, ſi ipſi erant hæredes , ꝙ
non cēſebitur per dictam clauſulam repetitū ab aliis
in cauſa inteſtati,hoc idem uult Ripa hic num.xviii.
nam dicit,ꝙ ſi ſit adiecta conditio, quiſquis ex ſupra
ſcriptis hæres erit,ꝙ ab inteſtato per.d.clauſulā non
uidebitur repetitum legatum ab aliis,quam a ſcriptis
hæredibus,quia clauſula codicillaris operatur ſolum
circa diſpoſita in teſtamento.l.i.&.ii.ſupra tit.i.pro-
pterea ſolum conſeruabit legata ſub illa conditione,
ſub qua relicta ſunt,non autem in defectum dicte cō-
ditionis . Nec obſtant ea,quæ in contrarium addu-
cunt Alex.& Moder.uidelicet,ꝙ per dictam clauſu-
lam codicillarem uideantur grauati omnes ueniētes
ab inteſtato,quia ſolutio eſt,ꝙ procedunt in legatis,
quæ ſimpliciter, & indeterminate reliquuntur , non
autem in iis,quæ ſolum a certa perſona , uel preciſe
ſub illa conditione,ſi ex teſtamento adeatur hæredi
tas quia non poſſunt uideri per dictam clauſulam re
petita ab inteſtato,cum in cauſa inteſtati non poſſint
deberi ab illiſmet heredibus,nec poteſt exiſtere dicta
conditio,nam alias uideretur incontinenti ſe corri-
gere,& a dicta conditione recedere, contra.d.l.non
ad ea & credo,quòd prædicta fuerint de mente Bar.
hic,dum dixit ꝙ ſtante clauſula codicillari dicta uer
ba conſtituunt conditionem,nam intelligo mentem
eius eſſe,ꝙ conſtituunt conditionem, per cuius defe
ctum legatum deficiat . Prædicta intelligo in illa cō
ditione,quiſquis ex ſupraſcriptis hæres:erit et in illa:
ſi ex teſtō adeatur hæreditas:quia non poſſunt intel-
ligi in caſu inteſtati , ſed ubi eſſet ſimplicicer di-
ctum,quiſquis mihi hæres erit,tunc licet non exiſten
te clauſula codicillari , dicta uerba intelligerentur ex
teſtamento.l.ſi in teſtamento.§.primo , ſupra ſi quis
omiſſa cauſa teſtamenti.ut ſupra dictum fuit , tamen
ubi eſt appoſita dicta clauſula intelliguntur etiam ab
inteſtato,quia per dictam clauſulam declaratur,ꝙ te-
ſtator in dictis uerbis intellexit etiam de uenientibus
ab inteſtato,nam una pars teſtamenti declaratur per
aliam.l.qui filiabus in principio.l.ſi ſeruus plurium.§.
fin.infra eodem , & hoc caſu non faciunt conditio-
nem,per cuius defectum legatum deficiat,ſolum erit
dubitatio,an faciant conditionem ad impediendum
tranſmiſſionem,de quo infra dicam.

¶ Alia eſt difficultas,an prædicta concluſio, ꝙ dicta
uerba uideantur expreſſa eo animo, ut faciant condi
tionem,quando adeſt clauſula codicillaris,procedat
36 non tantum,quando fuit dicta clauſula expreſſa,†ſed
etiam quando ſolum ſub intelligitur ex legis diſpoſi
tionem,in aliquo caſu ſpeciali , prout in teſtamento
inter liberos,in quo ſubintelligitur clauſula codicil-
laris,glo.in.l.cohæredi.§.cum filia , in uerbo ualuit ,
quam ſequuntur communiter alii,utibi per Iaſ.colu.
fina.ſupra de uulga.& in teſtamento militis.l iii.ſu-
pra de teſta.mili.Barto.in.l.prima , quæſtione ſexta
ſupra titulo primo,& in caſu,quando prohibita eſſet
deductio falcidie , quia legata debentur hæreditate
non adita.§.ſi uero expreſſim,in authentico de hære
dit.& falcidi.& in legatis ad pias cauſas,quæ deben
tur etiam hæreditate non adita,ſecundum Bart.Bal.
& alios in.l.prima.C.de ſacroſanct.eccleſi.In hac du
bitatione ſunt opiniones nam Ripa hic.poſt Cuma.
tenet ꝙ dicta uerba facerent conditionē,prout quan
do clauſula codicillaris eſſet expreſſa, quia tūc dicta
conditio , ſi adeatur hæreditas ex teſtamento , non
ineſt de ne ceſſitate,quia legatum poteſt ualere in ca
ſu inteſtati,ut hic per eos.Contrarium tenuit Socin.
hic.Mouetur,quia,ꝙ in prædictis caſibus ſubintelli-
gatur clauſula codicillaris,& legata debeantur ab in
teſtato,inducitur ex legis diſpoſitione non ex diſpo
ſitione teſtantis,iccirco dicta cōditio,quiſquis mihi
hæres erit, uel ſi ex teſtamento adeatur hæreditas di
cetur ineſſe in legato,ſaltem quoad effectum,ut lega
ta debeantur prout teſtator diſpoſuit. quia alio mo-
do non poſſunt deberi ex teſtantis diſpoſitione , ſed
ſolum ex diſpoſitione legis,conſequētia patet ex eo,
quod

qđ dicūt Bar. & cōiter doc. hic, uidelicet, ꝙ nō obſtā
te, ꝙ legata alio caſu poſſint deberi, puta a coherede
uel ab inteſtato, ex titulo ſi quis ommiſ. cauſa teſtamē
ti. non ideo minus dicetur, quin dicte conditiones ta
cite inſint & eo modo cenſeantur expreſſe quia a co
hærede, uel ab inteſtato non debentur legata, prout
teſtator diſpoſuit, nec ex eius eiſpoſitione ſed ſolum
ex diſpoſitione legis, & hanc opinionem Soc. credo
ueram, & de mente doct. nec obſtat replicatio Ripe,
uidelicet, ꝙ etiam prædictis non obſtantibus, iſta cō
ditio. ſi hæres erit, dicetur ineſſe ex uoluntate teſtan
tis, non ex neceſſitate quia licet legata in predictis ca
ſibus ſuſtineantur legis auxilio, tamen ſuſtinentur
etiam ex teſtantis uoluntate, maxime qnia iſtud legis
auxilium præſumitur fuiſſe cognitū teſtatori. l. leges
. C. de legibus & preſumitur, ꝙ teſtator uoluerit ſe cō
formare cum diſpoſitione iuris, ut dicit Bart. in. l. hæ
redes mei. §. cum ita infra ad trebell. & in. l. ut iuſiuran
di. §. ſi liberi infra de operis libertor. quia reſponde-
tur ꝙ non negant Bar. & alii, quin concurrat uolun-
tas teſtantis, ſed intelligunt, quòd non ſit uoluntas di
ſpoſitiua, quia in his caſibus teſtator nō diſpoſuit, ſed
quod ſit tantummodo uoluntas teſtantis permiſſiua,
quatenus tacite permittit ſeu conſentit, ꝙ diſpoſitio
legis inducat dictis caſibus legata deberi, & multum
intereſt, utrum quid ueniat ex uoluntate teſtantis di-
ſpoſitiua, uel ſolum ex legis diſpoſitione, & uolunta
te teſtantis permiſſiua, ut dicetur poſt Bart. infra cir-
ca quæſtionem de iis quæ tacite inſunt per modum
diſpoſitionis. Difficultas igitur tota conſiſtit in aſſi-
gnando rationem diuerſitatis, quare magis dici de-
37 beat, † ꝙ dicta conditio ſit expreſſa aliter quam inſit,
ubi legatum poteſt deberi in alio caſu ex teſtantis di
ſpoſitione, & ex ſua uoluntate diſpoſitiua, quam ubi
ſolum ex legis diſpoſitione, & uoluntate teſtātis per
miſſiua, ſed hæc difficultas parum urget, quia ratio di
uerſitatis ſatis patet, nam duobus modis conditio di
cetur tacite ineſſe legato, primo quando preciſe &
neceſſario requiritur, ut in hac, ſi ſeius hæres erit,
ipſo ſolo inſtituto, & in hac, quiſquis mihi hæres
erit, non adiecta clauſula codicicillari a teſtatore, nec
ſubintellecta a lege. Alio modo dicetur ineſſe, quan-
do licet præciſe non requiratur, quia alio caſu lega-
tum poſſit ualere, eſt tamen neceſſaria ad effectum ut
legatum debeatur eo modo, quo teſtator diſpoſuit.
exemplum in illa conditione ſi ſeius hæres erit, quā
do eſt inſtitutus cum aliis, nam licet preciſe non re-
quiratur, ꝙ ſeius ſit hæres, quia ipſo non exiſtēte hæ-
rede poteſt legatum deberi a cohæredibus. l. ſi titio
& meuio. §. iulianus infra titulo primo, tamen requiri
tur. & eſt neceſſaria ad effectum, ut legatum debeatur
a Seio, prout teſtator diſpoſuit. unde ſequitur, ꝙ non
obſtante, ꝙ alio caſu legatum poſſit deberi ex legis
diſpoſitione, & uoluntate teſtantis permiſſiua, tamen
dicta conditio dicetur ineſſe legato, licet non tanquā
preciſa, neceſſaria tamen ueluti neceſſaria, ut legatū
ualeat tanquam ex diſpoſitione teſtantis, & iccirco
ſi exprimatur, debet intelligi expreſſa eo modo quo
tacite ineſt, & ueluti, neceſſaria, ad effectum ut legatū
debeatur ex teſtantis diſpoſitione, non eo animo ut
faciat conditionem ad impediendum, quin alio caſu
poſſit deberi ex diſpoſitione legis, ſed ubi poteſt le-
gatum deberi in alio caſu ex teſtantis diſpoſitione,
quia teſtator expreſſe diſpoſuit, ꝙ legata debeantur
etiam ab inteſtato, tunc dicta conditio, ſi hæres ærit,
ex teſtamento, nullo modo dicetur ineſſe, nec tan-
quam preciſe neceſſaria, nec tanquam neceſſaria, ut
legatum debeatur in caſu quo teſtator diſpoſuit, pro-
pterea dicetur expreſſa ueluti uoluntaria, & eo ani-
mo ut faciat conditionem, quia alias dicta uerba eſ-
ſent omnino ſuperflua, & ſic uides, ꝙ eſt manifeſta ra
tio diuerſitatis inter unum caſum & alium, & propte
rea ꝙ opinio Soci. eſt indubitata, & prædicta ſunt de
mente Bart. & aliorum docto. hic.
38 ℭ Supereſt, ꝙ uideamus, † an quando pluribus inſti-
tutis teſtator legat ſub hac conditione, ſi omnes adie
rint hæreditatem, dicta conditio dicetur expreſſa eo
modo quo in eſt, an eo animo ut faciant conditionē
. d. Ripa hic numero. xi. dicit, ꝙ eo animo ut faciant
conditionem, quia de neceſſitate non ineſt, ꝙ omnes
adeant ad effectum ut ſuſtineatur legatum, Ego con-
cludo contrarium, nam in caſu propoſito legatum
cenſetur relictum ab omnibus, quia omnes ſunt poſi
ti in conditione, ut ſup. dixi ex mente Bar. per. l. in cō
ditionibus primum locum. §. primo infra de cond. et
demonſt. & quia in dubio legatum uidetur relictum
ab oībus hæredibus. l. ſi plures inf. de le. tertio. ut igi
tur legatū debeatur ab omnibus, prout teſtator diſpo
ſuit, requiritur, ꝙ omnes adeant, iccirco dicta condi-
tio tacite ineſt, & dicetur expreſſa eo modo, quo eſt
neceſſaria, & iſtud manifeſtiſſime patet, quia licet om
nes non eſſent hæredes, ſed ſolum aliquis ipſorum,
non ideo tamen deficeret legatum. l. ſi. §. filium infra
titulo primo. l. lucius. §. caio infra ad trebell. & latius
dicetur in. l. hæredes mei. §. cum ita infra ad trebel. ex
quo ſequitur, ꝙ non poteſt cenſeri adiecta dicta con-
ditio eo animo ut faciat conditionē, ut non aliter le-
gatum debeatur quam ſi omnes ſint heredes, bene ad
mitto, ꝙ ſi ab uno hærede legatum foret ſub condi-
tione, ſi omnes eſſent hæredes, ꝙ tūc procederet opi
nio domini Ripe, quia non requiritur, ꝙ omnes hæ-
redes adeant, ad effectum ut legatum debeatur ab il-
lo, quem grauauit, niſi poſtquā teſtator expreſſit hāc
conditionem.
ℭ Circa ſecundam principalem dubitationem, uide
licet quem effectū operentur conditiones de aditio-
ne hæreditatis eo caſu, quo ſunt expreſſe aliter quam
inſunt, & eo animo ut faciant conditionem. uidendū
eſt de duobus, primo, an operentur iſtum effectum, ꝙ
in earum deffectum legatum deficiat. ſecundo an ope
rentur, ꝙ impediatur tranſmiſſio legati.
39 ℭ Circa primum concludo, ꝙ omni caſu † quo dicte
conditiones ſunt expreſſe eo animo, ut faciant condi
tionem, ꝙ faciunt deficere legatū in earum deffectū,
& ideo dico, ꝙ ubi teſtator expreſſit illa uerba, ſi ſe-
ius hæres erit, pro conditione, Seio non exiſtent hæ-
rede, legatum non deberetur a cohæredibus, caſus ē
in. d. l. in conditionibus. §. primo, nam text. ille debet
intelligi, ꝙ principalis dubitatio & deciſio ipſius ſit,
an perſona illius primi ſit in conditione, quoad effe-
ctum ut illo non exiſtente hærede legatum deficiat,
prout aperte colligitur ex uerſi. ſequenti, qui incipit,
ſed ſi ſic, cuius dubitatio & deciſio eſt de eo, ꝙ per de
fectum conditionis deficiat legatum, ex quo infertur
ꝙ in uerſi. præcedenti dubitatio & deciſio ſit de eo-
dem, quia illa aduerſatiua, ſed ſi ſic, debet aduerſari
precedentibus in iure & in facto. l. ſed ſi lege in prin.
ſupra de petitio. hæredita. glo. in. l. hoc amplius. §. ſu-
per iis autem infra de damno infecto Bar. in. l. patris
ſupra de uulgar. unde ſi debet aduerſari precedenti-
bus in iure, requiritur, ꝙ in precedentibus dubitatio
& deciſio ſit eiuſdem generis, quia non poteſt aduer
ſari niſi in p̄cedentibus eiuſdē generis Bar. in. l. mari
ti in fi. inf. de adulteriis. Iaſ. in. l. iii. §. ex contrario inf.

de acquir.poſſ.Sic etiam dixi ſupra, ꝙ conditio in ca
ſu.l.ſi titio.§.fi.ad fin.infra quando dies leg. ced.pro
portionibus cohæredum,pro quibus cenſetur adie-
cta eo animo ut facit conditionem,operatur iſtum ef
fectum,ꝙ non exiſtente hærede illo,in cuius perſona
expreſſa fuit conditio , legatum deficiat . parimodo
quoties illa conditio quiſquis mihi ex ſupraſcriptis
hæres erit, uel ſi ex teſtō adeatur hæreditas adiecta
alicui legato, cenſetur expreſſa eo aīo, ut faciat con-
ditionem,quia ſit appoſita in teſtamento clauſula co
dicillaris,operabitur hunc effectum, ut legatum defi-
ciat,ſi dicta conditio non exiſtat,ut ſupra dictum fuit
licet aliqui tenuerint contrarium,& non bene,cōclu-
do igitur,ꝙ omni caſu quo conditio de aditione hæ
reditatis habet uim & efficaciam conditionis, & ha-
betur pro conditione , ꝙ in eius defectum legatum
deficiat,& iudicio meo hoc etiam uoluit Bar.dū ſim
pliciter dicit, ꝙ facit conditionem in legatis nam in
telligo ꝙ loquatur quoad iſtum effectum,qui eſt pro
prius effectus conditionis .
¶ Circa alium effectum de tranſmiſſionem doc.om
nes conueniunt,ꝙ ſi dicta conditio ſit aliter expreſſa,
40 quam inſit,ꝙ impediet† ne poſſit legatum tranſmitti
decedente legatario ante aditionem,quia ſi facit iſto
caſu conditionem in legato,in conſequentiam ope-
rabitur,ꝙ non poſſit tranſmitti. cum legatum condi
tionale non tranſmittatur.l.unica.§.ſinautem ſub con
ditione.C.de cad. toll.toto *titulo infra quando dies*
leg.ced.& quia *tex.in.d.l.ſi titio.§.fi.inf.qñ dies lega.*
ced.dicit,ꝙ *iſto caſu conditio ualebit,& non erit ſu-*
peruacua,& propterea limitant doct.tex.noſtrum, &
in.d.l.ſi titio.§.i.& in.d.l.in cōditionibus primum lo
cum.§.primo,cū concordantibus, ut non procedant,
quando iſte conditiones de aditiōe hæreditatis ſunt
expreſſe aliter quam in ſunt, quia tunc impedirēt diē
leg.ced.& tranſmiſſionem.Ego ſupra in tex.tenui,ꝙ
nullo modo cōditiones de aditione hæreditatis im
pediant diem leg.ced.ſeu tranſmiſſionem et nunc cū
bona uenia doct. idē repeto,& dico eſſe falſum hoc,
quod ipſi dicunt & non poſſum non mirari. ꝙ iſtud
ita ſimpliciter affirment , cum tamen omnes rationes
& leges uelint,ꝙ per dictas conditiones de adeunda
hæreditate,nullo modo impediatur tranſmiſſio,& ut
omnia facilius intelligantur,diſcurramus per ſingu-
los caſus, in quibus dicte conditiones exprimuntur
41 aliter quam inſunt.Primus caſus eſt,†quando cenſen
tur aliter expreſſe propter clauſulam codicillarem ,
& in iſto caſu impoſſibile eſt,ꝙ per dictas conditio-
nes impediatur tranſmiſſio, nā aut uolumus preſup-
ponere illam opinionem quam ſupra ſecutus ſum,ui
delicet,quòd dicte conditiones operētur,quòd lega-
tum cui ſunt adiecte,non cenſeatur repetitū per clau
ſulam codicillarē a uenietibus ab inteſtato,ſed quòd
intelligatur reſtrictum & limitatum ad cauſam teſta-
menti,& ad perſonas heredum inſtitutorum,& atten
ta dicta opinione profecto non poſſumus aliqua ra-
tione dicere, quòd impediatur trāſmiſſio,cum in hu-
iuſmodi legato reſtricto & limitato ad hanc cauſam
teſtamenti,& ad hæredes inſtitutos inſint de neceſſi-
tate iſte conditiones,quòd ex teſtamento , & perſcri
ptos hæredes adeatur hæreditas,et dicentur dicte cō
ditiones expreſſe prout tacite inſunt in huiuſmodi
legato,reſtricto & limtato ad hāc cām teſtī,& ad per
ſonas inſtitutas,unde ſequitur,ꝙ nullo mō impediāt
diem leg.ced.& eius tranſmiſſionem.Et ſi inſtabis,ꝙ
non poſſunt dici expreſſe prout tacite inſunt in pſen
ti legato quia clarum eſt,ꝙ per clauſulam codicillarē
cenſentur expreſſe aliter quam inſunt,ut ſup.conclu-
ſum fuit Reſpondeo,ꝙ in his uerbis† eſt quedā equi 42
uocatio ſeu fallacia,nam,ut intelligas,debes ſcire, ꝙ
duobus modis dicitur conditio ineſſe legato, Primo
quando ineſt ēt quòd legatum non foret reſtrictum.
Secundo modo ineſt ſolum ea ratione,quia legatum
fuit reſtrictum ad aliquam,cauſam,ſeu perſonam gra
uatam, exēplum,ubi plures eſſent inſtituti cum *Seio.*
in legato non reſtricto ad perſonā Sei, ſed indetermi
nate relicto,non ineſt iſta cōditio, ſi ſeius hæres erit,
quia debetur etiā a cohæredibus.d.l.ſi titio.§.fi.infra
quando dies leg.ced tamē in legato reſtricto ad per-
ſonam Sei ineſt dicta conditio,ſi Seius hæres erit.d.l.
in conditionibus primum locum.§.primo,& conclu
dunt Bar.& doct.hic,ut ſupra dictum fuit ſic in lega-
tis ſimpliciter,& inderminate relictis in teſtamento ,
in quo ſit clauſula codicillaris non ineſt dicta condi
tio.ſi ex teſtamento,uel per ſcriptos hęredes adeatur
hæreditas,quia ſunt repetita etiam a uenientibus ab
inteſtato per *dictam clauſulam, tamē ſi in dicto* teſta
mento ſunt aliqua *legata,quæ non fuerint repetita* p
dictam clauſulam a *uenientibus ab inteſtato,quia te-*
ſtator uelit illa tantum deberi *ex cauſa teſtamenti, &*
a ſcriptis hæredibus,in hmōi legatis *ſic limitatis* , &
reſtrictis ad hanc cauſam teſtamēti, & ad ſcriptos hæ
redes,tacite ineſt iſta conditio , ſi ex teſtamento uel
per ſcriptos hæredes , adeatur hæreditas , erit igitur
dicta conditio aliter *expreſſa* quam in ſit , in legatis
ſimpliciter & indeterminate relictis, tam ex cauſa in
teſtati,quam ex cauſa teſtamēti,& ita procedit, quod
dictum fuit ſupra,uidelicet,quòd per dictam clauſulā
intelligatur *expreſſa aliter quā inſit,& ideo* operatur,
quòd non *uideatur repetitum iſtud legatum a uenē*
tibus ad inteſtato per *dictam clauſulā,& deficiat. nō*
adita hæreditate ex teſtamento, *ſed quòd uideatur li*
mitatū ad cauſam teſtamenti,et ad ſcriptos hæredes,
tamen in huiuſmodi legato reſtricto ad cauſam teſta
menti,& non repetito ab inteſtato per clauſulam co-
dicillarem,ineſt dicta conditio,ſi ex teſtamento adea
tur hæreditas,& dicetur expreſſa eo modo,quo ineſt
in iſto legato limitato ad inſtitutus hæredes , & ad
cauſam teſtamenti,unde ſequit,ꝙ non impediat tranſ
miſſionem, quemadmodum non impedit illa condi
tio,ſi ſeius hæres erit,quando legatum fuit reſtrictum
ad perſonam Sei. et ſi dixeris , quare non impeditur
tranſmiſſio legati per dictam conditionem,quemad-
modum in eius defectum legatum deficit . Reſpon-
detur,ꝙ hæc diuerſa ſunt,quia in legato nominatim
relicto a Seio,ſub dicta cōditione , ſi ſeius hæres erit,
in euentum,ꝙ titius non ſit hæres,legatum deficit.&
non debetur a cohæredibus.l.celſus, uerſiculo quod
ſi alicuius infra titulo primo.& ſupra dictum fuit , &
tamen per dictam conditionem non impeditur trāſ-
miſſio,quia eſt expreſſa eo modo, quo ineſt in lega-
to limitato ad perſonā Sei.Aut uero preſupponimus
aliam opinionē ,uidelicet,ꝙ non obſtante dicta con
ditione idem legatum cenſeatur repetitum per clau
ſulam codicillarem a uenientibus ab inteſtato ſimul
cum aliis diſpoſitis in teſtamento , ita ꝙ legatum nō
deficiat.quamuis nullus ſit hæres ex teſtō,quam opi
nionem,ut ſupra retuli,tenuerunt Are. Alex.Soci.Iaſ.
& pleriq; Moder.& attenta iſta opinione impoſſibi-
le erit dicere,quòd per dictam conditionē impedia-
tur trāſmiſmiſſio,quia omnino intelligi debet,quòd
teſtator non expreſſit illa uerba,ſi ex teſtō adeatur,eo
animo ut faciant conditionem,ſi intelligimus, quòd
uelit illud deberi ab inteſtato,ubi ex teſtō nō adeatur.

uel ſi uolumus dicere, ꝙ a principio expreſſerit dicta
uerba eo animo ut faciant conditionem, opportet ēt
præſupponere, ꝙ uoluit a dicta conditione recede⸗
re, ſi intelligimus, ꝙ ab inteſtato, in defectū dicte con
ditionis, legatum repetierit, ut ſupra dictū fuit, & pro
pterea ꝙ non poſſit impediri tranſmiſſio, nec ꝙ ha⸗
beat uim conditionis, & quia etiam ꝙ uellemus præ
ſupponere, ꝙ conditio prędicta etiam in caſu iſto fo
ret expreſſa aliter quā inſit, et ꝙ habeat uim et effectū
conditionis, quamuis admittamus, ꝙ cenſeatur repe
titum per clauſulam codicillarem ab aliis uenientibus
ab inteſtato, ut præſupponebant Alex. & alii, tamen
etiam hoc attento non poſſet per dictam conditionē
impediri tranſmiſſio, cum certum ſit omni caſu adite
hęreditatis legatum debitum iri, quo caſu, ſecundum
diffinitionem ſeu regulam labeonis, legatū ſemper
tranſmittitur. l. ſi dies. §. fi. l. ſi titio. §. primo. uerſiculo,
& idem infra quando dies leg. ced. & ſi dixeris, ꝙ dif
finitio labeonis procedit ſolum in caſu, quando iſte
conditiones de aditione ſunt expreſſe eo modo quo
inſunt, ſed non quando aliter. Reſpondeo, ꝙ iſtud ē
43 *falſum*, † & ꝙ dicta regula procedit indiſtincte, ut eſt
caſus in. d. l. ſi titio. §. & idem, nam ibi illa conditio
de aditione hæreditatis fuit expreſſa aliter quā ineſt,
nam fuit dictum, ſi titius hæreditatem meam adierit
intra centū dies, cētū Meuio dato, & clarū eſt, ꝙ nō
ineſt ꝙ titius adeat intra centum dies, nec pro ſolu⸗
tiōe pōt dici, prout dicit Ale. poſt Pau. & Nicolaum
de neapoli, ꝙ illa uerba, intra centum dies, debent re
ferri ad uerbum, dato, & ſic ad actum diſpoſitiuum,
non autem ad uerbum, adierit, ſeu ac ipſam conditio
nem, & propterea conditio *dicetur* adhuc expreſſa,
prout tacite ineſt, quia iſta ſolutio non poteſt proce
dere, tum quia attēta iſta expoſitione, tex. ille nullam
haberet dubitationem, ut hic dicebat Rui. tum etiam
quia deciſio illius tex. eſſet limitanda, caſu quo fuiſſet
dictum, ſi intra centum dies titius adierit, centum Me
uio dato, quia tunc manifeſte patet, ꝙ dicta uerba
ſunt relata ad illud uerbum adierit, & quia attento
iſto intellectu text. ille non congruenter adduxiſſet
regulam labeonis ad probandum, ꝙ legatum tranſ⸗
mittatur, cum clarum ſit, ꝙ legatum in diem tranſmit
titur. l. ſi poſt diem, ſecundo reſponſo. l. ſi dies. §. pri⸗
mo infra quando dies leg. ced. Alia ſolutio Ruin. eſt
manifeſte diuinatiua, ideo non refero, ſed quod ma⸗
gis eſt, aduerte, quia *in* caſu. d. §. & idē, illa uerba, ſi in
tra centum dies, non poterant facere conditionem,
per cuius defectum legatum *deficeret*; quia non po⸗
teſt deficere niſi facto hæredis differentis aditionem
ultra illos centum dies, cuius intereſt non adimpleri
conditionem, quo caſu ſemper habetur cōditio pro
adimpleta. *l. iure ciuili infra* de conditi. & demon. l.
ſi poſt. §. item ſi qua *infra* quando dies lega. ced. unde
uidebatur omnino dicendum, ꝙ ſaltem facerent cō⸗
ditionem ad impediendum tranſmiſſionem, & tamē
text. ille decidit, ꝙ non faciunt conditionem ad im⸗
pedimentum trāſmiſſionis per illam rationem, quia
probanda eſt dicta regula labeonis &c. & ideo, ne il⸗
la adiectio temporis cenſeatur ſuperflua, lex interpre
tatur, ꝙ legatum cēſeatur factum in diem, probat igi⸗
tur text. ille, ꝙ nunquam *capiatur* illa *interpretatio*,
per quam dicte conditiones de aditione intelligātur
expreſſe ad impediendum tranſmiſſionem, contra re
gulam labeonis, *quamuis* ſint expreſſe aliter quam in
ſint, & nullo alio reſpectu poſſint habere uim & effe⸗
ctum conditionis in eo caſu, in quo ſunt expreſſe Ap
paret igitur, ꝙ in iſto primo caſu nullo mō per has
conditiones de aditione hæreditatis, impediri poſſit
tranſmiſſio, quod etiam manifeſtius apparebit ex iis,
44 quæ infra dicam in ſequenti caſu, Alius caſus eſt, † qn̄
duobus, uel pluribus inſtitutis ſit legatum ab omni⸗
bus ſub conditione, ſi alter eorum ſit hæres, quo caſu
preciſe loquitur tex. in. d. l. ſi titio. §. fin. & hoc caſu ui
detur prima facie ꝙ ſit admittenda cōis opinio, uide
licet ꝙ hæc conditio impediat tranſmiſſionem, cum
habeat uim conditionis, ut dicitur in d. l. ſi titio ad fi.
& non militet regula labeonis, non enim eſt omni⸗
no certum, ꝙ ſecuta aditione legatum debeatur, quia
non adeunte illo, in cuius perſona fuit adſcripta con
ditio legatum nō deberetur, quamuis alii adiuiſſent.
Ego tamen puto, ꝙ etiam in caſu iſto communis opi
nio non poſſit procedere, & ꝙ dicta conditio nō im
pediat diem leg. ced. nec eius tranſmiſſionē per text.
noſtrum hic, inducendo, ut ſupra *dixi*, in textu. *Secun*
do moueor per tex. in. l. ſi dies. §. fi. infra quando dies
leg. ced. nam dum tex loquitur indiſtincte, poteſt in⸗
telligi in caſu quo plures ſunt inſtituti, & legatum ab
omnibus ſub conditione, ſub qua unus eſſet inſtitutus
& tamen uult tex. abſolute, ꝙ non impediatur tranſ⸗
miſſio, adiecta ratione quia per conditiones hęredū,
non fiunt legata incerta. Tertio moueor per tex. in. l.
aliquando infra de cond. & demon. Nam ibi pręſup
ponitur eſſe plures hæredes inſtitutos, ut colligitur
ex illis uerbis, hæres alius & fuit legatum relictū ſub
ea conditione, ſub *qua unus* fuit inſtitutus, & decidi⸗
tur, ꝙ legatum ſit purum quoad tranſmiſſionē uelig
tur reſtringi debet text. ille ad caſum, quando legatū
ſit relictum ſolum ab illo hærede inſtituto ſub condi
tione, per quod tamen fieret uiolentia ad illum text.
qui loquitur generaliter, uel dicendum eſt ꝙ ibi ſit ca
ſus pro iſta opinione contra commuunem. Quarto
quia conditio de aditione hæreditatis retrotrahitur
ad tempus mortis teſtatoris, prout retrotrahitur adi⸗
tio. l. hæres quandocunq; ſupra de acquiren. hæredi
ta. igitur ſequitur, ꝙ non impedit tranſmiſſionem, cō
ſequentiam patet, quia ea ratione impeditur tranſmiſ
ſio legati conditionalis, quia conditio non retrotra⸗
hitur, ut dictum fuit ſupra in tex. & nota. Barto. in. l. ſi
is qui pro emptore columna decimaoctaua, uerſicu⸗
lo ad aliud mihi de facto ſupra de uſucapi. & quoties
acquiſitio legati retrotrahitur ad tempus mortis, pro
ut in legato ad diem, uel in quo ſit conditio. quæ ex⸗
trinſecus ueniat, ſemper tranſmitti poteſt. l. ſi poſt diē
. §. primo. & §. fina. infra quando dies lega. ced. l. quæ
legata infra de regu. iuris. l. conditiones quæ extrin⸗
ſecus infra de conditio. & demonſtrati. & ad ea, quæ
in contrarium adducuntur eſt facilis ſolutio, nam ad
primum, ꝙ hoc caſu ceſſat regula labeonis, quia non
eſt omnino certum, legatum debitum iri, quia legatū
non deberetur, quando ſolus cohæres adiret. & non
ille qui fuit nominatus in conditione. Reſpondetur,
45 ꝙ ſenſus† dicte regule non eſt, ꝙ requiratur, ut ſit cer
tum debitū iri omni caſu aditionis, uidelicet, quocun
que tēpore, uel per quēuis inſtitutum adeatur hæredi
tas, ſed ꝙ ſufficiat eſſe certum debitū iri in aliquo ca⸗
ſu aditionis, quæ certo tēpore, uel ꝑ certum hæredē
fiat, iſtud probatur per tex. in. d. l. ſi titio. §. & idem. ibi
enim præſupponitur, ꝙ licet conditio eſſet de aditio
ne intra certū tēpus facienda, ꝙ tn̄ non impediretur
tranſmiſſio, quia militaret regula labeonis, quāuis nō
eſſet certum debitum iri omni caſu aditionis, quia ſi
alio tēpore adeatur hæreditas, conditio deficit eodē
mō, ſi duobus inſtitutis, ab uno nominatim legatū ſit
ſub cōditiōe, ſi ipſe hæres erit, hoc caſu habet locū re

gula labeonis,& non impeditur tranſmiſſio,ut ſupra
dictum fuit, & tamen non eſt certũ debitum iri omni
caſu aditionis,uerum ſolum aliquo caſu aditionis ui-
delicet ſi nominatus in cõditione adeat.l.celſus uer-
ſiculo quod ſi alicuius inf. tit.i.& ratio prædicte regu
le labeonis non eſt, qa dicte cõditionis ſint expreſſe
eo modo,quo tacite inſunt,ut ſic ceſſet dicta regula,
caſu quo exprimãtur alter quam inſint, nec in aliqua
lege hoc dicitur,ſed ea eſt ratio , quam ſupra dixi in
text.uidelicet,quia conditiones de actione hæredita
tis retrotrahuntur ad tempus mortis.d.l.hæres quan
docunq; , & etiam conditiones,ſub quibus hæredes
ſunt inſtituti,retrotrahuntur l.quod dicitur ſupra, de
teſt.mili. ptopterea nec conditiones de aditione,nec
ille,ſub quibus heredes ſunt inſtituti,faciunt legatum
in certum ſeu conditionale,quoad effectum ut impe
diant diem le.cedere,et eius tranſmiſſionẽ,prout dici
tur in.l.noſtra in.d.l.ſi dies.§.fi.in.d.l.ſi titio.§.primo,
& ſequenti,in.l.aliquando inf.de cond.& demon.&
ratio rationis eſt,ut ſtatim dixi , & latius in notabili-
bus quia tunc impeditur tranſmiſſio legati , quando
eius acquiſitio non retrotrahitur,nec fingi põt quæſi
tum tempore mortis,non obſtat text.in.d.l.ſi titio.§.
fina. quia reſpondetur ; quòd licet ibi dicatur , quòd
conditio ualebit , & non erit ſuperuacua, non
ideo tamen dicitur, quòd legatum ſit conditiona-
le quoad tranſmiſſionem , iccirco intelligi debet,ꝙ
ualebit conditio quoad effectum , ut deficiente con-
ditione legatum pro portionibus cohæredum defi-
ciat.Ad aliud,uidelicet,ꝙ ſi conditio de aditione in
caſu prædicto facit conditionem in legato,ꝙ in con
ſequentiam impedit tranſmiſſionem.d.l. unica.§.ſin
autem ſub conditione,patet ſolutio ex iis, quæ ſupra
dixi in tex.ibi declaratum fuit, ꝙ ad effectum, ut per
conditionem impediatur tranſmiſſio,requiritur. ꝙ ꝑ
conditionem non ſolum ſuſpendatur effectus legati
uidelicet actio & obligatio, ſed etiã ipſa diſpoſitio ,
ut ante euentum conditionis non dicatur eſſe lega-
tum,ſed ſit conditionale quoad diſpoſitionem non
autem ſufficit, quòd conditio ſolum ſuſpendat actio-
nem & obligationem,& quòd faciat legatum condi
tionale ſolum quoad actionem et obligationem. un
46 de cum cõditio de aditione hæreditatis † & alie ſub
quibus hæredes ſunt inſtituti, nõ ſuſpẽdat niſi actio .
& obli.& ſolum faciãt legatum conditionale quoad
actionem & obligationem,non quoad diſpoſitionẽ,
quia illam non ſuſpendunt,ſequitur,quòd non impe
diant trãſmiſſionem,& diem legati cedere, dices tu,
quæ eſt ratio, ꝙ non ſuſpendunt diſpoſitionẽ , & nõ
faciunt legatum conditionale quoad diſpoſitionem,
prout alie conditiones uoluntarie,reſpondetur,ꝙ ex
quo aditio hæredis retrotrahitur ad tẽpus mortis.d.
.l.hæres quandocunq;,& ſimiliter conditiones adie-
cte inſtitutioni.d.l.quod dicitur, iccirco cum teſtator
adiecerit illas conditiones legatis,præſumitur uelle,
ꝙ retrotrahantur prout eſt de natura ipſarum,et pro
ut retrotrahuntur in inſtitutione,iccirco in cõſequẽ-
tiam præſumitur,ꝙ non uelit per illas conditiões ſu
ſpendere diſpoſitionem legati, & impedire quin le-
gatum incipiat eſſe ante euentũ conditionis, quia ali
ter non poſſet legatum retrotrahi,ad tempus mortis
non enim poſſunt effectus legati retrotrahi,niſi ad tẽ
pus quo incipit eſſe legatum,cũ ſit impoſſibile,ꝙ cen
ſeãtur cauſati,antequã ipſa legati diſpoſitio incipiat
eſſe, effectus.n.eſſe non põt ante cãm.l.manumiſſio-
nes ſupra de iuſt.& iure l.huiuſmodi.inf.quãdo dies
lega.ced.& ut dixi ſup.in text. generaliter uerum eſt
in quacunque materia,& diſpoſitione, tam ultimarũ
uoluntatum quã contractum,ꝙ ubi cõditio retrotra
hitur , ꝙ non impedit tranſmiſſionẽ,nec facit diſpo
ſitionem eſſe in ſuſpenſo , ſed tantummodo facit cõ-
ditionem,quoad actionem & obligationẽ,& hac ra-
tione in tex.noſtro generaliter deciditur ꝙ iſte con-
ditiones de aditione.hæreditatis non faciunt legatũ
conditionale.uidelicet quoad diſpoſitionẽ,quin ſta-
tim dies legati cedat.& poſſit trãſmitti, & nulla facta
diſtinctione, an exprimantur eo modo , quo inſunt ,
uel aliter, concludendum igitur eſt,ꝙ nullo caſu con
ditio de aditione hæreditatis,& cõditiones,ſub qui-
bus facta fuit inſtitutio, adiecte legatis impediant trã
ſmiſſionem,quamuis ſint expreſſe aliter quam inſunt
& ꝙ deciſio legis noſtre,& concordantium generali
ter & indiſtincte procedat , nec opus eſt reſtringere
iſtas oẽs leges ut non procedant, quando dicte con-
ditiones forent aliter expreſſe,propter tex.in.d.l.ſi ti
tio.§.fi.qa ad illũ eſt probabilis ſolutio,ut ſupra dixi,
nec opportet ꝑ illum tex.tot leges limitare, & a præ
dictis rationibus recedere .
¶ Sed pro complemento,ultra doct. de duobus du-
bitatur,primo an conditio, ſub qua facta fuit inſtitu-
47 tio,† adiecta legatis,quamuis non impediat tranſmiſ
ſionem d.l.ſi dies.§.fi.d.l.aliquando, an tamen faciat
conditionem in legatis,quoad effectum ut non de-
beatur deficiente conditione,exẽplum,teſtator inſti-
tuit titium ſub conditione,& ſibi ſubſtituit, deinde le
gauit Meuio ſub illa conditione, ſub qua inſtituit ti-
tium,ſi dicta conditio non eſſet adiecta legato , illud
fuiſſet debitum a ſubſtituto,ubi titius non fuiſſet hæ-
res,quia non extitiſſet cõditio, ſub qua fuit inſtitutus
nunc dubitatur,an ex quo dicta conditio fuit adiecta
legato,operetur,ꝙ in eius deffectum legatum nõ de-
beatur a ſubſtituto illius titii , prima facie uideretur
dicendum,ꝙ conditio prædicta in legato nihil ope
retur,quia requiritur,ut legatum poſſit deberi ab inſti
tuto,prout teſtator diſpoſuit, igitur dicetur expreſſa ,
prout tacite ineſt . non eo animo ut faciat conditio-
nem,per ea que ſupra dicta ſunt in cõditione de adi-
tione hæreditatis,& quia in.d.l.ſi dies in fi.& in.d.l.
aliquando manifeſte dicitur,ꝙ dicta conditio non fa
cit legatum conditionale,& non multũ diſtat ab illa.
ſi hæres erit,in oppoſitum facit , quia dicta conditio
in alia parte teſtamenti fuit expreſſa eo animo ut fa-
ceret conditionem,in cuius defectum inſtitutio defi-
ceret,propterea cenſeri debet repetita in legato , eo
animo ut faciat conditionem, in cuius defectum le-
gatũ non debeatur,quia una pars teſtamẽti declarat
aliam.l.qui filiabus in prin.l.ſi ſeruus plurium in fi.in
fra eo. & quia dictam conditio in legatis debet cenſe
ri repetita cum omnibus ſuis qualitatibus.l.in repetẽ
dis,& quod ibi no.infra de lega.iii.gl.in.c.p.&.g.in
gl.magna de officio deleg.Accedit,quia tex.in.d.l.ſi
dies in fi.præſupponit , ꝙ ſit aliqua differentia inter
conditionem inſtitutionis,& illam,ſi heres erit,dum
dicit,non multum intereſt inter unam & alteram,ue-
rum cum non poſſit eſſe differentia quoad tranſmiſ-
ſionem,quia in hoc deciditur idem in utraque, ſequi
tur,ꝙ differentia ſit in iſto uidelicet,quia illa,ſi heres
erit,non dicitur expreſſa eo animo ut faciat cõditio-
nem,in cuius deffectum legatum non debeatur , ſed
aliud ſit in conditione , ſub qua facta fuit inſtitutio
adiecta legato,nam ſi idem eſſet quoad hoc in utra-
que,nulla eſſet differentia inter unam & alteram con
ditionem,cuius oppoſitum præſupponit tex.ille.Po
ſtremo facit,quia conditio aditionis,iccirco non cẽ-

ſetur adiecta pro conditione, quia cenſeri poteſt adiecta propter aliud, uidelicet ad denotandum tempus, quando legatum debeatur, ita dicit tex. in. d. l. in conditionibus. §. i. infra de cond. & demonſtr. & præſuponunt gloſ. & Barto. in. i. oppoſitio, dum exponunt, ſi, pro quia, facit text. in. l. muto. §. ſub conditione ſupra de tutellis, dum dicit, quod illa conditio, ſi ſatiſdederis uidetur adiecta ad quandã admonitionem, ſed cum conditio inſtitutionis non poſſit cenſeri adiecta legato ad denotandum aliud quam conditionẽ, igitur cenſeri debet adiecta eo animo, ut faciat conditionem, non enim põt denotare tempus, quando legatum debeatur, quia tunc, cum exiſtit cõditio, non debetur legatum, ſed requiritur ꝙ poſt ſubſequatur aditio. quid dicendum? Ego teneo iſtam ſecundã opinionem, ꝙ prædicta conditio faciat conditionẽ, in cuius defectum legatum non debeatur, & ad id quod dicebatur, ꝙ expreſſio huius conditionis nihil debet operari quia tacite ineſt, reſpondetur duobus modis, primo ꝙ non procedat, quando eadem conditio fuit in alia parte teſtamenti expreſſa, tanquam uoluntaria pro conditione, quia eo modo diceretur repetita in legato, cui fuit adiecta, ut ẽ in caſu noſtro, per ea, quæ ſupra dicta ſunt. Secundo Reſpondetur, ꝙ procedit quando illa expreſſio cẽſeri poteſt facta, ad denotandum aliquid aliud, quam conditionẽ, puta, tempus, uel cãm legati, uel aliquam admonitionẽ, ut dictum fuit ſupra ſecus ubi patet ꝙ non potuit cẽſeri facta ob aliud, quam pro conditione, quia tunc præſumitur adiecta pro cõditione ut in caſu noſtro. Ad text. in. d. l. ſi dies & in. d. l. aliquando reſpondetur, ꝙ loquuntur de tranſmiſſione, & quoad iſtum effectum equiparantur conditio, ſub qua fuit facta inſtitutio, & conditio aditionis, quia neutra ipſarum impedit tranſmiſſionem legati, ut ſupra dictum fuit, ſed in dictis legibus non negatur quin differant quoad effectum, ut legatum non debeatur deficiente conditione.

48 ¶ Secundo dubitatur. †an ſi legatum ſit factum titio, ſub conditione, & titius ſit grauatus dare Seio, ſub eadem conditione, an fideicommiſſum Sei ſit conditionale, ut eo decedente ante euentum conditionis trãſmitti non poſſit, prima facie uidetur dicendum, ꝙ non ſit conditionale quoad tranſmiſſionem, quia dicta conditio tacite ineſt in fideicom. non enim poteſt deberi fideicommiſſum a titio, prout teſtator diſpoſuit, niſi exiſtat dicta conditio, ſub qua titio fuit legatum. l. ab eo. C. de fideicommiſ. Secundo, quia ſicut conditio inſtitutionis adiecta legato relicto ab inſtituto non impedit tranſmiſſionem. d. l. ſi dies. §. fi. d. l. aliquando, ſimiliter nec etiam cõditio legati adiecta fideicommiſſo relicto a legatario, nam hi duo caſus purificantur. l. cum ſine præfinitione. §. cum ab eo infra quando dies leg. ced. pro contraria opinione, ꝙ iſtud fideicommiſſum ſit conditionale, & tranſmitti non poſſit, facit, quia eadem conditio fuit appoſita legato, relicto illi titio, tanquam uoluntaria, ut faciat illud conditionale quoad tranſmiſſionem, iccirco cẽſeri debet repetita in hoc fideicomm. eo animo ut faciat illud conditionale, quia cenſeri debet repetita cum ſuis qualitatibus. d. l. in repetendis infra de leg. iii. & quia interpetatio ſumi debet, ꝙ ſit adiecta pro conditione uoluntaria in iſto fideicommiſſo, prout in dicto legato. d. l. qui filiabus in principio. d. l. ſi ſeruus plurium. §. fin. infra eo. Secundo facit, quia rationes quæ militant in conditione inſtitutionis adiecta legato, ceſſant in conditione legati adiecta fideicommiſſo relicto a legatario, quia in conditione inſtitutionis ſunt illæ rationes, quia certum eſt hærede exiſtente debitum iri, & quia per conditionem hæredum non fiunt legata incerta. d. l. ſi dies. §. fina. quæ rationes nullo modo conueniunt fideicommiſſo relicto a legatario ſub illa conditione ſub qua legatum fuit, tanto magis, ꝙ in conditione, ſub qua facta fuit inſtitutio, eſt illa ratio, ꝙ retrotrahitur & ꝓpterea non impedit tranſmiſſionem, ut ſupra dictum fuit, ſed iſta ratio ceſſat in conditione legati, quia nõ retrotrahitur, iccirco adiecta fideicommiſſo relicto a legatario impedit tranſmiſſionem. quid concludendum? Ego amplector iſtam ſecundam opinionem, & ad rationes in oppoſitum eſt facilis ſolutio, & ad primum dico, ꝙ non eſt uerum, ꝙ hæc conditio ſit expreſſa eo modo, quo tacite ineſt, quinimmo intelligitur expreſſa eo animo ut faciat conditionẽ, prout fuit expreſſa in alia parte teſtamenti. d. l. qui filiabus in prin. d. l. ſi ſeruus plurium. §. fi. Ad aliud de. l. ſi dies. §. fi. iuncta. d. l. cum ſine præfinitione. §. cum ab eo, eſt ſolutio, ꝙ uerum eſt, ꝙ fideicommiſſum relictum a legatario, cui legatum fuit ſub conditione, cenſetur purum, non obſtante ꝙ ſub intelligatur tacite in fideicommiſſo dicta conditio, & hoc caſu æquiparatur legato relicto ab hærede, inſtituto ſub conditione, & in his terminis loquitur tex. in d. §. cum ab eo, ſed nego ꝙ fideicommiſſum intelligatur purum, quando expreſſum fuit adiecta conditio, quæ fuit appoſita legato, et ꝙ hoc caſu ſit idem prout quando conditio, ſub qua fuit facta inſtitutio, expreſſim adiicitur legato, nec hoc dicitur in tex. illo, quinimmo eſt manifeſta ratio diuerſitatis, ex quo conditio inſtitutionis quamuis intelligatur expreſſa in legato, aliter quam tacite inſit, tamen iccirco non impedit tranſmiſſionem, quia retrotrahitur, ut ſupra dictum fuit, quæ ratio ceſſat in conditione legati adiecta fideicommiſſo relicto a legatario. ita puto concludendum circa has duas dubitationes quamuis ceteri non tangant.

¶ Extra glo. Bar. in. iiii. & v. opp mouet duas difficultates, prima eſt, quare, cum in exhæredatione filii inſit iſta conditio, ꝙ adeatur hæreditas. l. filium. §. ſed cũ exhæredatio infra de contra tabulas, ſi exprimatur

49 dicta conditio in exhæredatione, †non intelligitur expreſſa eo modo quo tacite ineſt, ſed eo animo ut faciat conditionem, quamuis per hoc uitietur exhæredatio & teſtamentũ. l. iii. §. filius ſupra de lib. et poſth. circa hanc difficultatem laborant omnes docto. poſt Bar. & aſſignantur diuerſe rationes, prima fuit Dini, ꝙ ibi ſit ſpeciale, ſed hanc reprobat Barto. quia non aſſignatur ratio ſpecialitatis, ut hic per eum, eſt uerũ ꝙ Imo. in. l centeſſimis. §. fi. infra de uer. obli. & Alex. in. d. §. filius dicũt rationem ſpecialitatis eſſe, propter odium exhæredationis, ſed iſta ratio, non poteſt defendi, propter duo, primo quia in. d. §. filius non ponderatur hæc ratio ſed alia, uidelicet, quia uoluit teſtator illum ſubmoueri poſt aditam hæreditatem, quod eſt impoſſibile, ſecundo quia ex oppoſito militat fauor conſeruationis teſtamenti, qui præpõderat odio exhæredationis, nam uidemus, ꝙ non obſtante odio exhæredationis, ut conſeruetur teſtamẽtum, ſumitur interpretatio, ꝙ ſub ſimplicibus contineatur caſus mixtus. l. ſi ita facta ſupra de iniuſto rup. & irrito teſta. per quem tex. ita not. Pau. & Alex. in. l. ii. in princ. infra de uerb. obli. aliam rationem aſſignat Bart. hic, poſt Petrum. & ſequuntur magis communiter doct. ꝙ ratio ſit, quia apparet ꝙ fuit expreſſa conditio per alium modum, nam cum exhæredatio operetur unũ

effectum ante aditionem hæreditatis,uidelicet ꝙ hæ
res inſtitutus non impeditur adire per filium exhære
datum,alios uero effectus, de quibus in.d.§.ſed cũ ex
hæredatio,conſequitur poſt aditionem hæreditatis,
ubi adiicitur dicta cõditio,quiſquis mihi hæres erit,
ad hoc ut ante aditionem filius non ſit exhæredatus,
propterea dicetur adiecta alio modo quam inſit, &
iccirco impeditur hæres adire, quia ante aditionem
non eſt exhęredatus ſed præteritus,hæc ratio Bar.&
cõis patitur aliquas difficultates,quas doct.non bene
reſoluũt,prima eſt, quia ẽt legatum operatur aliquos
effectus ante aditionem,uidelicet translationem do
minii.l.a titio infra de furtis,& tranſmiſſionem toto
tit.inf.quando dies leg.ced.& tamen hoc non obſtã
te,hæc conditio,quiſquis mihi hęres erit, adiecta le-
gato intelligitur expreſſa eo modo,quo tacite ineſt,
& nihil operatur,ita arguunt Cuma.& Alex.hic, ſed
ad iſtud eſt ſolutio,ſecundum Rui.hic, & bene, quia
dicti effectus translationis dominii,& tranſmiſſionis
non cauſantur uere ex legato ante aditionem, ſed ſo
lum ficte,quia ſecuta aditione uere transfertur domi-
nium,& fingitur retro translatum dominium,& trãſ
miſſum legatum ante aditionem.l.ſi tibi homo.§.cũ
ſeruus inf.eo.diximus in.l.prima ſupra eo. Secunda
eſt dificultas,quia datio tutelle operatur aliquos effe
ctus ante ſatiſdationem,quia tutor conſtituitur.l.i.C.
de tuto.& cura.qui non ſatiſdederunt,& ſolum impe
ditur adminiſtratio,& tamen hoc non obſtante, illa
cõditio,ſi ſatiſdederit,*dicetur expreſſa eo modo*,quo
*ineſt in datione tutelle,uidelicet ſolum ad impedien
dum adminiſtrationem*.l.muto.§.ſi ſub conditione ſu
pra de tutell. Huic difficultati reſpondet Imol.in.l.ſi
ita expreſſim infra de cond.& demon.ꝙ eſt ſpeciale
in ea conditione,ſi ſatiſdederit, & ratio ſpecialitatis
eſt,quia ineſt ad cautellã, iccirco ſemper intelligitur
expreſſa eo modo,quo ineſt,ſed hæc ſolutio non eſt
tuta.quia non apparet ratio diuerſitatis inter condi-
tionem.quæ ineſt ad cautellam et aliam conditionẽ,
quæ ineſt propter aliud, unde quia ad huc militat
prædicta obiectio contra rationem Bar. & commu-
nem,propterea plerique doct. recedunt a dicta ratio
ne,& alias aſſignant,nam Cuma.& Alex.hic dicunt,
ꝙ ratio quare in.d.§.filius cenſeatur expreſſa condi-
tio alio modo quam tacite inſit in exhæredatiõe, ſit,
exquo fuit adiecta uerbo diſpoſitiuo ſed in.l.noſtra,
& aliis concordantibus, cõditio,quiſquis hæres erit,
fuit adiecta uerbo executiuo, ex qua ratione inferũt,
ꝙ deciſio legis noſtre & concordantium procedit,
ubi dictum eſſet,quiſquis mihi hæres erit, dato, quia
tunc eſſet adiecta uerbo executiuo,ſecus ſi dictũ eſſet,
quiſquis mihi heres erit,lego,quia tunc diceretur ex-
preſſa per alium modum, ex quo fuit adiecta uerbo
diſpoſitiuo,ſed hanc rationem reprobant Soci. & cõ
muniter Moder.ex quo uidetur eſſe contra mentem
legis noſtre,&.l.ſi titio.§.primo infra quando dies le
ga.ced.ut hic per eos.quid dicendum? dico ꝙ ratio
Bart.& communis eſt optima,ſi recte intelligatur,nã
ſciendum eſt, ꝙ exhæredatio cauſat omnes effectus
ſuus ante aditionem, effectus enim exhæredationis
50 † eſt,ꝙ impedit deferri hęreditatem filio ex cauſa in
teſtati,& ꝙ per filium non impeditur,quo minus hæ
reditas deferatur inſtituto ex cauſa teſtamenti, ut per
eum poſſit adiri,& hi omnes effectus cauſantur ante
aditionẽ,ſunt modo aliqui alii effectus uidelicet, ꝙ fi
lius excludatur a contratabulas bonorum poſſeſſio-
ne liberti paterni,ut dicitur in.d.§.ſed cum exhæreda
tio,ſed iſti effectus nõ cauſantur immediate ab exhe-
redatione,ſed ueniunt conſecutiue, ex quo filius eſt
exhæredatis,& hoc eſt,quod *uoluit dicere* Bar. dum
dixit.ꝙ exhæredatio cauſat unum effectum ante adi-
tionem,alios uero conſequitur poſt *aditam hęredita
tem*,ſenſus enim horum uerborum eſt, ꝙ *exhæreda-
tio* operatur iſtum effectum, ꝙ inſtitutus *non impe-
diatur* adire propter filium, & iſtum ſolum effectum
operatur,alii uero effectus non cauſantur ab exhære
datione,ſed illos conſequitur exhæredatio poſt adi-
tam hęreditatem,hoc eſt,ueniunt in conſequentiam,
ex quo exhæredatus non eſt hæres. ex hoc igitur ſe-
quitur,ꝙ dicta conditio,quiſquis mihi hæres erit,nõ
ineſt exhæredationi,quia exhæredatio cauſat omnes
effectus ſuos ante aditionem,ſed ineſt, uel ad confir-
mandum effectus cauſatos ex ipſa exhæredatione.
ubi exiſtat,uel ad reſoluendum,ubi deficiat, & ideo
dum exprimitur in exhæredatione,cui non ineſt,di-
cetur expreſſa ꝑ *alium modum*,quia prius tacite ine-
rat ſolum in comprobatione, uel reſolutione exhæ-
redationis,& *exprimitur in exhæredatione, dices tu,*
non ne ſi *ineſt circa reſolutionem, uel confirmatio-
nem*,debet dici ineſſe *exhæredationi? Reſpondeo*
ꝙ non,quia conditio † *appoſita ad reſolutionem cõ* 51
tractus non facit contractum *conditionalem.l.ii.*ſu-
pra de in diem additio.& hoc modo declarãdo,pro
cedit ratio Barto.& communis. Nec ob. quod dici-
tur de illa conditione,ſi ſatiſdederis.d.l.muto.§.ſi ſub
conditione,ex quo ſolutio eſt clara, quia cum dicta
conditio *impediat* aliquos effectus cauſandos ex da-
tione tutelle,uidelicet conceſſionem, ſeu acquiſitio-
nem adminiſtrationis,iccirco dicetur tacite ineſſe da
tioni, & propterea cenſetur expreſſa in datione eo
modo quo *ineſt,ſed illa,quiſquis mihi hæres erit*,nõ
ineſt exhæredationi,*non enim impedit aliquos effe-
ctus* cauſandos ab exhęredatione,*ſed ſolum ineſt* ad
confirmandum uel reſoluendum exhæredationem.
Prædicta fuerunt de mente Bar.ut ſtatim dixi, & cla-
rius colligitur ex eo,quod ſtatim ſubdit,uidelicet ſed
quando dicit,quiſquis mihi hæres erit, iam non eſt
exhæredatus,nam hæc uerba præſupponunt, ꝙ non
adiecta.d.conditione ſit exhæredatus ante aditionẽ,
& exhæredatio cauſarit effectus ſuos,& non dicatur
dicta conditio ineſſe,exhæredationi,ſed reſolutioni.
52 ¶ Secunda eſt difficultas,quam mouet Barto. † quare
ſit ꝙ cum in quolibet legato tacite inſit illa conditio
ſi legatarius uolet,ſi tamen exprimatur, non intelligi
tur expreſſa,prout tacite ineſt,ſed alio modo,& facit
legatum conditionale.l.ſi ita.§.illi ſi uolet inf. eodẽ.
Huic difficultati reſpondet Bar.ꝙ iſta conditio,ſi uo
let,non ineſt legato, quia acquiritur legatario ante-
quam uelit, puta, ſi ſit ignorans.l.cum pater.§.ſurdo
infra tit.i.hęc ſolutio Bart. prima facie uidetur falſa,
quia dicta conditio dicitur ineſſe legato,ut dicitur in
d.§.illi ſi uolet,ibi,ſi quid tacite continetur, maxime
quia negari non poteſt, quin in ſit ſaltem quoad ac-
quiſitionem irreuocabilem.l.ſi quis ita hæreditate ſu
pra de conditio.inſt.propterea Imol. in.d.l.ſi ita ex-
preſſim & Alex.in.l.huiuſmodi in prin.infra eo intel
ligunt mentem Bar.fuiſſe,ꝙ in.d.§.illi ſi uolet, condi
tio ſit expreſſa per alium modum, quia ineſt ſolum
de neceſſitate quoad acquiſitionem irreuocabilem,
& tamen fuit relata etiam ad acquiſitionem reuoca-
bilem,cui nullo modo ineſt.d.l.cũ pater.§.ſurdo. ſed
non eſt uerum,ꝙ intentio Bart.fuerit iſta, quia ſimpli
citer dicit ꝙ dicta conditio non ineſt legato,& dicta
ſolutio,prædicto modo declarata,non tolleret cõtra
rium,quia ſi aliquo mõ ineſſet,quare non intelligere

tur expreſſa per eum modum,ut in lege noſtra , & in
d.l.conditionibus primum locum.§.i.& in.d.l.muto
.§.i.tanto magis,quia hæc præſumptio,ꝙ in dubio di
catur conditio expreſſa per eum modum,attenditur,
quamuis propter id diuerſo iure cenſeretur.d.l.ſi ti-
tio in fi.infra quando dies leg. ced. Dic igitur prout
53 uoluit dicere Bar.ꝙ iſta conditio,ſi uolet, † nõ ineſt
legato,quia ante euentum conditionis,& declaratio
nis uoluntatis legatarii,legatũ operatur omnes effe-
ctus ſuos.d.l.cum pater.§.ſurdo & ſolum ineſt dicta
conditio ad confirmãdum effectus cauſatos ex lega-
to,ubi exiſtat,uel ad reſoluẽdum ubi deficiat,& ideo
non facit legatum conditionale ſub dicta conditio-
ne tacita,ſed reſoluendum in defectum dicte condi-
tionis tacite,& icirco,dum exprimitur in legato,cui
non ineſt,operatur . Nec obſtat id quod dicebatur ,
ꝙ ſaltem ineſt quoad acquiſitionem irreuocabilem ,
quia iſtud eſt falſum,nam ꝙ acquiſitio fiat irreuoca-
bilis,nõ eſt effectus,qui cauſetur ex legato,ſed ex uo
luntate ipſius legatarii,non obſtat ꝙ text.in d.§.illi ſi
uolet,dicit,ꝙ tacite continetur,quia reſpondeo,ꝙ in
telligi debet ut dixi uidelicet ꝙ continetur,non tan-
quam conditio,quę inſit legato,ſed per quam confir
mantur effectus cauſati ex legato,ſi exiſtat dicta con-
ditio,& in eius defectum reſoluantur.non obſtat , ſi
diceres,ꝙ in legato quãtitatis,ſeu rei aliene, dicta cõ
ditio dicatur ineſſe legato, quia tunc non acquiritur
res legata,niſi facto hæredis per traditionem , ut di-
ctum fuit in.l.i.ſupra eo. & ideo requiritur uoluntas
legatarii,ad hoc ut legatum operetur dictam acquiſi
tionem , & tamen ẽt in dicto caſu eadem conditio,ſi
uolet,facit legatum conditionale,& cẽſetur expreſſa
aliter quam inſit,ut uidentur uelle docto. in.d.§.illi ſi
uolet,ut ibi refert Iaſ.Nam reſpondetur,ꝙ in legato
q̃titatis & rei aliene,nõ dicimus dominium rei acqui
ri ex legato,ſed ſolum actionem perſonalem,ut dictũ
fuit ſup.eo.l.i.& hic effectus acquiſitionis cauſatur ip
ſo iure,antequam legatarius uelit,acquiſitio uero do
minii in caſu prædicto non cauſatur ex legato,ſed ex
traditione,& facto grauati hæredis , icirco nedum
in caſu ꝑdicto iſta cõditio dicetur ineſſe legato, quia
nõ põt ſuſpẽdere aliquẽ effectũ cauſandũ ex legato .
¶ Mouet ẽt Iaſ.hic poſt Bal.Imo.& Cum.aliam dif
ficultatẽ quare conditiones,q̃ tacite inſunt in accepti
54 latione obligationis conditionalis,† ſi exprimantur,
non cenſentur expreſſe prout inſunt,ſed aliter. & iõ
uitiant actum.l.actus legitimi inf.de reg.iu.& rñdet ,
ꝙ icirco expreſſio tacite cõditionis in actibus legi-
timis uitiat,quia inducit uitiũ forme, hæc ſolutio nõ
eſt bona,quia ſi in d.l.actus legitimi intelligeretur ex
preſſa conditio eo mõ,quo ineſt,non induceret uitiũ
forme,& ubi exponeretur dictio,ſi,pro quia, ut in.d .
l.muto.§.ſi ſub conditione & prout gl.& Bart. expo-
nunt in.l.noſtra,prout ẽt exponitur in c. ſignificaſti ,
el pri.& quod ibi Abb.poſt gl.not.de electio. unde
pro ſolutio.huius difficultatis dicendũ eſt,ꝑut ſtatim
dictũ fuit ſup.ꝙ ubi fit acceptilatio obligationis con
ditionalis,conditio obligationis non ineſt acceptila
tioni,ut impediat cauſari aliquos effectus ex ipſa acce
ptilatione,ſed uenit ſolũ ad confirmandũ liberatio-
nem cauſatã ex ipſa acceptilatione,ubi exiſtat,uel ad
ſoluendũ liberationẽ ex cã acceptilationis , ubi defi-
ciat,declaro, ante euentum conditionis debitor dici
tur obligatus gl.& cõiter doc.in.l.i.in uerſ.mox ſup.
ſi cert.pet.l.is cui inf.de actio.& obli.l uſusfructus in
fra de ſtipul.ſeruo.l.ſicut.C.de actio.& oblig.& ante
euentũ cõditionis acceptilatio liberat a dicta oblig.
& operatur effectum liberationis,exiſtentia igitur di
cte conditionis operatur, ꝙ confirmabitur liberatio
ex cã dicte acceptilationis,ut debitor uideatur libera
tus per acceptilationem , defectus uero conditionis
cauſat,ꝙ non dicatur liberatus per acceptilationem,
ſed per defectum conditionis, & iõ dicetur ſolũ ineſ
ſe ad confirmationẽ,uel reſolutionẽ acceptilationis,
non ipſi acceptilationi,& hac rõne dum exprimitur
in acceptilatione,cui non ineſt,operatur,ut illa acce-
ptilatio dicatur facta ſub cõditione,& ꝑpea uitietur .
Si uero contra prędicta iterum oppones, quia illa cõ
ditio,ſi legatarius cauerit,de adimplẽdo modũ, non
ineſt legato,non.n.ſuſpẽdit effectus legati, quia ante
quã præſtetur dicta cautio,acquiritur actio legatario
.l.ſi cui &.l.cum ex teſtõ inf.de fideicom.liber ſolum
ineſt ad remouendum, ne poſſit legatarios repellere
exceptiõe,& tñ ſi exprimatur,intelligitur expreſſa eo
mõ,quo ineſt,& non facit legatũ conditionale.l.hu-
55 iuſmodi in prin.inf.eo.& ibi Bar.no.l.quibus diebus
.§. termilius,& ibi Bar.col.iii.uerſ.ii.principaliter q̃-
ro inf.de cond.& demon.ergo prædicta ſolutio nõ
eſt bona,uidelicet ꝙ dicatur conditio expreſſa alio
mõ,ex quo non dicatur ineſſe legato,dum non impe
dit effectus ipſius,qñ eſt tacita,et ſolum dicatur tacite
ineſſe ad confirmandum,uel reſoluendũ effectus cau
ſatos,nec poſſumus dicere prout dicebat Imol.in.d.
l. ſi ita expreſſim uidelicet ꝙ ſit ſpeciale in hac condi
tione,ſi ſatiſdederis,quia requiritur ad cautellam, nã
hęc reſponſio ſup.fuit reprobata, quia diuerſificat ca
ſus,& non aſſignat rõnem diuerſitatis pro ſolutione
aduertendũ eſt,ꝙ illa cõditio,ſi ſatiſdederis de adim
plendo modum,eſt de eo,de quo diſpoſitiue legata-
rius eſt grauatus.l.i.& per totũ titulum.C.de iis quæ
ſub mõ,& ꝑpea debet regulari dicta conditio ſecun-
dum naturam modi,quia concluſio eſt, quòd condi
56 tio de eo,quod eſt in diſpoſitione regulatur,† & intel
ligitur ſecundum naturam diſpoſitionis, nam tranſit
ad hæredes,prout trãſit diſpoſitio Bar.& cõiter doc.
in.l.ſi decem cũ petiero inf.de uer.obli.Sal.in.l.ſi plu
res.C.de cond.inſt.& præſtãdo id,q̃d eſt diſpõne,di
cetur conditio adimpleri inſolidum.l.plautius,uerſi.
diuerſum inf.de cond.& demon .& late declaraui in
rub.ſup.ſol.matr.ſed in.d.§.ſi filius,& d.§.illi ſi uolet,
&.d.l.actus legitimi cõditio illa nõ eſt de eo de quo
qs diſpoſitiue obligatus ſit, iõ dicetur expreſſa aliter
57 q̃ inſit,ut ſup.dictum fuit dum igitur † querimus an cõ
ditio dicatur expreſſa eo mõ quo tacite ineſt, fac cõ-
cluſionẽ,uidelicet,ꝙ regulariter intelligetur expreſſa
eo mõ,per tex.nrũm hic,& in.d.l.muto.§.i.cũ cõcor
dantibus . ¶ Ampliatur quãuis intelligendo eo mõ
quo tacite ineſt,diuerſimode intelligeretur. caſus eſt
in.l.ſi titio.§.fi.inf.qñ dies leg.ced. dicetur aũt tacite
ineſſe conditio duplici mõ,uel qñ requiritur preciſe,
ut ualeat diſpõ uel qñ ſaltem requiritur, ut ualeat eo
mõ quo teſtator diſpoſuit. Iſta cõcluſio limitatur,qñ
cenſeri non põt dicta cõditio expreſſa ꝑ aliud, quã
ad denotandũ conditionẽ uoluntariã,ita probat tex.
in.d.l.in conditionibus.§.i.&.d.l.muto.§.ſub condi-
tione a contrario ſenſu. limitatur ſecundo , qñ dicta
conditio in alia parte teſti fuiſſet expreſſa pro condi
tione uoluntaria,quia ẽt in legato,cui ineſt tacite,di-
cetur expreſſa,ſeu repetita cũ ſuis qualitatibus , & eo
aĩo ut faciat conditionẽ.l.qui filiabus in prin.l.ſi ſer-
uus pluriũ in fi.inf.eo.l.in repetẽdis,& q̃d ibi no.inf.
de le.iii.& per ea quæ ſup.dixi. Limitatur tertio , qñ
conditio tacita nõ ineſt,ut impediat aliquos effectus
cauſari ex diſpoſitione,ſed ſolum ad confirmandum

uel reſoluendum effectus iam cauſatos ex ipſa diſpō
ne,nā tunc ſi exprimitur in diſpōne,dicetur expreſſa
alio modo,ita procedit tex. in.d.l.iii.§.ſi filius ſup.de
lib.et poſth.& in.l.ſi ita relictū.§.illi ſi uolet.& in.d.l.
actus legitimi,& ita uoluit Bar. hic ut ſup. declaraui,
hec tñ limitatio non ꝑcedit,qñ quis diſpoſitiue tene
tur ad id,quod eſt in conditione tacita , quia ſemper
intelligitur expreſſa eo mō,quo tacite ineſt,quamuis
inſit ad confirmandum ſeu reſoluendum effectus di⸗
ſpōnis,ita procedit quod dr̄ de illa conditione,ſi le⸗
gatarius cauerit de adimplendo modum,ut ſup.dixi,
ſic procedit quod dicebat Inno. in.c.prudentiam de
off dele.quem referunt,& ſequuntur Aret.& alii hic,
ꝙ qñ cōmititur titium condemnari in centū ſempro⸗
nio expreſſa conditione,ſi ille probauerit,ꝙ talis ex⸗
preſſio nihil operatur,nam licet dicta conditio non
inſit aliquo mō in ſententia, quia ēt nullis factis pro⸗
bationibus ualeret,ut per Bar.in.l.prolatā.C.de ſen⸗
tentiis,ſed ſolum ineſt,quia illa exiſtente,ſententia fo
ret confirmanda,& illa deficiente, reſcindenda in cā
appellationis,tñ quia eſt de eo,de quo tenetur iudex,
cui commiſſa eſt cā,uidelicet, iudicare ſecundū alle⸗
gata,& probata.l.illicitas.§.ueritas ſup.de offic.præſi
dis,ꝓpea intelligitur eo mō,quo iudex ipſe obligatur
facere,ſic ēt,quia illa cōditio,ſi inueneris eū idoneū,
adiecta in mandato de conferendo alicui beneficiū ,
dicetur expreſſa eo mō,quo tacite ineſt, quamuis nō
inſit collationi,ſed magis ad confirmandū uel ad re⸗
ſoluēdum collationem,ſi ſit facta indigno,ut ꝑ Abb.
in.c.ſi.de preſumptio.rō eſt,quia tenetur executor cō
ferre idoneo,& iō intelligitur ſecūdum qđ eſt obliga
tus facere,ſic ēt procedunt no.per Abb.poſt gl.ibi in
c.ſignificaſti el.i.de elect. Ad quod faciunt no. ꝑ gl.
in.c.non pōt.§.fi.uerſi retinere de preben. in.vi.dum
uult,ꝙ dictio,dummō nō importet conditionem qñ
refertur ad id,ad quod quis diſpoſitiue tenetur. Ale.
in.l.i.col.ii.inf.ad.l.falci.Limitatur quarto qñ cōſta⸗
ret teſtatorem expreſſiſſe illam conditionem, q̄ tacite
inerat,eo animo ut faceret conditionem,& ſuſpēdat,
ita Bar.hic per.l.in conditionibus.§.i.nam tūc dicta
conditio non dr̄ expreſſa eo mō,ſed alio modo quā
58 inſit.Sed iuxta † hoc dubitant doct.an ex eo,quia te⸗
ſtator addidit illa uerba,ſub ea conditione,illi condi
tioni,q̄ tacite inerat,præſumi debeat,ꝙ uelit,ꝙ ſit cō
ditio & ſuſpendat,& in hoc ſunt opiniones.Nā Bal.
Pau.Soc.& Iaſ.dicunt ex dictis uerbis ſumendā eſſe
dictam preſumptionem,quia arguūt,ꝙ mente agita⸗
uerit teſtator facere conditionem.l.labeo.§.idem tu⸗
bero inf.de ſupellec.leg. & quia alias dicta uerba fo⸗
rent ſuperflua contra.l.ſi qñ inf.eo.et quia hæc gemi
natio uerborū importantiū conditionē,uidelicet ſub
ea conditione,& illius dictionis , ſi debet operari ad
denotandum,ꝙ teſtator uelit eſſe conditionem, q̄ ſu⸗
ſpendat arg.l.baliſta inf.ad treb.cum cōcordātibus .
¶ Contrariam opinionē tenuerunt Aret.Alex. Rui.
& Ripa,qa ſicut dicta uerba adiecta mō,non operan
tur,ꝙ modus aſſumat uim,& effectum conditionis.l.
meuia.ff.de manu.teſt.l.ii.§.fi.inf.de donat.cum con⸗
cord.de quibus per Alex.hic ſic nec ēt debent opera
ri,ꝙ tacita conditio aſſumat uim & effectū conditio⸗
nis,& quia illa uerba ēt poſſunt uerificari in tacita cō
ditione,quæ ēt habet uim & effectū conditionis quo
ad aliqua,ut dictum fuit ſup.in tex.pro iſta opinione
mihi uidetur caſus in.d.l.ſi dies in fin.& d.l.aliqñ in
prin.&.§.i.nā tex.uidetur aperte loqui,ꝙ in caſu quo
teſtator dixiſſet,lego ſub ea conditione,ſub qua hęre
dē inſtitui,& ſub ea conditione,ſi adierit hæreditatē,

ꝙ legatum ſit purum,& tranſmittatur.Nec ob.ſi dice
res,ꝙ illa uerba ſub ea conditione, *in caſu dictarum*
.ll.non ſunt uerba teſtatoris,ſed uerba legis , quia fa⸗
teor,tñ dico ꝙ infertur idem eſſe,ubi teſtator uſus eēt
iiſdem uerbis,nam abſurdū eſſet dicere,ꝙ text.utatur
uerbis,ſuper quibus ponit deciſionem quibus ſi ute⸗
retur teſtator,ceſſaret deciſio legis.Secundo,*quia hu⸗*
iuſmodi cōditiones de aditione hæreditatis, *uel ſub*
quibus hæres fuit inſtitutus , uel ſi primus legatarius
agnouerit,retrotrahuntur,et iō non facient conditio
nem ad impediendum tranſmiſſionem, ēt ꝙ forēt ex
preſſe aliter quam inſint. Diſtingue igitur,ꝙ aut que⸗
rimus,an illa uerba,ſub ea conditione, adiecta condi
tioni,quæ tacite ineſt,faciant,ꝙ ſit conditio, & impe
diat tranſmiſſionē,& tunc dic,ꝙ ſi loquimur de illis ,
quę retrotrahuntur,prout conditio,ſub qua hęres eſt
inſtitutus,uel de aditione hæreditatis, uel ſi agnoue⸗
rit legatarius,et tunc res eſt *indubitata*,ꝙ non,nā pro
hoc eſt caſus ut dixi *in.d.l.ſi dies in ſi.*&.d.l.aliqñ,aut
loquimur de aliis *tacitis*,q̄ *inſunt ex natura rei*,prout
in hac,ſi arethuſa *pariet,uel ſi fructus naſcentur*,& ſic
de ſimilibus,& res uidetur *habere dubitationē, quia*
non retrotrahūtur,niſi quatenus *inſunt tacite, ſolum*
ad ſuſpendendum effectum legati,*non ipſum legatū*,
ut dixi ſup.credo tñ ēt hoc caſu prædicta uerba *non*
impedire trāſmiſſionem ea rōne,quia dicta uerba nō
immutant naturam conditionis,cui adiiciuntur.d.l.ſi
dies in ſi.& propterea non operantur,ꝙ dicta condi
tio habeat uim & efficaciam cōditionis,niſi iuxta exi
gentiam illius effectus,propter quem eſt neceſſaria ,
nam conditio quæ cōuenit ſolum parti eius, de quo
ſit diſpoſitio,*ſolum facit conditionem* pro illa parte
non pro *alia.l.fi.§.Seio inf.de le.ii.Bar.in.l.Seie.§.ca⸗*
io.inf.de fundo inſtru *facit tex.in.l.falſa.§.fi.et quod*
ibi no.Bar.inf.de cond.& demon.*unde cum non cō*
ueniant,niſi ad ſuſpendendū effectum actio. & *obli.*
non ipſam diſpoſitionem legate, iccirco non obſtan
te,ꝙ ſint illa uerba,ſub ea conditione, huiuſmodi cō
ditiones intelligi debent.ut faciant ſolum conditio⸗
nem,quoad actionem & obligationem, non quoad
diſpoſitionem & per conſequens ꝙ non impediant
tranſmiſſionem,conſequentia patet ex iis, quæ ſupra
dicta ſunt in text. ¶ Aut uero † quærimus , an dicta 59
uerba faciant,ꝙ ſit conditio,per cuius defectum lega
tum deficiat hoc caſu ſubdiſtingue , ꝙ aut loquimur
in conditione tacita,quæ ſit omnino neceſſaria, quia
aliter nullo modo legatum poſſet ualere,& tunc om
nino & abſq; dubio facit conditionem.quia ēt ꝙ nō
forent dicta uerba adiecta , tamen dicta conditio ha⸗
beret effectum conditionis,quia in eius defectum le⸗
gatum deficeeret.Aut uero loquimur in ea conditio
ne tacita,quę requiritur ſolum ad hoc,ut legatum ua
leat eo mō,quo teſtator expreſſe diſpoſuit,quia aliter
poſſet ualere puta,qñ pluribus inſtitutis dictū eſſet, ſi
ſeius hæres erit dato fundum, & hoc caſu crederem,
ꝙ illa uerba,ſub ea conditione,adiecta facerent,ꝙ Se
io non adeunte,legatum deficeret . Moueor , quia ſi
qñ nominatim a Seio legatum eſſet,ipſo non exiſten
te hærede,legatum deficeret , nec portio accreſceret
cohæredi cum onere,quia cenſetur legatum factum
ſub dicta conditione ſi ſeius erit.l.celſus,uerſ.quod ſi
alicuius infra de leg ii.ergo multo magis in caſu no
ſtro,ubi expreſſe teſtator dixit,ſub ea conditione,ſi ſe
ius hæres erit,& in his terminis procedūt omnia ar⸗
gumenta alterius opinionis,nam tunc colligitur , ꝙ
uoluit perſonam Sei facere cōditionem, alias quoad
perſonam Sei,illa uerba eſſent ſuperflua,quia nunquā

perſona

p erſona Sei põt habere effectum cõditionis tacite in
leg ato,ſi ẽt illo non adeunte poſſet ab aliis deberi &
illa geminatio denotat,ꝙ teſtator uelit perſonam Sei
facere conditionẽ,ut dicit Soci. ex quibus aũt poſſit
colligi,ꝙ teſtator uelit iſtas cõditio nes tacitas impe-
dire tranſmiſſionem,dic ꝙ neceſſe eſt, ꝙ iſtud uel ſit
expreſſum a teſtatore,uel ſumatur in conſequẽtiã ali-
cuius expreſſi, prout ex oppoſito requiritur ad faciẽ
dum,ꝙ non tranſmiſſibile fiat tranſmiſſibile,ut decla
rat Soc.poſt Bal.quẽ refert in.l.hæredes mei.§.cũ ita
col.iii.inf ad trebel.ut ibi latiſſime dixi,& iõ hoc col
ligitur uel ex eo,quia teſtator expreſſe dixerit,ꝙ non
cederet dies legatorũ, niſi a die adite hæreditatis,ga
nec ẽt eſſet tranſmiſſio,toto tit.inf.qñ dies le.ced.uel
qñ expreſſe dixiſſet nolle deberi, ubi legatarius dece
deret ante aditionem hæreditatis, quia uideretur da
tum ſub conditione ſi ſuperuixerit.d.l.aliqñ in fin.l.
quod pure in prin.inf.qñ dies leg.ced. ℭ Circa quę
60 ſtionem Bar. an expreſſio † eorum,quæ tacite inſunt
per modum diſpõnis aliquid operetur,pro faciliore
intelligentia aduertendum eſt , ꝙ iſta qõ pertinet ad
duo,*uidelicet* an expreſſum faciat ceſſare tacitum,ut
non dicatur amplius eſſe diſpõ tacita, ſubintellecta a
lege,ſed ſolum dicatur expreſſa diſpõ hominis,et an
ex eo qa ſit expreſſa diſpoſitio hominis operetur ali
quos effectus quos non cauſaſſet,ſi fuiſſet tacita, ꝓut
prius erat,& iũgẽdo oppoſitiones,& eius diſtinctio-
nẽ,ex dictis ipſius in primo mẽbro ſue diſtinctionis
habetis iſtam concluſionem,ꝙ ubi diſpõ ineſt de ne-
ceſſitate,ex legis diſpõne,ꝙ expreſſio nihil operatur
& ſic nec facit,ꝙ ceſſet diſpõ ſubintellecta a lege,nec
alium effectũ *operatur pro hac concluſione* Bar. al-
legat.l.*ſi arogator ſup.de adopt.ubi* illa expreſſio nõ
operatur quin filius arrogatus dicatur habere illam
quartã ex lege,non aũt ſolum ex iudicio teſtatoris ,
& ſic non facit ceſſare tacitam,ſubintellectam a lege,
& dum Bar.contra dictam concluſio,opponit de.l.ti
tia inf.ad.l.falc.& ſoluit ꝙ expreſſio operatur, ut il-
lud,quod non eſt uoluntas,mõ ſit uoluntas,uoluit di
cere Bar.ꝙ expreſſio nõ facit ut ceſſet tacitum, quod
ineſt ex neceſſitate legis , quia ſemꝑ debetur ex legis
diſpõne,qualitercũq; exprimat,ſiue eo mõ quo ineſt,
ſiue alio mõ,ut in.d.l.ſi arrogator,ſed operatur, caſu
quo exprimatur eo aĩo,ut ẽt debeatur ex diſpõne ho
minis,quod non ſolum ex lege,ſed ex diſpõne homi
nis debeatur,ꝓut in.d.l.titia,& dr̃ in.l.ſi ita ſtipul.inf.
de uer.obli.quod ẽt uoluit Rui.hic,dum dicit,ꝙ ex-
preſſio operatur,ut ſit nouum iuris uinculum,uult tñ
Bar.ꝙ iſta expreſſa diſpõ teſtãtis opetur aliquos effe
ctus in fauorem illius,in cuius cõmodum ineſt ex ne
ceſſitate *legis,ut dr̃ in.d.l.titia*,non aũt in eius preiu-
diciũ. R*eſolutio igitur* Bar.in hoc primo mẽbro eſt,
ꝙ expreſſio hoc in caſu nõ facit, quin ẽt debeatur ex
legis diſpõne,prout prius,facit tñ,ꝙ ẽt poſſit deberi,
tanquam ex noua diſpõne hominis,ut ex nouo iuris
uinculo,ſed ꝙ ꝑꝑ hoc nõ cauſentur aliqui effectus in
prei*udicium*,uerum ſolum in commodũ illius,cui ex
neceſſitate legis debetur,& in hoc,cõcluſio Bar. ſine
61 difficultate ab omnibus approbatur.Circa† aliud mẽ
brũ,eorũ *quæ* inſunt tacite ex uoluntate,Bar.conclu-
dit duo primum,ꝙ ſi ineſt prẹter uoluntatem, uideli
cet,diſpoſitiuã,ſed *ex* uoluntate tm̃ permiſſiua,ꝙ tũc
expreſſum facit ceſſare tacitũ,per.l.talis ſcriptura *inf.*
eo.ita colligitur ex *dictis* Bar.in diſtinctione, iunctis
iis , q̃ dicit in prima oppoſitio de.d.l.talis ſcriptura.
Secundum.ꝙ ſi ineſt tacite ſecundum uoluntatẽ,uide
licet diſpoſitiuã, ꝙ tũc licet exꝓſſio operetur ꝙ illud

tacitũ ſit expreſſum,tñ non ꝑꝑea aliquid operabitur.
quia par eſt uirtus taciti & expreſſi.l.cum quid ſup. ſi
cert.pet.l.quę dubitationis inf.de re.iur.ita colligitur
ex iis,quæ dixit in.ii.oppo.de.l.ſi.C.de inſt.& ſubſti.
dũ ſubdit,ꝙ ubi exprimitur pupillaris,dicetur expreſ
ſa,& non amplius preſumpta,ſeu tacita,& ex iis,quę
dixit in fine ſue diſtinctiõis,ſed circa hæc dicta inſur
gunt plures difficultates,quas Bar.non declarauit,cir
ca quas doct.mirum in modum ſe inuoluunt, prima
62 eſt,†qũo cognoſcatur , ꝙ aliquid tacite inſit ex legis
diſpõne præter uolũtatem diſpoſitiuam, nam prima
facie,ut dicebant Imo.& Aret.hic,non ſolũ in ſecun
do, ſed ẽt in primo caſu dicetur eſſe ex uoluntate di-
ſpoſitiua,ex quo ẽt in dicto primo caſu teſtator,et cõ
trahentes præſumuntur ſe uoluiſſe conformare cum
diſpõne *iuris* cõis,Bar.in.l.ut iuſiurãdi.§.ſi liberi inf.
de oper.*lib*.& quia uidentur uelle ea oĩa,quę ſunt de
natura actus .l.ſi duos ſup.de acquir.hæred. & iõ ha-
bemus,ꝙ ubi non fuit appoſita nec dies, nec condi-
tio in legato,ſeu ſtipulatione,teſtator & contrahẽtes
cenſentur uoluiſſe diſpoſitiue, ꝙ preſenti die debea-
tur.l.eum qui,K alẽdis.§.quoties.l.liber homo.§.decẽ
inf.de uer.obli.&.d.l.talis ſcriptura.Soc.hic dicebat.
ꝙ in primo caſu illud tacitum dicebatur eſſe ex legis
diſpõne, in ſecundo dicebatur eſſe ex diſpõne homi
nis,ſed hoc non declarat,qũo unũ ab alio dignoſca
tur,& quare ẽt in primo caſu non dicatur eſſe ex di-
ſpõne hominis.cum adſit eadem uoluntas,quę adeſt
in ſecundo caſu,*Rui.hic dixit*, ꝙ ubi lex a principio
ſtatuit præter uoluntatẽ hominis,& uoluntas homi-
nis ſubſequitur,quæ præſumitur,conformis cũ diſpõ
ne iuris cõis,ꝙ tunc ſumus in primo caſu,qa lex præ
cedens eſt cã uoluntatis,ſed ubi uoluntas hoĩs prẹce
dit,& ſubſequitur diſpõ legis, quæ diſponat ſuper di
cta uoluntate, dicetur eſſe ſecundum uoluntatem ho
minis diſpoſitiuã.Hæc rõ uidetur quidẽ uera,tñ non
tollit difficultatem,eadem.n.uidetur eſſe difficultas in
dignoſcendo,qñ diſpõ legis præcedit,et qñ ſequatur
uoluntatem,prout in cognoſcendo, qñ dicatur ex le
gis diſpõne ineſſe,ſecundum uoluntatem permiſſiuã
& qñ ex uoluntate diſpoſitiua , nec ẽt ponit rõnem,
quare utroq; caſu non dicatur eſſe ex uolũtate diſpo
ſitiua,cum in utroq; ſit eadẽ uoluntas,& in uno caſu,
ꝓut in alio lex inducat effectũ iuris ex uolũtate diſpo
nẽtis. ℭ Tu uero pro reſolutiõe huius difficultatis
dic,ꝙ aliqñ lex ſubintelligit aliquid tacitum una cũ
noua diſpõne tacita,et tunc illud dicetur ineſſe ſecũ-
dum uoluntatem diſpoſitiuam,quia illam tacitam di
ſpõnem colligit ex uoluntate ipſius diſponẽtis,& ita
procedit quod dicimus de tacita pupillari , eã.n.lex
ſubintelligit,tanquã diſpõnem nouam,licet tacitã,di
ſtinctam a uulgari,ſic lex prẹſumit illam tacitã diſpõ
nem,per quã inteſtatus decedens uideatur honorare
uenientes ab inteſtato,ex ipſius hoĩs diſpõne, diſtin
ctam tñ a diſpõne, legis,per quam hẹreditas defertur
uenientibus ab inteſtato.l.conficiuntur ſup.tit.i.ſic in
.l.cum quid ſup.ſi cer.peta.lex ſubintelligit illud taci
tum pactum,ꝙ æque bonum reddatur, tanquam taci
tum pactum,ſeu diſpõnem adiectum mutuo,tñ diſtin
ctum a contractu mutui,& iõ dicetur ineſſe ſecũdum
uoluntatem hoĩs diſpoſitiuã,non ex ſola legis diſpõ
ne ſed ubi lex ſubintelligit aliquid,non tanquam ex
tacita & noua diſpõne,ſed in conſequẽtiam alicuius
effectus,quem inducit ex expreſſa diſpoſitione, tunc
non dicetur eſſe ſecundum uoluntatem hominis di-
ſpoſitiuam,quia nulla ſubintelligitur noua diſpoſitio
tacita diſtincta ab expreſſa ,ſed dicitur ſola diſpõ le-

gis, quia uenit in conſequentiã effectus, quẽ lex indu
cit ex expreſſa diſpõne. Hoc mõ procedit, quod dici
tur uidelicet ex legato & ſtipulatione, quibus nec cõ
ditio, nec dies ſit adiecta, pręſenti die deberi .d.l. talis
ſcriptura. d.l. eum qui Kalẽ. nam hoc non eſt, ex quo
lex ſubintelligat nouam diſpõnẽ tacitam de iſto, ꝙ
præſenti die debeatur, diſtinctam a legato, ſeu ſtipula
tiõe expſſa, ſed ex quo lex inducit ꝙ cedat dies obli
gationis ex huiuſmodi legato, & ſtipulatione, in con
ſequentiã reſultat, ꝙ preſenti die debeatur, ſic in .d.l.
ſi duo ſup. de acquir. hæred. non inducitur, ꝙ is qui
agnouit partẽ ſuã hæreditatis, poſt repudiationẽ co⸗
hæredis, obligetur oĩbus oneribus hæreditariis, tanq̃
ex nouo conſenſu, ſeu actu hæredis diſtincto ab actu
aditionis, uerũ inducitur in conſequẽtiã effectus, quẽ
lex inducit ex ſua aditione, ex qua facit illum herẽdẽ
inſolidum, & rõ eſt quia ſicut effectus iuris cauſatur a
lege, ſic illud, quod uenit in conſequentiã effectus iu
ris a lege cauſati, dicetur eẽ ex legis diſpõne, & iõ di
cetur ineſſe in caſu iſto ex legis diſpõne præter hoĩs
uoluntatem diſpoſitiuam, ſed ex uolũtate permiſſiua
in eo, quod põt prohibere, & non prohibuit dictã ta
citã legis diſpõnẽ, & hoc ẽ, qđ uoluit dicere Bar. hic.
63 ¶ Alia eſt difficultas qui† effectus cauſentur ex eo, ꝙ
hoc caſu expreſſum facit ceſſare tacitã legis diſpõnẽ,
& dicitur diſpoſitio hoĩs non legis. Bar. hoc non de
clarauit, ſed ex eius dictis infertur, ꝙ ſolum cauſentur
illi effectus, qui inferuntur neceſſario, ex eo quia illa
diſpoſitio dicitur diſpõ hoĩs & non legis, & nõ alii
effectus, ſic probat tex. in .d.l. talis ſcriptura, illa enim
adiectio quoad uim & effectũ legati, nihil operatur,
tamen ex eo quia operatur, ꝙ illud ſit ex diſpõne te⸗
ſtantis, & non ex legis diſpoſitione, infertur neceſſa⸗
rio, ꝙ illa uerba, quibus dies non eſt adiecta, non refe
rantur ad illud legatum, ex quo illa uerba denotant,
ꝙ teſtator noluit immutare id, quod per eum fuit di⸗
ſpoſitum. ſed ſolum illud, quod a lege ſubintelligeba
tur, præter eius uoluntatem diſpoſitiuã nec aliud uo
luit dicere Bar. hic, & ppea ſequitur, ꝙ non ob. tex. in
.l. non recte. C. de fideiuſ. de quo opponunt Alex. &
alii hic, nã ſolutio ẽ. ꝙ iõ in .d.l. expreſſio, ꝙ quilibet
fideiuſſor teneatur inſolidũ, nõ operatur ꝙ uideatur
renũciatũ beneficio diuiſionis ex epiſtola diui Adria
ni, qa iſtud non infertur neceſſario, ex eo qa ex diſpõ
ne contrahentium ſit inductũ, ꝙ teneantur inſolidũ,
non aũt ex ſola diſpoſitione legis, et ob id non negat
text. quin expreſſio operetur, ꝙ illud dicatur eſſe ex
diſpoſitione contrahentiũ, & qñ ẽt operetur oẽs effe
ctus, qui ueniunt neceſſario & in conſequentiã ex eo
quia intelligitur diſpoſitio ipſorum, & non legis, ſic.
eſt ſolutio ad text. in .l. liber homo. §. decem infra de
uer. obli. quia licet expreſſio diei preſentis operetur,
ꝙ perſenti die debeatur, ex contrahentium diſpõne,
& nõ amplius ex tacita diſpõne a lege ſubintellecta,
prout prius non tñ operatur, ꝙ differatur petitio, ſeu
exactio poſt diem primum, quia hoc non infertur ex
eo, ꝙ per hominẽ diſpoſitũ ſit, ꝙ preſenti die debea
tur, expreſſio. n. intelligitur facta ad denotãdũ, ꝙ uult
ſtatim deberi, prout ibi dicitur, ſic etiam ille effectus,
q cauſatur per expreſſionẽ diei factã ab arbitro, infer
tur in conſequentiã, quia dies dicetur appoſita ab ar⸗
bitro non a lege ut inf. dicam, & hoc ẽt uoluit Bar.
64 ¶ Tertia eſt difficultas, quæ differẽtia† ſit in materia
noſtra, utrũ illud tacitum qđ exprimitur inſit ex legis
diſpõne, pręter uoluntatẽ diſpoſitiuã teſtantis et con
trahentium, an ex tacita diſpõne hoĩs, & ſecundum
eius uoluntatẽ diſpoſitiuã, nam quamuis Bar. diſtin⸗
guendo caſus, uideatur conſtituere differẽtiam inter
unũ & aliũ caſum, tñ in effectu non apparet ex dictis
eius in quo differant, ſed potius ꝙ idẽ ſit in utroque,
nã ſicut in præcedenti caſu expreſſum facit ceſſare ta
citum, Bar. uult idem ẽt eſſe in iſto, in ſolutione. n. q̃
dat ad text. in l. fi. C. de inſtitutio. & .l. precibus. C. de
impuberum, qui caſus pertinet ad ea quæ inſunt ex
diſpõne hominis. Bar. dicit, ꝙ expreſſum facit ceſſa⸗
re tacitum, & licet dicat ꝙ expreſſum nihil operetur,
non tamen uoluit nerare, quin expreſſio operetur,
ꝙ tacitum deſinat eſſe tacitum, & fiat expreſſum, qđ
ẽt manifeſtius uoluit Aret. hic qui adducit rõnem, ꝙ
ſicut fictio, & ueritas non concurrunt, quia eſt ueritas
ceſſat fictio l. filio quẽ pater ſup. de lib. et poſth. decla
rat Bar. in .l. i. §. hoc aũt ſenatus ſupra ad Sille. ſic non
põt concurrere, ꝙ eadem diſpoſitio dicatur expreſſa
& tacita, ſed expreſſum facit, ꝙ ceſſet tacitum, ita ẽt ſi
cut in præcedenti caſu, qñ ineſt ex legis diſpoſitione,
& uoluntate permiſſiua, expreſſio non operatur aliũ
effectum preter illum, qui infertur in conſequentiam,
ex quo illa ſit diſpoſitio hoĩs expreſſa eodem modo
ẽt, qñ ineſt ſecundum uoluntatem diſpoſitiuam, ope⸗
ratur expreſſio illum effectum, qui infertur in conſe⸗
quentiam, ex quo illa diſpoſitio non eſt amplius taci
ta, ſed expreſſa, & ideo ſecundum Bart. hic, operatur,
ꝙ mater excludatur per pupillarẽ, & expreſſio legati
facit, ꝙ trãſit dominium ipſo iure, hoc enim uenit in
conſequentiam, quia legatum eſt expreſſum .l. a titio
infra de furtis & tamen non tranſiret, ſi foret tacitum
.l. ſeruum filii. §. fi. inf. eo. & dictum fuit in .l. i. ſup. eo.
Ad hoc, quãuis doc. non declarent debes aduertere,
ꝙ Bar. præſupponit inter hos duos caſus fore dr̃iam
propter duo, primum, quia in precedenti caſu, in taci
to erat diſpoſitio legis non aũt hoĩs, & in expreſſo ẽ
ſolũ diſpoſitio hoĩs, non aũt diſpoſitio legis, ex quo
prouiſio hoĩs facit ceſſare prouiſionem legis .l. fi. C.
de pac. conuen. l. maritus. C. de procuratoribus, Bar.
in .l. i. §. unde queritur inf. de publica. Sed in iſto caſu,
& in tacito, & in expreſſo eſt eadẽ diſpoſitio hoĩs, &
una non tollit aliã, ſed ea q̃ ẽ tacita, fit expreſſa aliud
eſt, ꝙ quia in precedenti caſu, in expreſſo eſt diſpoſi⸗
tio hoĩs, in tacito erat diſpoſitio legis, ex q̃bus ſolent
cauſari diuerſi effectus, ꝙ ideo expreſſio operat̃ eos
effectus, q ſequuntur, ex quo efficitur diſpoſitio hoĩs,
& ceſſat diſpoſitio legis, quæ prius fuiſſet tacite ſub⸗
intellecta, non ſic in alio caſu, quia cum ſit eadem di⸗
ſpoſitio hoĩs in expreſſo & in tacito, & ſolum diffe⸗
rant tanquam expreſſum, & tacitũ. propterea dicitur,
ꝙ expreſſio nihil operatur, cum idem effectus cauſen
tur ex tacito, ꝓut ex expreſſo, cũ ſit par uirtus utriuſq;
.d.l. cum quid & .l. quæ dubitationis inf. de re. iu. & .l.
pediculis. §. labeo infra de ſupell. lega. ¶ Quarta dif
65 ficultas eſt, quæ fuerit† intentio Bar. in ſolutio. ad .d.
l. fi. & d.l. precibus dum dicit, ꝙ ideo operatur pupil
laris excluſionẽ matris, quia pupillaris tacita ineſt ex
uoluntate preſumpta, & non ex neceſſitate, ideo expſ
ſio facit ceſſare tacitũ, et operatur. nã prima facie eius
uerba uidentur deſtruere concluſionẽ ſuã ſup relatã,
uidelicet, ꝙ expreſſio eorũ q̃ inſunt ſecundũ uolunta
tẽ diſpoſitiuã nihil operatur nã clarũ eſt, ꝙ tacita pu
pillaris ineſt ſecundũ uoluntatẽ diſpoſitiuam. ſed ad
uertatis, qa intentio Bar. fuit dicere, ꝙ non probatur
manifeſte, ſeu concludẽter, ꝙ ſub uulgari expſſa con⸗
tineatur tacita pupillaris, uerũ ſolũ ex preſumptione
iuris, unde, qa per præſumptionẽ non poteſt excludi
aliquis a ſucceſſione, in qua ſibi debeatur legitima .l. ſi
duobus ſup. de teſt. mili. l. qui duos. §. ſi cum filio inf.

de rebus dubiis ideo illa præſumptio non ſufficit ad
probandũ pupillarem ad excluſionem matris,quia ſi
bi debetur legitima in bonis filii.l.nã & ſi parentibus
ſup.de inoff.teſt.Ratio igitur,quare mater non exclu
datur per tacitam pupillarem non eſt,ex quo illa pu⸗
pillaris ſit tacita,ſed ex quo non eſt probata,& p̄ſum
ptio iuris non ſufficit ad probandũ pupillarẽ contra
matrem,ſi tamen eſſet probata per alias coniecturas,
quamuis milies foret tacita,eo caſu mater excludere⸗
tur,& ꝑꝑea uoluit dicere Bar.ꝙ ubi tacitũ ſolũ ineſt
ex præſumpta uolũtate,ꝙ expreſſum operatur,ut tũc
de dicta diſpoſitione,non præſumptiue,ſed manifeſte
appareat,et operatur probationẽ dicte diſpõnis ẽt in
caſu,in quo per ſolam iuris præſumptionem dicta di
ſpoſitio non poſſet probari, ſed ubi tacitũ ineſt non
p̄ſumptiue.ſed manifeſte & concludenter,tũc expræſ
ſio nihil oꝑatur,ita uoluit dicere Bar.hic.& hoc idẽ
exp̄ſſius uoluit idẽ Bar.in.l.centurio col.ii.ubi latius
declaro ſup.de uulg.adeo ꝙ ex dictis Bar. colligitur
limitatio ad regulã legis noſtre ut non ꝓcedat in iis,
q̃ inſunt ex præſumpta uoluntate,quia tunc per exp̄ſ
ſionẽ fit,ꝙ manifeſte probetur dicta diſpõ, quæ ſolũ
prius præſumebatur.Habetis ẽt,ꝙ illa concluſio uide
licet,ꝙ expreſſa pupillaris,excludit matrem,ſed non
tacita,non contradicat iis,q̃ dixit Bar.hic, nec regule
.d.l.cum quid,quia differentia non eſt,ex quo una ſit
pupillaris tacita,& alia ſit expreſſa,ſed ex quo una eſt
manifeſte probata,uidelicet expreſſa,ſed alia non eſt
probata,ſed ſolum præſumpta,& p̄ſumpta probatio,
nõ eſt ſufficiens probatio ad excluſionẽ matris,ſeu al
terius ꝑſone,cui debeatur legitima,unde ſi illa tacita
eſſent probata per aliquas coniecturas, excluderet ẽt
matrem,ut late per Bar.in.l.ii.col.pe.ſup.de uulga.ſic
uoluit dicere Bar.hic.& in.d.l.centurio,& bene loq⸗
tur,ut latius dixi in.d.l.centurio quamuis doc.ibi,&
in.d.l.præcibus non intelligentes mentẽ Bar.illũ re⸗
præhendant,& male.Ex prædictis colligitur,ꝙ con⸗
66 cluſiones Bar.ſunt uere,† quarum prima eſt,ꝙ ſi taci⸗
te q̄d ineſt ex legis neceſſitate, ꝙ expreſſio non ope
ratur,ꝙ ceſſet diſpoſitio legis,& licet operetur,ꝙ ẽt
dicatur diſpoſitum ab homine,non tñ ꝑꝑ hoc opera
tur aliquid in præiudicium,ſed ſolum in commodum
eius,cui ex legis neceſſitate debetur uera eſt etiã alia
cõcluſio,uidelicet ꝙ expreſſio eorum,q̃ tacite inſunt
ex legis diſpõne,& uolũtate tm̃ permiſſiua,operaẽ,ꝙ
ceſſat illa tacita diſpoſitio ſubintellecta a lege,& ſolũ
dicatur diſpoſitio hominis,et operatur illos effectus,
qui ueniunt in conſequentiã, ex quo ſit diſpõ hoĩs
& non legis non autem alios effectus, uera eſt ẽt ter
tia concluſio,ꝙ expreſſio eorum,quæ tacite inſunt ſe
cundũ uoluntatẽ diſpoſitiuã,ſi quidẽ conſtat illud in
eſſe,nihil operatur,niſi ꝙ facit eſſe exp̄ſſum illud, q̄d
erat tacitum.d.l.cũ quid.d.l.q̃ dubitationis, ſi quidẽ
ineſt ſolũ præſumptiue,tũc expreſſio oꝑatur,ꝙ ſit cer
tũ et manifeſtũ,et operatur eos effectus,qui cauſantur
ex certa ꝓbatione,& qui non poſſunt cauſari ex præ
ſumpta,ita procedit,quod dicitur in.d.l.ſi.&.d.l præ
cibus eſt uerum, ꝙ contra hãc ultimam concluſionẽ
plura uidẽtur obſtare;de quibus per doct.in.d.l.cum
quid,tamẽ concluſio eſt uera, et indiſtincte procedit,
& eſt ſolutio, ad oĩa contraria,ut alias dixi, in.d.l.cũ
quid,ſed non refero, quia nimis egrederer terminos
materie,noſtre. ¶ Limitatur iſta concluſio per Bart.
hic,ut non procedat,qñ tacitũ foret aliter expreſſum
quam tacite inſit,& in caſu iſto procedit contrarium
ſup. relatum de legato tacito, ex quo non trãsfertur
dominium ipſo iure.d.l.ſeruum filii.§.ſi.& tñ ſi expri
matur,operatur tranſlationẽ dñii ipſo iure,nam hoc

ideo eſt,quia exprimitur alio mõ, q̃ tacite inſit, quia
tacite ineſt ex mente, ſine ſignificatu uerborum ſolũ
ꝑ fideicom.& dum exprimitur ꝑ uerba,non tm̃ expri
mitur diſpoſitio fideicõmiſſi,ſed etiam diſpõ legati,
ut declaratum fuit in.l.i.ſup.eo.& iccirco dicetur ex⸗
preſſum alio modo. ¶ Iuxta prædicta dubitatur, an
67 uera † ſit concluſio Bar.in q̃one de arbitro.uidelicet
ꝙ expreſſio diei,quæ tacite inerat ex legis diſpõne,fa
cta per arbitrũ impediat purgationẽ more, pro opi⸗
nione Bar.plurimũ ſtringunt due rationes,quas Bat.
hic adducit.pri.eſt, ꝙ quia dies ineſt ex legis diſpõ⸗
ne,& ex uoluntate arbitri ꝑmiſſiua,qui põt alium diẽ
ſtatuere.l.diem.§.ſtari ſup.de arbi.ꝙ iõ expreſſio ope
ratur,ꝙ ceſſet diſpoſitio legis tacita,& ꝙ ſolum dica
tur dies adiecta ex diſpoſitione arbitri, ut in.d.l.talis
ſcriptura & per alia,quæ ſup.adducta fuerunt,et ideo
operatur ꝙ non poſſit mora purgari, q̄a hic effectus
ſequitur,ex quo dies dicitur adiecta per diſpoſitionẽ
arbitri Secunda eſt ratio,quia ẽt admiſſo,ꝙ dies inſit
ex neceſſitate,et ꝙ non poſſit arbiter coarctare,et nõ
poſſit expreſſio operari, quin ex legis diſpõne dies
prædicta competat,tamẽ ex quo expreſſio operatur,
ꝙ non ſolum dies dicatur adiecta ex diſpoſitione le
gis,uerum etiam ex uoluntate & diſpoſitione arbitri
ut eſt caſus in.l.titia inf.ad.l.fal.& ſup.declaratũ fuit,
ergo ẽt impedietur purgatio more,quia certum erit,
ꝙ reus condẽnatus,non ſoluendo intra illã diẽ, non
tm̃ offendit legem,ſed ẽt eius miniſtrũ,nec obſt.quæ
in contrarium adducũtur,& primo non ob.id,quod
hic dicit Alex.poſt alios,quos refert. uidelicet ꝙ nõ
poſſit arbiter coarctare illud tẽpus,quod datur iudi⸗
catis,prout non poteſt iudex ordinarius.l.iii.§.ſi quis
condẽnatus inf.de re iudicata,quia cõiter doct tenẽt
contrarium uidelicet,ꝙ poſſit arbiter coarctare illud
tẽpus.& contrariũ tenuit Alex.met in.d.§.ſi quis con
dẽnatus,& probatur hæc opinio per text.in.l.ſi cum
dies.§.ſi.ſup.de arbitris inducendo,ut hic per Aret.&
Rui.& ſolutio.Alex.ad text.in.d.§.ſtari non eſt bona
ut hic per dominum de Rip.p̄terea ẽt ꝙ iſtud aſſum
ptum Alex.hic,eſſet uerum,tñ procedere poſſet con⸗
cluſio Bar.& cõis,q̄a licet ceſſaret prima ratio, tñ mi
litaret ſecunda,ut ſup.dixi non ob.ꝙ qñ adiicitur tẽ
pus legale per arbitrum,debeat cẽſeri potius tempus
legis,quam ipſius arbitri, quemadmodum ſtatutũ di⸗
ſponens idem, quod ius cõe dicitur ius cõmune gl.
in cap.pri.de conſtitutio.in.vi.nã reſpondetur, con⸗
trarium procedere in caſu,quo diſpoſitio legis ſempꝛ
habet locum,quamuis accedat diſpõ ſtatuti, ſed non
ſic in caſu noſtro quia diſpõ legis non habet locum
niſi qñ ceſſat diſpoſitio arbitri circa tempus.et ubi ac
cedit diſpoſitio arbitri,ceſſat diſpõ legis,ut ſup.dictũ
fuit.præterea etiam ꝙ diceretur tẽpus legale, tñ dice
tur competere non ſolum ex legis diſpõne,ut dictum
fuit,ſed ẽt ex diſpoſitiõe arbitri.igitur impediret pur
gationem more quia ſemper uerum erit,ꝙ condẽna
tus non paruit ſñię,et p̄cepto arbitri.l.celſus in prin.
ſup.de arbitris. Non ob.ꝙ ultimo hic adducit Rui.
uidelicet ꝙ quẽadmodũ non obſtante,ꝙ actus conſi
ſtat in libera facultate confirmantis.ubi tñ confirmãs
noluit actũ de nouo facere,ſed ſimpliciter ꝓut eſt cõ
firmare,nõ dicitur de nouo dare Bart.in.l.more ſup.
de iuriſdi.omnium iud. ſic arbiter aſſignando tem⸗
pus legale, uidetur uelle confirmare tempus legale,
prout eſt non nouum terminum aſſignare, nam re⸗
ſpondetur duobus modis,primo, quod contrarium
procedit,ubi diſpoſitio confirmanda præceſſit, ita lo
quitur Bar.in.d.l.more,ſed in caſu noſtro arbiter aſſi
gnando tempus præuenit legis diſpoſitionẽ,quæ ſo

lum habet locum, qñ non eſt aliqua prouiſio facta ab
arbitro, icciрco dicitur aſſignatio arbitri, non legis.
Secundo quia contrarium procedit qñ diſpoſitio ſo-
lum eſt de confirmatione, & apparet ꝙ confirmans
non uoluit actum de nouo facere, ſed in caſu noſtro,
arbiter aſſignando tempus, uoluit ꝙ illud cōpeteret
ēt ex eius diſpoſitione, quia uult de illo diſponere,
igitur &c. d. l. titia, & ſic hæc opinio Bar. uidetur ve-
rior, quam ēt ſequũtur magis cōiter doct. licet Alex.
poſt Iac. de arena, & plures alios quos refert, teneat
contrarium, per prædicta, quibus tñ ſupra reſponſum
fuit, & quia in dubio debemus amplecti opinionem,
quæ ſtat pro purgatione more, propter equitatem ſu
per qua fundatur l. ſi ſeruum §. ſequitur infra de uer.
obli. quid concludendũ? Pro ſolutione debes aduer
68 tere, ꝙ ratio† quare dies ſubintellecta a lege gratia mi
ſerationis, non conſtituit quem in mora, nec facit cō
mitti penam, eſt, quia dies prædicta non ſubintelligi-
tur, tanquam precise iuſſus ſit condēnatus intra illam
diē ſoluere ſed ſolũ ad hoc, vt intra illam diem non
poſſit cogi ad ſoluendũ. l. ſi cũ militi §. ſi ſup. de com
pen. l. qđ dicimus inf. de ſolutio & ideo ſoluendo ēt
poſt illud tempus, dicetur parere ſententiæ arbitri, ex
quo non fuit precise iuſſus intra illud tēpus ſoluere.
Hoc præſuppoſito dico, ꝙ ſi per arbitrũ quis precise
condēnatus fuit ad ſoluendũ intra illud tēpus lega-
le, illud tēpus nō dicetur adiectũ, gratia miſerationis,
ad hoc ſolũ, ne poſſit intra illud compelli ad ſolutio
nē, ſed in uim precepti de ſoluēdo intra illud tēpus,
unde ſequitur, ꝙ dies ſit expreſſa alio modo q̃ ta ſit,
ſequitur ēt, ꝙ condēnatus, non ſoluendo intra illud
tēpus, non dicetur parere precepto arbritri, quia fuit
iuſſus ēt ſoluere intra illud tēpus. d. l. celſus, & ꝑpea
per lapſum tēporis committetur mora, & impeditur
purgatio, quia ceſſat ratio, q̃ militabat in tēpore adie
cto gratia miſerationis & hoc caſu abſque dubio ꝓ-
cedit opin. Bar. hic, & ceſſant obiecta doc. ſed ſi poni
mus caſum, ꝙ per arbitrũ ſit adiectum tp̄s cā miſera
tionis tantũ, quia ubi aliquē ſimpliciter condēnaſſet,
ex poſt adieciſſet, ꝙ non poſſet cōpelli ad ſolutionē
intra tale tēpus, tunc dico ꝙ nullo modo per lapſum
huius tp̄is committeretur pena, ſiue eſſet tēpus lega-
le, ſiue eſſet aliud tempus ratio eſt, quia non fuit factũ
preceptũ de ſoluēdo intra illud tēpus. & ꝑpea ceſſat
rō dicte l. celſus & in his terminis poſſet ſaluari opi-
nio Ale. & aliorũ nec hoc caſu obſtant rōnes ſup. ad
ducte, ex intentione Bart. quia dr̄ia non eſt inter diē
legis, & diē arbitri, ut uoluerunt doct. ſed inter diem
adiectā ex cā miſerationis tantũ, & diē adiectũ non
tantum cā dilationis. ſed ꝑꝑ preceptum de ſoluendo
intra illam diem, ut latius declaraui in l. ſi inſulā inf.
de uer. obli. inferens ex hoc, ꝙ idē eſſet in ſtipulatio-
ne conuentionali, ubi quid ſimpliciter ꝓmiſiſſem da
re, & ſi non dediſſem promiſiſſem penā poſtea con-
ueniſſem, ꝙ non poſſes cogere me ad ſolutionē eius
quod promiſi intra annum, ꝙ per lapſum anni non
committeretur pena nec mora, qa non promiſi ſol-
uere ſub pena intra anuum, ſed ſolum actum fuit, ne
poſſem cogi intra illud tempus, & ideo requiritur in
terpellatio, ad hoc ut pena committatur. q̃ uero diffe
rētia ſit, an tēpus ſit adiectũ gratia miſerationis, uel ſit
inſertũ in obligatione, declarant Bar. & doct. in l. ita
ſtipulatus in prima quæſt. principali inf. de uer. obli.
69 ¶ Dubitatur etiam, an uera† ſit concluſio Bar. in quę
ſtiōe contracte ſocietatis, uidelicet ꝙ ubi ſit contracta
ſocietas ſuper legitimis hæreditatibus obueniendis
iuxta tex. in l. iii. §. de illo ſup. pro ſocio, ꝙ hæreditas
legitima delata ex teſtō ſit communicanda, nam iſta
concluſio Bar. licet ſit cōis, tñ prima facie uidetur ad
modum dubitabilis, ita ut non mirum uideri poſſit, ꝙ
plures, p̄cipue Imo. Aret. Beſſ. Iaſ. & Ripa. tenuerint
contrarium, tota difficultas ſecundũ Doc. uidetur reſi
dere in hoc, qua ratione, cum tex. in d. §. de illo uellit,
ſocietatem prędictā non debere intelligi de teſtamē-
tariis hæreditatibus, ſed ſolum de legitimis poſſit de
fendi concluſio Bar. ꝙ intelligatur de legitimis hęre
ditatibus delatis ex teſtō. plures rationes adducuntur
per doct. prima eſt, ꝙ ex quo prius inerat ex tacita uo
luntate defuncti, ꝙ legitima hæreditas deferatur pro
ximiori. l. conficiuntur §. i. ſup. de iure codici. propte-
rea expreſſio uoluntatis defuncti, dum illam ſibi reli-
quit teſtō, nihil debet operari. d. l. cum quid, iſta ratio
prima facie non uidetur uera, & dato ꝙ eſſet uera, nō
uidetur tollere contrarium. d. §. de illo, nam iſta exp̄ſ
ſio dũ illam et hæreditas relinqtur ex teſtō, operatur,
ꝙ non dicat̃ legitima, ſeu debita ab inteſtato. l. illud
in prin. ſup. de acqui. hæred. ſicut tutor legitimus de-
ſinit dici legitimus, ſi detur ex teſtō. l. iure noſtro §. fi.
cum. l. ſeq. ſup. de teſt. tutell. et iō apparet, ꝙ expreſſio
quid operetur quia facit ceſſare tacitā cām inteſtati,
ut non dicatur legitima hæreditas, ſed teſtamētaria, ſe
quitur ēt, ꝙ licet expreſſio nil aliud operetur quia tñ
operatur hoc, ꝙ non dicat̃ amplius legitima, ſed teſta
mētaria. ꝙ in iſta hæreditate procedat deciſio d. §. de
illo. Alia fuit rō Soc. ꝙ ideo ſit ex quo hęreditas, quę
defertur ex teſtō illi, qui eſſet ſucceſurus ēt ab inteſta-
to dicitur legitima. l. lege obuenire inf. de uer. ſign. et
l. pen. inf. eo. in his uerbis, obtinuit ſentētia galli alie
nos quoq; poſthumos legitimos hæredes fieri, & iō
de hac hæreditate uidebitur contracta ſocietas, quia
ēt ipſa dicitur legitima, hæc rō non tollit difficultatē,
nam ꝑꝑ id non tolitur, quin iſta hæreditas ſit ēt teſta
mentaria, qđ non erat ex tacita uoluntate in cā inte-
ſtati, iccirco non comprehendetur in dicta ſocietate.
quia non trahitur ad teſtamentarias. d. §. de illo. præ-
terea dicitur quidem legitima, ex quo non ē præter,
ſeu contra legē, ſed ſecundũ legē, ex quo per legē cō
firmatur, prout hæres extraneus inſtitutus pōt dici le
gitimus, ſic loquitur text. in d. l. lege obuenire, & d. l.
penul. ſed non dicitur legitima, quatenus ſumitur ad
differentiā teſtamentarie. d. l. illud & d. §. de illo. Alia
fuit rō Rui. ꝙ iō ſit cōicanda dicta hæreditas, ex quo
eſt ſubrogata in locũ legitme. l. imperator §. fi. inf. tit.
pri. & propterea diſpoſitio de lgitima hæreditate de
bet uerificari in iſta teſtamentaria, quæ eſt ſubrogata
loco legitime, hæc rō non uidetur bona, quia nullibi
probatur, ꝙ teſtamētaria hæreditas dicatur ſubroga-
ta loco legitime hæreditatis, nec text. in d. l. impera-
tor §. fi. hoc dicit. quid dicendum? Qō iſta, ut dixi, ui-
detur habere maximā difficultatē, nā negari non po
teſt, quin diſpō teſti plurimum operatur q̃uis Bar. ui
deatur dicere oppoſitum, & quin teſtamentaria hære
ditas differat a legitima. d. l. illud, & ꝑpea text. in d. §.
de illo prima facie uidetur de directo obſtare conclu
ſioni Bar. tñ diligentius conſiderando mentē Bar. ap
paret, ꝙ eius concluſio ſit uera, & patet reſolutio ad
oīa obiecta, nam intentio ſua fuit dicere, ꝙ ſocietas
dicetur contracta de qualibet hæreditate, q̃ poſſet ad
ſocios peruenire ab inteſtato, ſiue illa perueniat ꝑ ex
preſſam uoluntatē defuncti, ſiue per tacitā in cā inte-
ſtati, dũmodo ea ſit quæ ab inteſtato potuiſſet perti-
nere, & ita intelligit tex. in d. §. de illo et ponit Bar. rō
nē ad probandũ hoc, quia cũ actũ ſit de legitima hæ-
reditate, fuit actũ de illa, q̃ ēt ex uoluntate defuncti, li

cet tacita,ſit peruētura & ꝑpea non diceṫ minus actū
de illamet hęred.ex quo acceſſerit uoluntas defuncti
expreſſa in teſtō,non.n.pōt dici iō magis actū de ea
hęreditate,ex quo ex tacita uoluntate defuncti ab in-
teſtato perueniat,q̄ ſi ex expreſſa uoluntate ꝑueniret,
cū par ſit uirtus & tacite,et expreſſe uoluntatis.d.l.cū
quid.& hoc mō declarando rōnē Bar. eſt ſolutio ad
cōtrariū,dū dicebatur,ꝙ expreſſio facta in teſtō ope-
ratur,& ꝙ ſit teſtamētaria hæreditas,& ꝙ ceſſet cā in
teſtati,nam Bar.hoc non negauit immo præſuppo-
ſuit iſtud,dū dixit ꝙ tacite ineſt ex præſumpta uolun
tate defuncti,quo caſu Bar.ſup.circa contrariū l.fi.&
.l.precibus dixit,ex̄pſſum operari,& facere , ꝙ ceſſet
illud tacitū,ſed Bar.uoluit dicere,ꝙ operatur quidem
illos effectus qui cauſantur in conſequentiā,quia uo-
luntas eſt expreſſa qui non poſſunt cauſari ex præ-
ſumpta. & ideo operatur iſtum effectum,ꝙ deferatur
hæreditas ex ipſa uoluntate expreſſa, q̄ nō potuit de
ferri ex præſumpta nam directa hæreditas nō poteſt
deferri niſi per inſtitutionem,quæ inſtitutio debet eē
expreſſim ſignificata ꝑ uerba,non aūt pōt induci per
coniecturas.l.hæredes palam in prin ſup. de teſt.l.iu
benius.C.de teſt.ꝑ quæ ita dicit Pau de caſt.in.l.pen.
col.i.C.de impuberū.Soc.conſi.cxl.cōſiderato teſtō,
col.i.Dec. conſ.ccxi ſubtilis eſt caſus col.ii.& conſi.
cccxiiii.pro reſolutione.& ſic operatur, ꝙ deferatur
ex teſtō.& non ab inteſtato,hæreditas,tn̄ non opera
tur alios effectus,qui non inferuntur in conſequētiā,
ex eo ꝙ uoluntas ſit expreſſa,magis q̄ præſumpta,q̄a
in his par eſt uirtus taciti & expreſſi,& iō non opera
tur,ꝙ uideatur in contractu ſocietatis actū de aliqua
hæreditate in caſu,ubi prouenit ex tacita uoluntate,
magis q̄ ſi proueniret ex expreſſa,& hoc mō intelli-
gendo apparet,ꝙ Bar.optime ſenſerit.et ad tex.in.d.
§. de illo eſt ſolutio,ꝙ loquatur de teſtamentaria hæ
reditate,q̄ nō poterat ad ſocios ab inteſtato ꝑtinere.
¶Non ob.ꝙ imputandū ſit contrahentibus,q̄a legē
apertius non dixerunt.l.ueteribus ſup.de pactis,quia
eſt ſolutio.ꝙ ſatis aperte dicuntur legē dixiſſe,qn̄ ex
expreſſis,& in conſequentiā expreſſi intelligiṫ id, de
quo actū eſt l.tale pactū.§.fi.ſup.de pac. & in caſu no
ſtro colligitur ſatis manifeſte,quod in cōtractu ſocie
tatis actū ſit de ea hæreditate,q̄ potuiſſet ab inteſtato
ꝑuenire,ſiue ex uolūtate tacita,ſiue ex expreſſa ipſius
defuncti ꝑueniat. unū ſupereſt non tm̄ ad confirma-
70 tionē prædicte† concluſionis, q̄tum ad declarationē
uerborū Bar.q̄a pręſupponit,ꝙ ab inteſtato debeatur
hęreditas ſecundū uoluntatē defuncti diſpoſitiuā,nā
iſtā ſuā concluſionē decidit ꝑ rōnē,de qua in ultimo
mēbro ſuæ diſtinctiones,& tn̄ uidetur,ꝙ non debeaṫ
ex diſpōne defuncti,ſed ex diſpōne legis,q̄a a lege de
fertur,& ꝙ iō dicatur ineſſe ex legis diſpōne præter
uolūtatē diſpoſitiuū,ꝓut in.l.talis ſcriptura inf.eo. &
iō prima facie uidetur,ꝙ poſſit aliq̄d inferri ad impu
gnationē rōis Bart.ſolutio.ad eſt quidē uoluntas de
functi diſpoſitiua in delatiōe hæreditatis ab īteſtato.
.l.cōficiunṫ ſup.ti.i.ſed q̄a ē diſpō tacita,ſeu p̄ſumpta
iccirco non ē efficax,ut ex ea ſolū dari poſſit hr̄ditas
directa, q̄a hęreditas directa non poteſt dari,niſi ꝑ ex
preſſam inſtitutionē,ut ſup.dictū fuit,iō ſuppletur,ſeu
coadiuuatur per diſpōnem legis,ut ex legis diſpōne
deferatur hæreditas, ut dr̄ in.d.l.conficiuntur, eſt tn̄
efficax illa uoluntas diſpoſitiua, quamuis tacita ad af
fectum, ut ueniētes ab inteſtato tanq̄ tacite honorati
per dictam uolūtatē, poſſint grauari.l.conficiūtur.l.fi
71 q̄s cū nullum ſup.tit.i. ¶ †Vltra Bar.inferunt aliqui
doct.hic,ad,q̄ōnem,an ubi ſit ſimpliciter compromiſ
ſum,illud dici debeat uoluntarium,non ob.ꝙ per ſta
tutum partes cogantur ad compromiſſum. utilitas ē
maxima,quia ſi cenſeretur uoluntariū, non poſſet ap
pellari.l.diem proferre.§.ſtari ſup.de arbitris,ſed ſi in
telligeretur factum ex neceſſitate ſtatuti, poſſet appel
lari.l.fi.& ibi Bar.C.de iudiciis.in hac q̄ōne ſunt opi
niones.nam Sali.in.d.l.fi.& Alex.in.l.i.in fi.ſup.ſolu.
matr.& Feli.in.c.fi.de re iudicata,&.Rui.hic, tenue-
runt,ꝙ in dubio intelligi debet uoluntarium adduci
tur illud,quod dicit Bar.hic,reſpondendo ad.l titia,
uidelicet ut non obſtante,ꝙ aliquid inſit ex neceſſita
te contra uoluntatē,ꝙ tn̄ expreſſio operatur, ut illud
quod non erat uoluntas mō ſit uoluntas,ſed hoc pa
rū facit,quia in caſu.d.l.titia,& Bar.hic, teſtator non
cogebatur exprimere ſeu diſponere, ꝙ quarta dedu-
catur,licet contra eius uoluntatē quarta eſſet detrahē
da,iō expreſſio dr̄ facta uoluntarie,ſed in caſu p̄dicti
ſtatuti partes coguntur cōpromittere,iō faciēdo cō-
promiſſum non colligitur,ꝙ fiat ex uoluntate.Con-
trariū tenuit Pet.de anc.conſi.clviii.mouetur,ex quo
paria ſunt,quē fuiſſe compulſum ad actū,uel qn̄ facit
illū ſciēs ſe poſſe compelli.l.nouiſſime et ibi Bal.no.
per illum tex.ſup.q̄d falſo tuto.autho.& per not.per
Bar.in.l.creditor inf.de ſolutio. & hanc opinionem
ſequitur Alcia.in.l.ſi quis maior.C.de tranſa.q̄d dicē
dū: Ego dico,ꝙ ſi compromiſſum factū ſit, anteq̄ q̄s
petierit cōpromiſſum ex diſpōne ſtatuti. & tūc indu
bitanter procedat pri.opinio, q̄a ſemper hoc caſu di
cetur factū ex uolūtate q̄a factū anteq̄ euenerit caſus,
in quo poſſit compelli,non.n cōpellor ad cōpromit
tendū.anteq̄ aduerſarius meus petat me compelli ad
cōpromiſſum,& in hoc caſu non militant no.ꝑ Bar.
in.d.l.creditor nec no.ꝑ Bal.in.d.l.nouiſſime.Si uero
fiat cōpromiſſum poſtq̄ aduerſarius petiit,ꝙ compel
lar ad cōpromittendū,& tunc procedat ſecunda opi
nio,ꝙ uideatur factū ex neceſſitate,nam in his termi
nis procedunt no.in.d.l.nouiſſime,q̄a hoc caſu ſcio
me poſſe cōpelli, & eueniſſe caſum ī quo poſſum cō
pelli.Non ob.dictū Bar.hic,circa ſol.d.l.titia,q̄a ſol.
eſt ut ſtatim dixi. ¶Alia eſt q̄ō,quia dictū fuit ſup.ꝙ
ſi quis non cogebatur exprimere illud, q̄d de neceſſi
tate ineſt,ꝑ modū diſpōnis,ubi tn̄ expreſſit,ꝙ talis ex
preſſio operatur,ut illud idē debeatur ,non tantū ex
diſpōne legis,ſed ēt ex uoluntate diſponētis , an idē
72 ſit, † qn̄ exprimitur conditio,q̄ requiritur ex neceſſi-
tate,ut expreſſio operetur, ꝙ dicta conditio non tm̄
ſit ex legis neceſſitate,ſed ēt ex uoluntate.Huic q̄ōni
reſpondeo ꝙ non,īmo ſemper conditio dicetur taci
ta,ꝓut prius,ut in.l.nr̄a,& uoluit Bart.ſup. in contra-
rio.l.fi.&.l.præcibus dum aſſignat rōnem differentie
inter legem noſtrā,&.d.l.fi.&.l p̄cibus.ſed quæ ſit rō
differentie dic ſecūdū A re.ꝙ expreſſio facta per mo-
dum diſpōnis,non pōt dici facta , niſi ad inducendū
diſpōnē iō inducitur diſpō noua,non ſic in cōditio-
ne neceſſaria ſubintellecta a lege, quia cenſeri poteſt
adiecta ꝑꝑ aliud,q̄ ut faciat nouam conditionē, uide
licet ꝑꝑ admonitionem, puta in.l.muto.§.i.ſupra de
tutellis , uel ad denotandum tp̄s qn̄ debeatur lega-
tū,ut in.d.l.in conditionibus primum locum.§.i.inf.
de cond.& demon.uel ad denotandū cām,ꝑꝑ quam
hæres non tenetur,ut in.l.noſtra ſecundū expoſitio-
nem glo.& Bar.dū exponunt,ſi,pro quia, & hæc rō
eſt bona,ex ea tn̄ infertur,ꝙ a ſimili,ubi conditio ne
ceſſaria non poteſt cenſeri expreſſa ꝑꝑ aliud, niſi pro
pter conditionem,ꝙ tunc expreſſio operabitur,ꝙ ſit
conditio non tantum neceſſaria, ſed etiam uolūtaria
prout etiam ſupra dictum fuit .

℃ Vltima eſt queſtio. qualiter cognoſcamus, ꝙ illud qđ tacite ineſt per modum diſpõnis ſit expreſſum ꝓ ut tacite ineſt, uel per aliũ modũ. Hanc qõnem ſcri ben. in ſpecie non declarant, nec reſoluunt, & tamen plures ſunt leges & deciſiones doct. quæ uidetur pri ma facie adinuicem repugnare. Pro concordia quo rumcunque, & plena reſolutione preſentis qõnis di ſtigue plures caſus. Primus eſt, quando uerba expreſ ſa, ex proprio ſignificatu nil aliud continent, niſi id quod tacite ineſt in contractu, qui celebratur, & hoc caſu non eſt dubiũ, quin intelligatur expreſſum, pro ut ineſt tacite l. talis ſcriptura inf. eo. l. liber homo in fra de uer. obli. l. non recte. C. de fideiuſ. iſtud tamẽ in telligas, prout ſup. dictũ fuit ut dicta expſſio nil ope retur, niſi ꝙ cẽſeatur expreſſum id quod prius erat ta citum, & ex diſpoſitione hoĩs, qđ prius erat ex diſpõ ne legis. Ampliatur iſta concluſio, quãuis expreſſio nil aliud poſſet operari præter declarationẽ eius, qđ tacite ineſt. l. quæ dubitationis inf. de re. iur. l. cũ quid ſup. ſi cer. pet. ℃ Limitatur iſta concluſio ut non ꝓ cedat, quando id quod ineſt non eſt tacitum ſed ex preſſum in aliqua diſpoſitione, quia tunc ſi illud idẽ per alia uerba exprimatur, dicta expreſſio cenſebitur facta per alium modum, et ratio eſt, quia ſi intelligere tur facta per eum modũ, talis ſecunda expreſſio eſſet omnino ſuperflua, non n. poteſt dici facta ad declara tionem eius, quod tacite ineſt, quia illud non ineſt ta cite, ſed expreſſim diſpoſitũ fuit, iccirco ne cenſeatur ſuperflua illa ſecunda expreſſio, contra regulam. l. ſi quando inf. eo. & cap. ſi papa de priuilegiis in. vi. ne ceſſe eſt, ꝙ intelligatur facta alio mõ, & ꝓp aliud, qđ non continetur in priori diſpoſitione, iſtud probat tex. in. d. l. ſi ſtipulatus, i prin. ſup. de uſuris. hoc modo inducendo, in hac ſtipulatione fundum tradi de per ſe, non ueniunt fructus, nec in hac, uacuã poſſeſſionẽ tradi. l. rõ. §. i. ſup. de actio. empt. & in hac, fundum tra di, continetur iſta, uacuam poſſeſſionem tradi, ut dici tur in. d. §. i. ſi mõ poteſt ſtipulationẽ, fundũ tradi, quis etiam ſtipuletur, uacuam poſſeſſionem tradi, utrũ iſta, uacuã poſſeſſionẽ tradi, adiecta intelligatur, ꝓut con tinetur in illa, fundũ tradi, certe ſi intelligeretur in eũ modum, non uenirent fructus in ipſa ſtipulatione. d. l. rõ. §. i. & tñ ueritas eſt, ꝙ ueniunt, ut eſt caſus in. d. l. ſi ſtipulatus, et ꝓpea ꝙ intelligatur expreſſa per alium modum, & ꝓp aliud, non ſolum ꝓp id, quod contine batur in præcedenti ſtipulatione, fundum dari, quam uis ſignificatio uerborum expreſſorũ nil aliud ſignifi caret, quam id, quod continet ſtipulatio, fundum dari & rõ eſt, quia in ea, fundum tradi, non continetur tra ditio uacue poſſeſſionis tacite, ſed expreſſe, q̃a ſignifi cant traditionem poſſeſſionis, & ideo ſi illa alia ſtipu latio, uacuam poſſeſſionem tradi, intelligeretur facta ꝓp traditionẽ poſſeſſionis, eſſet fruſtratoria & ſuper flua. iccirco intelligitur facta ꝓp fructus. Secundus ca ſus eſt, qñ uerba expreſſa continent aliqđ ex propria ſignatione, qđ eſt præter & ultra illud, qđ tacite ineſt in cõtractu qui celebratur, & hoc caſu dicetur expſſio facta ꝑ aliũ modũ, & per eũ quẽ uerba ſignãt, & no ta quia dico, qñ eſt præter & ultra id, qđ tacite ineſt, nã ſi eſſet contra aliud eſſet, ut ſtatim dicã, & hoc ca ſu nulla uidetur eſſe dubitatio, q̃a nulla eſt rõ, cur non cenſeri debeat actũ id oẽ qđ continent uerba expſſa ex propria ſignatione, q̃uis aliquid ſit ultra illud, qđ tacite ineſt, nã cũ non ſit contra illud, nulla eſt cã, qua re debeat reſtringi ꝓpria ſignatio uerborũ. in his ter minis procedit deciſio Bar. hic circa oppo. de. l. i. inf. ſi penden. appell. mors inter. uidelicet, ꝙ licet ad con dẽnationẽ capitis, tacite & acceſſorie ſequatur publi catio bonorũ, ubi tñ iudex dixiſſet, condẽno titiũ in capite, & eius bona publico, publicatio non diceret facta acceſſorie ad capitis condẽnationẽ, prout taci te prius intelligebatur, ſed eque principaliter, quia ꝓ pria ſignatio illius dictionis, & eſt, ꝙ copulet princi paliter non acceſſorie. ecce ꝙ ex quo iſtud, qđ ſignat propria ſignatio uerborũ, uidelicet, ꝙ publicatio ſit principaliter non tñ acceſſorie, non eſt contra id, qđ tacite ineſt, ſed præter & ultra, ꝓpea dicetur facta, ꝓut uerba ſignãt, non prout tacite ineſt. in his terminis intelligo deciſionẽ Bar. i authẽ. ingreſſi. C. de ſacroſ. eccle. de eo q dedicat ſe & ſua monaſterio. ꝙ eq̃ prin cipaliter dicatur dedicare bona, ꝓut pſonã, ut eſt pro pria ſignatio illius copulatiue & non aũt acceſſorie, prout tacite ineſt, dũ quis dedicat perſonã. Nam hoc eſt, quia iſtud eſt preter & ultra id, qđ tacite ineſt, non aũt, contra. ſic habemus, ꝙ licet quis intẽtãdo appel lationẽ, uideatur incidenter intẽtare cãm nullitatis. l. carnelia. inf. de iu. patro. ubi tñ dictũ eſſet expreſſim, dico ſnĩam nullã, et ſi qua eſt, appello, non dicetur cã nullitatis intentata incidẽter, prout prius intelligeba tur ſine alia expreſſione nullitatis, ſed eque principa liter, ꝓut uerba ſignãt, ita Bar. & Imo. in. l. ſi expſſim inf. de appell. & Phili. in. c. cũ dilecte. q. xliiii. de app. Nã rõ eſt quia hoc, ꝙ cã nullitatis ſit intẽtata princi paliter, non eſt contra id, qđ tacite ineſt, ſed præter & ultra id, qđ ineſt tacite in cã appellatiõis. Aduerte tñ ꝙ aliqui tenuerunt, ꝙ ẽt iſto caſu cã nullitatis uideat intẽtata incidẽter nõ principaliter, uidelicet gl. Bal. Ang. & Sal. in. l i. C. qñ prouocare non eſt neceſſe, tñ pri. opin. eſt uerior, ut patet ex predictis utilitas aũt ẽ, an uideatur intentata principaliter, non incidẽter, q̃a deſerta inſtãtia appellationis durat inſtãtia nullitatis, ut per doct. in locis præallegatis, ſic ẽt procedit illud qđ dr̃ de precario, nã licet tacita inſit ꝙ duret, donec reuocetur ubi ſimpliciter concedit. l. i. l. qſitũ. §. i. inf. de ꝑcario, & in eo nõ ineſt. ꝙ finiatur morte. l. cũ ꝑca cario. inf. de ꝑcario, ubi tñ conceſſum ſit præcariũ ad beneplacitũ concedentis, uel quoad uoluerit, q̃a uer ba ſignificant, ꝙ duret, quoad durat bñplacitũ & uo lũtas, q̃ morte finit. c. ſi gratioſe de reſcrip. in. vi. l. iiii. & ibi no. ſup. locati, iccirco precariũ finietur morte, & intelligitur facta expreſſio eo modo quo uerba ſi gnificãt, non prout tacite ineſt in ſimplici conceſſio ne precarii, Bar. in. l. centeſimis. §. ſi. inf. de uerb. obli. Dec. in. l. contractus inf. de re. iur. nã rõ eſt, quia iſtud non eſt contra id qđ tacite ineſt in precario, ſed præ ter & ultra illud, quia prius ſolũ inerat, ꝙ finiretur ac cedente uoluntate contraria, & nunc inducitur, ꝙ ẽt finiatur ceſſante uoluntate. ℃ Tertius caſus eſt, qñ id qđ ſignificãt uerba expreſſa, eſt contra id, qđ ineſt, & hoc caſu fieri debent due concluſiones. Prima eſt, ꝙ ſi uerba expreſſa pñt cũ aliqua impropriatione pa ti iſtã reſtrictionẽ & declarationẽ, ut intelligantur eo mõ, quo tacite ineſt, & tũc ita debent intelligi expſſa, non aũt prout eſt propria ſign. uerb. & ratio eſt, quia uerba debent impropriari, ut intelligãtur iuxta ſubie ctã materiã. l. ſi inſulã ſup. de pſcrip. uer. l. ſi uno ſup. locati. ſic intelligo deciſionẽ Bar. in. l. uxorem. §. teſtõ inf. de le. iii. & l. caius ſup. ſol. mat. vc3. ꝙ ex quo de iure diſpoſitũ ẽ, ꝙ dos ſit cõis patris & filiæ. l. ii. §. qđ ſi i patris. l. nõ ſolũ ſup. ſol. mat. iccirco dũ pater ſtipu lat dotẽ reddi ſibi uel filiæ, intelligit facta ſtipulatio, ꝓut tacite ineſt, vc3 ut actio ſit cõis utriuſq, nõ aũt in telligit facta ſtipulatio, ita ut filia cenſeat ſolũ adiecta ſolutioni ꝓut eſt ꝓpria ſignatio illius alternatiue. l. eũ q̃ ita. §. qui ſibi aut filio inf. de uer. obli. nec ẽt facta ſti pulatio cuilibet prõ parte, prout ẽ ꝓpria ſignificatio

copulatiue.l.reos.§.cum in tabulis inf.de duo.reis.ita
ẽt procedit deciſioBar.et cõis in.l.iiii.§.pretor inf.de
dam.infec.videlicet,ꝙ attento, quia diſpoſitum eſt ꝑ
legem ꝙ prius quis citetur perſonaliter ſi põt reperi
ri,& ſi nõ põt perſonaliter reperiri,ꝙ ſufficiat citatio
ad domum,ꝙ iõ commiſſio facta per iudicẽ , ut quis
citetur perſonaliter,vel ad domum,intelligitur prout
tacite diſpoſitũ eſt per legẽ, videlicet ſubordinate, &
ſub conditione,ſi non põt ꝑſonaliter reperiri, nõ aũt
ut uideatur data facultas citãdi ad domũ ſimpliciter,
& abſolute,prout eſt propria ſignatio verborũ, & rõ
eſt,quia diſponens non preſumitur uelle recedere ab
eo,qđ iam per ius cõe diſpoſitũ fuit, ſed potius cum
illo ſe conformare,Bar.in l.vt iuſiurãdi.§.ſi liberi inf.
de oper.lib.& in.l.hæredes mei.§.cũ ita inf.ad trebe.
& ibi late per Alex.col vi.cũ plur.ſeq. ¶ Ex prædi-
ctis infero, ꝙ ex quo in cõmiſſione appellationis ab
ĩterlocutoria ineſt tacite cõmiſſio caſuę negotii prin
cipalis.in caſu quo ſit iuſtificata cã appellatiõis, ut ꝑ
gl.Abb.& cõiter alios.in.c.ut debitus.de appellatio.
iccirco ſi cõmittatur expreſſim appellatio ab interlo
cutoria,& negotiũ principale,ꝙ intelligatur commiſ
ſa cã negotii.prncipalis,prout tacite ineſt , uidelicet,
ſub illa conditione,ſi ſit iuſtificata appellatio, nõ aũt
intelligitur eque principaliter cõmiſſa, prout eſt pro
pria ſignatio illius copule,quia debemus potius rece
dere a propria ſignatione dicte copule q̃ intelligere,
ꝙ iudex fecerit dictã cõmiſſionẽ contra id,qđ a lege
diſpoſitũ ẽ, & facit qa ſi in cõmiſſione appellationis
ab interlocutoria lex ſubintelligit *cõmiſſionẽ* cauſæ
negotii principalis *ſub dicta conditione,ſi ſit iuſtifica*
ta appel*latio,ex eo qa diſpoſitũ ẽ,ꝙ in eo* caſu iudex
ad *quẽ,retineat cãm principalẽ* q̃to magis in cõmiſ
ſione utriuſq; cauſæ debet ſubintelligi illa conditio,
ſi ſit iuſtificata appellatio,quia diſpoſitum eſt a lege ,
ꝙ non iuſtificata appellatiõe,cauſa principalis remit
tatur ad iudicem a quo.d.c.ut debitus,qa ſi ſubintelli
gitur delegatio cauſę negotii principalis , ne uideať
delegatio facta contra diſpoſitionem iuris,multoma
gis ſubintelligi debet dicta conditio in delegatione
negotii principalis,ſimul cum dicta appellatione ne
uideatur facta contra diſpoſitionẽ iuris. eſt uerum ꝙ
Rui.hic tenuit,ꝙ immo intelligatur facta delegatio
cauſæ negotii principalis,eque principaliter prout ẽ
propria ſignatio illius copule,per ea q̃ dicit Bar.hic,
circa opp.de.l.i.inf.ſi penden.appel.mors interuene
rit,ſed non bene loquitur Rui.nec ob.doctrina Bart.
hic,quia *ut dixi* ſup.in caſu pręcedenti,iccirco intelli
gitur expreſſio facta,prout eſt propria ſignificatio co
pule in caſu Bar.quia ꝑ id non inducimus aliquid cõ
tra *illud,*quod per legem diſpoſitum fuit,& tacite in
eſt,uerum ſolummodo in ducimus unum,qđ eſt præ
ter & ultra illud,qđ tacite ineſt,ſed in pñti.q.ſi intelli
geretur delegatio facta,prout eſt propria ſignificatio
copule,induceremus unum contra id,quod tacite in
eſt,& a lege diſpoſitũ fuit,iccirco,non debet attendi
propria ſignatio,ſed magis id,quod tacite ineſt, cum
uerba ipſa cũ aliquali impropriatione,ſeu ſubauditio
ne poſſint intelligi,ꝓut tacite ineſt ex legis diſpõne .
¶ Secnnda eſt concluſio, ꝙ ubi uerba exꝑſſa contra
dicũt,& non poſſunt pati dictam declarationem, ſeu
reſtrictionem,ut intelligãtur prout tacite diſpoſitum
eſt a lege,tunc intelligũtur expreſſa alio mõ, ẽt ad in
ducendũ aliquid contra id,qđ a lege diſpoſitum fuit,
et dicuntur uerba exꝑſſa contradicere,qñ eſſent oĩo
ſuperflua,ſi intelligerentur,prout tacite ineſt,ſeu a le
ge diſpoſitũ fuit & iſtud eſt quotieſcũq; illud,qđ taci
te ineſt uenit aliunde ex aliqua legis diſpõne,non ex
ea,quæ ſit ſubintellecta ex uoluntate contrahentiũ in
contractu,q celebratur. In his terminis procedit illa
deciſio cõis ,ꝙ pactum appoſitũ in contractu emphi
theotico,ut emphiteota poſſit uendere,non intelligi
tur prout tacite ineſt ex legis diſpõne in emphitheo
ſi,uidelicet reqſito dño.l.ſi.C.de iure emphitheo.ſed
aliter,uidelicet ut poſſit uendere ẽt inconſulto dño ,
Dec.in.c.quæ in eccleſiarũ col.pe.de conſt.late per
Iaſ.in.d.l.ſi.col.ii.& ſeq.de iure emphi. nã rõ eſt, qa
ſi illud pactũ intelligeretur cũ requiſitionem dñi eſſet
ſuperfluũ, non.n.põt dici factũ ad expreſſionẽ alicu-
ius,qđ tacite ageretur in cõtractu emphitheotico, qa
in dicto conttactu non agitur nec tacite nec expreſſe
de facultate alienãdi,ſed ſolũ ꝙ acquiratur utile dñiũ
emphitheote,facultas uero alienãdi acquiritur poſt
acquiſitionẽ utilis dñii.l.in re mandata.C.mãdati. un
de ut aliquid operetur illud pactum,neceſſe eſt,ꝙ nõ
reſtringatur ad caſum , qui inetat ex legis diſpõne in
alienatione rei emphitheotice,uidelicet cũ conſenſu
& requiſitione dñi,ſed ſimpliciter ꝓut uerba ſignãt,
ſic ẽt procedit deciſio tex.in.§.ſanctiſſimas, in authẽ.
de aliena.& emph uidelicet.ꝙ licet in prohibitione
alienationis bonorũ eccleſię facta a lege inſit,ꝙ poſ
ſint alienari ꝓ redẽptione captiuorũ , ubi tñ teſtator
legauit aliquã rẽ eccleſiæ, adiecta ꝓhibitione ne alie
netur,& ꝓhibitio non intelligitur,prout tacite ineſt ĩ
prohibitione bonorũ eccleſiæ, & eo mõ quo ꝑ legẽ
diſpoſitũ fuit, uidelicet ut poſſit alienatio fieri in ca-
ſu permiſſo,ſed aliter intelligitur, ita ut ne dum in.d.
caſu ꝑmiſſo fieri poſſit alienatio, ut dicitur in.d.§.ſan
ctiſſimas.& rõ ẽ,quia dicta prohibitio teſtatoris non
põt pati hanc declarationẽ,qa illa attenta eſſet oĩno
ſuperflua & nihil poſſet operari,ut patet, nec ẽt per
eã diceretur expreſſum aliquid, quod tacite ageretur
in legato,qa in eo nihil agitur de prohibitione alie-
nationis,ſed prohibitio uenit ex alia legis diſpõne ,
non ex ea,quæ ſit ſubintellecta in legato ex teſtantis
uolũtate,idẽ ẽt eſt in prohibitione alienationis facta
filio pupillo per patrẽ,non n.intelligitur facta ſolum
eo mõ,quo a lege ſit prohibitio alienationis bonorũ
pupilli,uidelicet durante minori etate, ſed ẽt in caſu
permiſſo a lege.l.ii.C.de uſucap.pro empto.nam rõ
eſt, quia ꝓhibitio teſtatoris foret ſuperflua , ſi eo mõ
cenſeretur facta,quia cũ prohibitio legis non ueniat
ex eo quod tacite agebatur per teſtatorem , non põt
operari prohibitio teſtatoris declarationem eius,qđ
tacite ageretur,non etiam alium effectũ, iccirco eſſet
ſuperflua, unde aliter intelligitur . ad effectum ut ali-
quid operetur,prædicta conprobãtur ex iis,quæ dixi
in rubrica infra de uer.obli.ad ſi.circa illam quæſt. in
quibus ſtipulatio interpoſita ſuper contractu ſequa-
tur naturam ipſius,illa.n.quæſtio habet maximã ſimi
litudinem cum pñti.q.quæ iudicio meo , reſolui, de
bet,diſtinguendo,ut ſup.dictum eſt,& hæc ſufficiant.

F I N I S.

Patauij Typis Laurentij Paſquati.
M D LXIIII.

AMM. PROV. DI TORINO
Nº 13717
BIBLIOTECA

PR